

ISSN 2792-0518

Ana Tema:
PKK Terör Örgütü

TERÖRİZM
VE
RADİKALLEŞME
ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele
Araştırma Merkezi Derneği
Ankara 2022

T

Journal of Terrorism and
Radicalization Studies

R

Cilt/Volume: 1

Sayı/Issue: 2

Yıl/Year: 2022

Haziran/June

A

www.tradergisi.com

D

editortrad@teram.org

Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi

TRAD

Journal of Terrorism and Radicalization Studies

ISSN 2792-0518 (Basılı/Print)

ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi/Online)

Cilt / Volume: 1 Sayı / Issue: 2 Yıl / Year: 2022

TERÖRİZM ve RADİKALLEŞME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

TRAD

KÜNYE

ISSN 2792-0518 (Basılı) ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi)

İMTİYAZ SAHİBİ

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği Adına,

Erol Başaran BURAL

EDİTÖR / SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Serhat Ahmet ERKMEN, Altınbaş Üniversitesi

EDİTÖR YARDIMCISI

Burak GÜNEŞ, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

EDİTÖRLER KURULU

Hüseyin BAĞCI, Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Mustafa KİBAROĞLU, MEF Üniversitesi

Uğur GÜNGÖR, Başkent Üniversitesi

Hilmi DEMİR, Hitit Üniversitesi

Merve SEREN YEŞİLTAŞ, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

YABANCI DİL EDİTÖRÜ

Pınar KADIOĞLU, Altınbaş Üniversitesi

YAYIN KURULU

Deniz Ülke ARIBOĞAN, Doğu Üniversitesi

Ragıp Kutay KARACA, İstanbul Aydın Üniversitesi

Yaşar ONAY, İstanbul Üniversitesi

Bilal KARABULUT, Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Sezai ÖZÇELİK, Karatekin Üniversitesi

Ali Şevket OVALI, Dokuz Eylül Üniversitesi

Yavuz ÇİLLİLER, İstanbul Gelişim Üniversitesi

Salih BIÇAKÇI, Kadir Has Üniversitesi

M.Sadık AKYAR, Girne Amerikan Üniversitesi

Gökhan İbrahim ÖĞÜNÇ, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

Mehmet Emin ERENDOR, Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi

Fatma Anıl ÖZTOP, Kocaeli Üniversitesi

Bora SANYÜREK, Munzur Üniversitesi

Buğra SARI, Mersin Üniversitesi

Göktürk TÜYSÜZOĞLU, Giresun Üniversitesi

Atasay ÖZDEMİR, Milli Savunma Üniversitesi

Yakup ŞAHİN, Polis Akademisi

Başar BAYSAL, Ankara Bilim Üniversitesi

Haluk KARADAĞ, Başkent Üniversitesi

Rifat Serav İLHAN, Ankara Üniversitesi

Atay AKDEVELİOĞLU, Ankara Üniversitesi

Bürke Uğur BAŞARANEL, Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Mehmet ÜNLÜ

Hatice VAROL

Her hakkı saklıdır. Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi (TRAD) Ocak ve Haziran aylarında yılda iki defa yayımlanan; yayın prensipleri bağımsız, ön yargısız ve çift-kör hakemlik ilkelerine dayanan ulusal hakemli bir dergidir. Makalelerdeki görüş, sav, tez ve düşünceler yazarların kendi kişisel görüşleri olup, hiçbir şekilde Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneğinin (TERAM) veya Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisinin (TRAD) görüşlerini ifade etmez. Makaleler, Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi'ne (TRAD) referans verilerek akademik çalışmalarda kullanılabilir. Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi'ne gönderilen makaleler iade edilmez. Dergimiz "Açık erişimli" olup yayınlanan eserlerin tam metinlerine erişim ücretsiz, yazı dili Türkçe ve İngilizcedir.

YAZIŞMA VE HABERLEŞME ADRESİ

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği
(TERAM)

Adres: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı 5387. Cadde No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

Telefon: +90 312 441 11 50

web sayfası: www.tradergisi.com

e-posta: editortrad@teram.org

BASKI

Vadi Grafik Tasarım Reklam Ltd.Şti.

İvedik Organize Sanayi Bölgesi 1420. Cadde No:58/1 Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312 395 85 71

DİZİNLER

TRAD halen "Directory of Research Journals Indexing (DRJI)", "Advanced Sciences Index (ASI)", "EuroPub", "ASOS", "İdeonline", "IJIFACTOR", "Cosmos", "International Institute of Organized Research (I2OR)", "Directory of Open Access Scholarly Resources (ROAD)", "Academic Resource Index", "Semantic Scholar", "Cite Factor" ve "Eurasian Scientific Journal Index-ESJP" bünyesinde taranmaktadır.

EDITORIAL BOARD
JOURNAL of TERRORISM and RADICALIZATION STUDIES

TRAD

ISSN 2792-0518 (Print) ISSN 2822-2334 (Online)

LICENSEE

In the name of Research Center for
Defense Against Terrorism and Radicalization Association, Erol Başaran BURAL

EDITOR

Serhat Ahmet ERKMEN, Altınbaş University

CO-EDITOR

Burak GÜNEŞ, Kırşehir Ahi Evran University

EDITORIAL BOARD

Hüseyin BAĞCI, Middle East Technical University

Mustafa KİBAROĞLU, MEF University

Uğur GÜNGÖR, Başkent University

Hilmi DEMİR, Hitit University

Merve SEREN YEŞİLTAŞ, Yıldırım Beyazıt University

EDITOR FOR ENGLISH

Pınar KADIOĞLU, Altınbaş University

ADVISORY BOARD

Deniz Ülke ARIBOĞAN, Dođuő University

Rağıp Kutay KARACA, İstanbul Aydın University

Yaşar ONAY, İstanbul University

Bilal KARABULUT, Hacı Bayram Veli University

Sezai ÖZÇELİK, Karatekin University

Ali Şevket OVALI, Dokuz Eylül University

Yavuz ÇİLLİLER, İstanbul Gelişim University

Salih BIÇAKÇI, Kadir Has University

M.Sadık AKYAR, Girne American University

Gökhan İbrahim ÖĞÜNÇ, Gendarmerie and Coast Guard Academy

Mehmet Emin ERENDOR, Kyrgyz-Turkish Manas University

Fatma Anıl ÖZTOP, Kocaeli University

Bora SANYÜREK, Munzur University

Buğra SARI, Mersin University

Göktürk TÜYSÜZOĞLU, Giresun University

Atasay ÖZDEMİR, National Defence University
Yakup ŞAHİN, Turkish National Police Academy

Başar BAYSAL, Ankara Bilim University

Haluk KARADAĞ, Başkent University

Rifat Serav İLHAN, Ankara University

Atay AKDEVELİOĞLU, Ankara University

Bürke Uğur BAŞARANEL, Gendarmerie and Coast Guard Academy

PUBLICATION COORDINATOR

Mehmet ÜNLÜ

Hatice VAROL

All rights reserved. The Journal of Terrorism and Radicalization Studies – TRAD published twice a year; is a nationally peer-reviewed journal based on the principles of publishing, independent, unprejudiced and double-blind arbitration. In its published articles, the Editorial Board observes the highest ethical and scientific standards in relation to the issue and the requirement not to bear commercial concern. The opinions, arguments, thesis and thoughts within the articles are reflections of the authors and do not, in anyway, represent those of the Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association (TERAM). Articles can be used for academic purposes with reference to The Journal of Terrorism and Radicalization Studies – TRAD. Articles sent to The Journal of Terrorism and Radicalization Studies – TRAD will not be sent back. Our journal is "Open Access" and access to full texts of the published works is free and the literary language is Turkish and English.

CORRESPONDENCE AND COMMUNICATION

Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association (TERAM)

Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı 5387. Cadde No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

Telephone: +90 312 441 11 50

web page: www.tradergisi.com

e-mail: editortrad@teram.org

PRINTED BY

Vadi Grafik Tasarım Reklam Ltd.Şti.

İvedik Organize Sanayi Bölgesi 1420. Cadde No:58/1 Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312 395 85 71

INDEXES

TRAD is indexed in the "Directory of Research Journals Indexing (DRJI)", "Advanced Sciences Index (ASI)", "EuroPub", "ASOS", "Idealonline", "IJIFACTOR", "Cosmos", "International Institute of Organized Research (I2OR)", "Directory of Open Access Scholarly Resources (ROAD)", "Academic Resource Index", "Semantic Scholar", "Cite Factor" and "Eurasian Scientific Journal Index-ESJI" indexes.

İÇİNDEKİLER / TABLE OF CONTENTS

Editör'den / Editor's Note.....I-VI

Söyleşi / Interview

Doç.Dr. Nihat Ali ÖZCAN ile Söyleşi: Kuruluşundan Günümüze PKK Terör Örgütü / *Interview with Assoc. Prof. Dr. Nihat Ali ÖZCAN: The PKK Terrorist Organization Since it's Foundation*.....187

Erol Başaran BURAL

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi: PKK Terörünün Etkileri (1984-2022) / *Analysis of Turkish Terrorism Events Platform Data: Effects of PKK Terror (1984-2022)*.....202

Murat YEŞİLTAS, Durdu Mehmet ÖZDEMİR, Sibel KORU

PKK Terör Örgütünde Öcalan Kült Liderliği / *Öcalan Cultic Leadership in PKK Terrorist Organization*.....254

Merve ÖNENLİ GÜVEN

Terör Örgütlerinin Hayatta Kalmasını Sağlayan Nedenler: Terör Örgütü PKK Odaklı Bir İnceleme, 1978-2022 / *The Root Causes for Terrorist Organizations' Longevity: An Analysis Focused on the PKK Terrorist Organization, 1978-2022*.....278

Sertaç Canalp KORKMAZ

Devlet Sponsorluğunda Terörizm: Vekâlet Savaşlarında Terör Örgütleri (PKK/PYD Örneği) / *State-Sponsored Terrorism: Terrorist Organizations in Proxy Wars (PKK/PYD Case)*310

Hakkı Bahadır ÖZTÜRK

“The Octopus”: The Human Trafficking and Terror Nexus of the PKK / *“Ahtapot”: PKK'nın İnsan Ticareti ve Terör Bağlantısı*.....348

Haydar KARAMAN

İnternet ve Sosyal Medyada Terör Eylemleri: PKK Örneği / *Terrorist Actions on Internet and Social Media: PKK Case*.....367

Saffet KÜRKCÜ ve Mehmet Emin ERENDOR

Araştırma Notu / Research Note

Toward A Maqasid Al-Sharia Based Radicalization Index / *Makasid-ı Şeria Temelinde Radikalleşme Endeksine Doğru*.....397

Abdulkadir ABUBAKAR

Kitap İncelemeleri / Book Reviews

Terrorism: The Power and Weakness of Fear.....416

Hatice VAROL

Siyasal Şiddet Anlatıları: Eski Militanların Hayat Hikâyeleri422

Seda ÇOLAKOĞLU

EDİTÖR'DEN

Değerli Okurlarımız,

İlk sayısı ile beklediğimizin üzerinde bir ilgi toplayan Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi'nin ikinci sayısı ile karşınızdayız. Öncelikle şunu dile getirmek bizim için gurur verici; dergimiz ilk sayısının yayımlanmasından sonra yapmış olduğumuz başvurular sayesinde 13 uluslararası ve ulusal endeks tarafından taranmaya başlamıştır. Bu süreç, Türkiye'de akademik bir derginin varlığını devam ettirebilmesi açısından hayati önem taşımaktadır. Öte yandan, ilk sayımızın yayımlanmasından sonra makale çağrılarımıza gelen yanıtların sayısı artarken, “Danışma Kurulu” kadromuz da genişlemiştir. Bu konuda bizlerden yardımlarını esirgemeyen herkese minnetlerimizi sunmak bizim için bir görevdir.

İlk sayımızı “Türkiye'deki Terörizm Çalışmalarına” odaklayarak terörizm meselesinin bilimsel olarak incelenmesinin önemine vurgu yapmayı hedeflemiştik. İkinci sayımızı ise Türkiye'nin yıllardır muzdarip olduğu ve Türkiye'nin güvenliğine yönelik en önemli terörizm tehdidi olan PKK Terör Örgütüne ayırdık. Bu sayımızdaki çalışmaların, PKK terörünün neden olduğu tehditlerin bilimsel olarak anlaşılması ve incelenmesi açısından fayda getireceğini umuyoruz.

Konu PKK olunca Türkiye'de bu konudaki çalışmaların duayeni olarak kabul edilen Doç.Dr. Nihat Ali Özcan'a başvurduk. Özcan ile yaptığımız söyleşi ile örgütün 40 yılı aşan gelişim ve dönüşüm sürecini PKK'nın iç dinamikleri ile uluslararası ve bölgesel şartlar çerçevesinde değerlendirmeye çalıştık. Bundan sonraki diğer sayılarımızda da her özel sayı başlığı için ayrı bir duayen ile söyleşi yaparak onların görüşlerine yer vermeyi hedefliyoruz.

Sayımızın ilk araştırma makalesi, şu ana kadar PKK üzerine yapılan çalışmalar arasında son derece özel bir yere sahip olan ve bundan sonraki çalışmalar için de ışık tutacağına inandığımız bir çalışmadır. Prof. Dr. Murat Yeşiltaş ve arkadaşlarının Türkiye'deki ilk terörizm veri tabanı olan Terörizm Analiz Platformu (TAP)'dan elde ettiği veriler ışığında hazırladığı **“Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi: PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)”** başlıklı çalışma, PKK ve uzantılarının gerçekleştirmiş olduğu terör saldırılarını ve etkilerini analiz etmektedir. Örgütün 40 yılı yakın süredir gerçekleştirdiği terör eylemlerini istatistiklerle

ortaya koyan çalışma, alanında bir ilk olması nedeniyle son derece önemlidir.

İkinci makalemiz Dr. Merve Önenli Güven tarafından “**PKK Terör Örgütünde Öcalan Kült Liderliği**” başlığı ile kaleme alınmıştır. PKK’nın örgütsel yapısını ve bu yapıda “lider”e koşulsuz bağlılığının ve itaat kültürünün diğer kült yapılanmaların lider özellikleri ile benzerlikler gösterdiğini anlatan çalışma, PKK terör örgütünün analizini “kült” kavramı ve “lider tipolojisi” üzerinden yapmaktadır.

Diğer bir araştırma makalesi ise Dr. Sertaç Canalp Korkmaz tarafından “**Terör Örgütlerinin Hayatta Kalmasını Sağlayan Nedenler: Terör Örgütü PKK Odaklı Bir İnceleme, 1978-2022**” başlığıyla yazılmıştır. Korkmaz’ın çalışması 1990’lı yılların terörizm literatürünün önde gelen konularından birisi olan “terörizm nasıl bitirilebilir” veya “terör örgütleri nasıl sona erdirilebilir” tartışmasını başka bir bakış açısıyla ele almış PKK terör örgütünün varlığını sürdürebilmesine neden olan faktörler geniş bir perspektiften değerlendirilmiştir.

Dergimizin dördüncü makalesi PKK terör örgütünün Suriye’deki uzantısı PYD üzerinedir. Hakkı Bahadır Öztürk’ün “**Devlet Sponsorluğunda Terörizm: Vekâlet Savaşlarında Terör Örgütleri (PKK/PYD Örneği)**” adlı makalesinde PYD terör örgütü, vekâlet savaşları, devlet sponsorluğunda terörizm ve örgütsel dönüşüm perspektiflerinde incelenmiştir.

Bu sayıdaki beşinci makalemiz ise örgütün organize suç boyutuna ilişkindir. Pek çok örgütte olduğu gibi PKK da sadece terör örgütü olarak faaliyet göstermemekte, aynı zamanda bir organize suç örgütü olarak hareket etmektedir. Bu çerçevede Dr. Öğretim Üyesi Haydar Karaman “**The Octopus: The Human Trafficking and Terror Nexus of The PKK**” başlıklı çalışmasında PKK terör örgütünün bir organize suç örgütü gibi hareket etmesini organize suç ve terör ilişkisi bağlamında incelemektedir.

Bu sayıda PKK üzerine son çalışma ise Saffet Kürkçü ve Mehmet Emin Erendor tarafından “**İnternet ve Sosyal Medyada Terör Eylemleri: PKK Örneği**” başlığıyla yazılmıştır. Bu çalışma PKK terör örgütünün sosyal medyadaki faaliyetlerini ele almaktadır.

Bu sayımızda iki önemli yeniliğimiz bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, artık sadece araştırma makalelerine değil aynı zamanda araştırma notlarına da yer verecek olmamızdır. Bu çerçevede ilk yayınıımız radikalleşme endekslerine dair Nijerya örneğini inceleyen ve Dr. Abdulkadir

ABUBAKAR tarafından hazırlanan çalışmadır. Önümüzdeki sayılarda bu çalışmaların benzerlerinin artacağına inanıyoruz.

İkinci yeniliğimiz ise kitap özetleridir. Bu sayıdan itibaren terörizm ve radikalleşme ile ilgili yayımlanan yeni ve alanda önemli çalışmaları tanıtan kitap özetlerine yer vereceğiz. Bu sayımızda Juan Romero'nun "*Terrorism: The Power and Weakness of Fear*" kitabını Hatice Varol incelerken, Raquel Da Silva'nın "*Siyasal Şiddet Anlatıları Eski Militanların Hayat Hikâyeleri*" kitabını Seda Çolakoğlu ele almıştır.

Son olarak, birçok güçlkle ikinci sayımızı çıkarabilmenin mutluluğunu yaşadığımızı belirtmek isteriz. Bu süreçte bize destek veren başta Editörler Kurulu, Danışma Kurulu, hakemlerimiz, yazarlarımız ve TERAM ailesine teşekkürü tekrar borç biliriz. Üçüncü sayımız olan "Din Motifli Terörizm" sayısında görüşmek üzere...

Prof. Dr.Serhat Ahmet ERKMEN

TRAD Editörü

EDITOR'S NOTE

Dear Reader,

We are here with the second issue of the Journal of Terrorism and Radicalization Studies, which garnered more attention than we expected with its first issue. First of all, we are proud to say that; 13 international and national indexes have included our journal in their master lists. This process is vital for an academic journal to continue its existence in Türkiye. On the other hand, after the publication of our first issue, the number of responses to our call for articles increased. Our "Advisory Board" members also expanded. We must express our gratitude to everyone who has helped us in this regard.

Focusing on "Terrorism Studies in Türkiye" in our first issue, we aimed to emphasize the importance of scientific analysis of the terrorism issue. In our second issue, we have focused on the PKK Terrorist Organization, which is the most critical terrorist threat to Türkiye's security and also which Turkey has been suffering from for years. We hope that the studies on this issue will be beneficial for the scientific understanding and analysis of the threats posed by PKK terrorism.

When it comes to the PKK, we have **interviewed with Assoc.Prof.Dr. Nihat Ali Özcan**. In our interview with Özcan, we tried to evaluate the organization's development and transformation process over 40 years within the framework of the PKK's internal dynamics and international/regional conditions. From now on, we aim to include the views of the doyens like Özcan in our following issues.

The first research article on this issue is a study that has an extraordinary place among the studies on the PKK. We believe that this article will shed light on future studies. Prof. Dr. Murat Yeşiltaş and his friends prepared the study titled "**Analysis of Turkey Terrorism Events Platform Data: The Effects of PKK Terror (1984-2022)**". They used the data obtained from the Terrorism Analysis Platform (TAP), the first terrorism database in Turkey. The article analyzes PKK and its extension's terrorist attacks and their effects. The study, which reveals the terrorist acts carried out by the PKK for nearly 40 years with statistics, is significant as it is a first in the field.

Dr. Merve Önenli Güven writes our second article with the title "**Öcalan Cultic Leadership in PKK Terrorist Organization**". The study explains the PKK's organizational structure, unconditional loyalty to the

"leader," and the "culture of obedience" in this terrorist organization. The article analyzes the PKK terrorist organization through the concept of "cult" and "leader typology."

Dr. Sertaç Canalp Korkmaz wrote another research article titled "**The Root Causes for Terrorist Organizations Longevity: An Analysis Focused on the PKK Terrorist Organization, 1978-2022**". Korkmaz's study discussed "how to end terrorism" or "how to end terrorist organizations" from a different perspective. The study evaluates the factors that led to the survival of the PKK terrorist organization for years from a broad perspective.

The fourth article of the journal is about the PYD, the extension of the PKK terrorist organization in Syria. In Hakkı Bahadır Öztürk's article, titled "**State-Sponsored Terrorism: Terrorist Organizations in Proxy Wars (PKK/PYD Case)**" PYD terrorist organization has been examined from the perspectives of proxy wars, state-sponsored terrorism, and organizational transformation.

The fifth article in this issue is about the organized crime dimension of the PKK. Like many other organizations, the PKK does not only operate as a terrorist organization but also as an organized crime organization. In this context, Dr. Haydar Karaman examines the PKK terrorist organization's behavior as an organized crime organization in the context of organized crime and terrorism in his study titled "**The Octopus": The Human Trafficking and Terror Nexus of the PKK**".

Saffet Kürkcü and Mehmet Emin Erendor wrote the last study on the PKK, titled "**Terrorist Actions on the Internet and Social Media: The PKK Case**". This study deals with the activities of the PKK terrorist organization on social media.

We have two crucial novelties in this issue. First, from now on, we will include not only research articles but also research notes in the journal. In this context, our first research note examines **the Nigerian example of radicalization indexes, written by Dr. Abdulkadir Abubakar**. We believe that similar studies will increase in the following issues.

Our second novelty is book reviews. Starting from this issue, we will include book reviews introducing new and vital studies on terrorism and radicalization. In this issue, Hatice Varol has reviewed Juan Romero's book "**Terrorism: The Power and Weakness of Fear**" and Seda Çolakoğlu has

handled Raquel Da Silva's "Narratives of Political Violence, Life Stories of Former Militants".

Finally, we would like to state that we are happy to be able to publish our second issue despite many difficulties. We want to thank the editorial and advisory board members, referees, authors, and TERAM family for their support. Hoping to see you in our third issue, to be titled "Religious Motif Terrorism"...

Prof.Dr. Serhat Ahmet ERKMEN

TRAD Editor

DOÇ.DR. NİHAT ALİ ÖZCAN İLE SÖYLEŞİ: KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE PKK TERÖR ÖRGÜTÜ

Erol Başaran BURAL*

Marksist Leninist ideolojiyi esas alarak kurulan PKK terör örgütü, 1978'den günümüze kadar gerçekleştirdiği eylemlerle binlerce insanımızı öldürmüş, ondan daha fazlasını ise yaralamıştır. Eylemleri ile Türkiye'nin ekonomik, siyasal, sosyal yapısını etkilemiş, ülkenin iç ve dış gündemine damgasını vurmuştur. Bu nedenle Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi, ikinci sayısını PKK terör örgütüne ayırmış, PKK sorununu tüm boyutlarıyla masaya yatırmıştır. Bu kapsamda ikinci sayımızda, PKK terör örgütünün ortaya çıkış nedenlerini, örgüte nasıl ve hangi yöntemlerle yaklaşılması gerektiğini, PKK'nın ideolojik temellerini, PKK'nın örgütlenme modelini, gelecekte nasıl bir şekil alabileceğini Doç.Dr. Nihat Ali ÖZCAN'la konuştuk. Sorunun sıcaklığının ve “yakıcılığının” zirve yaptığı 1999 yılında, PKK üzerine yazdığı doktora tezini tamamlayan ilk akademisyen olması nedeniyle Sayın ÖZCAN'ın görüşlerinin oldukça önemli ve ufuk açıcı olduğunu düşünüyoruz. ÖZCAN'ın tezi daha sonra, “PKK (Kürdistan İşçi Partisi)-Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi” adıyla kitap olarak da yayımlandı. ÖZCAN halen, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde ve ayrıca Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfında (TEPAV) görev yapmaktadır.

Erol Başaran BURAL: Sayın hocam, öncelikle Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisininin PKK terör örgütü konulu söyleşi talebini kabul ettiğiniz ve değerli zamanınızı ayırdığınız için teşekkür ederiz. Müsaadenizle ilk sorumuzla söyleşimize başlayalım. Hocam, ülkemizin en büyük güvenlik sorunlarından birisi olan PKK terörüne nasıl bakmalıyız ya da başka bir ifadeyle PKK terör örgütü sorununa nasıl yaklaşmalıyız?

Nihat Ali ÖZCAN: PKK terörünün, PKK meselesinin birden fazla boyutu var. Bu sorunu disiplinler arası bir konu, bir çalışma alanı olarak görmek

* Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Başkanı, erolbural@teram.org, ORCID: 0000-0002-3355-2018.

gerekiyor. Neden disiplinler arası bir alandan söz ediyorum? Çünkü, bu sorunla ilgilenmek istiyorsanız, farklı disiplinlerin yaklaşımlarına ihtiyacınız var demektir. Mesela, iyi bir tarih bilgisi şart. Osmanlı'dan yakın dönem Cumhuriyet tarihine kadar. Toplumunu anlayabilmek için siyaset bilimi, antropoloji, sosyoloji disiplini iyi bir tutamaktır. Fiziki coğrafya, nüfus bilimi, sınır sosyolojisi, milliyetçilik gibi konuları öğrenmek bu konuda geniş düşünmemizi sağlar. Keza uluslararası ilişkiler ve güvenlik çalışmaları ile hukuk işin olmazsa olmazlarıdır. Yine, konunun özünü oluşturan, “şiddet yolu ile toplumu, siyasal sistemi, kurumları, bireyleri değiştirmeyi, dönüştürmeyi, ulus inşa etmeyi esas alan” terörizm, gerilla savaşı, ayaklanma ve ayaklanmaya karşı koyma konularına hâkim olmak gerekir. Bütün bunların yanı sıra Türkiye'nin sosyal, ekonomik, tarihsel dönüşüm ve değişimine dair fikriniz olacak. Böylesine karmaşık bir konudan söz ediyoruz.

PKK gibi bir organizasyon şiddet kullanarak kimlik inşasına ve toplumu dönüştürmeye girişmiş ise bu doğal olarak toplumun, ülkenin ve bölgenin tamamından etkileniyor ve toplumu da aynı ölçüde etkiliyor demektir. Dolayısıyla bunu Türkiye'nin diğer sorunlarından ve gelişmelerinden ayrı tutarak anlamamız da mümkün değil. Yani PKK meselesini yalnızca “terör” ve “terörizm” seviyesine indirgeyerek anlayabilmek mümkün görünmüyor. Bu nedenle PKK meselesi çok geniş bir çerçevede, disiplinler arası bir anlayışla ele alınmalı diye düşünüyorum.

Erol Başaran BURAL: Hocam, terör örgütünün kuruluş dönemine bakınca, ortaya çıkışına yol açan temel nedenleri nasıl okursunuz?

Nihat Ali ÖZCAN: PKK, 1970'ler Türkiye'sinin ve dünyasının bir ürünüdür. Bu nedenle, PKK'nın ortaya çıkış şartlarını anlayabilmek için, 1970'ler dünyasına, 1970'lerde bölgedeki dengelerin değişimine ve 1970'lerin Türkiye'sine bakmak lazım. Bu üçlüyü ve birbiriyle ilişkisini analiz edebilirsek, PKK terör örgütünün ortaya çıkışını, dönemin koşullarını, aktörlerini, politik hedef ve stratejilerini tam olarak anlayabiliriz.

İlk olarak, küresel tabloya bakmak gerekir. Nitekim, 1970'ler dünyasına “Soğuk Savaş” hâkim. Malum, Soğuk Savaş dünyaya sosyal, ekonomik, askeri, ideolojik yönlerden damgasını vurdu. Soğuk Savaşın özünü oluşturan, kutuplar arası rekabetti. Rekabet, beraberinde derin bir ideolojik çatışma getirdi. Bu ideolojik çatışmada “Doğu Bloğu” Marksizm'i, “Batı Dünyası” da kapitalizmi ve liberal ideolojiyi temsil ettiler. İki kutuplu

dünya nükleer savaş dışında, her alanda kıyasıya bir mücadeleye sahne oldu. Batı, “Sovyet İmparatorluğunu” ekonomik refah, totaliter yönetimler, din ve milliyetler meselesi ile sarsmaya girişirken, Doğu Bloğu da proletarya öncülüğünde “emperyalizme” karşı “anti kolonyal” fikirleri ve eylemleri ön plana çıkardı. Bu tablo, dünyanın neresinde “siyasi-silahlı” bir hareket varsa onu bu kutuplardan birisinin himayesine sokarken, yine kutup liderleri ihtiyaç duydukları yerlerde, siyasi-silahlı hareketler için “ebe” rolünü benimsediler. Bu nedenle, 1970’ler dünyasında, PKK benzeri, ciddi bir terör örgütü enflasyonu yaşanmıştır. Nitekim, PKK da kullanışlı bir araç olarak değişen küresel rekabet ortamına uygun simbiyotik ilişkiler geliştirmiştir.

Bu aşamanın bir diğer özelliği ise PKK ve benzeri organizasyonlara sunulan “standart” reçetelerdir. Bu reçeteler, örgütlerin “strateji” ihtiyacını uzun yıllar sağlamıştır. Nitekim, bu “stratejinin”, 60’ların 70’lerin ruhuna uygun bir biçimde, “politik şiddetin sistematik bir biçimde nasıl kullanılacağı ve nasıl bir ulus inşa edilebileceğine” cevap verdiği kabul edilmekteydi. Marksist ideoloji, zayıfın güçlü ile mücadelesinde “terör ve şiddeti kutsamıştı”. O yılların, en popüler ve toplumsal dokuyla uyumlu “çözüm yolunu” Maoizm gösteriyordu. Nitekim henüz ulus olamamış ve ulus altı konumdaki feodal bir yapıyı, şiddet kullanarak hızlı bir biçimde önce dağıtıp, ardından dönüştürebilecek yegâne düzen sosyalist ideolojydü. Bu aynı zamanda “emperyalizme” karşı mücadelenin de yolu idi. Nitekim Mao’nun Çin’i ile başlayan bu görüş, Vietnam’da ete kemiğe bürünmüş, ardından da Orta Doğu’ya kadar gelmişti. Bununla birlikte 1960-1970’lerde Asya’da, Güney Amerika’da, Orta Doğu’da çok sayıda Mao’cu örgüt çıkmıştı. Mao’cu örgüt derken Mao’nun ortaya koyduğu “şiddet kullanma stratejisini” takip eden örgütlerden söz ediyoruz. Kısaca, Mao’nun sistematik hale getirdiği, “uzun süreli halk savaşı” stratejisinden söz ediyoruz.

PKK terör örgütü de Mao’nun bu “uzun süreli halk savaşı” strateji ile işe girişti. Tabii ki bu stratejinin seçilmesi tesadüfi değildi. Dönemin ruhuna uygun bir seçimdi. Terör örgütü PKK, taktik düzeyde bu işi nasıl yapacağına dair temel gereksinimlerini, ihtiyaç duyduğu coğrafi bölge ve lojistiği Filistinli gruplardan sağladı. Havetme, George Habbaş gibi isimler, Doğu Bloğu ve Suriye istihbaratının “üretimiydi” ve Filistinli Marksist grupların organik parçasıydılar. Stratejinin işe yaraması bir anlamda “coğrafya ve sosyal doku” ile de uyumlu olmalıydı. Nitekim Mao hikayesini, stratejisini, köylü toplumlar için kurgulamıştı. Mesela aynı stratejiyi, şehirli bir toplumda uygulamanız ve başarılı olmanız mümkün değildi. 1970’lerin

Türkiye’inde de kırsal nüfus baskındı. Doğu ve Güneydoğu Anadolu’nun %70-75’i köylerde yaşıyordu ve bu köylerin sayısı binlerle ifade ediliyordu. Köylerin %90’ında elektrik, yol ve su da yoktu. Coğrafi nedenlerle, devlet gücü, otoritesi sınırlıydı. Böyle bir ortamda Maoizm’i yöntem olarak seçmeniz/seçtirilmeniz oldukça doğaldı. Yani bu stratejiyi ve seçimini Öcalan icat etmiş değildi. Bu o dönemin ruhuyla ilgili bir husustu.

İkinci olarak da bölgesel dengeler ve dinamiklerden kaynaklanan faktörlerden bahsetmiştim. O dönemde bölgesel dengeler ve dinamikler de hızlı bir şekilde değişti. Özellikle Vietnam sonrası, Filistin meselesi ve Arap-İsrail çatışması nedeniyle Orta Doğu, örgüt kurmak isteyen herkese fırsat ve imkân sağladı. Nitekim Türkiye’nin terörizm tarihinde bu bölgenin müstesna bir yeri ve etkisi vardır. Arap-İsrail çatışmasıyla birlikte orta çıkan, Ürdün, Lübnan iç savaşı, Suriye’nin SSCB ile ilişkileri, İran-İrak Savaşı’nın bölgesel güvenliğe derin etkisi oldu. Devletler arası ve iç savaşlar, bir yandan bölgedeki devletleri zayıflatırken, bir yandan da devlet egemenliğinin olmadığı ve örgütlerin kontrol ettiği coğrafyaları ortaya çıkardı. Bu bölgelerin çoğunluğu, oldukça zorlu coğrafyalardı. Bugün hala, Irak’ın kuzeyinden söz ediliyorsa, Türkiye’nin güneyindeki coğrafi bölgelerden bahsediliyorsa işte bu durumla ilgilidir.

O dönemde “gerillacılığı” öğrenmek isteyen örgütlere danışmanlık yapan, ihtiyaç duydukları silah, malzeme ve teçhizatı sağlayan bir diğer gelişme de “İran-İrak Savaşıydı”. İran devriminden sonraki İran-Suriye stratejik ittifakı, İran-İrak savaşından sonra Irak’ın kuzeyinde ortaya çıkan otorite boşluğunun KDP (Kürdistan Demokratik Partisi) ve KYB (Kürdistan Yurtseverler Birliği) tarafından doldurulması gibi gerçekler, PKK’nın bölgesel dengeler ve dinamiklerden faydalanabilmesi için geniş bir fırsat alanı açmıştı. Elbette bunda, 1970’lerin sonunda kullanıma açılan Kerkük-Ceyhan boru hattı ve enerji politikalarının da etkisi vardı.

PKK meselesini daha iyi anlayabilmek için, o dönem Türkiye iç dinamiklerine de bakmak lazım. Cumhuriyetin kuruluşuyla başlayan ulus devlet inşası sürecinde başarılı çok sayıda işler olduğu gibi sonuç alınamayanlar da oldu. Bunlardan biri de Anayasa’daki kimlik meselesiyle ilgili sorunlar ve tartışmalardı. Cumhuriyetin kurucuları, etnik, dini ve mezhepsel kimlikten çok, yurttaşlık aidiyetini ön plana çıkartıp kimliği yurttaşlık bağlamında tanımlarken, alt kategorideki etnik, dini ve mezhepsel kimlik taraftarları, ısrarla bu kimlikler üzerine mücadeleye giriştiler. Nitekim bu konu, Soğuk Savaşın “ideolojik mücadelesinde” taraftarlar için işlevsel

bir araç olarak sahneye sürülecekti. PKK’da etnik kimliği öne çıkartmaya ve ulus inşasına bu çerçevede girişecekti.

Türkiye’de etnik, dini, mezhepsel kimliklerin, “sınıfsal kimliklerle” kamufle edilerek en fazla tartışıldığı dönem 1960’lardı. Neden 1960’lar? Çünkü, 27 Mayıs’tan sonra hazırlanan 1961 Anayasası, oldukça geniş ve liberal bir tartışma ortamı sağlamıştı. Özellikle ekonomik ve sosyal konuların gündeme taşınması, bunun Soğuk Savaş’ın ruhuna uygun ideolojik reçetelerle çözülebileceği iddiaları, politika yapıcılarının uzlaşmaz tutumları dikkat çekiciydi. Yine, Kıbrıs meselesi, bu meseleye bağlı olarak Türkiye’nin Batı ve ABD ile karşı karşıya gelmesi Türkiye’de ideolojik bir bölünme yarattı. “Acelesi olan bazı gruplar”, değişimi dönüşümü gerçekleştirecek iktidarın “namlunu ucunda” olduğunu iddia ederek, Suriye ve Lübnan’a geçtiler. Bu bölünme ve “silahlanma” başlangıçta sol-sağ şeklinde ilerlerken, “Kürt milliyetçiliği” fikrini savunanlar da kendi içlerinde bölünerek farklı oluşumlara gittiler. PKK terör örgütü de bu oluşumlardan birisi olarak ortaya çıktı. Nitekim, terör örgütleri tarihi açısından baktığımızda, PKK’nın bakış açısına sahip, stratejisini benimsemiş çok sayıda “Marksist Kürt Hareketi” görmek mümkündür. Ancak bunların içerisinde PKK serpilip sivrildi. Bu sivrilmenin sebeplerinden birisi, “profesyonel” davranması ve şiddeti çok yaygın kullanması idi.

PKK için “şiddet”, toplumu yeniden biçimlendiren ve şekillendiren, insanların politik, psikolojik tutumlarını etkileyen ayırt edici bir araçtı. Bu genel terör teorisine uygun bir davranıştı. Dolayısıyla Türkiye’nin o dönem içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal durumlar, hızlı şehirleşme, bireylerin ekonomik refaktan yeterince pay alamamaları, bunlarla beraber özgürlük ortamında büyüme ve dünyada bu yöndeki tartışmalar doğal olarak PKK’nın ortaya çıkışını kolaylaştıran sebepler oldu. Devletin içerisindeki siyasi uyumun bozulması ve siyasi partiler arasındaki rekabet de devlet otoritesinin bazı bölgelerde zayıf kalmasına yol açtı. Bunu da mutlaka görmek gerekiyor. PKK’nın daha sonra ortaya çıkacağı 1984’teki Şemdinli-Hakkâri, Eruh gibi bazı coğrafyalar, gerçekten de devlet otoritesinin en zayıf olduğu yerlerdi.

Bütün bu üçleme, yani uluslararası dinamikler, bölgesel dinamikler ve Türkiye içindeki değişkenler, bu değişkenleri ön planda tutabilecek bir sistematik ideoloji yani Marksizm, etnik bir gruba dayalı kimlik inşasına imkân veren Maoizm gibi silahlı bir yaklaşım ve dahası politik şiddet, kaçınılmaz olarak Türkiye’yi uzun süreli, ekonomik, sosyal, dış politika, güvenlik gibi her alanda etkileyen, zehirleyen, zayıflatan, diğer sorunları da

beraberinde tetikleyen, bazı kurumları ve yapıları da çürüten bir terör döngüsünün içine soktu.

Dolayısıyla PKK'nın kuruluşunu anlamak için o dönemde küresel rekabetin özellikle konvansiyonel olmayan yöntemlerle nasıl yürütüldüğüne, ideolojik tartışmaların boyutlarına, bölgesel gelişmelere yani Türkiye Suriye ilişkilerine, Filistin meselesinin PKK gibi terör örgütleri üzerindeki etkisine ve rolüne, İran-İrak Savaşına, Türkiye'nin iç dinamiklerine ayrıntılı bakmak gerekiyor. Türkiye'deki Marksist anlayışın, iktidarı elde etmek için şiddet kullanmayı meşrulaştıran, radikalleşmiş olan kesimlerin devleti zayıflatmak amacıyla "Kürt meselesini" bir araç olarak kullanmalarına yönelik yaklaşımları da PKK gibi onlarca örgütü ortaya çıkaran bir ekosistem yarattı. Bu ekosistem içerisinden birisi sıyrıldı ve öne çıktı. PKK'nın bunların içerisinden sıyrılmasının sebebi de dediğim gibi daha "profesyonel" bir yaklaşım sergileyerek gizli hareket etmesi, öncelikle Lübnan'da ardından Türkiye'nin sınırlarının yanı başında, Irak'ta üs bölgeleri kurarak, aldığı direktiflerin yanı sıra oluşturduğu strateji ve taktikleriyle bu işi bugüne kadar sürdürmesidir.

Erol Başaran BURAL: Hocam biraz da PKK'nın kuruluşundan itibaren ideolojisini dayandırdığı teorik temellerden bahseder misiniz?

Nihat Ali ÖZCAN: Konular iç içe olduğu için daha önce de bahsettiğim gibi PKK "uzun süreli halk savaşı" stratejisiyle yola çıktı. Ve maalesef yazılıp çizilenlere baktığımızda bu stratejinin Türkiye'de pek anlaşılmadığı görülüyor. Bu stratejiyi mantık olarak Mao kendi içinde üç safhaya ayırıyor. Şüphesiz dünyada terörizmi ya da "gerillacılığı" kullanarak, politik askeri bir strateji öneren sadece Maoizm değil. Benzer onlarca hareket, öneri görebilirsiniz. Ancak bunu sistematize eden Mao'dur. PKK terör örgütü üzerine düşünen, çalışan birisinin mutlaka bu konuyu iyi bilmesi gerekir, diye düşünüyorum. Nitekim PKK'ya bu taktikleri öğretenler, Doğu Bloğu istihbarat örgütlerinin paramiliter aktörleridir. PKK, bu stratejiyi, büyük bir sadakatle 1990 ortalarına, "5'inci Kongreye" kadar izlemiştir. Her ne kadar PKK, "stratejik" boyutta Maozim'i terk etse de taktik düzeyde hâlâ yaşatmaya devam etmektedir.

Bahsedilen üç aşamanın ilk safhasını "stratejik savunma" aşaması oluşturuyor. Mao'ya göre bu aşamada savunan taraf yani devlet güçlü, karşı taraf ise zayıftır. Zayıf olan tarafın ihtiyacı olan şey ise güçlenmektir. Soru şudur? Örgüt zayıflıktan nasıl kurtulur ve devlet nasıl zayıflatılır? Zayıfın

güçlenebilmesi için lojistik, insan kaynağı ve güvenli bölge gibi hususlar çözülmesi gereken üç temel konudur. Öte yandan bunları kontrol eden devletin zayıflaması gerekir ve devlet sisteminin zayıflatılması gerekir. Bunun için de stratejik savunma döneminde yapılacak iş “terörizm, silahlı propaganda ve gerilla savaşıdır”. Halkı devletten koparmaktır. Çünkü ihtiyaç duyulan herşey halkta bulunmaktadır. “Gerilla savaşı” bir bölgeyi elde tutmayı amaçlamaz. Amaç devletin dengesini bozmak, yıldırmak, yıpratmak, halkı devletten koparmaktır. Politik-askeri bir harekettir. Uygun yer ve zamanda yapılacak vur-kaça dayalı bir hareket türüdür. Bütün bu eylemler propaganda amacıyla yapılmaktadır. Dolayısıyla “gerilla savaşı” bir propaganda savaşıdır. Neyle ilgili, nasıl bir propaganda bu? Bu silahlı bir propaganda. O yüzden birinci aşamada silahlı propaganda geliştikçe önce “gerillaya” ardından da “gelişkin gerillaya” geçilir. Yani başlangıçta gerekli sayıyı tutturana kadar, ülke toprakları içerisinde bölge kontrolü, bir bölgeye egemen olmak, elde bulundurmamak gerekmiyor. Coğrafi kontrol yerine, devletten kopardığı halkı, yatay ve dikey olarak örgütler. Buna da “cephe” teşkilatı denilir. Cephe teşkilatı, demokrasi ve özgürlüklerin fırsat alanlarını suiistimal ederek legal ve illegal alanda yeraltında gerçekleştirilir.

Eğer örgütler ilk aşamayı başarırlarsa, ikinci aşamaya geçerek, coğrafi bir bölgeyi kontrol edip “devletleşmeye” başlamaları gerekir. Yani örgüt ikinci aşamaya “stratejik dengeye” geçecek, gittikçe büyüyerek devletle dengelyi yakalayacak. Son aşamada da karşı “stratejik saldırıyla” devleti yenip, kendi istediği bir modelle yeni bir devlet kuracak.

PKK açısından baktığımızda PKK'nın da bu üç aşamalı strateji ile yola çıktığını, ancak birinci aşamayı geçemediğini görüyoruz. Yani PKK büyüyemedi ve Mao'nun uzun süreli halk savaşının birinci aşamasında patinaj yapmaya başladı. Tabi bunun birçok sebebi de var. Neden büyüyemedi? Bu patinajın birinci nedeni bölgesel dengelerin değişimidir. İkinci nedeni devletin PKK'ya verdiği tepki yani terörle mücadele ve karşı stratejilerle PKK'ya hareket imkânı vermemesidir. Üçüncü neden ise örgüt büyüdükçe kendi içerisinde ortaya çıkan sorunlardır. Dördüncü sebep teknolojiadaki değişimdir. Yani bu dört temel neden örgütün birinci aşamadan yukarıya çıkamamasına neden olmuştur.

Birinci aşamayı geçemeyen PKK, 1995 senesindeki 5'inci Kongresinde stratejisini değiştirdi. Bu değişikliğe göre PKK “terör ve gerilla savaşı yöntemini kullanarak askeri bir zafer kazanıp siyasi bir sonuç elde edemiyoruz, ya da siyasi amaçlarımıza askeri bir zaferle gidemeyeceğiz”

dedi. O zaman ne yapmak lazım? “Eylem yapma kapasitesini, terör seviyesinde elde tutacağız ama asıl ağırlığımızı, sıklet merkezimizi, özgürlüklerin ve liberal dünya düzeniyle birlikte Avrupa Birliği tartışmalarının olduğu bir ortamda ortaya çıkan fırsat alanlarını kullanarak, mücadeleyi daha çok politik alanda devam ettireceğiz” dedi. Söz konusu fırsat alanı içerisinde PKK iki uluslu bir toplum oluşturma ve şiddet kullanarak yukarıdan aşağıya ulus inşası yerine, “aşağıdan yukarıya ulus inşasına” girişecekti.

PKK kurulduğu günden bu yana, bir defa strateji değişikliğine gitti. Birinci stratejisi, Maoocu, “uzun süreli halk savaşı” stratejisi idi. Fakat 90’larda Soğuk Savaş sona erip bölgesel ve küresel dengeler değişince, sosyalizm de tedavülden kalkınca, PKK’da otomatik olarak zamanın ve o dönemin ruhuna uygun bir şekilde, dünyanın her tarafında yükselen liberal söyleme, özgürlük ve demokrasinin ortaya çıkardığı fırsat alanlarına dayalı yeni stratejisini “siyasal alan” temeline oturttu. Bu yaklaşıma göre hem teknolojinin ve iletişimin gelişmesini hem de siyasal alandaki yeni fırsatları kullanarak toplumu önce zihnen Türk ve Kürt olarak iki kimliğe bölmeyi, bu bölme sürecinde zorlukla karşılaştığı takdirde gerekli yer ve zamanda şiddeti kullanabilmeyi, ancak asıl olarak politik alanı kurmayı esas alan bir stratejiyi izledi.

Bundan sonraki süreçte PKK günümüze kadar ağırlık merkezini siyasi alanda sürdürdü ama öbür taraftan da terör eylemi kapasitesini muhafaza etti. Zaman zaman ihtiyacı olduğunda, yani tıkanma ya da sıkışma durumu olduğunda, terör eylemlerinin temposunu artırdı, bazen yavaşlattı, bazen de tamamen durdurdu, yani politik konjonktüre göre devam etti. Tüm bunlara rağmen PKK bağımsız bir devlet kurma ideallerinden asla vazgeçmedi. Ara sıra taktiksel olarak söylemleriyle bunun tersini de iddia eder gibi göründü. Örneğin 1995’teki 5’inci Kongrede alınan kararlara göre propaganda amaçlı olarak bağımsız devlet amacından vazgeçtiği söylemini kullanabilmesi için Öcalan’a yetki verdi. O günden sonra da bu yöndeki söylemini tutturmaya devam etti.

Ancak dediğim gibi 1995’ten sonra bir strateji değişikliği söz konusu olmamıştır. 2003’te ABD’nin Irak’ı işgali, Suriye meselesi ve Arap Baharı gibi yeni fırsat alanları çıkmıştır. Fakat bunların hiçbiri geleneksel olarak PKK’nın stratejisini değiştirmemiştir. Taktiksel dönemseller birtakım fırsat alanlarına yönelik hamleleri olmuş ama temel hedefinde büyük bir değişiklik

olmamıştır. Dolayısıyla örgütü anlamak için bu temel stratejiyi iyi anlamak gerekiyor.

Erol Başaran BURAL: Sayın hocam, PKK'nın örgütlenme modeli hakkında neler söylenebilirsiniz? Bu örgütlenme modeli diğer terör örgütlerinin örgütlenme modeliyle paralellik göstermekte midir? Parti-Ordu-Cephe üçlemesinin temel fonksiyon alanları nelerdir?

Nihat Ali ÖZCAN: Biraz önce sözünü ettiğim Mao'nun "uzun süreli halk savaşı" stratejisi, politik-askeri bir stratejidir. Her askeri hamlenin politik bir çıktısının olması amaçlanır. Yani eylemlerin amacı, halkı devletten koparıp yeniden örgüt amaçları için örgütlemektir. Başka bir ifade ile "paralel bir devlet kurmaktır." Söz konusu örgütlenme modelinin ilkinin "parti" oluşturur. Parti, hareketin ideolojik taşıyıcısıdır. İkinci örgüt, partinin amaçları doğrultusunda silahlı eylemleri yapmaktan ve gerilla terörünü uygulamaktan sorumlu olan silahlı güç, yani "ordu"dur. Üçüncü olarak ise "cephe" teşkilatı gelir.

Cephe teşkilatı orduyu büyütme, politik nüfuzu artırmak, halkı örgütleyerek devlete paralel bir güç oluşturmak için kurulan yapıdır. Cephe örgütü de kendi içinde parti, dernek, vakıf gibi yasal alanda faaliyet gösterenler ve yasal olmayan yer altı teşkilatlanması şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Temel amacı da orduya yani silahlı gruba insan-eleman tedarik etmek, lojistik sağlamak, istihbarat toplamak, propaganda ile devlete alternatif otorite merkezleri yaratmaktır. Her vatandaşın devletle bir şekilde bağı bulunur. Buradaki temel amaç devleti halktan koparıp, halkı cephe örgütünün içinde örgütleyip PKK'ya hizmet edecek şekilde yeniden yapılandırmaktır. Dolayısıyla PKK'nın cephe örgütlenmesinin legal ve illegal alanda ne manaya geldiğini bu perspektiften bakarak değerlendirmek gerekir.

PKK'nın örgütlenme modelini güvenlik açısından anlamak istiyorsanız Marksizmin bu tür halk hareketlerinde örgütlenme modelini nasıl ortaya koyduğunu iyi anlamak gerekiyor. Yani parti, ordu ve cephe üçlemesinde, cephenin legal ve illegal alanlarda kurulduğunu, bunların iç içe girip birbirlerini desteklediğini ve beslediğini, asıl amacın da silahlı gücü desteklemek olduğunu fakat 1995 strateji değişikliğinden itibaren de "silahlı gücün" yani terörist grubun amacının politik ilerlemeleri destekleyecek biçimde alan açmak olduğunu anlamak gerekiyor.

Zaman içerisinde değişime uğrayan ama özünü de kaybetmeyen PKK stratejisinin Türkiye’deki uygulamalarına bakarsanız, bu geleneksel kuruluş şablonunu, mantığını ve teorik çerçeveyi iyi kavrarırsınız. Bu kapsamda Halkların Demokratik Partisi (HDP) ile PKK arasındaki ilişkiyi daha iyi anlar, HDP’yi bir yere konumlandırırırsınız. Şayet kavrayamazsanız bu hikâyeyi “demokrasi”, ya da “sivil haklar” adına anlatabilir, pazarlayabilirsiniz. Sonuç olarak şunu söyleyebilirim ki bu model toplumu yatay ve dikey olarak sürekli kontrol etmeyi, bu kontrol sayesinde de harekete bir ivme kazandırmayı amaçlayan bir örgütlenme modelidir.

Erol Başaran BURAL: Hocam, kuruluşundan bugüne PKK terör örgütünün hedefleri neler olmuştur? Bu hedeflerinde bir değişim söz konusu olmuş mudur?

Nihat Ali ÖZCAN: PKK’nın hedeflerinden de bahsettik esasen ama tekrar vurgulamak gerekirse PKK’nın kuruluşundan günümüze hedeflerinde bir değişiklik olmadı. Konjonktürel olarak zaman zaman Suriye’de bir devletçik yapalım, Irak’ta şu bölgeyi elde edelim gibi konjonktürel hedefleri olmuştur. Ancak günün sonunda PKK’nın “bağımsız bir Kürt devleti” kurmanın dışında politik bir hedefi olmamıştır.

Erol Başaran BURAL: Sayın hocam PKK terör örgütünün bölgesel ve küresel çapta diğer ülkelerle ilişkileri ile PKK’nın uluslararası boyutu hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Nihat Ali ÖZCAN: PKK’nın temel özelliği bir “Kürt kimliği” yaratma, bir “Kürt ulusu” yaratmaya yönelik olarak ortaya koyduğu şiddettir. PKK, Kürtlerin bulunduğu bölgelerde, yani Irak’ta, İran’da, Suriye’de ve zaman zaman Avrupa’da, diasporada faaliyet gösteriyor. Bu türden bir hareket bu şekilde sınır aşan bir karakterde olunca ve etki yaratma gücü itibarıyla Türkiye’nin kapasitesini etkileyebilecek ya da şekillendirebilecek terör saldırıları, toplumsal, ekonomik ve sosyal hareketler gibi ona bir bariyer oluşturabilecek faaliyetlerde bulunabiliyorsa, doğal olarak bu sorun sadece sizi değil bu coğrafya ile ilgilenen herkesin ilgi alanına girmektedir. Yani bu işle doğal olarak Yunanistan da ilgilenir, Irak ve İran gibi devletler de ilgilenir, devlet dışı aktörler de ilgilenir. Barzani gibi bölgesel siyasi aktörler, suç örgütleri, kaçakçılar da bu işle ilgilenirler. Günün sonunda PKK terör örgütü bu ekosistemin bir oyuncusu ve bu oyuncunun hedefine aldığı yer Türkiye ve Türkiye’de de ciddi sonuçlar doğurabilecek bir etki yaratabilme kapasitesine sahip. Yani PKK silahlı eylemler düzenleyerek halkın moralini

bozabiliyor, halkı yıldırabiliyor, yıpratabiliyor ya da kurulu bir düzeni bozabiliyor. Böylesine yıkıcı, bozucu kapasitesi olan bir örgütle herkes ilgilenir, ilgilenmemeleri mümkün değildir.

Bu ilgi ağırlıklı olarak Soğuk Savaş döneminde Doğu Blokunda Sovyetler Birliği tarafından, Doğu Almanya'ya, Bulgaristan'a ve Suriye'ye bırakılmıştır. Batı ise yani Amerika ve Avrupa ülkeleri kendi çıkarlarını da ilgilendirdiği için biraz daha örtülü, mahcup bir biçimde kenardan PKK'yı izlemiş ve ilgilenmişlerdir. Bu noktada Yunanistan'a özel bir parantez açmak gerekir. 90'lardan sonra Sovyetlerin yıkılmasının ardından Avrupa Birliği ekseninde hareket eden Batı bu işle daha görünür şekilde ilgilenir hale geldi. 1995 sonrası PKK'nın yeni bir strateji seçiminde Avrupalı aktörlerin özel çabaları olduğu da bir gerçek. SSCB'nin yerine kurulan Rusya, PKK ile ilişkisini hiçbir zaman kesmedi. Batıya sorarsanız kendi içinde yani diasporada yaşayan Kürtlerin içerisinde PKK'nın örgütlenme yeteneği, Avrupa'da kamu düzenini bozabilme kapasitesine engel olmak için PKK ile bir iletişim geliştirdiklerini iddia edeceklerdir. ABD açısından baktığımızda ise ABD'nin Irak'taki çıkarları, İran'a bakış açısı ve günümüzde Rusya ile Suriye'deki rekabet ve çıkarları üzerinden bir ilişki modeli anlatacaktır. PKK konusunda en ilginç tutumu olan ülke ise İran'dır. İran'ın, 1982'den beri PKK ile inişli çıkışlı ve "seviyeli" bir ilişkisi olmuştur. Bu seviye, Türkiye ile ilişkileri tarafından şekillendirilmiştir. 1980-1988 İran-Irak savaşında Türkiye ile ilişkilendirilmiş, 1990-1999 arası, Kafkas-Orta Asya politikaları, özellikle de Azerbaycan ve enerji politikaları ile ilgili olmuştur.

Sonuç olarak bu sorun, uluslararasılaşmış, sınırlarımızın ötesine uzanan, bütüncül olarak bakmayı gerektiren bir problem olduğundan, bu problemi siyasi sınırlarımız içerisine hapsederek çözeniz mümkün değildir. Bu noktada PKK da küreselleşmenin nimetlerinden faydalanmış durumdadır. Aynı zamanda bölgesel dinamiklerdeki değişiklikler de PKK'yı her defasında bir krizden çıkarmıştır. İran-Irak savaşı, Birinci Körfez Savaşı, Amerika'nın Irak'ı işgali, Arap Baharı gibi bölgesel olaylar PKK için fırsatlar doğurmuş ve aynı zamanda bazı zorlukları da beraberinde getirmiştir. Bu manada bugüne baktığımızda aktif olarak halen İran'ın PKK ile inişli çıkışlı ilişkilerinin söz konusu olduğunu görürsünüz. Bunun yanında Irak Merkezi Hükümeti ve Kürt gruplar ile Esad bu işin içindedir. Rusya, Sovyetlerden aldığı mirası devam ettirmektedir. Yunanistan ise bu konuda oldukça aktif durumdadır. Batılı istihbarat örgütleri ve Amerika da PKK ile

ilgilenmektedir. Dolayısıyla sizin böyle bir sorunuz varsa, sizinle ilgilenen herkes PKK meselesiyle de ilgilenmektedir.

Erol Başaran BURAL: PKK'nın eylem yöntemleri, davranışları ve stratejisinde bir dönüşüm meydana gelmiş midir?

Nihat Ali ÖZCAN: Terör örgütlerinin eylem tarzı, yöntemleri ve metotlarına baktığımız zaman şunu söyleyebilmek mümkün. Biraz önce söylediğim gibi terör örgütlerinin kendilerine özgü bir stratejisi ve taktiği var. Terör onlar için bir araç. Amacı gerçekleştirmek için bir metot. Kimi zaman uzun dönemli ve devlet kurmak gibi politik amaçlı, bazen kısa vadede üzerindeki etkiyi azaltmak için devlete karşı bir yöntem, bazen de bir şeyi elde etmek için korkutmak, o bölgede otorite olduğunu hissettirmek gibi amaçlarla kullanılan bir araç. Bu metot sürekli aynı çizgide devam eden değil, konjoktüre göre inişleri çıkışları olan bir metot.

Örneğin PKK 1986'dan sonra sivillere yönelik olarak çok ciddi anlamda eylemler düzenlemiştir. Toplumunu dönüştürmeye ve bunu da başarabilmek için şiddete ihtiyacı olduğunu gördüğünden, hunharca, ölçsüz bir şiddet kullanmaktan çekinmemiştir. Bu şiddet ihtiyacı neticesinde Güneydoğu Anadolu bölgesinde çok sayıda sivil öldürmüş ve Türkiye içinde çok sayıda bombalı eylem yapmıştır. PKK terör örgütü başlangıçta çok sayıda sivil katlederken, daha sonra bu eylemlerini sistematik olarak devlet görevlilerine yöneltmiştir. Çünkü daha fazla sivil öldürerek kimlik inşa etmeye ihtiyacı kalmamıştır. Bunun yerine hem propagandayı hem de televizyon/sosyal medya gibi araçları kullanmaya başlamıştır. Ancak devleti yıldırma ve yıpratma için de eylemlerine devam etmiştir. Öte yandan başarılı olamadığında şiddeti, bu sefer sivillere yönelik olarak canlı bombalarla şehirlere taşımıştır.

İkinci husus ise şüphesiz ki teknolojiyle ilgilidir. Bu teknoloji hem öğrenen örgüt olmaları hem de "teknolojinin demokratikleşmesi" yani tabana doğru yayılmasının terör örgütlerinin zarar verme kapasitelerini artırmasıyla ilgili bir husus. Örneğin 80'lerin sonunda telsiz kullanmaya başlayan PKK, elektronik teknolojisine daha kolay ulaşılabilmesiyle araba ya da oyuncak uzaktan kumanda sistemleriyle bir patlayıcıyı harekete geçirebileceğini görmüştür. Irak'ta, Suriye'de yaşanan çatışmalarda meydana gelen olayları ve yeni eylem yöntemlerini öğrenmeye çalışmaları, bu iş için yaygınlaşan interneti kullanmaları, dünyadaki terör örgütleri gibi PKK'nın da eylem yapma kapasitesini ciddi manada artırmıştır. Tabi buna

karşılık devletin de teknolojik yetenek ve kapasitesi artmıştır. Zaman zaman bunlar biri diğerine galebe çalar hale gelmiştir. Yani taraflardan birisi teknolojik üstünlüğü ele geçirdiğinde devlet ya da PKK teknolojik anlamda elde ettiği avantajı sürekli kılamaz. Biri önce diğerini dengeler öbürü arkadan gelir sonra biri diğerini geçer. Örneğin yol kenarlarına konulan bombalardan PKK bir avantaj elde etmişken zaman içinde devlet insansız hava araçlarıyla onu bastırmıştır. Yani teknoloji sürekli birbirini zorlayan, daha yaratıcı olmaya, daha farklı şeyler öğrenmeye zorlayan bir olay olarak görülmelidir.

PKK eylemleri açısından daha ilginç PKK'nın başlangıcından bu yana bir "proxy" yani bir vekalet savaşı yürütmesiyle ilgili husustur. Yani vekalet veren bir PKK'dan söz ediyoruz. PKK terör örgütünün başkaları için iş yaptığı doğrudur ama PKK'da belli bir süreden sonra özellikle 1995'ten sonra kendisinin terörist olmadığı iddiasını ispatlamak üzere farklı örgütleri organize edip onlar üzerinden birtakım eylemler yaptırmaya başlamıştır. Bu açıdan bakıldığında PKK belki de taşeron örgütler kullanan ve başkalarının da aynı zamanda taşeronluğunu yapan ilk örgüt haline dönüşmüştür.

Sonuçta terör örgütleri, "açılım sürecinde" de olduğu gibi, kendilerini oldukça "demokrat, özgürlükçü insan haklarına, yeşile saygılı" bir organizasyon gibi sunarken, istediklerinin bir kısmı gerçekleşmediğinde pazarlık gücünü de artırmak amacıyla kendisine "çakma" örgütler icat edip onlar üzerinden ara sıra güçlü mesajlar verecek yöntemler de izlemişlerdir. PKK başlangıçta bunu Türkiye'deki Marksist örgütlere yaptırmıştı. Şu anda ise PKK adına eylem yapan bu şekil de küçük örgütler mevcut. Yani sonuç olarak bu değişim ve dönüşüm biraz örgütün dinamikleriyle, biraz teknolojiyle, biraz da devletin verdiği tepkiyle ilgili olarak şekil değiştirebiliyor. Stabil, statik bir eylem döngüsünden söz etmek mümkün değil.

Erol Başaran BURAL: Hocam, tahmin etmesi oldukça güç olmakla birlikte PKK'nın gelecekteki durumunu ve konumunu nasıl öngörüyorsunuz?

Nihat Ali ÖZCAN: Doğal olarak, bütün organizasyonların başına gelenler PKK terör örgütünün de başına gelecektir. Çünkü bütün örgütler, organizasyonlar bir amacı gerçekleştirmek için ortaya çıkarlar. Örgütler ya amacını gerçekleştirir ve kaybolur ya yolda başka bir şeye dönüşür ya da yok olurlar. Yani bu üçünden farklı dördüncü beşinci bir yol bulunduğunu söylemek mümkün değildir.

PKK'nın son kırk yıl içerisinde bir sempatican kitlesi ya da bir kimlik inşa ettiğini söyleyebilmek mümkün. PKK, henüz jenerasyonel geçişi yaşamadı. PKK'yı kuranlar- başta Öcalan olmak üzere, Stalinist, Maoist perspektifle yetişmiş, zihinleri bunlarla şekillenmiş olan kadro- halen hayatta, yaşıyorlar. Bunların zihin dünyasını dönüştürmek çok da kolay bir şey değil. Köylü bakış açısı, yeni dünyada pek iş görmüyor. Toplum da değişti, istekler, araçlar beklentiler değişti. Örgütün dönüşümü ancak bir jenerasyon geçtikten sonra belki mümkün olabilir. Onun için, ya bu noktada artık örgüt bölünür, ya da hedeflerini biraz daha- tıpkı "açılım sürecinde" olduğu gibi- "güçlendirilmiş yerel yönetimler" seviyesine aşağıya indirgeyerek dönüşebilir. Görünür gelecekte, PKK sahneden silinirse de stratejik düzeyde etki yaratma kapasitesini kaybetmiş biçimde varlığını sürdürebilir.

PKK için bir diğer kötü haber de şu. 2011'de başlayan Arap Baharının iyimser havası artık bitti. PKK'yı ve onun düşüncesindeki alt grupları heyecanlandıran, bölgesel sisteme dahil eden düşünce ve ideolojiler, şöyle ya da böyle bu süreçte ya kaybettiler ya da çekiliyorlar. Artık öncelikli meseleler değişiyor. Arap Baharı, Suriye, Yemen, Afganistan, Irak, Libya gibi devletleri yıkan, zayıflatan ve başarısız kılan iç çatışmalardan çoğu ülke ve seçmenler uzak durmak istiyor. Bu gelişmelerin yol açtığı radikalizm, göç ve ekonomi gibi sorunlar için kimse fatura ödemek istemiyor.

Dolayısıyla PKK'nın silahlı çatışmalarla, terör eylemleriyle iç direnci çok yüksek olan Türkiye'yi "böylesine yöntemlerle yenmesi" mümkün değil. Örgüt artık eskisi gibi kapasitesini de artıramıyor. Uluslararası ortam ve bölgesel dengeler sayesinde PKK, konjonktürel olarak taktiksel ölçekte destek bulabilir, ancak bu ona stratejik avantaj sağlamaz.

Sonuçta ne Avrupa ne ABD ne de Rusya, PKK'yı destekleyelim belli bir kapasiteye ulaştırıp bir sonuç alalım demeyeceklerdir. PKK'nın geçen kırk yılda şiddet kullanarak inşa ettiği, "travmatik politik kimlik" Anayasal düzen içerisinde siyaset yapmaya devam edebilir.

Öte yandan PKK'yı kuran kadrolar hayatta oldukları müddetçe, insanların canını yakmaya, topluma bir maliyet yüklemeye de devam edebilirler. Fakat politik bir sonuç alabilirler mi? Ben bunu pek de mümkün görmüyorum. Nitekim bana göre ne Irak'taki gelişmeler ne Suriye'deki gelişmeler ne de Türkiye'nin içindeki gelişmeler, PKK'nın mevcut metotla yoluna devam etmesinin mümkün olmadığını, bir geleceğinin bulunmadığını

söylüyor. PKK konjonktürel olarak yıpratıcı eylemler yapabilir, toplumun canını sıkabilir, yıldırabilir, yıpratılabilir, ancak tüm bunlarla politik bir sonuç alamaz diye düşünüyorum.

Erol Başaran BURAL: Hocam çok faydalı bir söyleşi oldu. Vakit ayırdığımız için tekrar teşekkür ederiz.

Nihat Ali ÖZCAN: Ben teşekkür ediyorum.

TÜRKİYE TERÖRİZM OLAYLARI PLATFORMU VERİLERİNİN ANALİZİ: PKK TERÖRÜNÜN ETKİLERİ (1984-2022)

Murat YEŞİLTAS*, Durdu Mehmet ÖZDEMİR**, Sibel KORU***

ÖZET

Bu araştırma makalesi, terör örgütü PKK ve uzantılarının gerçekleştirmiş olduğu terör saldırılarını ve etkilerini analiz etme amacıyla kaleme alınmıştır. Çalışmanın ikinci bir amacı ise Terörizm Analiz Platformu (TAP) tarafından toplanan verilerin kamuoyu ile paylaşılmasıdır. Çalışmanın kapsamını belirlemek için zaman ve coğrafya iki temel belirleyici seçilmiştir. Zaman bakımından 1984-2022 yılları arasındaki terör saldırıları incelenirken, coğrafya bakımından Türkiye, Irak ve Suriye sınırları içerisinde meydana gelen terör saldırıları incelenmiştir. Çalışmada nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Nicel veriler noktasında verilerinin literatüre kazandırılması amacıyla Terörizm Analiz Platformu (TAP) verilerinden faydalanılmıştır. Çalışmanın giriş bölümünde TAP hakkında bilgi verilmiş ve çalışmanın metodolojisi izah edilmiştir. İkinci bölümünde 1984-2022 arası dönem, 4 ayrı dönem içerisinde aynı parametreler üzerinden incelenerek karşılaştırmalı dönemsel analiz yapılmıştır. Sonuç kısmında ise 1984-2022 arası dönemdeki tüm veriler bütüncül bir bakış açısıyla toplu bir şekilde ortaya koyularak analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, PKK, YPG, Terörizm, Terör Saldırısı, Irak, Suriye.*

ANALYSIS OF TURKISH TERRORISM EVENTS PLATFORM DATA: EFFECTS OF PKK TERROR (1984-2022)

ABSTRACT

This research article aims to primarily classify terrorist attacks committed, claimed, and attributed by and to the PKK as well as analyze their impact on the broader Turkish security landscape. To specify the scope of this study, time and geography are selected as the two primary determinants. Hence, this research will look into and analyze the PKK attacks between 1984 and 2022 within the territorial borders of Turkey, Iraq, and Syria. Key findings and interpretations will be displayed insightfully by employing quantitative and qualitative research methods in tandem while also continuously using statistical analysis. The secondary goal of this article is to share the data collected by the Terrorism Analysis Platform (TAP) with the public. The study begins by briefly presenting the TAP and proceeds with explaining the research methodology in which the data was collected and analyzed. Using the pre-established parameters the study, then conducts a comparative periodic analysis (CPA) of the 1984-2022 timeframe by dividing into four periods. Lastly, the study reviews all the collected and listed data (1984 – 2022) from a holistic perspective in its conclusion.

Keywords: *Türkiye, PKK, YPG, Terrorism, Terrorist Attack, Iraq, Syria.*

* Prof. Dr., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, murat.yesiltas@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1985-8504

** Öğr. Gör., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, dmozdemir@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8084-9180

*** Araştırmacı SETA, sduz@setav.org, ORCID: 0000-0003-2775-7890

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 01 Haziran 2022 / 01 June 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 23 Haziran 2022 / 23 June 2022

GİRİŞ

PKK ideolojik temellerinin inşa edildiği 1973-1975 yılları arasında Marksist-Leninist bir örgüt yapılanması olarak ortaya çıktı. Stalinist bir liderlik modelini benimseyen örgüt, ideolojik temellerin ardından eleman kazanımı için gerekli hazırlıkları 1976 ve 1978 yılları arasında sürdürdü. Silahlı propaganda ile sürekli saldırı stratejisini hayata geçirebilmek için, 1978 ve ilk saldırısını gerçekleştirdiği 1984 yılları arasında lojistik, eleman temini, kamp kurma ve eğitime yönelik hazırlık sürecini tamamladı. Kurucu kongrenin ardından gerçekleştirilen ikinci kongrede alınan karar ile ise PKK, askeri stratejisini vur-kaç taktiği ile “gerilla savaşı” olarak tayin etti. Bu andan itibaren Türk Silahlı Kuvvetlerini (TSK) savunma durumunda tutmayı hedefleyen sürekli saldırı stratejisini uygulayacak, siyasi figürler, güvenlik güçleri gibi seçilmiş hedeflere yönelik sansasyonel saldırılar yoluyla silahlı propaganda yürütecekti.

Bu araştırma makalesi, terör örgütü PKK ve uzantılarının, PKK'nın kuruluşundan itibaren gerçekleştirmiş olduğu terör saldırılarını ve bu saldırıların etkilerini analiz etme amacıyla kaleme alınmıştır. Araştırmanın bir diğer amacı ise Terörizm Analiz Platformunun (TAP) PKK saldırılarına ilişkin verilerini literatüre kazandırmaktır. Araştırma yapılırken zamansal ve coğrafi olmak üzere iki tür sınırlamaya başvurulmuştur. Zamansal açıdan PKK'nın ilk terör saldırılarına başladığı 1984 yılından günümüze kadar olan zaman dilimi dikkate alınırken; coğrafi anlamda Türkiye, Irak ve Suriye sınırları içerisinde meydana gelen terör saldırıları dikkate alınmıştır. Örgütün Türkiye ve Irak sınırları içerisindeki ve Irak sınırından yapılan saldırıları, PKK saldırısı olarak kodlanmışken; Suriye'deki saldırıları ve Suriye sınırından gerçekleştirilen saldırıları YPG saldırısı olarak kodlanmıştır. Çalışmada nicel ve nitel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Nicel veriler noktasında TAP, verilerinden faydalanılan temel kaynak olarak seçilmiştir. Çünkü bu makalenin hedeflerinden biri de daha önce ifade edildiği gibi TAP'ın tanıtımını yapmak ve içerisindeki verilerin literatüre kazandırılmasını sağlamaktır. Terörizm Analiz Platformu, açık kaynaklara dayalı olarak terör olaylarına yönelik veri toplayan bir veri tabanıdır. (Detaylı bilgi ve kodlama yöntemleri ve çizelgesine dair bkz. <https://www.tap-data.com/category/tap-kod-cizelgesi>) Nitel yöntemler kapsamında ise konuyla ilgili yurtiçi ve yurtdışı literatür taraması

gerçekleştirilerek birincil ve ikincil kaynaklara ulaşılmış, bu kaynaklardan da araştırma kapsamında etkin bir şekilde faydalanılmıştır.

Araştırma kapsamında ilk aşamada, nicel ve nitel yöntemlerden faydalanılarak ilgili literatür taraması yapılmış, sonrasında ilgili veri toplaması ve verilerin kategorize edilmesi gerçekleştirilmiştir. Nicel veriler noktasında verilerinin literatüre kazandırılması amacıyla TAP, verilerinden faydalanılan temel kaynak olarak seçildiği için çalışmanın özgünlüğünü ve bilimselliğini desteklemesi/ortaya koyması açısından TAP hakkında ayrıntılı bilgi verme ihtiyacı hissedilmiştir.

Terörizm Analiz Platformu (TAP), 1970 yılından itibaren gerçekleştirilen yurt içi ve uluslararası terör saldırıları ile terörle mücadele operasyonlarını içeren açık kaynak istihbarat yöntemlerini temel alan bir veri tabanıdır. TAP projesi, ulusal güvenlik ve istihbarat camiasındaki profesyonellere, uygulayıcılara, akademisyenlere ve terörizm araştırmaları alanındaki araştırmacılara fayda sağlayacak kapsamlı analizler sunma amacıyla 2017 yılında hayata geçirilmiştir. İlk olarak PKK terörünü ve Türkiye'ye etkisini profesyonel bir şekilde analiz etme gayesiyle ortaya çıkan TAP projesi, daha sonra, özellikle Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesindeki terörle ilgili olaylara odaklanan uluslararası bir terörizm veri tabanına dönüştürülmüştür. TAP, 25.000'den fazla saldırı ve 15.000'den fazla terörle mücadele operasyonunu kapsayan 40.000'den fazla terör olayını içermektedir (Terörizm Analiz Platformu(TAP), 2022).

Öte yandan TAP, terörizmle ilgili olayların kapsamlı verilerini ve analizlerini oluşturmak için nitel ve nicel yöntemler de dahil olmak üzere multi-disipliner karma bir yöntem kullanmakta ve açık kaynak istihbarat yöntemlerini temel alarak veri toplamaktadır. Her saldırı verisi için terör olaylarının tarihi ve coğrafi konumu, kullanılan taktikler ve hedef türü, zayıat sayısı ve olaydan sorumlu terörist grup hakkında bilgiler mevcuttur. Aynı şekilde her operasyon verisi için tarih ve coğrafi konum, güvenlik ortamı, güvenlik birimi, operasyon birimi, operasyon hedef tipi, operasyon tipi ve zayıat sayısı hakkında bilgiler mevcuttur. Bu çalışmada yoğunlukla terör saldırılarına ilişkin verilerden faydalanılmış olmakla birlikte yer yer operasyonlara ilişkin verilerden de faydalanılmıştır.

TAP, birincil ve ikincil olmak üzere iki tür kaynağa sahiptir. Bu bağlamda TAP, Millî Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Türk Silahlı

Kuvvetleri Genel Kurmay Başkanlığı, TBMM Raporları ve diğer devlet kurumları verileri ve duyurularından birincil kaynak olarak yararlanmaktadır. TAP, birincil kaynağın yanı sıra, devlet kurumları tarafından paylaşılan terörizmle ilgili olayları kontrol etmek ve farklı terör örgütleri tarafından üstlenilen terör saldırılarını yakından takip etmek için ikincil kaynakları da incelemektedir. Bu bağlamda, TAP veri toplama ekibi düzenli olarak Türkiye'deki gazetelerden terörle ilgili verileri toplamaktadır. Bunlar Milliyet (1970'den günümüze), Hürriyet (2000'den günümüze) ve Yeni Şafak'ı (1999'dan günümüze) içermektedir (TAP, 2022).

Bunların yanı sıra TAP'ta, düşünce kuruluşları tarafından yayınlanan çok sayıda rapor, "Global Terrorism Database", "RAND Database of Worldwide Terrorism Incidents", "Uppsala Conflict Database Program", "Armed Conflict Location & Event Data Project" gibi dünya çapındaki veritabanları ve özellikle Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgelerindeki açık kaynağa dayanan günlük terörist faaliyetler kataloglanmaktadır (TAP, 2022).

Çalışmanın ikinci aşamasında PKK/YPG saldırıları, PKK/YPG'nin saldırı amaç, hedef ve stratejilerindeki değişimlerden yola çıkılarak ayrıştırılan 4 ayrı dönem içerisinde, aynı parametreler üzerinden incelenip karşılaştırılarak dönemselsel bir analiz yapılmıştır. Bu anlamda belirlenen 4 dönem şu şekildedir;

- 1- 1984-1994 Arası Dönem
- 2- 1994-2010 Arası Dönem
- 3- 2010-2015 Arası Dönem
- 4- 2015'ten günümüze kadar olan dönem

Grafik-1: İnceleme Dönemleri (Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Bu dönemselsel ayrıştırma yapıldıktan sonra ise her dönem kendi içerisinde;

- 1- Saldırı Sayıları
- 2- Saldırıların Gerçekleştiği Güvenlik Ortamı
- 3- Saldırıların Coğrafi Dağılımı

- 4- Saldırıların Hedef ve Yöntemleri
- 5- Zayıtlar, terör kurbanları ve etkisiz hale getirilen teröristler olmak üzere 5 ayrı parametre altında karşılaştırma metodu ile incelenmiştir.

Grafik-2: Dönemsel İnceleme Parametreleri (Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Buradan hareketle yapılan dönemsel analizlerde ilk olarak “Saldırı Sayıları” başlığı altında PKK saldırı sayıları yıllık bazda incelenip saldırı sayılarındaki artış ve azalışlar nedenleri ve sonuçları ile birlikte ortaya koyulmuştur. Sonrasında saldırıların gerçekleşmiş olduğu güvenlik ortamı, “Kırsal Güvenlik Ortamı” ve “Kentsel Güvenlik Ortamı” olmak üzere iki ayrı parametre altında incelenerek saldırıların gerçekleştiği güvenlik ortamında meydana gelen dönemsel değişimler incelenmiştir. Daha sonrasında saldırıların coğrafi dağılımları ortaya koyularak saldırıların yoğunlaştığı bölgelerde meydana gelen değişimler ve saldırıların yayıldığı coğrafi alandaki genişleme ve daralmalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Devamında saldırılarda hedef alınan kitle ve saldırı yöntemlerine ilişkin veriler ortaya koyularak buralarda meydana gelen değişimler incelenmiş, saldırı hedef kitlesinde siviller ile güvenlik görevlileri karşılaştırması yapılmıştır. Asker, polis ve köy korucuları “Güvenlik Görevlileri” adı altında gruplandırılırken; kamu görevlileri ve siyasetçiler “Siviller” kapsamına dâhil edilmiştir. Son olarak ise zayıtlar, terör kurbanları ve etkisiz hale getirilen teröristlere ilişkin veriler incelenip analiz edilmiş ve ortaya çıkan bilançolar üzerinden saldırıların etki kapasiteleri ortaya koyulmuştur. Çalışmada “zayıtlar” ifadesi terör saldırıları ya da terörle mücadele operasyonları esnasında hayatını kaybeden güvenlik görevlileri için kullanılırken, terör

Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU

saldırıları sonucu hayatını kaybeden siviller için “terör kurbanı”, terör saldırıları ve terörle mücadele operasyonları esnasında öldürülen teröristler için ise “etkisiz hale getirilen teröristler” ifadeleri kullanılmıştır.

Üçüncü ve son aşamada ise 1984-2022 tarihleri arasında gerçekleşen terör saldırıları, herhangi bir dönemsel ayrıştırmaya tabi tutulmaksızın bir bütün olarak incelenmiş olup bu parametrelere ilişkin veri aktarımı gerçekleştirilerek bu verilerin literatüre kazandırılması hedeflenmiştir.

Çalışmanın daha sistematik ve daha anlaşılabilir olması için makale ana şablonu Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo-1: Makale Ana Şablonu (Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

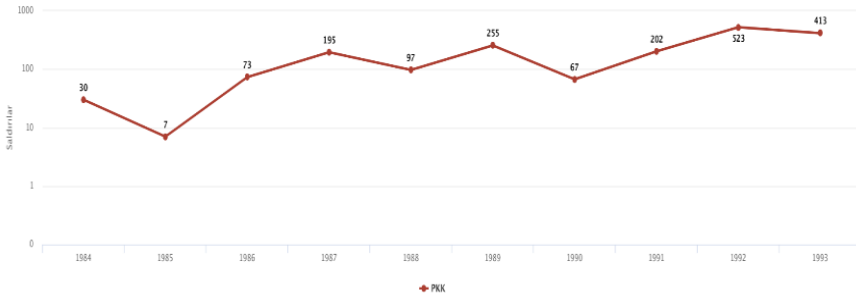
1984-1994 Arası Dönem	Saldırı Sayıları	Artış Azalış
	Saldırıların Gerçekleştiği Güvenlik Ortamı	Kırsal Kentsel
	Saldırıların Coğrafi Dağılımı	Daralma/Genişleme Yoğunlaşma/Alım
	Saldırı Hedef ve Yöntemleri	Hedefler Yöntemler
	Zayıflar, Kurbanlar ve Etkisiz Hale Getirilen Teröristler	Zayıflar / Kurbanlar Etkisiz Hale Getirilen Teröristler
	1994-2010 Arası Dönem	Saldırı Sayıları
Saldırıların Gerçekleştiği Güvenlik Ortamı		Kırsal Kentsel
Saldırıların Coğrafi Dağılımı		Daralma/Genişleme Yoğunlaşma/Alım
Saldırı Hedef ve Yöntemleri		Hedefler Yöntemler
Zayıflar, Kurbanlar ve Etkisiz Hale Getirilen Teröristler		Zayıflar / Kurbanlar Etkisiz Hale Getirilen Teröristler
2010-2015 Arası Dönem		Saldırı Sayıları
	Saldırıların Gerçekleştiği Güvenlik Ortamı	Kırsal Kentsel
	Saldırıların Coğrafi Dağılımı	Daralma/Genişleme Yoğunlaşma/Alım
	Saldırı Hedef ve Yöntemleri	Hedefler Yöntemler
	Zayıflar, Kurbanlar ve Etkisiz Hale Getirilen Teröristler	Zayıflar / Kurbanlar Etkisiz Hale Getirilen Teröristler
	2015'ten Günümüze Kadar Olan Dönem	Saldırı Sayıları
Saldırıların Gerçekleştiği Güvenlik Ortamı		Kırsal Kentsel
Saldırıların Coğrafi Dağılımı		Daralma/Genişleme Yoğunlaşma/Alım
Saldırı Hedef ve Yöntemleri		Hedefler Yöntemler
Zayıflar, Kurbanlar ve Etkisiz Hale Getirilen Teröristler		Zayıflar / Kurbanlar Etkisiz Hale Getirilen Teröristler

1. 1984-1994 ARASI DÖNEM PKK/YPG SALDIRILARI

1.1. Saldırı Sayıları

1984-1994 yılları arası dönem, PKK'nın Türkiye'de Maoist gerilla taktikleri ile organize bir şekilde yoğun terör saldırılarına başladığı dönem olarak ifade edilebilir. 1980-1988 yılları arasındaki İran-İrak Savaşı, 1980'de Türkiye'de gerçekleşen darbe ve sonrasında yaşanan siyasal ve toplumsal ölçekli dönüşüm, Suriye'nin PKK'ya verdiği destek ve 1991 yılında yaşanan Körfez Krizi ölçekli bölgesel güvenlik ortamındaki kırılmalar, PKK'nın söz konusu dönemdeki stratejisi, hedefleri ve terör saldırılarına dayalı etki kapasitesinde etkili olan gelişmeler olmuştur (Özcan, 1999, ss.21-23). İlk terör saldırısını 15 Ağustos 1984 yılında Şemdinli ve Eruh baskınlarıyla başlatan PKK, bu tarihten sonra silahlı eylem kapasitesini hızla artırmış ve Türkiye'nin terör tehdidi algıladığı terör örgütlerinin başında yer almaya başlamıştır (Cereyanlar, 2017, s. 855). Özellikle 1991'deki Körfez Savaşı PKK'ya örgütsel büyümesini geliştirmesi için birçok fırsat sağlamıştır. Bu dönemde PKK, 1993 yılı ortalarına kadar kırsal alanlarda ağırlıklı olarak Türk Askeri Kuvvetlerine karşı “gerilla savaş” teknikleri yürütmüştür. Düzensiz savaş teknikleriyle ağırlıklı olarak askeri karakollara saldırarak Türk güvenlik güçlerinin varlığını ortadan kaldırmaya ve devlet otoritesini ve egemenliğini baltalamaya çalışan PKK, geçici köy korucularına ve sivil unsurlara karşı da bu dönemde yoğun terör saldırıları düzenlemiştir.

Grafik- 3: 1984-1994 Arası Dönemde PKK Yıllık Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

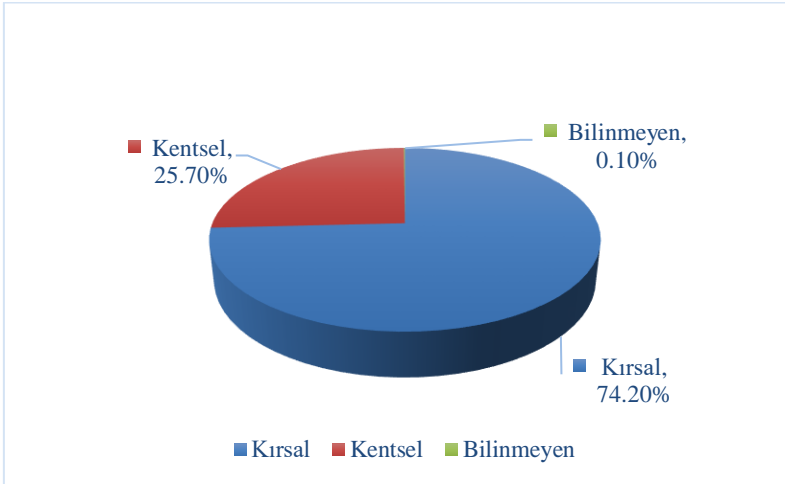
1984-1994 yılları arasındaki saldırılara bakıldığında PKK'nın ilk saldırılarına 1984 yılında başladığı ve bu yıl içinde 30 saldırı gerçekleştirdiği görülmektedir. Sonraki yılda PKK saldırı kapasitesinde, TSK'nın hızlı reaksiyonu nedeniyle dramatik bir düşüş olsa da PKK 1986'da 73, 1987'de

195, 1988’de 97, 1989’da 255, 1990’da 67, 1991’de 202, 1992’de 523 ve 1993’te 413 saldırı olmak üzere 1984-1994 yılları arası toplamda 1.862 terör saldırısı gerçekleştirmiştir. 1985, 1988, 1990 ve 1993 yıllarında saldırı sayılarında nispeten azalmalar görülse de genele bakıldığında 10 yıllık süreçte PKK, saldırı sayılarını fark edilir bir şekilde artırmıştır (TAP, 2022). Nitekim 1984 yılında yılda 30 saldırı ile başladığı terör saldırı sayıları, 1992 yılına gelindiğinde yaklaşık 18 kat artarak 523’e ulaşmıştır. Özellikle 1990 yılı sonrasındaki keskin artışta 1991 yılında ortaya çıkan Körfez Krizi dolayısıyla Irak’ın kuzeyinde bir otorite boşluğu ortaya çıkması ve PKK’nın burayı bir geri üslenme bölgesi ve askeri/ideolojik eğitim merkezi haline getirmesi önemli olmuştur (Yaycı, 2019, s.338).

1.2. Saldırıların Gerçekleştiği Güvenlik Ortamı

1984-1994 yılları arası dönemde gerçekleştirilen terör saldırılarının gerçekleştirildiği güvenlik ortamına bakıldığında, saldırıların %74,2’sinin kırsal %25,7’sinin ise kentsel alanda gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte saldırıların %0,1’inin hangi güvenlik ortamında gerçekleştirildiğine dair açık kaynaklarda kesin bir veriye ulaşılamamıştır (TAP, 2022).

Grafik-4: 1984-1994 Arası Dönemde Gerçekleştirilen Saldırıların Güvenlik Ortamına Göre Dağılımı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

PKK'nın şehirlerde terör eylemi gerçekleştirebilecek bir kapasiteye bu yıllarda henüz ulaşamamış olması, örgütün saldırılarını Maoist “gerilla” taktikleriyle kırsal alanlarda yoğunlaştırmasına neden olmuştur. Öte yandan bu dönemin stratejik hedefleri açısından PKK, devletin egemenliğini sarsarak halk üzerinde baskı ve korku oluşturmak suretiyle örgüte katılımı arttırmayı hedeflemekte, kırsal alanda devletin kontrol edemediği alanlar oluşturmaktır. Bu nedenle kırsal alanlardaki askeri karakollar ve köy korucuları gerçekleştirilen bu saldırıların ana hedefleri arasında yer almışlardır (TAP, 2022).

1.3. Saldırıların Coğrafi Dağılımı

1984-1994 yılları arası dönemde gerçekleştirilen saldırıların coğrafi dağılımlarına bakıldığında saldırıların özellikle Kürt nüfusun yoğun olarak yaşadığı Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu durumun başlıca nedenleri;

- Bölgede Kürt nüfusun yoğun olması ve PKK'nın kuruluş amacının Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde bağımsız bir Kürt devleti kurmak için savaşmak olması
- Bölgede devletin otoritesini sarsarak kendi varlığını ön plana çıkarmak istemesi
- Kendine destek vermeyenleri cezalandırarak/korkutarak bölgede taban desteğini artırmaya çalışması
- Bölgenin PKK'nın eğitim ve geri üslenme bölgeleri olan Irak ve Suriye'ye sınır komşusu/yakın olması
- Coğrafi arazinin gerilla savaşına uygun olmasıdır.

Yukarıda sayılan faktörler aslına bakıldığında sadece bu dönemde değil kuruluşundan günümüze kadar olan bütün dönemlerde PKK'nın saldırılarını Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesinde yoğunlaştırmasının ana nedenleri olmuştur. Öte yandan 1984-1994 arası dönemde bu bölgeler dışında İstanbul'un 83 terör saldırısı ile diğer şehirlerden ayrıştığı da görülmektedir. Karadeniz bölgesi ve İç Anadolu bölgesi ise bu dönemde terör saldırılarının en az yaşandığı bölgeler olmuşlardır (TAP, 2022).

*Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU*

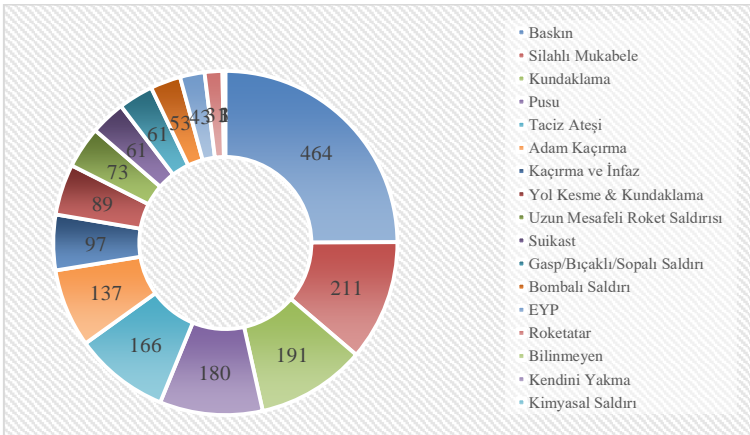
Harita-1: 1984-1994 Arasında PKK Saldırılarının Coğrafi Dağılımı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

1.4. Saldırıların Hedef ve Yöntemleri

PKK/YPG terör örgütünün 1984-1994 yılları arasında gerçekleştirmiş olduğu terör saldırılarının hedeflerine bakıldığında bu dönemde gerçekleştirilen toplamda 1.862 saldırının 464'ü baskın saldırıları, 211'i silahlı mukabele, 191'i kundaklama, 180'ni pusu, 166'sı taciz ateşi, 137'si adam kaçıрма, 97'si kaçırma ve infaz, 89'u yol kesme, 73'ü uzun mesafeli roket saldırısı, 61'i suikast, 61'i gasp ve 53'ü bombalı saldırı şeklinde gerçekleşmiştir. Geriye kalan 79 saldırı ise el yapımı patlayıcı saldırısı, roketatarlı saldırı, kimyasal saldırı ve kendini yakma eylemi gibi saldırılardan oluşmuştur. (TAP, 2022)

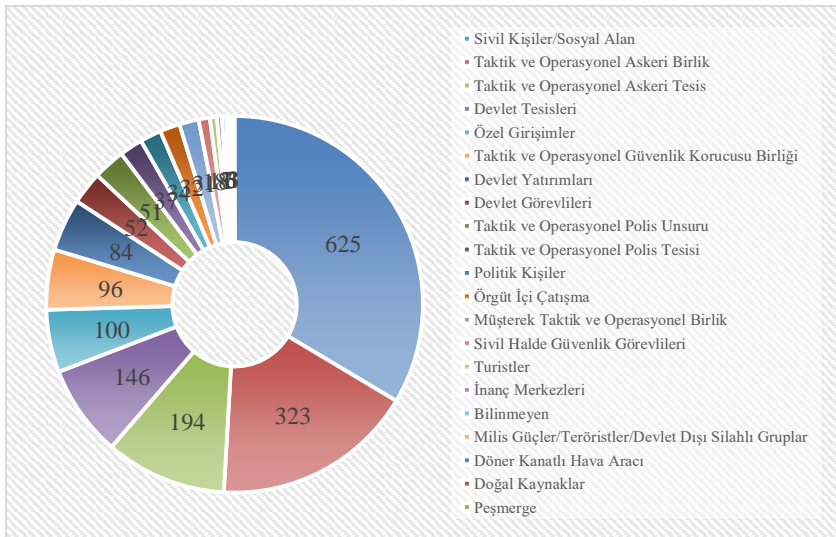
Grafik-5: 1984-1994 Arası Dönemde Saldırı Tipine Göre Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

Baskın, silahlı mukabele, kundaklama, pusu ve taciz ateşinin en fazla başvurulan saldırılar olması, PKK'nın henüz daha yeni kurulmuş olmasının etkisiyle saldırı kapasitesinin hafif silahlı saldırılar seviyesinde olduğunun bir göstergesidir. Bu saldırıları 137 saldırı ile adam kaçırma saldırısının takip etme nedeni ise örgütün eleman eksikliğini, zorla alıkoyma yolu ile gidermeye çalışmasının bir yansımasıdır. Bunların dışında 61 suikast saldırısının olması da bu dönem içerisinde dikkat çeken bir veridir. Suikast saldırılarına bu kadar yüksek sayıda başvurulması yukarıda ifade edildiği üzere örgütün bölgede devlet otoritesini sarsacak sansasyonel saldırılar gerçekleştirmeye çalıştığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Diğer taraftan PKK'nın bu saldırılardaki hedef tipine bakıldığında ise ilk olarak bu dönemde gerçekleştirilen toplam 1.862 saldırının 625'inde sivil kişilerin ve sosyal alanların hedef alındığı görülmektedir. Sivil kişiler ve sosyal alanlardan sonra en fazla terör saldırısına hedef olan kesim ise 323 terör saldırısına maruz kalan taktik ve operasyonel askeri birlikler olmuştur. PKK'nın bu iki kesimden sonra sırasıyla en fazla taktik ve operasyonel askeri tesisleri, devlet tesislerini, özel girişimleri, güvenlik korucularını, polis tesislerini ve politik kişileri hedef aldığı görülmektedir. Turistler, din adamları ve hava araçları ise en az hedef alınan unsurlar olmuştur (TAP, 2022). Saldırı hedeflerine ilişkin grafik aşağıda verilmiştir.

Grafik-6: 1984-1994 Arası Dönemde Saldırı Hedef Tipine Göre Saldırı Sayıları
(Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

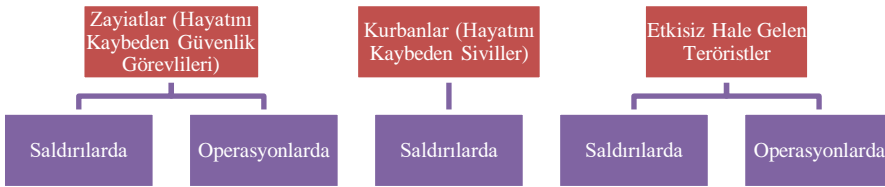

Bu dönemde gerçekleştirilen saldırılarda en fazla sivil kişilerin ve sosyal alanların hedef alınması, bölgede bir korku ortamı yaratmak ve devletin buna engel olamadığı izlenimi vererek devleti zayıf göstermek yoluyla örgütün kendi varlığını ön plana çıkarmaya çalışmasının bir yansımasıdır. İkinci ve üçüncü sırada askeri birlik ve askeri tesislerin hedef alındığı görülmektedir. Bu veri saldırı türleri ile birlikte düşünüldüğünde silahlı mukabele, baskın, pusu ve taciz ateşi saldırı türleri ile askeri birliklerin ve tesislerin yoğun şekilde hedef alındığı ortaya çıkmaktadır. Baskın, adam kaçıрма, kundaklama, yol kesme, gasp ve bombalı saldırılar ise daha çok sivil kişiler ve sosyal alanlara yönelik gerçekleştirilen saldırı türleri olmuştur.

1.5. Zayıflar, Terör Kurbanları ve Etkisiz Hale Getirilen Teröristler

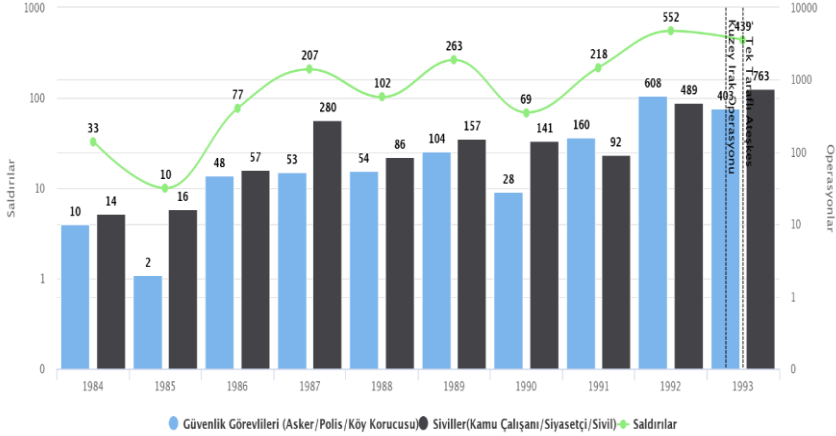
Bu çalışmada zayıflar, terör kurbanı ve etkisiz hale getirilen teröristlere ilişkin dönemsel analiz yapılırken “hayatını kaybeden güvenlik görevlileri, siviller ve “etkisiz hale getirilen teröristler” olmak üzere üç farklı parametre üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca bu parametreler de saldırı esnasında mı? yoksa operasyon esnasında mı? olduğuna göre kendi içerisinde ayrı bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

Tablo-2: Zayıflar, Terör Kurbanları ve Etkisiz Hale Getirilen Teröristlere İlişkin Başvurulan İnceleme Modeli (Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

Bu bağlamda 1984-1994 yılları arası dönem incelendiğinde ilk olarak saldırılarda hayatını kaybeden güvenlik görevlileri ve sivillere ilişkin veriler Grafik-7’de verilmiştir. Güvenlik görevlileri içerisinde polis, asker ve köy korucuları bulunurken; siviller içerisine kamu çalışanları ve siyasetçiler de dâhil edilmiştir.

Grafik- 7: 1984-1994 Arasındaki Saldırlarda Hayatını Kaybeden Güvenlik Görevlisi ve Sivil Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

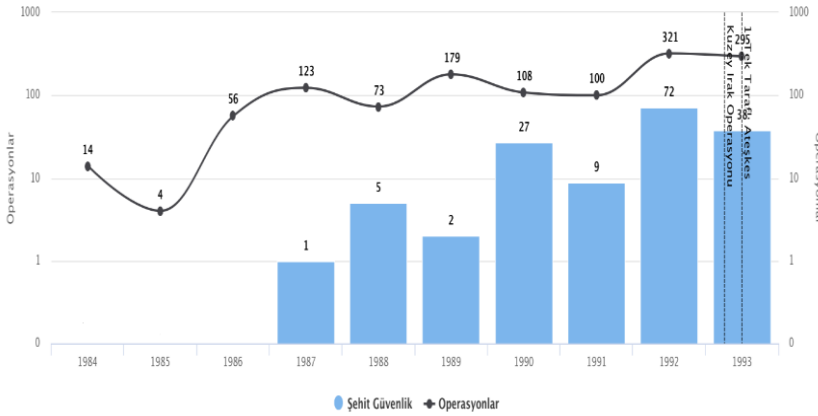

Grafik incelendiğinde 1984 yılında 10 güvenlik görevlisi 14 sivil olmak üzere 24 kişinin, 1985’de 2 güvenlik görevlisi 16 sivil olmak üzere 18 kişinin, 1986’da 48 güvenlik görevlisi 57 sivil olmak üzere 105 kişinin, 1987’de 53 güvenlik görevlisi 280 sivil olmak üzere 333 kişinin, 1988’de 54 güvenlik görevlisi 86 sivil olmak üzere 140 kişinin, 1989’da 104 güvenlik görevlisi 157 sivil olmak üzere 261 kişinin, 1990’da 28 güvenlik görevlisi 141 sivil olmak üzere 169 kişinin, 1991’de 160 güvenlik görevlisi 92 sivil olmak üzere 252 kişinin PKK saldırılarında hayatını kaybettiği kayıt altına alınmıştır (TAP, 2022). Öte yandan 1991 yılında Körfez Krizi dolayısıyla Irak’ın kuzeyinde bir otorite boşluğu ortaya çıkması ve PKK’nın bunu fırsat bilerek Kuzey Irak’taki varlığını artırması üzerine 1992 yılından itibaren PKK’nın saldırı ve etki kapasitesinde önemli bir artış meydana gelmiştir (Molla, 2009, s.30). Nitekim 1992’de 608 güvenlik görevlisi 489 sivil olmak üzere 1097 kişi, 1993’te 403 güvenlik görevlisi 763 sivil olmak üzere 1.166 kişi PKK saldırılarında hayatını kaybetmiştir. Zayıf ve terör kurbanları sayısındaki artışların, saldırı sayısındaki artışlarla doğrudan orantılı olduğu görülmektedir. 1984 yılında gerçekleştirilen 33 saldırı da 24 kişi hayatını kaybetmişken bu sayıların yıldan yıla artarak 1993 yılına gelindiğinde 552 saldırıda, 1.116 can kaybına (TAP, 2022) ulaşılması üzerine Türk güvenlik güçleri harekete geçmiş ve 1993 yılında Kuzey Irak Operasyonu’nu düzenlemiştir. Çünkü saldırı sayıları ve zayıf ile terör kurbanı sayılarındaki

bu artışta 1991 Körfez Krizi sonrası PKK'nın buradaki varlığı oldukça önemli olmuştur. Nitekim Kuzey Irak operasyonu sonucunda PKK tek taraflı olarak ateşkes ilan etmek zorunda kalmıştır (Öğür, Baykal ve Balcı, 2014, s.36).

1984-1994 arası dönemde terör saldırıları karşısında verilen zayıatların yanı sıra terörle mücadele esnasında da bazı zayıatlar verilmiştir. Bu bağlamda terörle mücadele kapsamında yürütülen operasyonlarda verilen zayıatlar ise Grafik-8'de gösterilmiştir.

Grafik-8: 1984-1994 Arasındaki Operasyonlarda Hayatını Kaybeden Güvenlik Görevlisi Sayısı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

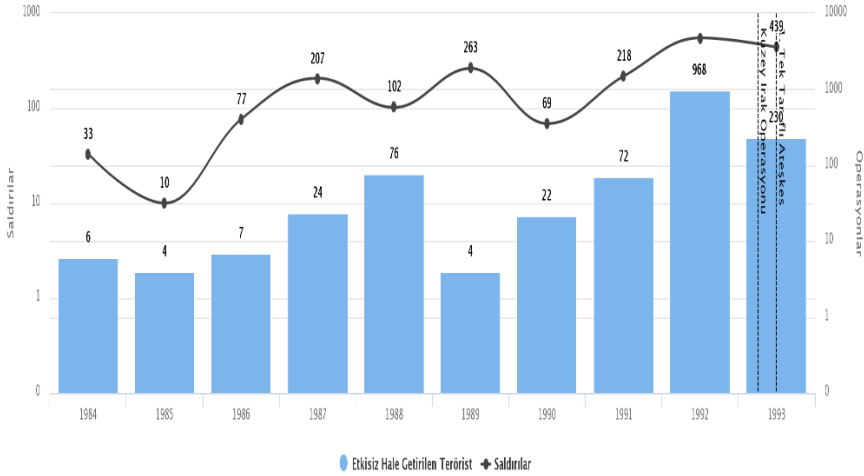
Grafik incelendiğinde 1987 yılına kadar gerçekleştirilen toplam 74 operasyonda herhangi zayıat olmadığı görülürken; 1987 yılında 1, 1988'de 5, 1989'da 2, 1990'da 27, 1991'de 9, 1992'de 72 ve 1993'te 38 olmak üzere 1987-1994 yılları arasında toplamda 154 güvenlik görevlisinin hayatını kaybettiği görülmektedir (TAP, 2022).

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa 1984-1994 arası dönemde PKK saldırıları ve PKK'ya karşı yürütülen operasyonlarda; 3.565'i saldırılarda, 154'ü operasyonlarda olmak üzere toplamda 3.719 kişi hayatını kaybetmiştir. Hayatını kaybedenlerin 2.095'i sivillerden oluşurken, 1.624'ü güvenlik görevlilerinden oluşmuştur. 1984-1991 yılları arasındaki PKK saldırılarında hayatını kaybedenler içerisinde siviller daha fazla olurken, 1991 ve 1992 yılında hayatını kaybeden güvenlik görevlisi sayısı sivillerden daha fazla olmuştur. 1993 yılında ise sivil can kaybı yeniden hayatını

kaybeden güvenlik görevlisi sayısının üzerine çıkmıştır. Buradan yola çıkarak bu dönem PKK saldırılarında sivillerin daha fazla hedef alındığı ifade edilebilir.

Öte yandan gerçekleştirilen saldırı ve operasyonlarda etkisiz hale getirilen teröristlerin sayısı da örgütün saldırı kapasitesi bakımından ve terörle mücadelenin başarısını gözlemleyebilmek açısından bu çalışma kapsamında önemli bir veridir. Buradan hareketle 1984-1994 arası dönemde PKK saldırılarında etkisiz hale getirilen terörist sayılarına ilişkin veriler grafik-9’da verilmiştir.

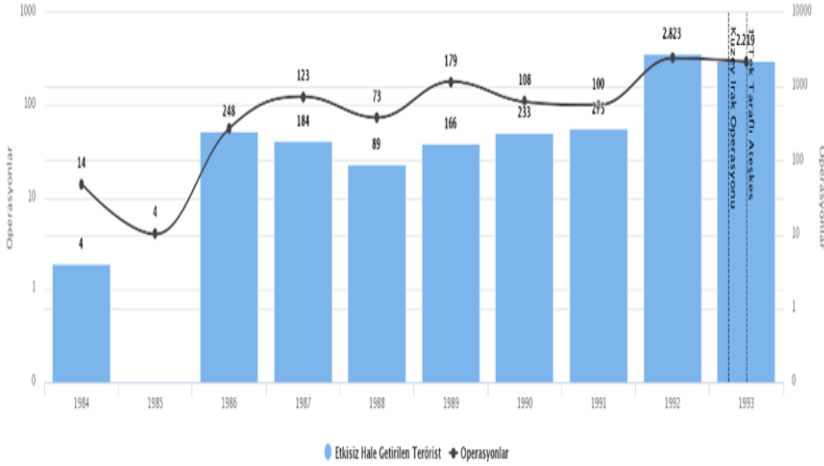
Grafik-9: 1984-1994 Arasındaki Saldırılarda Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısı
(Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

Grafik incelendiğinde 1984’de 6, 1985’de 4, 1986’da , 1987’de 24, 1988’de 76, 1989’da 4, 1990’da 22, 1991’de 72, 1992’de 968 ve 1993’de 230 olmak üzere on yıllık bu dönemde gerçekleştirilen saldırılar esnasında toplamda 1.413 PKK’lı terörist etkisiz hale getirilmiştir. Etkisiz hale getirilen terörist sayısında 1989 yılında bir düşüş göze çarpsa da bu tarihten sonra 1993 yılına kadar farkedilir bir artış yeniden ortaya çıkmıştır. 1993 yılında Kuzey Irak operasyonunun başlaması ve akabinde PKK’nın tek taraflı ateşkesi nedeniyle 1992 yılında 968 olarak kaydedilen etkisiz hale getirilen terörist sayısı, 1993 yılında 230’a kadar düşmüştür (TAP, 2022).

Diğer taraftan aynı zaman dilimi içerisinde PKK terörü ile mücadele kapsamında yürütülen operasyonlarda etkisiz hale getirilen terörist sayısına ilişkin veriler ise Grafik-10'da gösterilmiştir.

Grafik-10: 1984-1994 Arasındaki Operasyonlarda Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

Grafik incelendiğinde yer yer küçük düşüşler yaşansa da etkisiz hale getirilen terörist sayısının 1984-1994 yılları arasında yıldan yıla artan bir ivmeye sahip olduğu görülmektedir. Özellikle 1992 yılına gelindiğinde bu artışın oldukça keskin olduğu dikkat çekmektedir. Bu bağlamda yıllık olarak bir inceleme yapıldığında 1985 yılında operasyonlar sonucu etkisiz hale getirilen terörist olmadığı görülürken 1984 yılında 4, 1986'da 248, 1987'de 184, 1988'de 89, 1989'da 166, 1990'da 233, 1991'de 295, 1992'de 2.823 ve 1993'te 2.219 teröristin olmak üzere on yıllık bu zaman diliminde yürütülen operasyonlar sonucu toplamda 6.261 PKK'lı teröristin etkisiz hale getirildiği görülmektedir (TAP, 2022).

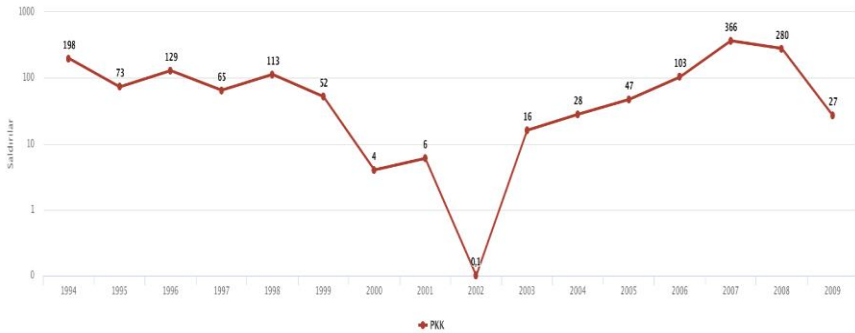
Genel olarak 1984-1994 yılları arasında etkisiz hale getirilen terörist sayısına bakıldığında ise 6.261'i operasyonlarda, 1.413'ü ise PKK saldırıları esnasında olmak üzere toplamda 7.674 teröristin etkisiz hale getirildiği ortaya çıkmaktadır. Özetle 1984-1994 arası dönemde PKK terörü ile mücadele kapsamında 7.674 terörist etkisiz hale getirilirken, 3.719 kişi de (güvenlik görevlisi ve sivil) PKK saldırıları sonucunda hayatını kaybetmiştir. Hayatını kaybeden kişilerin 2.095'i sivillerdir.

2. 1994-2010 ARASI DÖNEM PKK/YPG SALDIRILARI

2.1. Saldırı Sayıları

PKK'nın özellikle 1990 yılı sonrasında saldırı sayıları ve bu saldırılar sonucunda zayıt ve terör kurbanları sayılarında ortaya çıkan keskin artışlar Türkiye'nin PKK terörü ile mücadelesinde operasyonlarını artırması ile sonuçlanmış ve PKK terör örgütü 1992 yılından sonra terör saldırısı gerçekleştirebilme kapasitesini yitirmeye başlamıştır. Bu bağlamda 1992 yılında 523 saldırı gerçekleştirebilen PKK, 1993 yılında 413, 1994 yılında 198, 1995 yılında ise 73 terör saldırısı gerçekleştirebilmiştir (TAP, 2022). Türkiye'nin PKK terör örgütüne karşı operasyonlarını yoğunlaştırması ve bu operasyonlar karşısında PKK'nın etkisiz kalması üzerine PKK terör örgütü stratejik bir değişikliğe gitmek zorunda kalmış ve siyasi faaliyetler yoluyla bir uzlaşma arayışına girmiştir. Bir yandan siyasi faaliyetlere ağırlık veren PKK diğer taraftan da saldırılarını tüm Türkiye'ye yayarak Türk güvenlik güçlerinin Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde kurduğu yoğun baskıdan kurtulmak istemiştir. PKK, terör faaliyetlerini coğrafi anlamda tüm Türkiye'ye yayarak ve saldırı hedefi anlamında bir ayırım gözetmemeye başlayarak temelde terör korkusunu tüm ülkeye yaymak ve hükümeti bu korku ortamında zor durumda bırakıp siyasi sonuçlar elde etmek yönünde bir strateji benimsemiştir. Bu yeni strateji temelinde PKK, Abdullah Öcalan'ın yakalandığı 1999 yılına kadar azalan bir ivme ile de olsa saldırılarını devam ettirmeye çalışmıştır. Bu bağlamda 1994 yılında 198, 1995'te 73, 1996'da 129, 1997'de 65, 1998'de 113, 1999'da ise 52 terör saldırısı gerçekleştirebilmiştir (TAP, 2022).

Grafik-11: 1994-2010 Arası Dönemde PKK Yıllık Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

1999 yılına gelindiğinde PKK terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalanması ve 2000 yılında gerçekleştirilen siyasi kongrenin ardından PKK tek taraflı olarak ateşkes ilan etmiş ve siyasi faaliyetlerine daha fazla odaklanma yolunu seçmiştir. Bu bağlamda Öcalan sonrasında PKK, “bağımsız bir Kürt devleti kurma” amacını geri plana atarak öncelikle “ayrı bir etnik kimlik olarak anayasal zeminde tanınmak” yönünde bir amaca yönelmiştir. Bunu gerçekleştirebilmek için ise siyasi faaliyetlere daha fazla odaklanmış ve Türkiye'yi siyasi çözüme zorlamak için başta Avrupa olmak üzere küresel ölçekte siyasi ağını yoğunlaştırmaya başlamıştır (Bayraklı, Yalçın ve Yeşiltaş, 2019, s.14). Ancak diğer taraftan da silahlı kanadının varlığını sürdürmeye devam etmiş hatta bu süreçte silahlı kanadını yeniden düzenlemiştir (Tank, 2005, s.75-76). Yine de 2003 yılına kadar terör saldırılarına çok fazla başvurulmamıştır. Nitekim 2000 yılında sadece 4, 2001 yılında sadece 6 terör saldırısı gerçekleştirmiştir. 2002 yılı ise 1984 yılından bu yana ilk defa PKK terör saldırısının gerçekleşmediği yıl olmuştur.

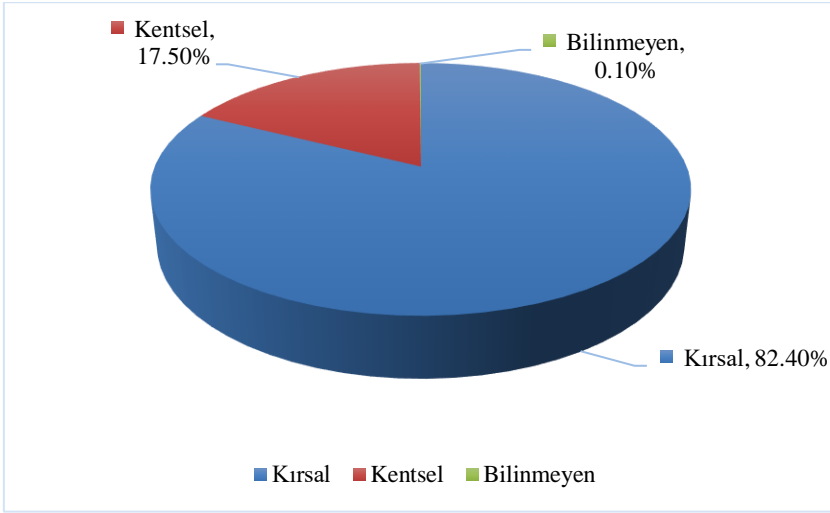
2003 yılına gelindiğinde ABD'nin Irak'ı işgal ederek Saddam Hüseyin'i devirmesi, PKK'nın Abdullah Öcalan'ın yakalanmış olmasının verdiği psikolojik çöküntüden kurtulmaya başlaması ve Suriye'de PYD'nin kurulması gibi gelişmelerin etkisiyle PKK terör saldırılarına yeniden başlamıştır. Bu dönemi kapsayan 2003 yılında 16, 2004'te 28, 2005'te 47, 2006'da 103 ve 2007'de 366 terör saldırısı gerçekleştirerek her geçen yıl saldırı sayısını yeniden artırmayı başaran PKK'nın, 2008 yılından sonra saldırı sayılarında yeniden bir azalma ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu anlamda 2008 yılında 280, 2009 yılında ise sadece 27 terör saldırısı gerçekleştirdiği görülmektedir (TAP, 2022).

2.2. Saldırıların Gerçekleştiği Güvenlik Ortamı

PKK terör örgütü her ne kadar saldırı tekniğinde değişikliğe gidip sadece gerilla saldırı tekniğini kullanmaktan vazgeçmiş olsa da 1994-2010 yılları arası dönemde gerçekleştirilen saldırılarda da 1984-1994 yılları arası dönemde olduğu gibi kırsal alanda gerçekleştirilen saldırıların kentsel ortamda gerçekleştirilen saldırılardan daha yoğun olduğu görülmektedir. PKK'nın şehir saldırıları düzenleyebilecek kapasiteye henüz sahip olmaması kırsal alanda gerçekleşen saldırıların kentsel ortamdaki saldırı sayısından daha fazla olmasının temel nedenlerinden biridir. Nitekim bu dönemde saldırıların %82,4'ü kırsal alanda, %17,5'i ise kentsel alanda

gerçekleşmiştir. Gerçekleşen saldırıların %0,1'inin hangi güvenlik ortamında gerçekleştiğine dair ise açık kaynaklarda net bir veriye ulaşılamamıştır (TAP, 2022). Yani diğer bir ifade ile saldırının kırsal alanda mı yoksa kentsel alanda mı olduğuna açık kaynaklardaki bilgi eksikliği nedeniyle ulaşılamamıştır.

Grafik-12: 1994-2010 Arası Dönemde Gerçekleştirilen Saldırıların Güvenlik Ortamına Göre Dağılımı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

2.3. Saldırıların Coğrafi Dağılımı

1994-2010 yılları arası dönemde PKK'nın gerçekleştirmiş olduğu terör saldırıları her ne kadar yoğunlukla kırsal güvenlik ortamında gerçekleşmeye devam etmiş ve coğrafi açıdan hala Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaşmış olsa da saldırıların önceki döneme kıyasla ülke geneline daha fazla yayıldığı dikkat çekmektedir. Bu durumun temelinde daha önce de belirtildiği gibi PKK'nın saldırı coğrafyasını genişleterek Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki operasyon baskısını hafifletme amacı vardır. Yine bu dönemde PKK'nın terör korkusunu tüm ülkeye yaymak ve hükümeti bu korku ortamında zor durumda bırakıp siyasi sonuçlar elde etmek yönünde bir strateji değişikliğine gitmesi de terör saldırıların coğrafi anlamda yayılmasının ana nedenlerinden biri olmuştur. Nitekim 1984-1994 yılları arasında hiç terör saldırısı gerçekleşmeyen Karadeniz bölgesi ve çok az terör saldırısına maruz kalan iç

Anadolu bölgesinin de bu dönem de terör saldırılarına maruz kalmaları bu durumun bir göstergesi niteliğindedir.

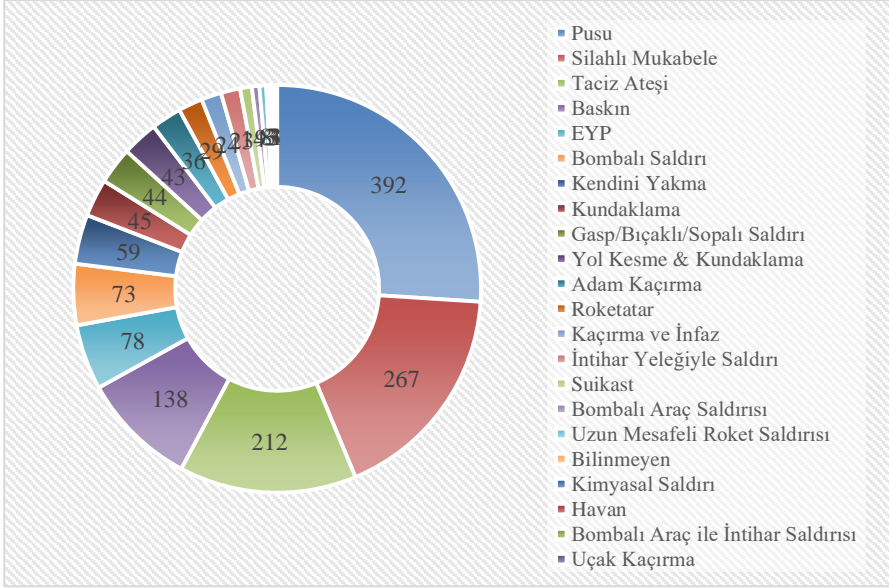
Harita-2: 1994-2010 Arası Dönemde PKK Saldırılarının Coğrafi Dağılımı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

2.4. Saldırıların Hedef ve Yöntemleri

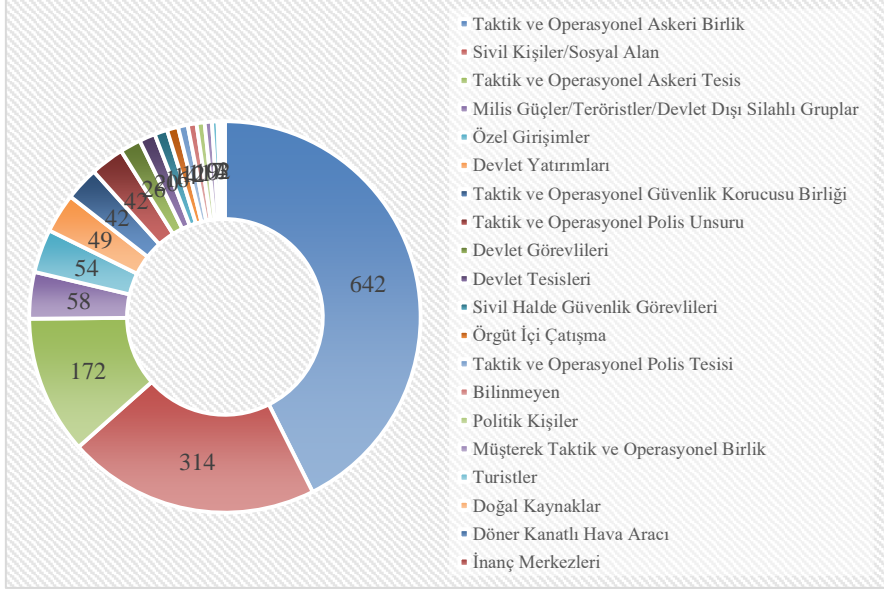
1994-2010 arası dönemde gerçekleştirilen saldırın türlerine bakıldığında 392 saldırı ile en fazla pusu saldırısına başvurulduğu görülmektedir. Oysa pusu saldırıları önceki dönemde dördüncü sırada yer almaktaydı. Pusu saldırılarından sonra 267 saldırıda silahlı mukabeleye, 212 saldırıda ise taciz ateşine başvurulmuştur. Bu anlamda önceki dönemde ikinci sırada yer alan silahlı mukabele bu dönemde de en çok başvuru alan saldırı türü olma özelliğini korurken, önceki dönemde üçüncü sırada yer alan kundaklama bu dönemde yerini taciz ateşine bırakmıştır. Saldırılarda en fazla başvuru alan bu üç yöntemi, 138 saldırı ile baskın, 78 saldırı ile el yapımı patlayıcı saldırısı, 73 saldırı ile bombalı saldırı, 59 saldırı ile kendini yakma eylemi, 45 saldırı ile kundaklama, 44 saldırı ile gasp, 43 saldırı ile yol kesme ve 36 saldırı ile adam kaçırma türleri takip etmiştir (TAP, 2022).

Grafik-13: 1994-2010 Arası Dönemde Saldırı Tipine Göre Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

PKK saldırılarının hedeflerine bakıldığında ise önceki döneme kıyasla askeri birliklerin, sivil kişiler ve sosyal alanların önüne geçerek ilk sırayı aldığı görülmektedir. Nitekim bu durum saldırı türlerindeki değişimin bir yansıması niteliğindedir. Zira sivil kişiler ve sosyal alanlara yönelik saldırılarda daha yoğun kullanılan baskın ve kundaklama saldırılarının ilk üçteki yerlerini taciz ateşi ve pusuya bırakması, bu anlamda saldırılarda askeri birlik ve tesislerin daha fazla hedef alınmasının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu bağlamda askeri birlikler 642 saldırının hedefi olurken, sivil kişiler ve sosyal alanlar ise 314 saldırının hedefi olmuştur. Bu iki ana hedefi 172 saldırı ile askeri tesisler, 58 saldırı ile milis güçler, 54 saldırı ile özel girişimler, 49 saldırı ile devlet yatırımları, 42 saldırı ile polis unsurları ve 42 saldırı ile güvenlik korucuları takip etmiştir. Turistler, doğal kaynaklar, hava araçları ve din adamları/merkezleri ise PKK saldırılarında en az hedeflenen yerler olmaya devam etmişlerdir (TAP, 2022). PKK tarafından gerçekleştirilen saldırılarda turistler ve din adamları/merkezlerinin daha az hedef alınmış olması örgütün uluslararası ortamda tepki çekmek istememesinden kaynaklı olabilir.

Grafik-14: 1994-2010 Arası Dönemde Hedef Tipine Göre Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

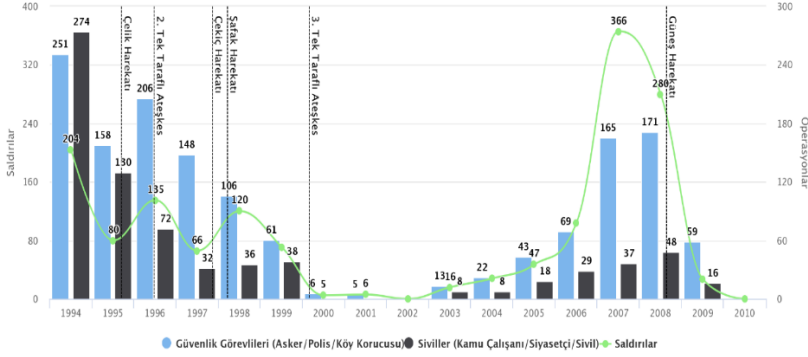
2.5. Zayıflar, Terör Kurbanları ve Etkisiz Hale Getirilen Teröristler

1994-2010 arasında zayıflara, terör kurbanlarına ve etkisiz hale getirilen teröristlere ilişkin dönemsel analiz de yine 1984-1993 arası dönemdeki şablon üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak 1994-2010 arası dönemde PKK tarafından gerçekleştirilen terör saldırılarında hayatını kaybeden güvenlik görevlileri ve sivillere ilişkin veriler Grafik-15’de gösterilmiştir.

Veriler yıllık olarak incelendiğinde 1994 yılında 251 güvenlik görevlisi 274 sivil olmak üzere 325 kişi, 1995’de 158 güvenlik görevlisi 130 sivil olmak üzere 288 kişi, 1996’da 206 güvenlik görevlisi 72 sivil olmak üzere 278 kişi, 1997’de 148 güvenlik görevlisi 32 sivil olmak üzere 180 kişi, 1998’de 106 güvenlik görevlisi 36 sivil olmak üzere 142 kişi, 1999’da ise 61 güvenlik görevlisi 38 sivil olmak üzere 99 kişi gerçekleştirilen terör saldırılarında hayatını kaybetmiştir (TAP, 2022). 1999 yılına gelindiğinde PKK elebaşı Abdullah Öcalan’ın yakalanması üzerine PKK, 2000 yılı başlarında 3. kez tek taraflı bir ateşkes ilan etmiştir (Karaağaç, 2021, s. 3).

Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU

Grafik-15: 1994-2010 Arasındaki Saldırılarda Hayatını Kaybeden Güvenlik Görevlisi ve Sivil Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

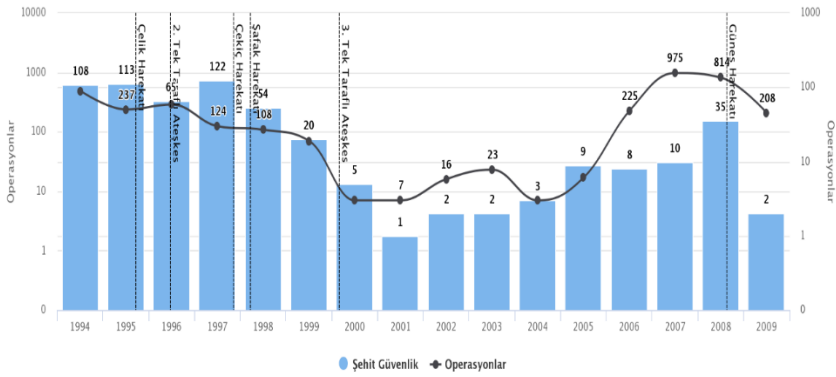

Grafikte de dikkat çektiği üzere 1999 yılı sonundan 2003 yılı başına kadar geçen 3 yıllık süre 1994-2010 yılları arası dönem içerisinde PKK tehdidinin en az hissedildiği yıllar olmuştur. Yine de 2000 yılında 6 ve 2001 yılında 5 olmak üzere bu üç yıllık dönemde toplamda 11 güvenlik görevlisi gerçekleşen 11 terör saldırısında hayatını kaybetmiştir. 2002 yılı ise 1984 yılından beri ilk defa PKK saldırısının gerçekleşmediği yıl olması sebebiyle herhangi bir zayıflık ve sivil kaybın da verilmemesiyle yıl olmuştur. Ancak görece güvenli bu dönem, 2003 yılına gelindiğinde PKK'nın terör saldırılarına tekrar başlaması nedeniyle yeniden bozulmuştur. Nitekim yeniden başlayan saldırılar sonucunda 2003 yılında 13 güvenlik görevlisi 8 sivil olmak üzere 21 kişi, 2004'de 22 güvenlik görevlisi 8 sivil olmak üzere 30 kişi, 2005'te 43 güvenlik görevlisi 18 sivil olmak üzere 61 kişi, 2006'da 69 güvenlik görevlisi 29 sivil olmak üzere 98 kişi, 2007'de 165 güvenlik görevlisi 37 sivil olmak üzere 202 kişi, 2008'de 171 güvenlik görevlisi 48 sivil olmak üzere 219 kişi ve 2009'da 59 güvenlik görevlisi 16 sivil olmak üzere 75 kişi, PKK saldırılarında hayatını kaybetmiştir. (TAP, 2022) Bu veriler ışığında bu dönemde 1.483'ü güvenlik görevlisi ve 746'sı sivil olmak üzere toplamda 2.229 kişinin PKK'nın terör saldırılarında hayatını kaybettiği görülmektedir. 1984-1994 yılları arası dönemin aksine bu dönemde gerçekleştirilen saldırılarda hayatını kaybeden güvenlik görevlisi sayısı, sivil sayısından daha fazla olmuştur. Bunun ana nedenlerinden biri PKK'nın bu dönemde PKK'ya karşı gerçekleştirilen yoğun operasyonların baskısından kurtulma isteği olarak ifade edilebilir. Çünkü 1994-2010 yılları arası dönemde Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) tarafından PKK terörü ile mücadele

Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU

noktasında önemli operasyonlar gerçekleştirilmiştir.1995'te Çelik Harekâtı, 1997'de Çekiç Harekâtı, 1998'de Şafak Harekâtı ve 2008'de Güneş Harekâtı bu dönemde gerçekleştirilen önemli operasyonlara örnek olarak verilebilir. (TRT Haber, 2019) Bu bağlamda PKK ile mücadele kapsamında gerçekleştirilen operasyonlarda hayatını kaybeden güvenlik görevlilerine ilişkin verilerin grafiği de aşağıda verilmiştir.

Grafik-16: 1994-2010 Arasındaki Operasyonlarda Hayatını Kaybeden Güvenlik Görevlisi Sayısı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

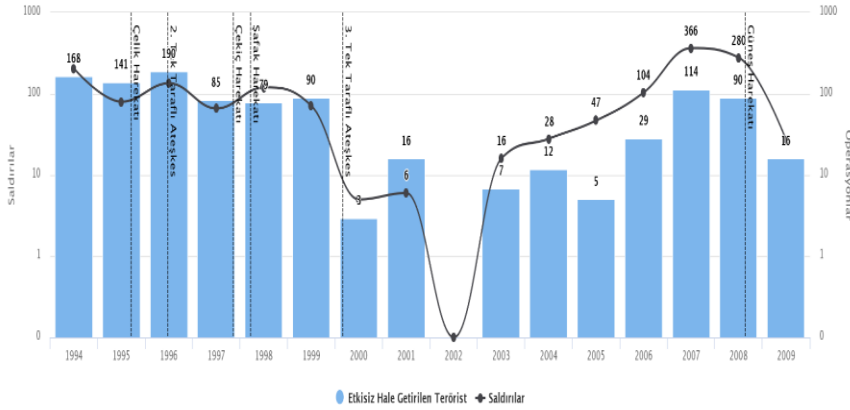
Grafik yıllık bazda incelendiğinde 1994'de 108, 1995'de 113, 1996'da 65, 1997'de 122, 1998'de 54, 1999'da 20, 2000'de 5, 2001'de 1, 2002'de 2, 2003'de 2, 2004'de 3, 2005'de 9, 2006'da 8, 2007'de 10, 2008'de 35 ve 2009'da 2 olmak üzere toplamda 559 güvenlik görevlisinin hayatını kaybettiği görülmektedir (TAP, 2022).

Genel bir değerlendirme yapıldığında ise 1994-2010 arası dönemde 2.042'si güvenlik görevlisi (1.483'ü PKK saldırılarda, 559'u operasyonlarda) 746'sı sivil olmak üzere toplamda 2.788 kişinin PKK terörü nedeniyle hayatını kaybettiği görülmektedir.

Öte yandan 1994-2010 arası dönemde PKK saldırıları ve PKK'ya karşı yürütülen operasyonlarda etkisiz hale getirilen terörist sayılarına ilişkin veriler de aşağıda verilmiş olan iki ayrı grafikte ortaya koyulmuştur. İlk olarak saldırılarda etkisiz hale getirilen terörist sayısı grafiği incelendiğinde 1994'de 168, 1995'de 141, 1996'da 190, 1997'de 85, 1998'de 79, 1999'da 90, 2000'de 3, 2001'de 16, 2003'de 7, 2004'de 12, 2005'de 5, 2006'da 29, 2007'de 114, 2008'de 90 ve 2009'da 16 olmak üzere toplamda 1.045 terörist

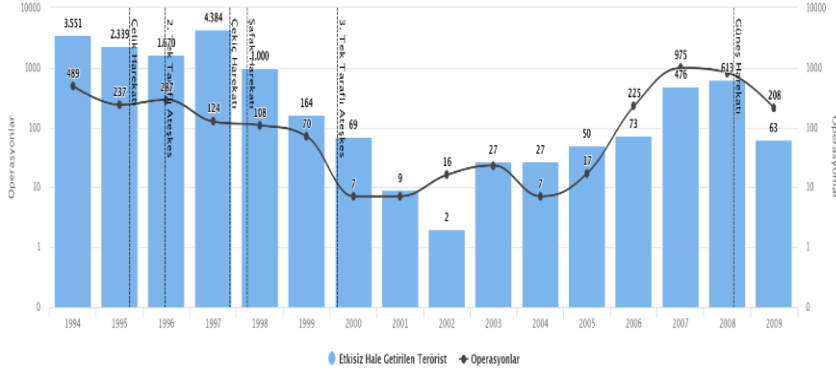
etkisiz hale getirilmiştir (TAP, 2022). Etkisiz hale getirilen terörist sayısının 1994'ten 2002 yılına kadar genel çerçevede azalan bir ivme ile 2002'den 2007 yılına kadar olan aralıkta ise artan bir ivme ile hareket ettiği görülmektedir. Etkisiz hale getirilen terörist sayısında 2007 yılından sonra tekrardan bir düşme görülmektedir.

Grafik-17: 1994-2010 Arasındaki Saldırlarda Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

İkinci olarak 1994-2010 yılları arası dönemde gerçekleştirilen operasyonlar sonucunda etkisiz hale getirilen terörist sayısı ise grafik-18'de yıllık olarak ortaya koyulmuştur. Bu anlamda 1994'de 3.551, 1995'de 2.339, 1996'da 1.670, 1997'de 4.384, 1998'de 1.000, 1999'da 164, 2000'de 69, 2001'de 9, 2002'de 2, 2003'de 27, 2004'de 27, 2005'de 50, 2006'da 73, 2007'de 476, 2008'de 613 ve 2009'da 63 olmak üzere toplamda 14.490 terörist etkisiz hale getirilerek özellikle 1994 ve 1999 yılları arasında PKK'ya büyük bir darbe vurulduğu görülmektedir (TAP, 2022). Bu dönemde etkisiz hale getirilen terörist sayısının diğer dönemlere göre oldukça fazla olması gerçekleştirilen operasyonların başarılarını da ortaya koymaktadır. 1999 yılı sonrası PKK'nın 3.kez tek taraflı ateşkes ilan etmesi üzerine operasyon ve dolayısıyla etkisiz hale getirilen terörist sayısının da keskin bir düşüş olsa da 2003 yılında PKK'nın saldırılarına tekrar başlaması üzerine PKK'ya karşı gerçekleştirilen operasyon ve bu operasyonlar sonucunda etkisiz hale getirilen terörist sayısında da tekrardan bir artış ortaya çıkmaya başlamıştır.

Grafik-18: 1994-2010 Arasındaki Operasyonlarda Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

Gerek saldırılar esnasında gerekse operasyonlar esnasında etkisiz hale getirilen toplam terörist sayısına bakıldığında ise 14.490'nı operasyonlarda, 1.045'i PKK saldırılarında olmak üzere 1994-2010 arası dönemde toplamda 15.535 terörist etkisiz hale getirilmiştir.

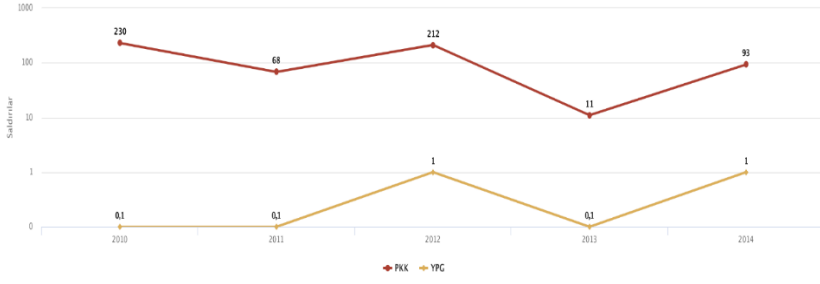
3. 2010- 2015 ARASI DÖNEM PKK/YPG SALDIRILARI

3.1. Saldırı Sayıları

2010-2015 yılları arası dönem incelendiğinde ise 2010 yılında 230, 2011'de 68, 2012'de 213, 2013'de 11, 2015'te ise 94 terör saldırısı olmak üzere toplamda 616 terör saldırısı gerçekleştirildiği görülmektedir. Ancak burada dikkat çeken husus 2012 yılında ilk defa PKK'nın Suriye kolu olan PYD/YPG'nin Türkiye'ye yönelik terör saldırılarına başlamasıdır. Şimdiye kadar olan saldırıların tamamı doğrudan PKK'nın kendisi tarafından gerçekleştirilirken bu dönemde gerçekleştirilen 616 saldırının 2 tanesi PKK'nın Suriye uzantısı olan PYD/YPG (Acun ve Keskin, 2017, s.9) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda PYD/YPG 2012'de ve 2014'de Türkiye'ye karşı birer terör saldırısı gerçekleştirmiştir (TAP, 2022). Bu durumun ortaya çıkmasında Arap Baharı olarak adlandırılan halk hareketlerinin 2011 yılında Suriye'ye sığması ve çatışmaların bir iç savaşa dönüşmesi önemli bir etken olmuştur (Yeşiltaş ve Özçelik, 2018, s.15). Çünkü bu iç savaş ortamında DEAŞ, Suriye'de önemli bir tehdit olarak ortaya çıkmış, PKK/YPG ise DEAŞ ile mücadele adı altında başta ABD olmak üzere batılı devletlerden yoğun destekler alarak bölgede varlığını artırmıştır. Neticede DEAŞ'ın çıkarıldığı alanlara PYD/YPG kendi yerleşmiş

ve Türkiye sınırında önemli bir coğrafi kontrolü/ alan hâkimiyetini ele geçirmiştir. Dolayısıyla bu gelişmelerden sonra YPG’de PKK’nın bir uzantısı olarak Türkiye için mücadele edilmesi gereken önemli bir tehdit unsuru haline gelmiştir. (Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı [İçişleri], 2017, s.9)

Grafik-19: 2010-2015 Arası Dönemde PKK/YPG Yıllık Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

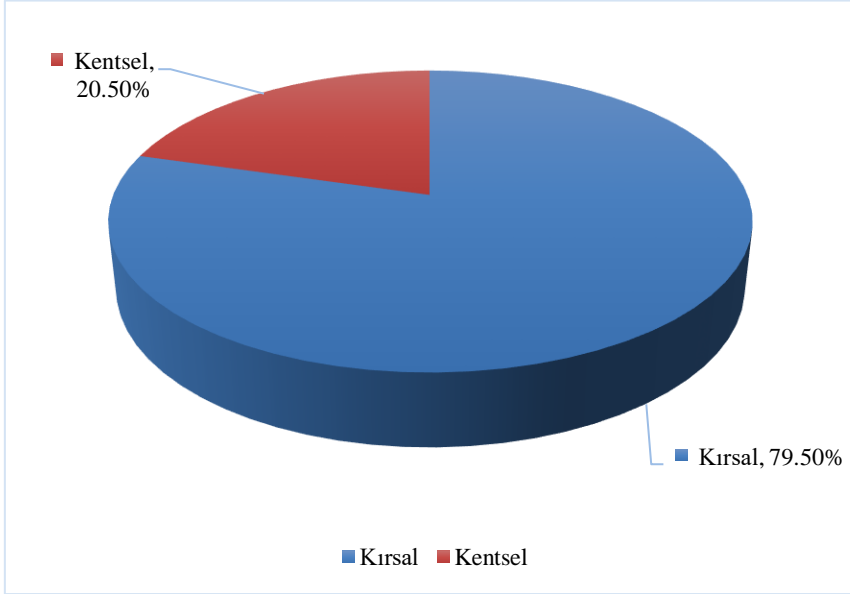
Öte yandan bu dönemde meydana gelen önemli gelişmelerden biri de Ak Parti iktidarının Türkiye’de barış süreci girişimlerine yoğunluk vermesi olmuştur (Kardaş ve Balcı, 2016, s.156). AK Parti hükümetinin bu yaklaşımı karşısında PKK’da 2010 yılında hapisteki kurucu lideri Öcalan tarafından şekillendirilen yeni bir stratejiye yönelmiştir. Bu kapsamda PKK bu dönemde varlığını güvence altına almak ve özgürlüğünü sağlamak amacıyla “Demokratik Özerklik” kavramını ön plana çıkaran bir yaklaşımı benimsemiştir. Öte yandan talep ettikleri anayasal hakların sağlanmaması halinde ise sivil itaatsizlik, isyan ve halk savaşı çıkarma tehdidinde bulunmaktan da kaçınmamışlardır. PKK’nın bu yeni stratejisinde ortaya çıkan bir diğer önemli değişiklik ise kentsel direniş cephelerinin kurulması ve çatışmayı şehirlere taşımak isteğidir (Gürer, 2015, ss.69-71). Buradan hareketle AK Parti hükümeti tarafından başlatılan barış sürecini suiistimal eden PKK, şehirlere militan ve askeri yığınak yapmaya yönelmiş ve kentsel güvenlik ortamında saldırı gerçekleştirebilme kapasitesini artırmıştır.

3.2. Saldırıların Gerçekleştiği Güvenlik Ortamı

2010-2015 arası dönemde saldırıların gerçekleştiği güvenlik ortamına göre dağılımına bakıldığında saldırıların %79,5’inin kırsal güvenlik ortamında, %20,5’inin ise kentsel güvenlik ortamında gerçekleştiği görülmektedir. Bu anlamda PKK/YPG terör saldırılarının kırsal güvenlik

ortamında yoğunlaşma eğiliminin 2015 yılına kadar devam ettiği görülmektedir. (TAP, 2022) Öte yandan kentsel güvenlik ortamında gerçekleşen saldırı oranında 1994-2010 yılları arası döneme göre %3'lük bir artış olduğu ve PKK'nın 2010 yılından sonra şehirlere militan ve askeri teçhizat yığınağı yapmaya başladığı da ifade edilmelidir (TAP, 2022).

Grafik-20: 2010-2015 Arasında PKK/YPG Saldırılarının Güvenlik Ortamına Göre Dağılımı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

3.3. Saldırıların Coğrafi Dağılımı

2010-2015 yılları arası dönemde saldırıların coğrafi dağılımlarına bakıldığında ise yine Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Adana, Kayseri ve Çorum'un batısında kalan bölgeler ise 5 yılda toplam 14 terör saldırısına maruz kalarak bu dönemde terör saldırılarından en az etkilenen yerler olmuştur. Saldırıların en çok yoğunlaştığı yerler ise temel de Irak'a sınırı olan yerler olmuştur (TAP, 2022). Teröristlerin Irak üzerinden sızma gerçekleştirerek saldırılarda bulunabilmeleri ve tekrar Irak'a kaçabilmeleri bu noktada saldırıların buralarda yoğunlaşmasının ana nedenidir.

*Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU*

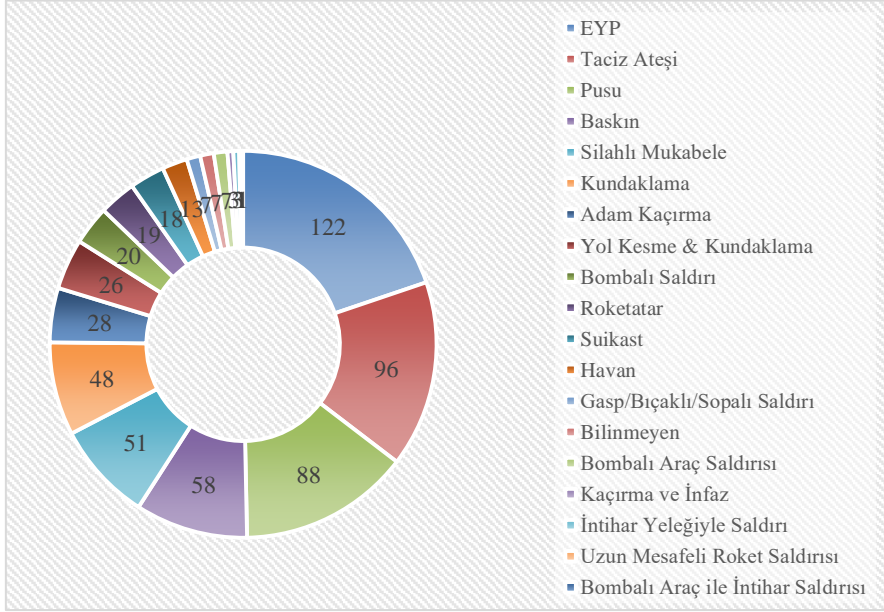
Harita-3: 2010-2015 Arası Dönemde PKK/YPG Saldırıların Coğrafi Dağılımı
(Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

3.4. Saldırıların Hedef ve Yöntemleri

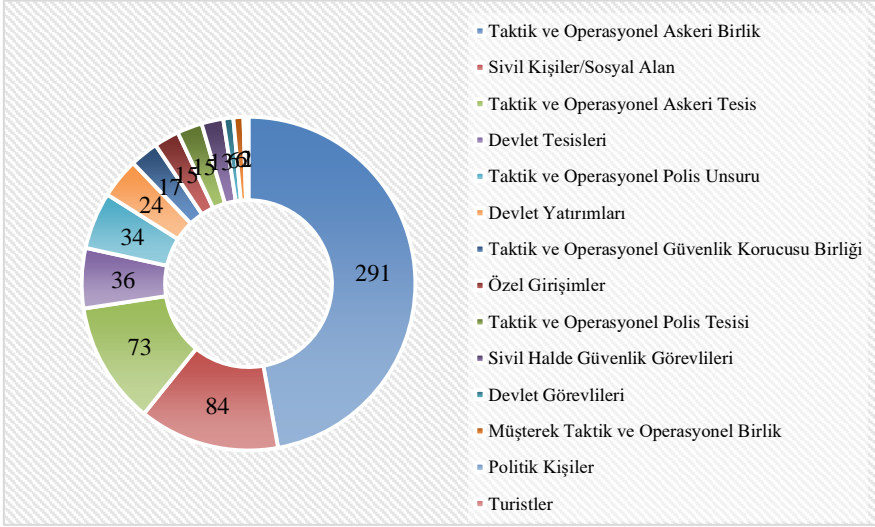
2010-2015 arası dönemde gerçekleştirilen saldırıların türlerine bakıldığında 122 saldırı ile PKK'nın el yapımı patlayıcı saldırılarının bu dönemde en fazla başvurulan saldırı türü olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Daha önce incelenmiş olan 1984-1994 ve 1994-2010 arası dönemlerde en çok başvurulan ilk üç saldırı türü arasında yer almayan bu saldırı türünün, 2010-2015 arası dönemde ilk sırayı alması PKK'nın bu dönemde saldırı stratejilerinde bir değişikliğe gittiğinin ve el yapımı patlayıcılara ulaşma ve yapma kapasitesinin arttığına açık bir göstergesidir. Bununla birlikte bu saldırı türünü 96 saldırıda başvurulan taciz ateşi ve 88 saldırıda başvurulan pusu takip ederek en fazla başvurulan 3 saldırı türü olmuşlardır. Bu üç saldırı türünü ise 58 saldırı ile baskın, 51 saldırı ile silahlı mukabele, 48 saldırı ile kundaklama, 26 saldırı ile adam kaçıрма, 20 saldırı ile bombalı saldırı, 19 saldırı ile roketatarlı saldırı, 18 saldırı ile suikast ve 13 saldırı ile havanlı saldırı takip etmiştir. Bu dönemde gerçekleşen toplam saldırı sayısının 616 olduğu dikkate alındığında geriye kalan 57 saldırı ise çoktan aza sıralı şekilde bombalı araç saldırısı, gasp, intihar yekleli saldırı, kaçıрма ve infaz, bombalı araçla intihar saldırısı, uzun mesafeli roket saldırısı ve bombalı araç ile intihar saldırısı şeklinde gerçekleşmiştir (TAP, 2022).

Grafik-21: 2010-2015 Arası Dönemde Saldırı Tipine Göre Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

Öte yandan PKK saldırılarında en fazla hedeflenen yerlere bakıldığında ise yine önceki dönemdeki gibi askeri birliklerin, sivil kişiler ve sosyal alanların ve askeri tesislerin en yoğun terör saldırısına maruz kalan unsurlar olmaya devam ettiği görülmektedir. Bu anlamda bu dönemde gerçekleşen toplam 616 saldırınının 291'inde askeri birlikler hedef alınırken, 84 saldırıda sivil kişiler ve sosyal alanlar, 73 saldırıda ise askeri tesisler hedef alınmıştır. Bunları 36 saldırı ile devlet tesisleri, 34 saldırı ile polis unsurları, 24 saldırı ile devlet yatırımları, 17 saldırı ile güvenlik korucuları, 15 saldırı ile polis tesisleri ve 14 saldırı ile özel girişimler takip etmiştir. Geriye kalan 28 saldırıda ise sivil güvenlik görevlileri, müşterek polis birlikleri, devlet görevlileri, politik kişiler ve turistler hedef alınmışlardır (TAP, 2022). Diğer taraftan bu dönemde Ak Parti hükümeti tarafından başlatılan barış görüşmeleri girişimlerinin bu dönemde meydana gelen saldırı türlerindeki saldırı sayılarına da azalış şeklinde yansıdığı görülmektedir.

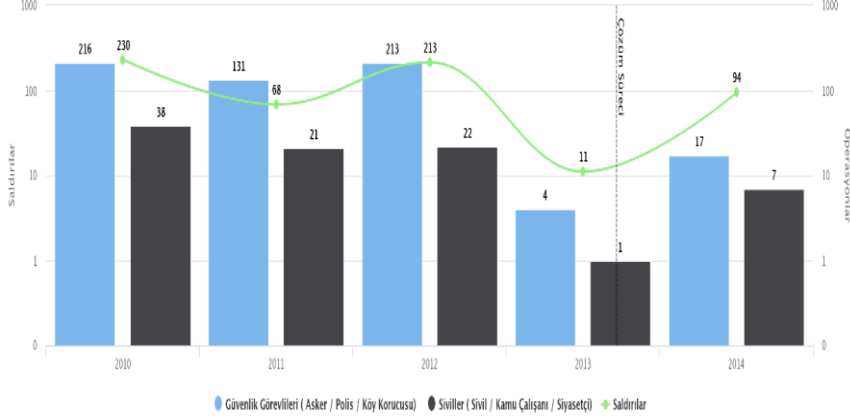
Grafik-22: 2010-2015 Arası Dönemde Hedef Tipine Göre Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

3.5. Zayıtlar, Terör Kurbanları ve Etkisiz Hale Getirilen Teröristler

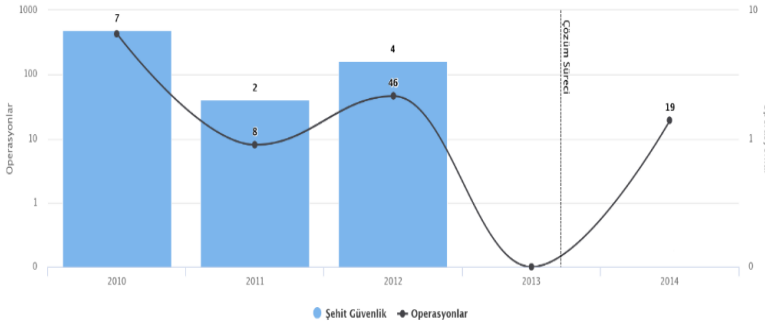
2010-2015 arası dönemde PKK saldırılarında hayatını kaybeden güvenlik görevlisi ve sivil sayısına bakıldığında grafik-23'de de görüleceği üzere 2010'da 216 güvenlik görevlisi 38 sivil, 2011'de 131 güvenlik görevlisi 21 sivil, 2012'de 213 güvenlik görevlisi 22 sivil, 2013'de 4 güvenlik görevlisi 1 sivil ve 2014'de 17 güvenlik görevlisi 7 sivil olmak üzere toplamda 670 kişi hayatını kaybetmiştir. Hayatını kaybedenlerin 581'i güvenlik görevlilerinden oluşurken 89'u sivil kişiler olmuştur (TAP, 2022). Bu bağlamda bu dönemde gerçekleştirilen saldırılarda 1994-2010 arası dönemdeki hedef eğiliminin devam ederek güvenlik görevlilerinin daha yoğun bir şekilde hedef alındığı görülmektedir. 2009 yılında başlayan barış görüşmelerinin 2013 yılında "Çözüm Süreci'ne" evrilmesi bu dönemde gerçekleşen saldırı sayılarını etkileyen en önemli gelişmelerden biri olmuştur. Nitekim 2013 yılında toplamda 5, 2014 yılında ise toplamda 24 kişinin PKK saldırılarında hayatını kaybettiği görülmektedir. Bu zayıt sayısı diğer dönemlerle ve yıllarla karşılaştırıldığında verilen zayıt sayılarında, çözüm sürecinin de etkisiyle önemli bir düşüşün olduğu ifade edilebilir.

Grafik-23: 2010-2015 Arasındaki Saldırılarda Hayatını Kaybeden Güvenlik Görevlisi ve Sivil Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

PKK'ya karşı bu dönemde gerçekleştirilen operasyonlar sonucu hayatını kaybeden güvenlik görevlileri sayısına bakıldığında ise 2010'da 7, 2011'de 2, 2012'de 4 olmak üzere toplamda 13 güvenlik görevlisinin hayatını kaybettiği görülmektedir. 2013 ve 2014 yıllarında ise çözüm süreci nedeniyle sadece 19 operasyon gerçekleştirilmiş olup bu operasyonlarda ise herhangi bir zayıt verilmemiştir (TAP, 2022). İlgili grafik (Grafik-24) aşağıda gösterilmiştir.

Grafik-24: 2010-2015 Arasındaki Operasyonlarda Hayatını Kaybeden Güvenlik Görevlisi Sayısı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

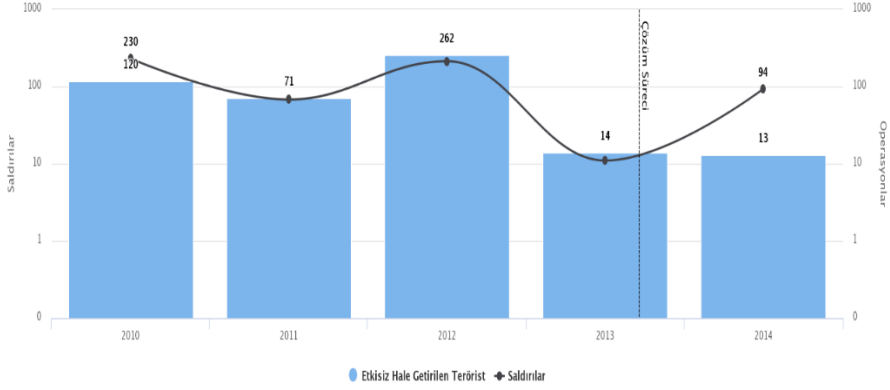

Öte yandan bu dönemde gerçekleştirilen PKK saldırılarında etkisiz hale getirilen terörist sayıları incelendiğinde 2010'da 120, 2011'de 71,

**Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU**

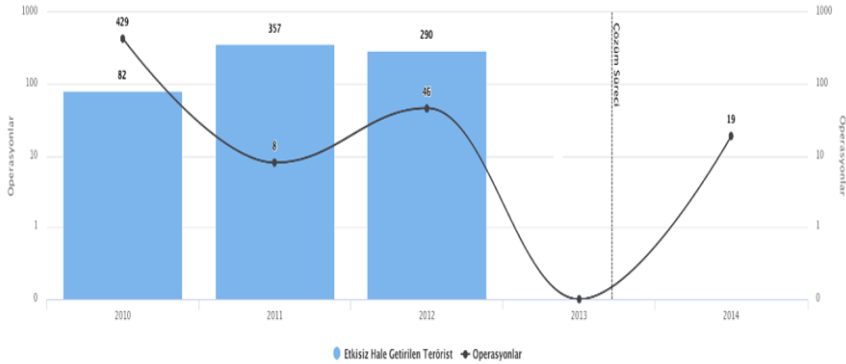
2012’de 262, 2013’te 14 ve 2014’de 13 olmak üzere toplamda 480 teröristin etkisiz hale getirildiği görülmektedir (TAP, 2022).

Grafik-25: 2010-2015 Arasındaki Saldırlarda Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

2010-2015 arası dönemde gerçekleştirilen operasyonlarda ise 2010’da 82, 2011’de 357 ve 2012’de 290 olmak üzere toplamda 729 terörist etkisiz hale getirilmiştir. 2013 ve 2014 yıllarında daha önce de değinildiği üzere çözüm süreci nedeniyle etkisiz hale getirilen terörist olmamıştır (TAP, 2022). İlgili verilere ilişkin grafik (Grafik-26) aşağıda gösterilmiştir.

Grafik-26: 2010-2015 Arasındaki Operasyonlarda Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

Bu bağlamda 2010-2015 arası dönemde tüm verilere ilişkin genel bir değerlendirme yapıldığında PKK saldırılarında 480, PKK’ya karşı yürütülen operasyonlarda 729 olmak üzere toplamda 1.209 teröristin etkisiz hale

getirildiği, 594’ü güvenlik görevlisi 89’u sivil olmak üzere 683 kişinin ise PKK terörü nedeniyle hayatını kaybettiği görülmektedir

Terör saldırı sayıları ve zayıflatlar, terör kurbanları ve etkisiz hale getirilen terörist sayılarının diğer dönemlere kıyasla bu dönemde daha düşük seyretmesinde;

- Bu dönemin 5 yıllık bir süreyi kapsamı bakımından zamansal olarak diğer dönemlere kıyasla daha küçük bir dilimi temsil etmesi,
- AK Parti Hükümeti tarafından 2009 yılında barış süreci girişimlerinin başlatılması ve 16 Temmuz 2014’te Resmî Gazete ’de “Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun” yayımlanarak barış sürecinin “Çözüm Süreci” adı verilen bir döneme evrilmesi iki önemli faktör olmuştur (Resmi Gazete, 2014).

4. 2015-2022 ARASI DÖNEM PKK/YPG SALDIRILARI

4.1. Saldırı Sayıları

2015-2022 arası dönemde PKK/YPG, Türkiye'deki hedeflerine ulaşmak için esas olarak çeşitli kentsel isyan taktiklerine dayanan yeni bir stratejiye yönelmiştir. Ancak;

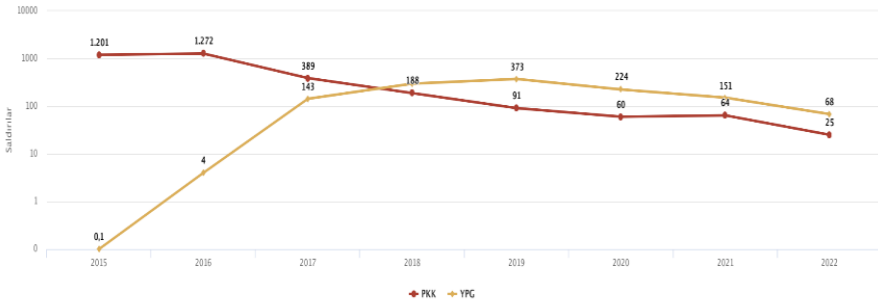
- Şehir savaşında askeri deneyimin olmaması,
- Yükselişini sürdürecekt askeri kapasitenin yetersiz olması,
- Halk desteği ve dış desteğin olmaması ve
- Türkiye'nin yürütmüş olduğu terörle mücadele operasyonları örgütün bu stratejisinin kısa süre içerisinde başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olmuştur.

Yine de 2015-2022 yılları arası dönemde PKK/YPG saldırı sayılarında yeniden önemli bir artış olduğu gözükmektedir. Bu bağlamda TAP’ın bu döneme ilişkin verileri incelendiğinde 2015 yılında 1.201 PKK/YPG terör saldırısı kaydedilmişken 2016 yılında bu sayı 1.272’ye çıkmıştır. Ayrıca 2016 yılından itibaren PKK’nın Suriye uzantısı olan YPG’nin saldırı sayılarında da keskin bir artışın ortaya çıktığı dikkat çekmektedir. Zira 2016 yılında sadece 4 YPG saldırısı kayıt edilirken, 2017 yılında bu sayı 143’e çıkmış yani yaklaşık 36 kat artış göstermiştir. YPG’nin gerçekleştirmiş olduğu saldırı sayısı 2018 ve 2019 yılında da artış eğiliminde olmaya devam etmiştir. Hatta 2018 yılında, 297 terör saldırısı ile ilk defa saldırı sayısı bakımından PKK’nın (188) önüne geçmiş, 2019 yılında ise 373 terör

Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU

saldırısı gerçekleştirerek, aynı yılda 91 terör saldırısı gerçekleştiren PKK'nın terör saldırı sayısından 4 kat fazla saldırı sayısına ulaşmıştır. 2019 yılından itibaren ise YPG'nin gerçekleştirebildiği terör saldırı sayılarında bir azalma eğilimi ortaya çıkmış ve gerçekleştiren terör saldırısı 2020 yılında önce 224'e, 2021 yılında ise 151'e düşmüştür. 2022 yılının ilk 6 ayında ise 68 YPG saldırısı kaydedilmiştir (TAP, 2022). 2016'da 1.272 olarak kaydedilen PKK saldırı sayısında ise bu tarihten sonra ani bir düşüş ortaya çıkmış ve 2017'de 189, 2018'de 188, 2019'da 91, 2020'de 60, 2021'de 64, 2022'nin ilk 6 ayında ise sadece 25 PKK saldırısı kaydedilmiştir. Bu durumun temel sebebi 2015-2016 yılları arasında gerçekleştirilen Hendek Operasyonları ile PKK'nın Türkiye içindeki varlığının bitme noktasına getirilmesidir.

Grafik-27: 2015-2022 Arasında PKK/YPG Yıllık Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

2015 yılından itibaren ortaya çıkan bu değişim tablosuna neden olan bazı önemli gelişmeler bulunmaktadır. Öncelikle PKK terör örgütünün saldırı sayısında 2015-2016 yıllarında ortaya çıkan keskin artışın nedeni Türkiye devleti tarafından başlatılan çözüm sürecinin PKK tarafından şehirlere silah yığınağı yapmak gibi faaliyetlerle suiistimal edilmesi ve devamında çözüm sürecini sona erdiren terör saldırılarına başlayarak sözde 16 ilçe de özerklik ilan etme girişimidir. Şehir hayatına karışan PKK'lı teröristler burada sivilleri kendine kalkan ederek terör saldırıları gerçekleştirmeye başlamışlardır. Türkiye PKK'nın bu girişimine "Hendek Operasyonları" ile karşılık vermiştir. Yaklaşık 6 ay sürerek 2016 yılının haziran ayında tamamlanan Hendek Operasyonları sürecinde 793 güvenlik görevlisi şehit olmuş, 314 sivil vatandaş hayatını kaybetmiş, 4 binin üzerinde güvenlik görevlisi ve 2 binden fazla vatandaş yaralanmıştır. Öte yandan 4 bin 571'i ölü, 716'sı sağ ele geçirilmiş olmak üzere toplamda 5 bin 287 PKK'lı terörist ise etkisiz hale getirilmiş, 2 bin 307 hendek ve barikatın

kaldırılmıştır. PKK'nın bu girişimi ve gerçekleştirmiş olduğu terör saldırıları sonucunda en fazla zararı gören PKK'nın sözde haklarını savunduğunu iddia ettiği ve Kürt nüfusun yoğunlukta olduğu bölge halkı olmuştur. Bu bağlamda 362 bin öğrenci eğitimden mahrum kalmış, 10 bin 300 esnaf olumsuz etkilenmiş, Cizre, Silopi, Sur ve Nusaybin toplam nüfusunun yüzde 22'si göç etmiştir (TAP, 2021).

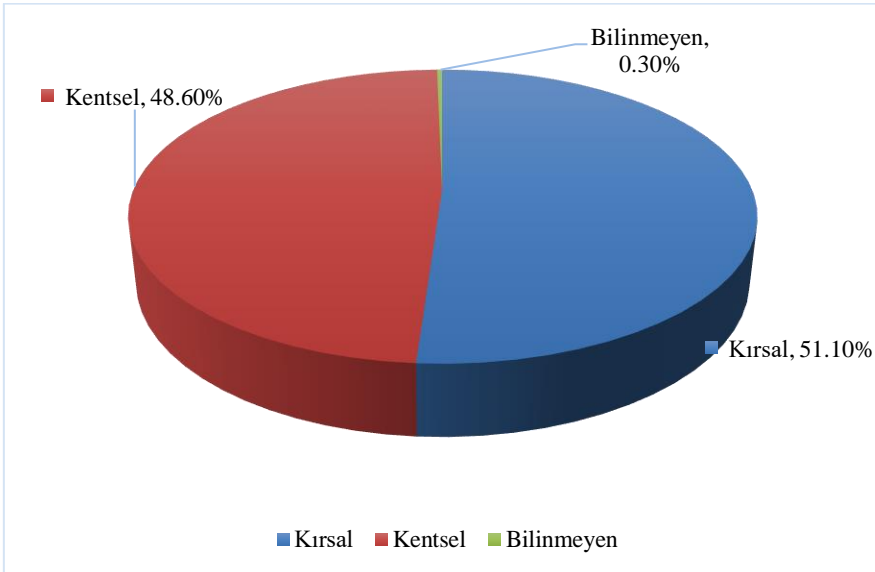
Hendek olayları ve sonrasında başlayan operasyonlarla PKK'nın yurtiçi varlığına büyük bir darbe vurulmuş olup Grafik-27'de görüldüğü üzere PKK'nın gerçekleştirebildiği saldırı sayılarında 2016 yılından sonra önemli bir düşüş yaşanmıştır. Öyle ki bu düşüş sürekli olarak 2022 yılına kadar devam etmiş ve 2022 yılında 6 Haziran itibariyle sadece 25 terör saldırısı kaydedilmiştir. PKK'nın etki kapasitesi ve saldırı sayısı 2016 yılından itibaren önemli ölçüde azalırken PKK'nın Suriye'deki uzantısı olan YPG'nin saldırı sayısı ve etki kapasitesi 2016 yılından itibaren artmaya başlamıştır. Bu karşıt eğilimler 2017-2018 yılının ortasında kesişmiş ve 2018 yılından günümüze kadar YPG'nin terör saldırıları PKK'nın terör saldırı sayılarının üzerinde seyretmiştir. YPG'nin etki kapasitesi ve saldırı sayılarının artmasının arkasında yatan nedenler ise genel anlamda şunlar olmuştur;

- YPG'nin ABD ve diğer batılı ülkelerce sözde DEAŞ ile mücadele ettiği gerekçesiyle önemli miktarlarda parasal ve askeri yardımlar alması
- Türkiye sınırları içerisinde barınamayan örgüt üyelerinin Irak ve Suriye'ye geçmesi nedeniyle buralardaki terörist sayılarının artması
- Türkiye'nin YPG'nin bölgede etki alanını artırması üzerine Suriye'nin Kuzeyinde terörü kaynağında yok etme prensibi ile sınır ötesi operasyonlar düzenlemesi. *(Bu durum operasyon gerçekleştiren Türk askeri unsurlarına taciz ateşi, silahlı mukabele, el yapımı patlayıcı (EYP) saldırısı, roketatarlı saldırı, füze saldırısı gibi saldırı türleri ile saldırı gerçekleştirebilme olanaklarını artırmıştır. Öte yandan Türkiye'nin gerçekleştirmiş olduğu operasyonlar her ne kadar örgütün saldırı sayılarında artış olmasına neden olsa da YPG'nin Suriye'nin kuzeyindeki faaliyetlerinin önüne geçilmesi ve örgütün etki kapasitesinin azalması noktasında oldukça başarılı sonuçlar vermiştir/vermektedir. 2019 yılından sonra YPG'nin de saldırısı sayısında ortaya çıkan düşüş eğiliminin ana nedeni budur. Zira 2019 yılında 373 saldırı gerçekleştiren YPG 2022 yılına gelindiğinde 6 Haziran itibariyle sadece 68 saldırı gerçekleştirebilmiştir) (TAP, 2022).*

4.2. Saldırıların Gerçekleştiği Güvenlik Ortamı

2015-2022 arası dönemde gerçekleştirilen saldırıların güvenlik ortamına göre dağılımına bakıldığında ise önceki dönemlerden farklı olarak kentsel ortamda gerçekleştirilen saldırılarda önemli bir artışın ortaya çıktığı görülmektedir. Gerçekleştirilen saldırıların %48,6'si kentsel ortamda %51,1'i kırsal ortamda gerçekleşmiştir. Yani kentsel ortamda gerçekleşen saldırı sayıları neredeyse kırsal ortamda gerçekleştirilen saldırı sayılarına ulaşmıştır. Kentsel ortamda gerçekleştirilen saldırı sayılarının bu dönemde böyle bir keskin artış göstermesinin ana nedeni ise Hendek olayları esnasında gerçekleştirilen saldırılardır. Dolayısıyla kentsel güvenlik ortamında gerçekleşen saldırıların oranındaki artış bütün dönemi kapsamaktan ziyade 2015-2016 yılları arasındaki yoğunlaşmanın bir sonucudur. Bununla birlikte gerçekleştirilen terör saldırıların %0,3'ünün nerede gerçekleştirildiğine yönelik ise herhangi bir veriye ulaşılamamıştır (TAP, 2022).

Grafik-28: 2015-2022 Arasında PKK/YPG Saldırılarının Güvenlik Ortamına Göre Dağılımı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

4.3. Saldırıların Coğrafi Dağılımı

2015-2022 yılları arasında PKK/YPG tarafından gerçekleştirilen saldırıların coğrafi haritasına bakıldığında saldırı sayılarında ortaya çıkan

keskin artışın coğrafi anlamda da genişleyen bir görüntü çizdiği görülmektedir. İç Anadolu ve Batı Karadeniz kesimi terör saldırılarından en az etkilenen yerler olurken Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi yurtiçinde gerçekleşen terör saldırılarından en fazla etkilenen bölgeler olmaya devam etmişlerdir. Ancak Türkiye'ye karşı gerçekleştirilen terör saldırıları 2015 yılı sonrasında sınır ötesinde de gerçekleşmeye başlamıştır. Türkiye'nin, güney sınırında bir terör koridoru oluşturulmasına engel olmak ve ortaya çıkacak yeni göç dalgalarını önlemek amaçlarına ulaşmak için terörü kaynağında yok etme stratejileri ile başlatmış olduğu sınır ötesi operasyonlar, ülke içindeki terör saldırı sayılarında önemli bir azalma sağlamıştır (Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanlığı, t.y., s.1). Türkiye'de terör saldırısı gerçekleştirilemez hale gelen PKK/YPG bu durum karşısında Türkiye'nin kontrolünde olan Suriye kuzeyindeki güvenli bölgede Türk askeri unsurlarına ve sivillere yönelik saldırılar gerçekleştirmeye başlamıştır. Özellikle Suriye sınırları içerisinde YPG tarafından gerçekleştirilen saldırıların bu dönemde önemli sayılara ulaştığı görülmektedir.

Harita-4: 2015-2022 Arası Dönemde PKK/YPG Saldırılarının Coğrafi Dağılımı
(Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

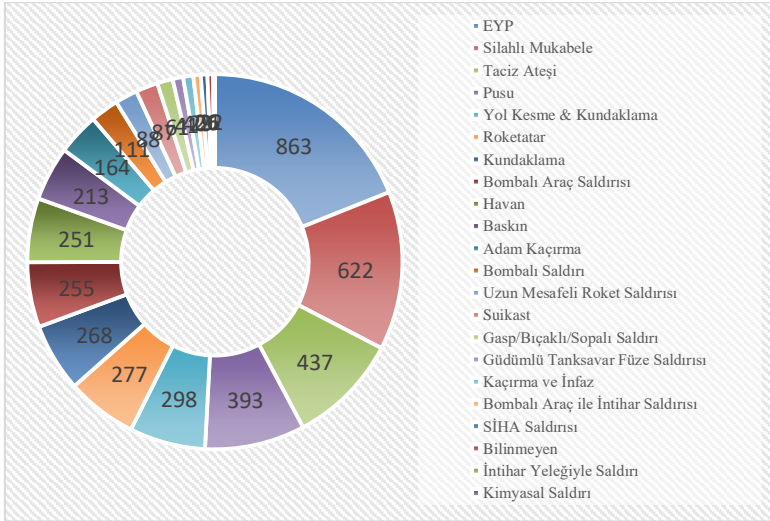

4.4. Saldırıların Hedef ve Yöntemleri

2015'ten günümüze kadar olan dönemde PKK/YPG saldırılarının hedefleri ve saldırı türlerine bakıldığında ilk olarak bu dönemde gerçekleşen

saldırılarda, 2010-2015 arası dönemde olduğu gibi 863 saldırı ile yine en fazla el yapımı patlayıcı saldırısına başvurulduğu görülmektedir. Bu saldırıyı 622 saldırıda başvurulmuş silahlı mukabele, 437 saldırıda başvurulmuş taciz ateşi, 393 saldırıda başvurulmuş pusu, 298 saldırıda başvurulmuş yol kesme, 276 saldırıda başvurulmuş roketatarlı saldırı, 268 saldırıda başvurulmuş kundaklama, 255 saldırıda başvurulmuş bombalı araç saldırısı, 251 saldırıda başvurulmuş havanlı saldırı, 213 saldırıda başvurulmuş baskın, 163 saldırıda başvurulmuş adam kaçırma ve 110 saldırıda başvurulmuş bombalı saldırı takip etmiştir (TAP, 2022). El yapımı patlayıcı saldırısı, silahlı mukabele, taciz ateşi gibi saldırı türlerinde yapılan saldırı adetlerindeki artış, Türk güvenlik güçlerince yürütülen terörle mücadele operasyonlarındaki artış ile ilişkilendirilebilir. Bu dönemde özellikle de Irak ve Suriye'nin kuzeyinde yürütülen sınır ötesi operasyonlar ve bu operasyonlarda kurulan geçici askeri üsler her ne kadar Türkiye'nin terörle mücadelesinde oldukça önemli ve başarılı sonuçlar verse de diğer taraftan PKK/YPG'li teröristlerin askeri birliklere ve askeri tesislere silahlı mukabele, el yapımı patlayıcı saldırısı ve taciz ateşi gibi saldırı türlerinde daha kolay saldırı yapabilme imkânı da sağlamıştır.

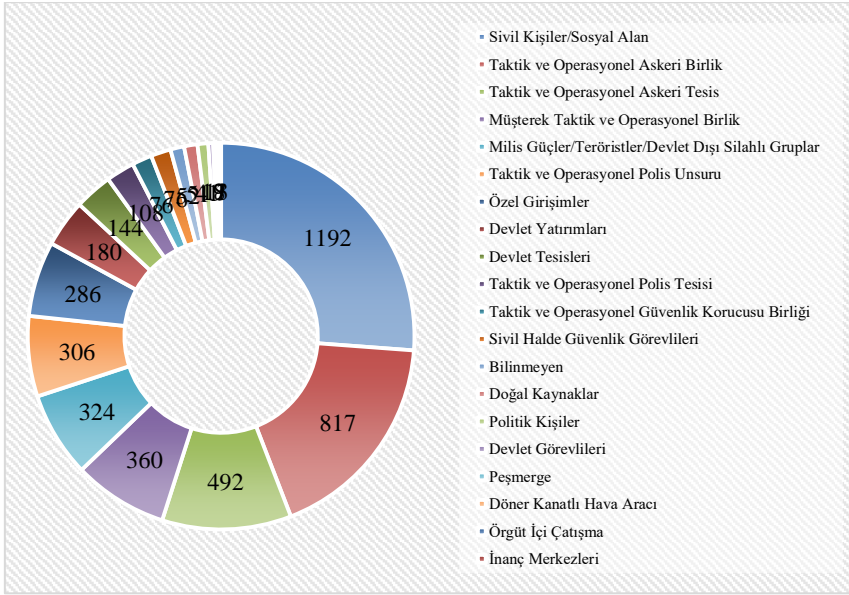
Grafik-29: 2015- 2022 Arası Dönemde Saldırı Tipine Göre Saldırı Sayıları
(Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

Öte yandan bu dönemdeki saldırıların hedef tipine bakıldığında sivil kişiler ve sosyal alanların 1.192 saldırıda hedef alınarak yeniden ilk sırayı aldığı görülmektedir. İkinci sırada 817 saldırının hedefi olan askeri birlik yer

almıştır. En fazla hedef alınan üçüncü yer ise 492 saldırının hedefi olan askeri tesisler olmuştur. Bunları 360 saldırı yapılan müşterek polis birlikleri, 323 saldırı yapılan devlet dışı silahlı gruplar, 306 saldırı yapılan polis unsurları, 286 saldırı yapılan özel girişimler, 180 saldırı yapılan devlet yatırımları, 144 saldırı yapılan devlet tesisleri ve 108 saldırı yapılan polis tesisleri takip etmiştir (TAP, 2022). Sivil kişiler ve sosyal alanların yeniden saldırı hedeflerinde ilk sırayı almasında, 2015-2016 yılları arasında gerçekleşen hendek olayları ve Türkiye'nin Suriye kuzeyinde inşa etmeye çalıştığı güvenli bölge girişiminin PKK/YPG tarafından boşa çıkarılmaya çalışılması etkili olmuştur. Zira PKK/YPG'li teröristler güvenli bölge sınırları içinde saldırılar düzenleyerek buraların hala güvenli olmadığı algısı oluşturmaya çalışmaktadır.

Grafik-30: 2015- 2022 Arası Dönemde Saldırı Hedef Tipine Göre Saldırı Sayıları
(Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

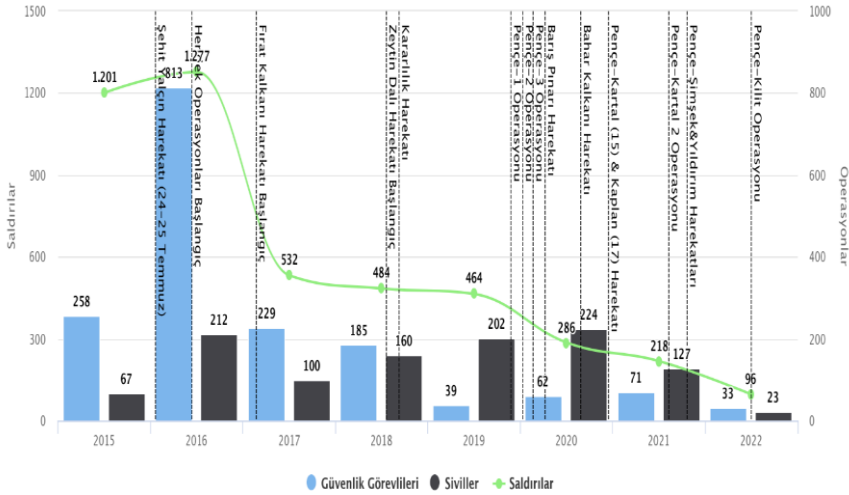
4.5. Zayıtlar, Terör Kurbanları ve Etkisiz Hale Getirilen Teröristler

2015 sonrası dönemde PKK/YPG'nin gerçekleştirmiş olduğu strateji değişikliklerinin ve buna bir cevap olarak Türk güvenlik güçlerinin gerçekleştirdiği operasyonlar ile taktik ve stratejik değişikliklerin, bu dönemde gerçekleşen zayıtlar, terör kurbanları ve etkisiz hale getirilen

Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU

terörist sayılarında da önemli bir etki doğurduğu ifade edilebilir. Buradan hareketle 2015'ten günümüze kadar geçen süre içinde hayatını kaybeden güvenlik görevlisi ve sivil sayılarına bakıldığında öncelikle 2015 ile 07.06.2022 tarihleri arasındaki PKK/YPG saldırılarında, 2015'te 258 güvenlik görevlisi 67 sivil, 2016'da 813 güvenlik görevlisi 212 sivil, 2017'de 229 güvenlik görevlisi 100 sivil, 2018'de 185 güvenlik görevlisi 160 sivil, 2019'da 39 güvenlik görevlisi 202 sivil, 2020'de 62 güvenlik görevlisi 286 sivil, 2021'de 71 güvenlik görevlisi 127 sivil ve son olarak 2022'nin ilk 6 ayında 33 güvenlik görevlisi 23 sivil olmak üzere toplamda 2.805 kişi hayatını kaybetmiştir. Hayatını kaybedenlerin 1.690'u güvenlik görevlisi iken 1.115' sivil kişiler olmuştur (TAP, 2022).

Grafik-31: 2015-2022 Arasındaki Saldırılarda Hayatını Kaybeden Güvenlik Görevlisi ve Sivil Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

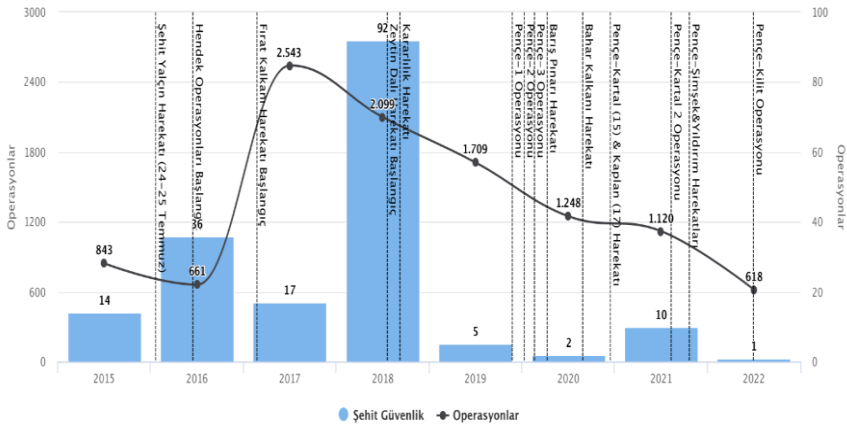

Bu dönemde artan PKK/YPG terör saldırıları ve zayıflar ile terör kurbanları sayıları karşısında çok sayıda önemli operasyonun Türk güvenlik güçlerince devreye sokulduğu görülmektedir. Bu anlamda Hendek Operasyonları (NTV, 2016, p.5) Fırat Kalkanı Harekâtı, Zeytin Dalı Harekâtı, Kararlılık Harekâtı, Pençe Serisi Operasyonları, Kapan Operasyonu, Bahar Kalkanı Harekâtı, (Shaghfi & Alwahaib, 2021, s. 29) Eren Operasyonları (İçişleri, 2022) gibi çok sayıda önemli operasyonu bu dönemde faaliyete geçirilen yurtiçi ve sınır ötesi operasyonlara örnek olarak verilebilir. Bu operasyonlar bir taraftan PKK/YPG ile mücadelede oldukça

Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU

büyük önem arz ederken diğer taraftan özellikle de sınır ötesinde gerçekleştirilen operasyonlar, teröristlerin Türk güvenlik güçlerine daha kolay saldırı yapabilme imkânı da vermiştir. Nitekim bu dönemde gerçekleştirilen bu önemli operasyonlarda 2015’de 14, 2016’da 36, 2017’de 17, 2018’de 92, 2019’da 5, 2020’de 2, 2021’de 10 ve 2022’de 1 olmak üzere toplamda 177 güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir (TAP, 2022).

Grafik-32: 2015-2022 Arasındaki Operasyonlarda Hayatını Kaybeden Güvenlik Görevlisi Sayısı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

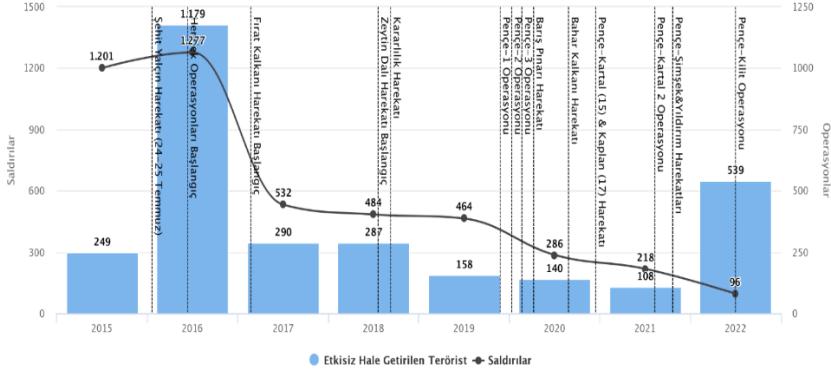

Ancak şunu ifade etmek gerekir ki esasında bu operasyonlar esnasında ve operasyon bölgelerinde hayatını kaybeden güvenlik görevlisi sayıları yukarıda verilen grafikteki (Grafik-32) sayılardan daha fazladır. Ancak bu sayılar operasyon yapılan bölgede gerçekleşmiş olsa da taciz ateşi, füze saldırısı veyahut EYP’li saldırı gibi saldırı türlerinde gerçekleşmiş olduğu için can kayıpları bir önceki grafikte yer alan saldırı esnasında hayatını kaybedenler arasına dâhil edilmişlerdir. Dolayısıyla 2015 sonrası dönemde hayatını kaybeden güvenlik görevlisi ve sivillerin toplam sayısı 177’si operasyonlarda, 2.805’i PKK/YPG saldırılarında olmak üzere toplamda 2.982’dir. Bu kişilerin 1.115’i ise sivillerden oluşmaktadır (TAP, 2022).

Öte yandan bu dönemde gerçekleştirilen saldırılarda ise 2015’te 249, 2016’da 1.179, 2017’de 290, 2018’de 287, 2019’da 158, 2020’de 140, 2021’de 108 ve 2022’nin ilk 6 ayında 539 olmak üzere toplamda 2.950 terörist etkisiz hale getirilmiştir (TAP, 2022).

Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU

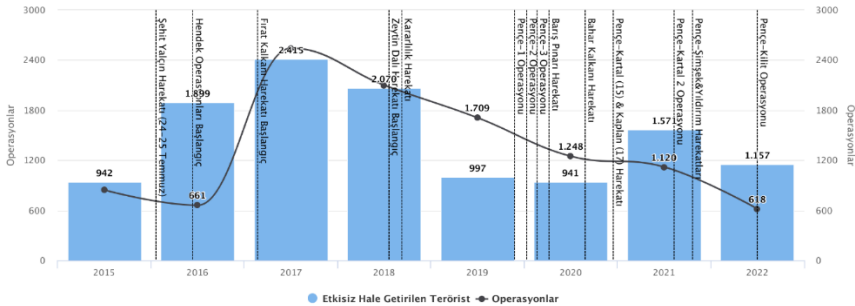
Grafik-33: 2015-2022 Arasındaki Saldırılarda Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

Gerçekleştirilen operasyonlar sonucunda etkisiz hale getirilen terörist sayılarına bakıldığında ise 2015’de 942, 2016’da 1.899, 2017’de 2.415, 2018’de 2.070, 2019’da 997, 2020’de 941, 2021’de 1.571 ve 2022’nin ilk 6 ayında 1.157 olmak üzere toplamda 11.992 teröristin etkisiz hale getirildiği görülmektedir.

Saldırı ve operasyonlar sonucunda etkisiz hale getirilen teröristler bir arada değerlendirildiğinde bu dönemde toplamda 14.942 teröristin etkisiz hale getirildiği görülmektedir. Bunların 11.992’si operasyonlarda, 2.950’si ise PKK/YPG saldırıları esnasında etkisiz hale getirilmişlerdir.

Grafik-34: 2015-2022 Arasındaki Operasyonlarda Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

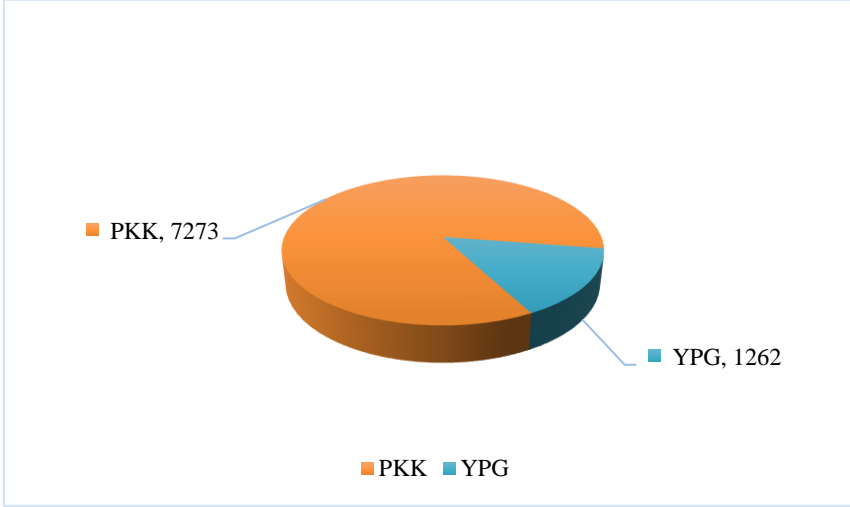

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sonuç olarak genel bir değerlendirme yapıldığında, PKK/YPG terör örgütü ilk terör saldırısına başladığı 1984’ten günümüze kadar geçen 38

yıllık sürede Türkiye, Irak ve Suriye sınırları içerisinde toplamda 8.535 terör saldırısı gerçekleştirmiştir. Bu saldırıların 7.273'ü PKK tarafından gerçekleştirilirken 1.262'si PKK'nın Suriye uzantısı olan ve ilk saldırılarına 2012 yılında başlayan YPG tarafından gerçekleştirilmiştir (TAP, 2022).

Grafik-35: 1984- 07.06.2022 Arasındaki Terör Saldırılarının Örgütlere Göre Dağılımı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

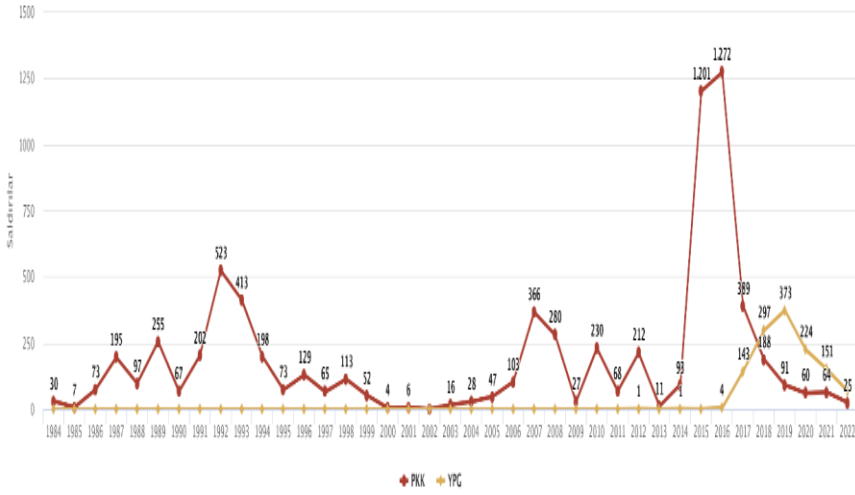

PKK/YPG terör örgütünün saldırıları yıllık bazda incelendiğinde 2018 yılı başlarına kadar PKK saldırılarının YPG saldırılarından fazla olduğu görülürken 2018 yılı başlarından itibaren YPG saldırılarının PKK saldırılarından daha fazla gerçekleşmeye başladığı görülmüştür. PKK saldırı sayılarının 1992 yılına kadar artan bir ivme ile geldiği, 1992 yılında 523 saldırı ile zirve noktasını gördükten sonra Türk güvenlik güçlerince başlatılan yoğun operasyonların bir sonucu olarak 2002 yılına kadar azalma eğilimine girdiği görülmektedir. 1984'ten günümüze kadar olan bu zaman dilimi içinde 2002 yılı, PKK/YPG terör örgütü tarafından hiçbir terör saldırısının gerçekleştirilmediği tek yıl olmuştur. Ancak 2002 yılı sonrasında PKK terör örgütünün saldırılarına tekrar başladığı ve bu saldırıların 2007 yılına kadar sürekli artan bir eğilim gösterdiği görülmektedir. 2007-2014 yılları arasında yer yer artış ve azalışlar meydana gelse de genel anlamda azalan bir ivmeye sahip olan saldırı sayıları, 2014 yılı sonrasında en keskin artışını gerçekleştirmiştir. Öyle ki 2013 yılında 11 olarak kaydedilen PKK saldırı sayısı, 2014'te 93'e ve 2015'te büyük bir yükselişle 1.201'e ve 2016 yılında tüm yılların rekorunu kırarak 1.272'ye ulaşmıştır. Öte yandan YPG

Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU

saldırı sayısı da 2016 yılından sonra fark edilir bir artış göstermeye başlayarak önce 2017 yılında 143'e sonrasında ise 2018'de 297'ye, 2019'da 373'e ulaşarak kendi zirvesini görmüştür. 2016 yılından itibaren PKK saldırıları, Türk güvenlik güçleri tarafında devreye sokulan yeni operasyonların etkisi ile keskin bir düşüş yaşamaya başlarken, PKK'nın Suriye uzantısı olan YPG'nin saldırı sayılarında bu tarihten itibaren artışların başlaması 2018 yılı sonrasında YPG saldırılarının PKK saldırılarının üzerinde gerçekleşmesiyle sonuçlanmıştır. Öte yandan YPG saldırıları da 2019 yılında zirve noktasını gördükten sonra PKK saldırıları gibi düşme eğilimine girmiştir. Bu bağlamda 2021 yılında PKK saldırı sayısı 64 olarak kaydedilirken YPG saldırı sayısı 151 olarak kaydedilmiştir (TAP, 2022).

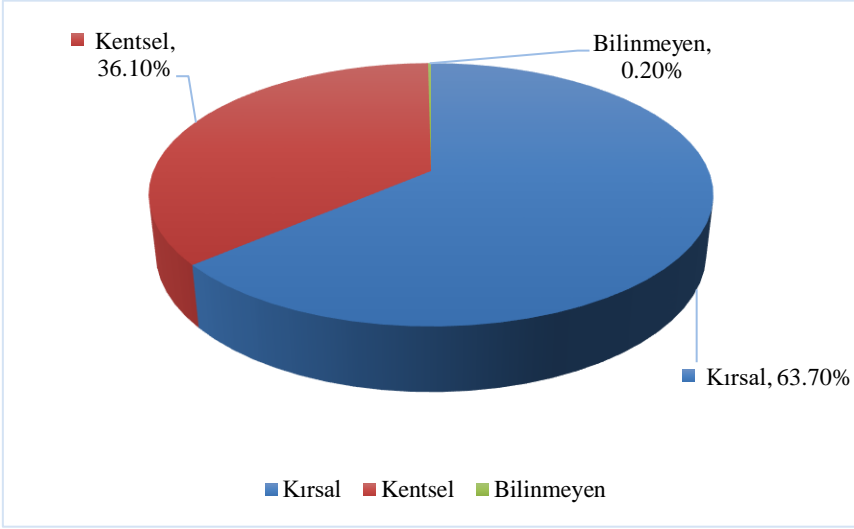
Grafik-36: 01.01.1984-07.06.2022 Arasındaki Saldırıların Örgütlere Göre Yıllık Dağılımı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

PKK/YPG tarafından gerçekleştirilen tüm saldırıların kırsal ve kentsel güvenlik ortamına göre dağılımına bakıldığında ise saldırıların %63,7'sinin kırsal güvenlik ortamında, %36,1'inin kentsel güvenlik ortamında gerçekleştiği görülmektedir. Saldırıların %0,2'sinin hangi güvenlik ortamında gerçekleştirildiğine yönelik ise herhangi bir veri bulunamamıştır (TAP, 2022). Saldırıların güvenlik ortamına göre dağılımının genel bir değerlendirmesi yapıldığında ise PKK/YPG terör örgütünün kuruluşundan günümüze kadar olan süreç içerisinde hala kırsal alanlarda saldırı kapasitesinin kentsel alanlardaki saldırı kapasitesinden daha yüksek olduğu

söylenbilir. Yani diğer bir ifadeyle PKK/YPG terör örgütü her ne kadar terör saldırılarını kırsal alanlardan kentsel alanlara yaymak istese de günümüz itibariyle henüz bu kapasiteye ulaşamamıştır.

Grafik-37: 01.01.1984-07.06.2022 Arasında PKK/YPG Saldırılarının Güvenlik Ortamına Göre Dağılımı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

Ayrıca saldırıların coğrafi dağılımına bakıldığında ise Harita-5'te görüleceği üzere PKK/YPG terör örgütü saldırı coğrafyasını genişletmeyi başarsa da örgütün Türkiye sınırları içinde gerçekleştirdiği saldırıların çok büyük bir kısmının hala Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaşmakta olduğu görülmektedir. Örgütün Irak ve Suriye sınırları içindeki saldırıları ise bu ülkelerin kuzeyinde yani Türkiye sınırında yoğunlaşmaktadır. Bu durum Türkiye'nin özellikle de son zamanlarda artırdığı sınır ötesi operasyonlarının ana nedeni olup bu bağlamda ortaya koyulan veriler bu operasyonların gerekliliğinin de bir kanıtı niteliğindedir.

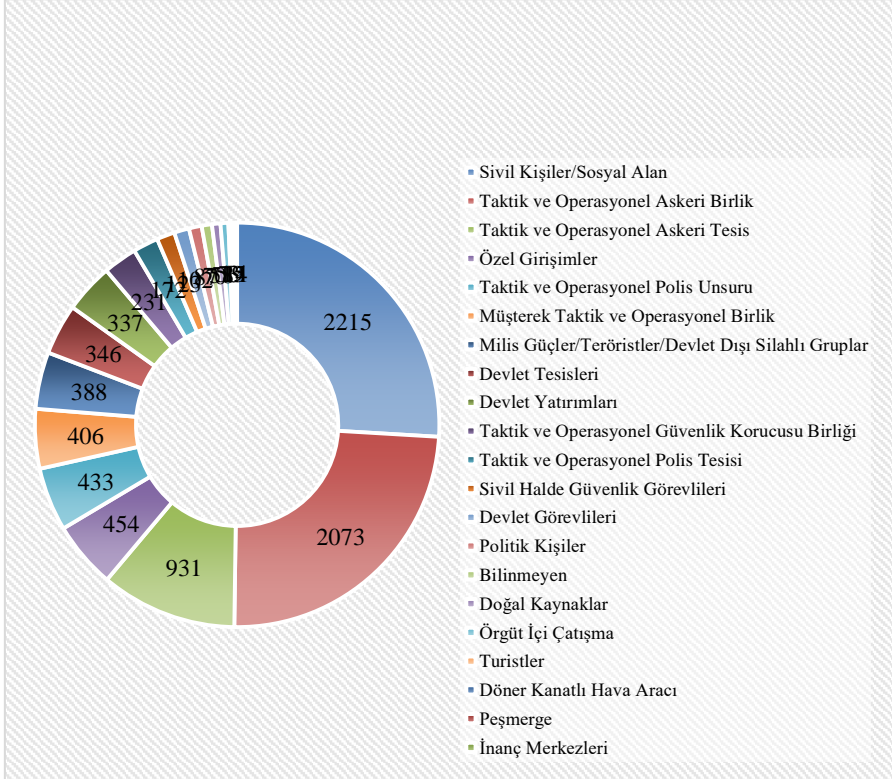
*Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU*

Harita-5: 01.01.1984-07.06.2022 Arasında PKK/YPG Saldırılarının Coğrafi Dağılımı (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

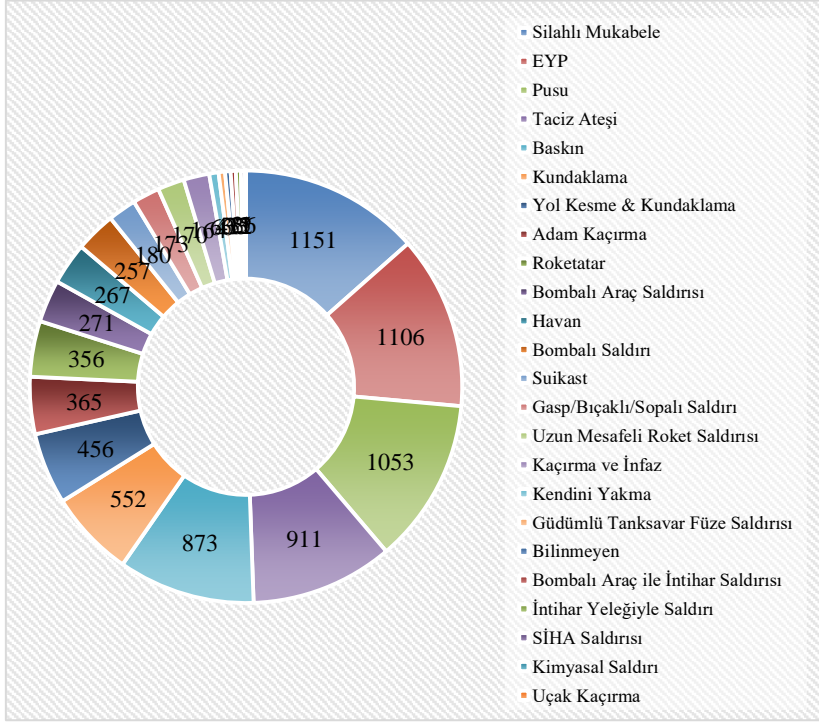
Öte yandan PKK'nın kuruluşundan günümüze kadar olan zaman dilimi içerisinde örgüt tarafından gerçekleştirilen saldırıların hedef tipleri incelendiğinde saldırıların neredeyse yarısının iki hedef tipine yönelik olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu hedefler sivil kişiler ve sosyal alan ile taktik ve operasyonel askeri birliklerdir. Bu anlamda örgütün bir taraftan sivilleri ve sosyal alanları hedef alarak bir korku atmosferi yaratmaya çalışmak istediği, diğer taraftan ise güvenlik güçlerini hedef alarak devleti zayıf ve aciz göstermeye çalıştığı ifade edilebilir. Bununla birlikte sivillerin ve sosyal alanların en fazla terör saldırısı gerçekleştirilen hedef olması, örgütün gerçekleştirdiği saldırıların Türkiye'de Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde, sınır ötesinde ise Suriye ve Irak kuzeyinde yoğunlaştığı verisiyle birlikte değerlendirildiğinde PKK/YPG terör örgütünün sözde haklarını savunma amacıyla kurduklarını iddia ettikleri sivil Kürt nüfusu hedef aldıkları sonucuna götürmektedir. Bu durum ise PKK/YPG'nin aslında iddia ettikleri amaç için faaliyet yürütmediklerinin açık bir göstergesi niteliğindedir.

Grafik-38: 01.01.1984-07.06.2022 Arasında Saldırı Hedef Tipine Göre PKK/YPG Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

PKK/YPG'nin bu saldırıları gerçekleştirirken başvurdukları yöntemlere bakıldığında ise 8.535 saldırınının 4.221'inin yani yaklaşık %50'sinin 4 saldırı tipi ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu saldırı türleri, silahlı mukabele (1.151), el yapımı patlayıcı saldırısı (1.106), pusu (1.053) ve taciz ateşidir (911). Bombalı araç ile intihar saldırısı, intihar yelekli saldırı, SİHA saldırısı, kimyasal saldırı ve uçak kaçırma ise en az başvurulan saldırı yöntemleri olmuştur (TAP, 2022).

Grafik-39: 01.01.1984-07.06.2022 Arasında Saldırı Tipine Göre PKK/YPG Saldırı Sayıları (Kaynak: Terörizm Analiz Platformu (TAP) <https://tap-data.com/analysis>)

Son olarak 1984 yılından günümüze kadar geçen sürede, PKK/YPG terör saldırıları ve PKK/YPG kaynaklı terör tehdidinin ortadan kaldırılması amacıyla düzenlenen operasyonlar sonucunda ortaya çıkan toplam bilançolar tablosuna bakıldığında ise; 4.045'i sivil, 6.127'si güvenlik görevlisi olmak üzere toplamda 10.172 kişi PKK/YPG terörü nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Öte yandan yine aynı zaman dilimi içerisinde terörle mücadele kapsamında yürütülen operasyonlarda 33.472 terörist, PKK/YPG saldırıları esnasında ise 5.888 terörist olmak üzere toplamda 39.360 teröristin ise etkisiz hale getirildiği görülmektedir (TAP, 2022).

*Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi:
PKK Terörünün Etkileri (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR ve Sibel KORU*

Tablo-3: 01.01.1984-07.06.2022 Arası Toplam Zayıat Tablosu (Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.)

	Hayatını Kaybeden Sivil ve Güvenlik Görevlileri		Etkisiz Hale Getirilen Terörist
	Güvenlik Görevlisi	Sivil	
1984-1994 Arası Dönem			
Saldırılarda	1470	2095	1413
Operasyonlarda	154		6261
1994-2010 Arası Dönem			
Saldırılarda	1483	746	1045
Operasyonlarda	559		14490
2010-2015 Arası Dönem			
Saldırılarda	581	89	480
Operasyonlarda	13		729
2015-2022 Arası Dönem			
Saldırılarda	1690	1115	2950
Operasyonlarda	177		11992
Toplam	6127	4045	39360

KAYNAKÇA

- Acun, C., & Keskin, B. (2017). *PKK'nın kuzey Suriye örgütlenmesi PYD-YPG (2 b.)*. İstanbul: Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Yayınları.
- Bayraklı, E., Yalçın, H. B., ve Yeşiltaş, M. (2019). *Avrupa'da PKK yapılanması*. İstanbul: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Yayınları.
- Cereyanlar, T. B. (2017). *Türkiye'de siyasi ideolojiler (4 b.)*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Gürer, Ç. (2015). Aktörün perspektifinden demokratik özerkliğe bakmak: kürt siyasal hareketinin demokratik özerklik yaklaşımı. *Mülkiye Dergisi*, 39(1), 57-92.
- Karaağaç, Y. (2021, Aralık 18). *PKK'nın imaj çalışması: Demokrasi ve ekoloji söylemleri ekseninde KCK sözleşmesi*. Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi (TERAM). Erişim tarihi: 01 Haziran 2022, <https://teram.org/Icerik/pkk-nin-imaj-calismasi-demokrasi-ve-ekoloji-soylemleri-ekseninde-kck-sozlesmesi-192> adresinden alındı
- Kardaş, T., ve Balcı, A. (2016). Inter-societal security trilemma in Turkey: understanding the failure of the 2009 Kurdish opening. *Turkish Studies*, 17(1), 155-180.
- Molla, A. (2009). Soğuk Savaş sonrası Körfez krizleri ve Türkiye-ABD-NATO ilişkileri. *Journal Of Management and Economics Research*, 7(11), 29-45.
- NTV. (2016, Şubat 14). *Efkan Ala'dan hendek operasyonları açıklaması*. Erişim tarihi: 01 Haziran 2022, <https://www.ntv.com.tr/turkiye/7-ilcedeki-son-durumu-acikladi,zm0BHloEIEKn0upRPCXObQ> adresinden alındı
- Öğür, B., Baykal, Z., ve Balcı, A. (2014). *Kuzey Irak-Türkiye ilişkileri: PKK, güvenlik ve işbirliği*. Sakarya: Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORMER).
- Özcan, N. A. (1999). *PKK (Kürdistan İşçi Partisi) Tarihi, İdeolojisi ve Yöntemi*. Ankara: Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi (ASAM).
- Resmi Gazete. (2014, Temmuz 10). *Terörün sona erdirilmesi ve toplumsal bütünleşmenin güçlendirilmesine yönelik Kanun*. Erişim tarihi: 01 Haziran 2022,

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140716-1.htm>
adresinden alındı

- Shaghfi, H. A. ve Alwahaib, M. (2021). *Türkiye'nin askeri üsleri ve sınır dışı operasyonları 2015-2020*. İstanbul: Anadolu Yakın Doğu Araştırma Merkezi (AYAM).
- T.C. İçişleri Bakanlığı. (2017). *PKK/KCK terör örgütünün Suriye Kolu: PYD-YPG*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı.
- Tank, P. (2005). Analysis the effect of the Iraq war on the kurdish issue in Turkey. *Journal Conflict, Security & Development*, 69-86.
- Terörizm Analiz Platformu (TAP). (2021, Aralık 14). *Hendek operasyonları*. Erişim tarihi: 01 Haziran 2022, <https://tap-data.com/article/hendek-operasyonlari> adresinden alındı
- Terörizm Analiz Platformu (TAP). (2022). *Analysis*. Erişim tarihi: 01 Haziran 2022, <https://tap-data.com/analysis> adresinden alındı
- TRT Haber. (2019, Mayıs 28). *Irak'ın kuzeyine gerçekleştirilen büyük hareketler*. Erişim tarihi: 01 Haziran 2022, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/irakin-kuzeyine-gerceklestirilen-buyuk-harekatlar-417275.html> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı. (2022, Nisan 15). *Eren operasyonları bitti ilkbahar-yaz döneminde abluka operasyonları başladı*. Erişim tarihi: 01 Haziran 2022, <https://www.icisleri.gov.tr/eren-operasyonlari-bitti-ilkbahar-yaz-doneminde-abluka-operasyonlari-baslatildi> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanlığı. (tarih yok). *Sınır ötesi askeri operasyonlar*. https://www.iletisim.gov.tr/turkce/stratejik_iletisim_calismalari/detayli-ar/sinir-otesi-askeri-operasyonlar adresinden alındı
- Yaycı, C. (2019). Irak'ta yaşanan savaşlar ve Türkiye'ye etkileri. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 15(30), 331-352.
- Yeşiltaş, M. ve Özçelik, N. (2018). *When strategy collapses-the PKK's urban terrorist campaign*. İstanbul: SETA Publications.

PKK TERÖR ÖRGÜTÜNDE ÖCALAN KÜLT LİDERLİĞİ

Merve ÖNENLİ GÜVEN*

ÖZET

Bir terör örgütünün ideolojik motivasyon unsurları gibi liderlik özellikleri de terör örgütlerinin özgün yapılarını oluşturmaktadır. Bu çerçevede terör örgütlerinin lider özellikleri, örgütsel yapılarının işleyişi açısından ve bir terör örgütünün anatomisinin anlaşılması kapsamında önemli veriler sunmaktadır. PKK terör örgütünün, önemli ayırt edici özelliklerinden birisi, hiyerarşik örgütsel yapısında lidere koşulsuz bağlılığının ve itaat kültürünün inşa edilmiş olmasıdır. Bu çerçevede Abdullah Öcalan'ın, PKK terör örgütünün yapısal özellikleri ve işleyişinde önemli bir etkinliği olduğu görülmektedir. PKK terör örgütünün kuruluş ve devamlılığında, Öcalan'ın lider özellikleri, özellikle kült yapılanmaların lider özellikleri ile benzerlikler göstermektedir. PKK'nın örgütsel yapısı Öcalan kültü üzerine şekillendirilmiş olup Kürt kimliği, alternatif düzen anlayışının kurulmasında kullanılan şiddetin meşrulaştırıcı bir aracına dönüştürülmüştür. PKK terör örgütü bünyesinde yaratılan yeni Kürt kimliği, Kürt halkını temsil etmemekle birlikte psiko-politik bir kimlik özelliği taşımaktadır. Bu çalışmada, PKK terör örgütünün lider tipolojisi üzerinden analizi yapılmaktadır. Bu çalışmadaki temel önerme, PKK terör örgütünün Öcalan öznesindeki örgütsel yapısının kült bir özelliğe haiz olduğu yönündedir.

Anahtar Kelimeler: *Güvenlik, Terör Örgütü, Kült Yapılanma, Abdullah Öcalan, PKK.*

ÖCALAN CULTIC LEADERSHIP IN PKK TERRORIST ORGANIZATION

As the ideology of the terrorist organizations, leadership characteristics of them also maintain their unique aspects. Therefore, the typology of the leadership qualities of the terrorist organizations presents crucial data for the understanding of the anatomy and operational aspects of a terrorist organization. One of the distinctive aspects of the PKK depends on its hierarchical organizational structure in which there is the unconditional commitment to the leader. Additionally, PKK's organizational structure is constructed on an obedience culture. Based on these, Abdullah Öcalan has an important place on the structural and organizational characteristics of the PKK. Both its foundation and continuity, the leadership aspects of Öcalan have similarities with the cultic organizations. The organizational structure of the PKK is maintained on the cult of Öcalan. Based on this cultic leadership, Kurdish identity is transformed into a legitimizing tool in the use of violence for the establishment of an alternative order understanding. The new constructed Kurdish identity in the PKK does not represent the Kurdish people, it carries a psycho-politic characteristic. In this study, the leadership typology of the PKK is analyzed. The main premise in this study is PKK has a cultic organizational characteristic based on the subjectivity of Öcalan.

Key Words: *Security, Terrorist Organization, Cult Organization, Abdullah Öcalan, PKK.*

* Dr., Araştırmacı, merveonenli@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-5512-4199.

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 15 Mayıs 2022 / 15 May 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 08 Haziran 2022 / 08 June 2022

GİRİŞ

Terör örgütleri şiddeti kullanma noktasında ortaklaşmalar da yapısal olarak her terör örgütünün kendisine özgü karakterleri bulunmaktadır. Bu kapsamda bir terör örgütünün ideolojik motivasyon unsurları gibi liderlik özellikleri de terör örgütlerinin özgün yapılarını oluşturmaktadır. Bazı terör örgütlerinde örgütlenme dikey bir özellik taşıırken bazılarında yatay bir örgütlenme hakimdir. Örneğin PKK terör örgütü hiyerarşik bir yapılanmaya sahipken Türkiye’de faaliyet gösteren sol terör örgütlerinin organizasyonel yapılarında daha yatay bir örgütlenme gözlemlenmektedir. Bu yatay örgütlenme özelliği nedeniyle Türkiye’de faaliyet gösteren sol terör örgütleri, her hizipleşme hareketinden sonra kendi içinde bölünerek ana yapıdan ayrı faaliyet gösteren yeni örgütler ortaya çıkartmıştır. PKK terör örgütü kurulduğu 1978 yılından itibaren lider kadro tipolojisini neredeyse aynı şekilde muhafaza ederken sol terör örgütlerinde sadece lider kadrolarda değişim gerçekleşmemiş, aynı zamanda sol terör örgütlerinde bölünmeler de meydana gelmiştir.

Bu çerçevede terör örgütlerinin lider özellikleri, örgütsel yapılarının işleyişi açısından ve bir terör örgütünün anatomisinin anlaşılması kapsamında önemli veriler sunmaktadır. Bu çalışmada, PKK terör örgütünün lider tipolojisi üzerinden analizi yapılmıştır. Bu çalışmadaki temel önerme, PKK terör örgütünün Öcalan öznesindeki örgütsel yapısının kült bir özelliğe haiz olduğu yönündedir. Bu bağlamda çalışmanın ilk bölümünde literatürde kült yapılanmanın özelliklerinin nasıl ele alındığından bahsedilmiştir. İkinci bölümde, Abdullah Öcalan’ın kendi yazıları ile röportajlarına ilişkin içerik incelemesi yöntemiyle elde edilen veriler üzerinden PKK’nın örgütsel yapısı, Öcalan’ın PKK anlatısı özelinde incelenmiştir. Bu kapsamda PKK terör örgütünde Abdullah Öcalan’ın kült lider özelliklerinin anlaşılabilmesi adına Abdullah Öcalan tarafından 1991-1992 yılları arasında yazılan yazılardan ve talimatlardan derlenmiş olan, 467 sayfalık, Seçme Yazılar-Cilt VI ve Abdullah Öcalan ile Güneri Cıvaoğlu, Ramazan Öztürk, Doğu Perinçek, Ümit Sezgin, Rafet Ballı, Soner Ülker isimli gazeteciler ve Yeni Asır Gazetesi gazetecileri tarafından yapılan röportajların toplandığı, 391 sayfalık, Seçme Röportajlar-Cilt II isimli kitaplarda içerik incelemesi gerçekleştirilmiştir. İçerik incelemesi yöntemiyle yapılan analizle Öcalan kült liderlik özelliklerini çerçeveleyen anlatılar araştırılmıştır.

Makalenin üçüncü bölümünde, Öcalan'ın PKK terör örgütündeki liderlik özellikleri kült lider özellikleri çerçevesinde analiz edilmiştir. Sonuç bölümünde ise literatür ve içerik incelemesi temelinde elde edilen veriler üzerinden PKK terör örgütünün Öcalan öznesinde kült bir yapılanma olduğu önermesi tartışılmıştır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kült kelimesi İngilizce'de mezhep, tarikat anlamlarına gelirken Fransızca'da dini töre ve törenler anlamına gelmektedir (Etimoloji Türkçe, 2022). Literatürde kült yapıları ilişkin yapılan çalışmalarda, kült kelimesinin özellikle dini özellikli örgütler için kullanıldığı görülmektedir. Coates (2012) kült örgütlerin üyelerinin, bu tarz yapılanmaların içerisinde kalma kararına neden olan iki ana etkenden birisinin üyelerin kendileri için avantajlı olduğunu düşündükleri statüleri ile liderlerin bu örgütlerin bünyesinde bulunan kişiler üzerinde tesis ettiği kontrol olduğunu belirtmektedir (s.168). Unger, Spearman ve Hoben (2018), Aum Shinrikyo terör örgütünün özellikle genç bireyler için çekici hale gelmesini, geleneksel inanışların yerine alternatif bir inanç sistemi önermesine dayandığı üzerinden açıklamaktadır (s.4). Dini motivasyonlu bir şekilde tanımlanan kült yapılanmaların temel özellikleri alışılmamış inançlar ve alt kültürler temelinde çerçevelenmektedir (Coates, 2012, s.168). Dini motivasyonlu terör örgütleri, apokaliptik bir dünya düzenini teşvik etmektedir (Gregg, 2014, s.36).

Kült yapılanmalarda birey için yaratılan anlam dünyası, kişinin bu yapılanmalarda gönüllü bir şekilde kalmasına neden olan ana etkenlerden birisi olarak nitelendirilmektedir (Coates, 2012, s.170). Kült örgütlenmenin lideri tarafından üyelere yüce, aşkın bir gerçeklik vaat edilmektedir (Unger, Spearman ve Hoben, 2018, s.4) Var olan dünya düzeninin reddedildiği, kült yapılanma tarafından önerilen alternatif dünya düzeninin benimsendiği, lidere koşulsuz itaatın olduğu bir örgütlenme söz konusudur (Coates, 2012, s.172). Kült yapılanmalarda lider, tanrı ile özdeşleştirilmektedir (Unger, Spearman ve Hoben, 2018, s.2).

Coates (2012) kişisel gelişim ve Hristiyan motivasyonlu kült yapılanmalar içerisinde daha önce bulunmuş eski üyelerle yaptığı görüşmelerde, liderin birey üzerindeki etki gücünü; katılan kişinin isminin örgüte katılmasıyla beraber lider tarafından verilen yeni bir isimle değiştirilmesi ile başlayan bir süreç kapsamında, kişinin özel hayatının lider

tarafından yönlendirilmesi çerçevesinde şekillendiğini aktarmaktadır (s.172). Coates (2012) tarafından yapılan araştırmada kült yapılanmalara katılan kişilerin yaş aralığının ergenlik ve geç ergenlik döneminde olması özellikle bu örgütlerin daha kolay manipüle edilebilecek dönemde olan kişileri hedef aldığını göstermektedir.

Coates (2012), kişilerin katılım motivasyonlarının bireylerde bulunan akli dengesizlik ve hastalıklardan değil, hayattaki anlam arayışında, söz konusu örgütlerin liderlerinin yol gösterici olarak algılanmasına dayandığını belirtmektedir. Kült yapılanmalarının üyelerinde, lider tarafından verilen görevlerin ve söylemlerin ilahi bir özelliği olduğu inancı bulunmaktadır, lider tarafından üyelere takip etmeleri telkin edilen manevi bir yol sunulmaktadır (Unger, Spearman ve Hoben, 2018, ss.2-8). Coates (2012) yaptığı görüşmelerde kişilerin kült yapılanma içerisinde kendilerini temiz hissettiklerini, ancak örgüt dışında kirlendiklerine yönelik bir duygu durumuna girdiklerini dile getirdiklerini ifade etmektedir.

Coates (2012), kült yapılanmalara yönelik olarak üyelerinde örgüte yönelik ikna edilmiş bir bağlılık yaratıldığını belirtmektedir (s.175). Unger, Spearman ve Hoben (2018) bireyin örgüte bağlılığının örgüt adına yaratılmış inanç sisteminin inşası üzerinden sağlandığını ifade etmektedir (ss.2-3). Coates (2012) bireyin örgütsel yapıya ilişkin bağlılığının; fiziksel çevrenin kontrolü, bireye kontrollü bir şekilde dışarıdan gelen bilginin verilmesi, bireyin mantıklı düşünmesinin çevresel evreni ve üzerinde kurulan kontrol üzerinden ketlenmesi, bireyin grup içerisinde aşağılanması ve grup kontrolünün birey üzerinde tesis edilmesi temelinde teşkil edildiğini ifade etmektedir (s.175). Kült yapılanmalarda bireyin duyguları, düşünceleri ve davranışları üzerinde ceza sistemi, itiraf seansı, grup önünde aşağılama ve kişinin özel olarak seçilmiş olduğu yanılmasıyla yaratılması gibi yöntemlerle bireyin gruba bağlanması sağlanarak kişi üzerinde kontrol sağlanmaktadır (Coates, 2012, ss.175-176).

Suç ve korku üzerinden bireyde duygusal kontrol mekanizmaları işlevsel hale getirilmektedir (Coates, 2012, s.176). Kült yapılanmalarda bireyin örgütsel yapı içerisinde kalmaya motive eden unsurlardan birisi de apokaliptik dünya inancı üzerinden, dünyanın sonu geldiğinde kült yapılanma içerisinde yer alma hakkına lider sayesinde sahip olarak, hayatta kalınacağına garantilenmesidir (Coates, 2012, s.176). Diğer bir husus da apokaliptik dünya düzeninin kurulması için var olan düzeninin kitlesel şiddet

yoluyla yıkılmasının telkin edilmesidir (Gregg, 2014, s.40). Apokaliptik düşünce üzerinden şiddetin en üst seviyede uygulanması, kitlesel ölümlere neden olacak nitelikte şiddetin görünür kılınması kült örgütlerin önemli özelliklerindedir (Gregg, 2014, s.45).

Coates (2012) daha önce kült yapılanmalarda yer almış eski üyelerin, liderlerin yazdıkları dokümanlarda yer alan konuların kişilerin davranışlarının kontrolü üzerine kurulu olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda Coates (2012), bir kült yapılanmanın lideri tarafından yazılmış on ciltlik kitapta; bulaşıkların nasıl yıkanması gerektiğinden, ne kadar tuvalet kâğıdı kullanılmasının uygun olduğuna, eş ile yatakta nasıl vakit geçirileceğine kadar her şeyin kurallar çerçevesinde yazılı hale getirildiğinin eski bir üye tarafından anlatıldığını aktarmaktadır (s.177). Kült yapılanmalarda öne çıkan önemli özelliklerden birisi de üyeler tarafından örgütsel yapının ve liderin eleştirilememesidir (Coates, 2012, s.178). Liderin davranışlarındaki tutarsızlıklar, üyelerde kafa karışıklığına neden olsa da üyeler, lideri ve örgütü sorgulayamamaktadır (Coates, 2012, s.177).

Terör örgütlerinin yapısal temelde; insan kaynağı, lojistik vb. ortak özellikleri olsa da her terör örgütünün kendisine özgün kriterleri bulunmaktadır. PKK terör örgütünün de yapısal özellikleri incelendiği zaman temel iki karakteristik özelliği ile kendine özgü bir örgütlenme modeli teşkil ettiği gözlemlenmektedir. Bunlardan birisi, PKK'nın düşünsel yapısındaki dönemsel değişimleridir. PKK terör örgütünün kuruluşuyla beraber, ideolojik motivasyonları incelendiği zaman sol ideolojik söylemler üzerine kurulan terör örgütünün, ilerleyen yıllarda ideolojik anlatısını etnik ayrılıkçı bir temelde şekillendirdiği görülmektedir. PKK terör örgütünün ideolojik anlatısındaki değişimin, uluslararası sistemde ortaya çıkan tartışma alanlarıyla yıllara sâri bir şekilde değişime uğradığı terör örgütünün gerçekleştirdiği kongrelere ilişkin yayımladığı dokümanları incelendiği zaman somut bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda kadınların terör örgütüne katılımları tartışma konusuyken 1990'lı yıllarla beraber kadınların terör örgütüne katılımının öykündürülen bir hal aldığı, aynı şekilde iklim krizinin gündeme gelmesiyle birlikte de ekolojik söylemlerin, PKK terör örgütünün söylem evreninde ağırlık kazandığı görülmektedir.

PKK terör örgütünün, ikinci ayırt edici özelliklerinden birisi de hiyerarşik örgütsel yapısında lidere koşulsuz bağlılığının ve itaat kültürünün inşa edilmiş olmasıdır. Bu çerçevede Abdullah Öcalan'ın, PKK terör

örgütünün yapısal özellikleri ve işleyişinde önemli bir etkinliği olduğu görülmektedir. PKK terör örgütünün kuruluş ve devamlılığında, Abdullah Öcalan'ın lider özellikleri, özellikle kült yapılanmaların lider özellikleri ile benzerlikler göstermektedir. PKK terör örgütünde Abdullah Öcalan'ın lider özelliğinin kült yapılanmalardaki lider özellikleri ile benzerliklerinin ortaya çıkartılması amacıyla Abdullah Öcalan tarafından PKK terör örgütüne yönelik yazılan yazıları, talimatları ve anılan ile yapılan röportajlar üzerinden bir içerik incelemesi gerçekleştirilmiştir.

2. ABDULLAH ÖCALAN'IN PKK ANLATISI

PKK terör örgütünde Abdullah Öcalan'ın kült lider özelliklerinin anlaşılabilmesi adına Abdullah Öcalan tarafından 1991-1992 yılları arasında yazılan yazılardan ve talimatlardan derlenmiş olan, 467 sayfalık, Seçme Yazılar-Cilt VI ve Abdullah Öcalan ile Güneri Civaoglu, Ramazan Öztürk, Doğu Perinçek, Ümit Sezgin, Rafet Ballı, Soner Ülker isimli gazeteciler ve Yeni Asır Gazetesi gazetecileri tarafından yapılan röportajların toplandığı, 391 sayfalık, Seçme Röportajlar-Cilt II isimli kitaplarda içerik incelemesi gerçekleştirilmiştir. Abdullah Öcalan'ın kendi ifadeleriyle PKK'yı hangi anlatılar üzerinden nasıl çerçevelediğinin anlaşılabilmesi açısından öncelikli olarak kendi yazdığı yazılar akabinde ise Öcalan tarafından sözlü ifadeleri üzerinden nasıl bir PKK anlatısı oluşturduğu incelenmiştir. Bu kapsamda içerik incelemesi yönteminde ham veri, yazılı ve sözlü olmak üzere iki ana kategori üzerinden analiz edilmiştir.

Abdullah Öcalan'a ait yazılar ve talimatların yer aldığı Seçme Yazılar Cilt-VI'da, Öcalan'ın kült lider özelliğini ortaya çıkartan söylemleri aşağıda ham halleri ve takiben değerlendirmesiyle birlikte ele alınmıştır.

“Çoğu arkadaş, ne bizim kadar ortamın ve olanakların elverişsizliğini yaşadı, ne de yalnızca bu işe yönelme diye bir durumu oldu. Belki de hala çoğunun cesaret bile edemeyeceği girişimleri, biz tek başımıza, hiçbir umut vadetmeyen dönemlerde ve hiçbir olanağın elvermediği koşullarda yaptık. Bunlar gerçeklerdir; bunlar aynı zamanda bir PKK tarzı, PKK'ye ulaşma tarzıdır” (s.18).

Öcalan, burada mümkün olmayan bir durumu, kendi nezdinde nasıl mümkün kıldığı vurgusunu yaparak kendi yarattığının altını çizdiği PKK terör örgütüne “ulaşmayı” bir tarz olarak betimleyerek, örgüt üyesi için bir taraftan muğlak olsa da bir taraftan ulaşması gereken bir hedef ortaya koymaktadır. Bu şekilde terör örgütünün ulaşılması gereken bir ideal

şeklinde çerçevesiyle terör örgütüne ilişkin bir anlam dünyası yaratılmaktadır. Coates'ın (2012) ifade ettiği gibi kült yapılanmalarda birey için yaratılan anlam dünyası, kişinin bu yapılanmalarda gönüllü bir şekilde kalmasına neden olmaktadır.

“Devrimci büyüklük odur ki kişi zemine ve zamana göre kendini iyi dönüştürür, kendine biçim verir, kendini konuşturmaz. Hele hele kendisi bir hiç ve kocaman bir yenilgiler yumağı ise bin defa kendinden utanır ve kendini dönüştürme işini tam ve doğru başarı yolunda amansız yapar. Bu çok anlaşılır bir husustur. Adam olmak veya düşürülmüşlükten kurtulmak böyle olur, böyle başlar ve böyle gelişir. Ama gerçekte bir hiç olduğu halde, hala kendilerine sevdalanan tipler vardır. Neleri var da neleri ne sevdalanıyorlar; bu da belli değildir” (s.19).

Devrimcilik kavramı üzerinden terör örgütü içerisinde yer alacak bireyin örgüt adına dönüşmesi ve kişinin örgüt içerisinde yer alabilmesi için uyması gerektiği kriterler olduğu vurgusu görülmektedir. “Adam” olmak, “düşürülmemek” üzerinden üstün olmak temelinde çerçevesiyle ancak PKK terör örgütüne uygun dönüşümün sağlanarak mümkün olabileceği Öcalan tarafından belirtilmektedir. Öcalan ayrıca bu dönüşümün zaten bir “hiç” olarak nitelenen bireyin, daha iyiye ulaşmasını sağlayacak bir husus olduğunu ifade etmektedir. Coates (2012) kült yapılanmalarda bireyin örgütsel yapıya ilişkin bağlılığının; bireyin mantıklı düşünmesinin çevresel evreni ve üzerinde kurulan kontrol üzerinden ketlenmesi, bireyin grup içerisinde aşağılanması ve grup kontrolünün birey üzerinde tesis edilmesi temelinde sağlandığını vurgulamaktadır. Bu kapsamda Öcalan tarafından “hiç” olarak aşağılanan/yok sayılan birey üzerinde “adam olmak, düşürülmemek” gibi kavramlar temelinde kontrol sağlanmaktadır. Lider tarafından onanma veya reddedilme hali ile bireyin duygu, düşünce ve davranışları üzerinde lider tarafından kontrol tesis edilmektedir.

“Ama ulus ve insanlık için ölüm kalım kavgasının verildiği zeminde savaştan yan çizildiği görülmektedir; savaşın veya yaşamın bütün yönleri ve yasalarıyla oynanmakta, hiç de hak etmediğimiz veya yakışmayan bir sorumsuzlukta debelenip gidilmektedir. Yanı başlarında en değerli insanlar düşerken, bir yürek burkuntusu bile duyulmamaktadır. Saflarımızda gördüğümüz bu tipler düşmandan daha tehlikelidir. Zor da olsa mümkün ve doğru olanı yapmamak, kendisini ve çevresini başka türlü yaşamının mümkün olduğuna inandırmaktır. En onursuz davranış da işte budur. Aslında bu tiplerin

onur ve namus diye bir davalarının olmadığını, bunların alçak olduklarını belirtmek gerekir. Mümkün ve doğru olanın yapılmaması, ulusa ve insanlığa hakaret demektir” (s.20).

PKK terör örgütünün misyonu Öcalan tarafından “ulus ve insanlık için ölüm kalım kavgası” olarak nitelendirilmektedir. Bu şekilde bir ölüm kalım kavgası olarak çerçevelenen durumu mümkün kılmayan örgüt üyeleri, düşmandan daha tehlikeli olarak betimlenerek ötekileştirilmektedir. Bu şekilde gerektiğinde örgüt lideri tarafından nasıl ve ne zaman gözden çıkarılacakları ayrıca bireyin örgüt adına nasıl davranması gerektiğinin net çizgileri belirlenmektedir. Norm temelli davranışların birey üzerinde tesis edilebilmesi için kişinin düşmandan daha kötü olarak tanımlanmamak adına ve gruptan dışlanmamak amacıyla örgüt adına şiddeti gerçekleştirme motivasyonu tesis edilmektedir. Unger, Spearman ve Hoben’in (2018) belirttiği çerçevede kült yapılanmaların üyelerinde, lider tarafından verilen görevlerin ve söylemlerin ilahi bir özelliği olduğu inancı bulunmaktadır. Bu bağlamda Öcalan tarafından “ulus ve insanlık için ölüm kalım kavgası” olarak nitelendirilen durum üzerinden çerçevelenen örgütsel görev, iyi-kötü, biz-onlar ve düşman kavramsallaştırmaları özelinde ilahi bir hale büründürülmektedir.

“Burada herkese onurlu bir yaşam için gerekli olan seçenek, olanak ve kolaylıklar sunulmuştur. İnsan yaşamına yön verilmeye çalışılmaktadır. Doğru yaşamın yolunun ne olduğu, doğru yolun aydınlatılmasının nasıl olduğu ve bunun için gerekli adımların nasıl atıldığı sorularına doğru cevaplar verilmeye, bunun yolu gösterilmeye çalışılmıştır. Ama bu yolda yürümekte, aydınlığı karartmakta ve yolun önünü tıkayan bir taş olmakta ısrar edenler vardır. Eğer saflarımızda kendilerini karanlığa gömen ve gerçeklerimizi kendilerinde karartan kişilikler olursa, şüphesiz kaybedilir. Oysa ölüm bir kader gibi karşılanamaz, düşküncü bir yaşama yaşamdır denilemez” (s.20).

Ütopik bir yaşam ideali tanımlanmaktadır. Bu ideali sadece mümkün kılan yapı PKK terör örgütü ve onun lideri/kurucusu Abdullah Öcalan da bu ideali mümkün kılan kişi olarak kendisini sunmaktadır. Yaşam ve ölümün hangi hallerde nasıl olacağını net bir şekilde vurgulayan Öcalan, bu kararı verebilecek yetkin kişinin kendisi olduğu yönünde bir algı oluşturmaktadır. Yaşam ve ölüm haline karar verici konumunda kendisini çerçeveyen Öcalan, var olan dünya düzenine alternatif bir dünya düzeni öne sürmektedir. Bu ütopik yaşam ideali uğruna ölmek ve bu ideali mümkün

kılmak için örgütsel varlığın sürdürülebilirliği üzerinden yaşamak “doğru yaşamın yolu ve yolun aydınlatılması” üzerinden tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Coates’ın (2012) da ifade ettiği üzere var olan dünya düzeninin reddedildiği, kült yapılanma tarafından önerilen alternatif dünya düzeninin benimsendiği, lidere koşulsuz itaatin sağlanmaya çalışıldığı bir örgütlenme modeli görülmektedir.

“Bizim sorumluluğumuz altında çok kan dökülmektedir. Buna bir tek şartla, onsuз yaşam mümkün değilse ve eğer kan dökmekle yaşama ulaşılacaksa, “evet” demekteyiz. Kan dökmekten başka hiçbir biçimde sonuca gitmesi mümkün olmayan yolumuz da bu anlama gelmektedir. Bunun doğruluğu kanıtlanmıştır. Bu yolda doğru yürüyüş tarzı, halk savaşının esasları PKK’de somutlaşmıştır” (s.24).

Öcalan, yaşam ve ölüm haline karar verici olarak kendisini ve PKK terör örgütünü nitelendirmektedir. Doğru ve yanlışın ayrımı yapılarak, örgütün yolu “doğru yol” olarak çerçevelemektedir. Mutlak iyi ve kötü üzerinden, PKK terör örgütüne özgü norm ve değerler sistemi üretilmektedir.

“Bu okulda kendi savaşımızı doğru götürmenin amaç, yol ve yöntemlerini rahatlıkla edinme olanağı vardır. Bu iyi değerlendirilmeli ve asla ürkülmemelidir. Dağda çobanlık yapmayı terk edip buraya gelen de üniversiteyi bitiren de bu yüceliğe ulaşabilir” (s.30).

PKK terör örgütü bünyesinde olma hali, Öcalan tarafından “yüceliğe ulaşma” şeklinde tasvir edilmektedir. Terör örgütünün varlığına ve sunduklarına mistik bir anlam yüklenmektedir. Burada aşkinci bir özelliğin örgüte ve bu aşkincılığı mümkün kılan lidere atfedildiği görülmektedir.

“Söz konusu olan sadece tek tek kişiler, PKK veya bir halkın kaderi değildir; söz konusu olan insanlığımızın elden gitmesidir. Bunu kurtarmaya çalışanlardan da hiç kuşkusuz en güçlü anlayış, en güçlü pratik, mücadele ve savaşçılık beklenecektir” (s.31).

PKK terör örgütüne mensup olan kişilerin hayatlarını kaybetmeler bile ulu bir amaç için gerçekleştirecekleri bu eyleme öykündürülerek kendilerini feda etmeleri yönünde telkin edildikleri görülmektedir. Ölüm-kalım hali şeklinde çerçevelenen olgu, “insanlığın elden gitmesi” kavramı ile perçinlenmeye çalışılmaktadır. Örgüt ari bir yaşam alanı olarak sunulmakla birlikte örgüt kimliği, birey kimliğinin üzerine inşa edilerek, kişinin kendisini örgüt için feda etme motivasyonu oluşturulmaktadır.

“Bağımsızlık önderi olmak, herkesin özgürlük tutkularının önderi olmak öyle bildiğiniz gibi ne kolaydır ne de sevdasına kapılabilir. O tek sözcükle mayınlı sahada yürümek, kızgın saç üzerinde yürümek gibi bir şeydir. Görüyorsunuz, ben mi bu kadar alkışlayın, slogan atın diyorum? Hayır, kaçmaya çalıştığım halde, dozu gittikçe yükselen bir tempoyla sürüp gidiyor. Aslında kendi tutkularını kolektifleştiriyorlar, kendi tutkularını müthiş kılmaya çalışıyorlar. Beni çok az göz önüne getiriyorlar” (s.124).

Öcalan kendisini yüceleştirerek özgürlüğü mümkün kıldığı iddiasıyla yaptığı işin ne kadar zor olduğunun altını çizerek kendisine olan “hayranlığın” altının ne kadar dolu olduğunu vurgulamaktadır. Kendisinin lider pozisyonu için ne kadar eşsiz ve uygun olduğunun altını çizmektedir. Öcalan, kendisinin özel olduğu vurgusuyla seçkin bir yaklaşım sergilemektedir. Terör örgütü elitist bir yapı olarak çerçevelenmekte ve bireyin bu şekilde örgüt içerisinde yer alma imkanıyla birlikte kendisini ayrıcalıklı görmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Coates’ın (2012) ifade ettiği üzere kült yapılanmalarda bireyin örgütsel yapı içerisinde kalmaya motive eden unsurlardan birisi de apokaliptik dünya inancı üzerinden, dünyanın sonu geldiğinde kült yapılanma içerisinde yer alma hakkına lider sayesinde sahip olarak, hayatta kalınacağına garantilenmesidir. Öcalan’ın PKK terör örgütü içerisinde olma halini elitist bir yaklaşımla çerçevelemiş olması da bireyin örgüt mensubu olarak kendisini ayrıcalıklı hissetmesini sağlama maksadı taşımaktadır.

“İçinizde herkes, az da olsa laf anlayacak düzeydedir, az da olsa gerçeklerimize göre adımını atacak düzeydedir. Yoksa adımınızı keseriz; bunu göstermiyorsa, onu yere indirmesini biliriz. Böyle suçlar ve insanı bilebile imhaya götürecek durumlar oldu mu, bunun sorumlusu kimse, bir tane yapıştırın, alnından vurun, eminseniz, kesin olarak böyleyse yapın” (s.144).

Öcalan, örgüt içerisinde terör örgütünün normlarına uymayanların ölümüne karar verecek düzeyde kendisini sunmaktadır. Örgütün kuralları hayatın gerçekliği olarak lanse edilerek gerçeğin, doğrunun gerçekleştirilmesini engelleyenlerin, örgütün dışında bırakılacağı vurgulanmaktadır. Başarısız olanların diğeri/öteki olarak tanımlanması üzerinden örgüt içi “biz” duygusu oluşturulmakta ve örgüt üyelerine bireysel kimliği ile değil grup kimliği ile hareket etmeleri telkin edilmektedir. Bu durum, Öcalan liderliğinde örgütsel yapının, üyesi üzerinde nasıl bir tahakküm kurduğunu somutlaştırmaktadır.

“İşte bu baylar, tarihimizin bu en düşürülmüş tipleri, en eğitimsiz, seviyesiz ve ölçsüz tipleri, sadece kendileriyle oynamıyorlar, çok büyük tarihi değerlerle ve bizlerle oynuyorlar. Bunlara silahı biz veriyoruz, bunların ağzını biz açtık, ana ve babalarından göremeyecekleri değeri, sevgiyi ve ilk kelimeleri bunlara biz öğrettik fakat bunların kıymetini bilmediler ve başımıza hak arayıcıları kesildiler. Çocukturlar, yeni yetmedirler diye bunlara ben yönelmedim, yeni büyüyorlar diye korkutmak istemedim. Yoksa bu durumları görmeyecek, bilmeyecek ve amansız yüklenmeyecek durumda değildim” (s.268).

PKK terör örgütünün içinde ayrıcalıklı olduğu imgelemi yaratan Öcalan, kendisinin yarattığı, mümkün olmayanı mümkün kıldığı bir ortamın sorgulanamayacağını net bir şekilde ifade etmektedir. Bu durum da PKK terör örgütünün hiyerarşik yapılanmasının katılığını ve liderin sorgulanmadığı örgütsel bir yapının varlığını net bir şekilde ortaya çıkarmaktadır. Cotes’ın (2012) kült yapılanmalarda liderin eleştirilemez olmasının ana unsur olduğu vurgusu, Öcalan’ın kendisinin yarattığı PKK’nın varlığının, koşullarının ve gerekliliklerinin sorgulanamaz olduğu iddiası ile örtüşmektedir.

“Aslında benim olanaklarım azdır. Birim komutanları kadar dolaşabilseydim ve hareket alanım fazla sakıncalı olmasaydı, müthiş şeyler yapardım. Ben çalışmaktan bıkmam. Bu kadar görkemli görevlere karşılık vermememiz mümkün olabilir mi? Ancak bazıları işi nereye götürdüklerinin farkında değildir. En değme ağaların bile içine giremeyeceği alçaklıkları yapanları da gördük. Bunlardan bazılarını yargılayıp cezalandırdık. Bunların nedenli insan olduklarını bilmiyorum. Ölmek bile bunlar için fazla bir değer ifade etmiyor. Öldürmek bile bunlar için fazladır” (s.300).

Öcalan kendisine yönelik sürekli bir tehdit ortamının varlığı algısını yaratarak kendisine yönelik olası sorgulamaların önüne geçmeye çalışmakla birlikte bir kez daha kendisinin ne kadar üstün nitelikli olduğunu, imkansızlıklara rağmen gerçekleştirdikleri üzerinden vurgulamaktadır. Ölmenin öykündürüldüğü ve yüceleştirildiği örgüt ortamında ölmek ve öldürmek eylemlerine istenilen kriterlere uymayanların layık görülmediği, Öcalan tarafından net bir şekilde ifade edilmektedir. Öcalan yaşam ve ölüm üzerine karar verici olarak kendisini konumlandırarak tanrısal bir gücü temsil ettiği algısı yaratmaya çalışmaktadır.

“Kendimi yetersizlik sınırında tutmam, sizin gibi yaşamı tasfiye hareketi içine almam yarar getirmez. Şimdi ölüye can veriyoruz. İki laf etmesini bilmeyen kişiyi teorisyen yapıyoruz. Yolda yürümesini bilmeyenleri komutan haline getiriyoruz. Bıçak göstermesini bilmeyenlere şimdi her türlü silahı veriyoruz...Söz veriyor ve görev istiyorsunuz ama gittiğiniz yerde sorun çıkarıyorsunuz. Bu, söze ihanettir. İhanetin cezası da ağırdır” (ss.301-303).

Öcalan, “ölüye can verdikleri” söylemiyle kendisinin mistik, tanrısal rolünün bir kez daha altını çizerek normal hayatta hiçbir vasfı olmayan ve değer verilmeyen insanlara örgüt içerisinde değer verilerek insan yerine konduklarını ifade etmektedir. Bu şekilde alternatif örgüt hayatı bir şans olarak bireye sunulmaktadır.

“Dağları yeni bir yaşama açıyoruz...İnsana yaraşır bir biçimde kendilerini tarihsel süreçlere vermeyenlere merhaba bile denilemez. Bunu bilecek ve iliklerinize kadar yaşayacaksınız. İnsan olmak kolay değildir. PKK'nin ulaştığı gelişme aşamasına dayanarak namus kurtardığınızı söyleyemezsiniz. Bu namusu kurtaran siz değilsiniz. Bu namus başka türlü kurtarılmıştır. Siz bu namusu istismar etmek istiyorsunuz, namusu kurtarmak için halkların büyük davası uğruna onurlu bir biçimde savaşmak gerekiyor. Daha önce de belirttiğim gibi, eğer boşuna olmuşsa, ölmek de bir yerde namuslu bir şey olmayacaktır” (ss.362-387).

Alternatif yaşam alanı olarak dağlar nitelendirilirken, dağlarda nasıl yaşanacağını tüm kuralları ve bu yaşama layık olabilme halinin de belirleyicisi olarak Öcalan, kendisini betimlemektedir. Namus kavramı üzerinden ari, saf bir misyona sahip olduğu vurgusunu yapmaktadır. Bu kapsamda yine ölme halinin dahi ne zaman ve nasıl anlamlı olacağını sınırları Öcalan tarafından çizilmektedir.

“PKK ne böyle bir insanı kabul edebilir ne de insanın böyle olmasına rıza gösterebilir. PKK'deki kurtuluşçu insan başka niteliklere sahiptir. Siz halka kaybettirirken herhalde size acıyacak veya üzülecek değildir. “Ya özgürlük ya ölüm” şiarı bunu emreder. Bir tek kişiye bile olsa, lanetli yaşama hakkını tanımayacağız” (ss.388-391).

Öcalan, yaşam hakkını veren olarak kendisini ve kendisi tarafından koyulan kuralları uygulayan terör örgütünü, ölüme ve yaşamaya karar verecek bir üstünlük temelinde konumlandırmaktadır. Bu durumu aşağıda yer alan nitelendirmeye beraber alternatif bir yaşam düzeni kurgusunda

neyin ahlaki neyin ahlaki olmadığı ayrımı üzerinden perçinlemektedir. Coates (2012) kült yapılanmaların liderlerinin, örgütsel hayata dair kurallara ilişkin yazılı doküman ürettikleri üzerinde durmaktadır. Bu kapsamda PKK bünyesinde yazılı kültürde özellikle Öcalan tarafından üretilmiş birçok doküman olduğu görülmektedir. Öcalan kaleme aldıkları üzerinden bireyin duygu, düşünce ve davranışları üzerinde kontrol kurma amacı gütmektedir. Bu tarz kurulan kontrol üzerinden örgütsel yapının ve liderin eleştirilmesinin önüne geçilmektedir. Bu bağlamda kült yapılanmalarda belirtildiği üzere liderin davranışlarındaki tutarsızlıklar, üyelerde kafa karışıklığına neden olsa da üyeler, lideri ve örgütü sorgulayamamaktadır (Coates, 2012, s.177).

“Arkası tamamlanırsa, herkes kendinde bir kıyamet, fırtına koparırsa, eksikliklere karşı, yanlışlıklara karşı savaşı da eksik etmezse, ortaya çıkan olanakları amansız değerlendirirse, kesin sonuç alabilir. Bu, PKK ahlakıdır, PKK militan tarzıdır” (s.437).

Araştırma evreninin ikinci verisi olan Abdullah Öcalan ile farklı gazetecilerin yaptığı röportajların yer aldığı Seçme Röportajlar-Cilt II kitabında yer alan ham veriler ve değerlendirmeleri, Öcalan’ın kendi ifadeleri üzerinden kült lider özelliği çerçevesinde analiz edilerek aşağıda sunulmuştur.

“PKK düşünsel yaşam ve pratikte, yıllar sonra ne olacağı konusunda, yıllar öncesinden çok iddialı tasarımlar ve öngörülerde bulunmuştur. Kürdistan, Ortadoğu ve Türkiye için kesin iddia içeren hedefler ortaya koymuştur. Neyin yaşanacağını, tarihin nasıl olacağını çok önceden belirlemiş, aslında önceden tarihin çerçevesini çizmiş, yazmıştır. Bu anlamda PKK’de tarih, bugünü bilinçli yaşamaktan öteye aslında yarının nasıl yaşanacağını kestirilmesi, yarın için bir yaşam çerçevesinin çizilmesi oluyor. PKK, bizzat yaşamın pratiği içinde kendini oluşturmuş bir örgütlenme, bir yaşam disiplini. Adeta çözümün fırtınalaşmış biçimidir. Eylemimiz gerçeğin ve demokrasinin sesidir” (s.7).

Öcalan, PKK üzerinden tasvir ettiği terör örgütünün geleceğe ilişkin öngörülerinin gerçekleşiyor olması vurgusundan hareketle kendi liderliği altındaki örgüt yapılanmasına mistik bir güç atfetmektedir. Mutlak doğruluğun hâkim kılındığının iddia edildiği örgüt yaşantısı, “gerçeğin sesi” olarak tanımlanmakta, “yaşam pratiği ve disiplini” şeklinde nitelendirilmektedir. Bir çözüm olarak sunulan örgüt varlığı ve örgüt yaşantısı, bireyin örgüt içerisinde bulunmasının gerekliliği Öcalan’ın varlığı

üzerinden yüce bir hale büründürülmektedir. Bu durum Unger, Spearman ve Hoben (2018) tarafından kült yapılanmaların üyelerinde, lider tarafından verilen görevlerin ve söylemlerin ilahi bir özelliği olduğu inancının yaratılması ile benzerlik göstermektedir.

“Ailede yaşanan büyük güçsüzlük, en ufak bir baskıya karşı tavır geliştirememek, sana güçsüzlüğü iliklerine kadar hissettiriyor. Çünkü ailede böyle bir güç yok. Aile vasıtasıyla güçlenemiyorsunuz. Aile vasıtasıyla güçlenmenin ne olacağı var ne de anlamı. Ucuz yaşam alanlarına kapanarak “benim aşiretimin ve ailemin şanı, şerefi” diyor. Bunlar hep aşağıladığım kavramlar olmuştur. Aile ve aşiret ile böbürlenmekten her zaman esef duyarım” (s.15).

Ailenin bir güçsüzlük kaynağı olduğu vurgusuyla, örgüt üyesinin koşulsuz bir şekilde örgüte bağlanmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Kişinin, terör örgütü dışında başka bir yaşantısının, amacının, alternatifinin olamayacağı mesajı, aile üzerinden tasavvur edilen “güçsüzlük, ucuz yaşam” nitelendirmeleri çerçevesinde verilmektedir.

“Öğretmenin benim kompozisyon yazılarımı cebine koyduğunu belirtiyordu. “Ben gittim, bunu profesörlerin yanında okudum. Müthiş bir yazı” diyordu. Herhalde bazen evren üzerine de konuşmalarım oluyordu” (s.17).

Öcalan’ın grandiyöz yaklaşımı, öğretmenin dahi kendisindeki bilginin ve yeteneğinin ne düzeyde olduğunu şaşkınlıkla konunun daha da uzmanlarıyla paylaştığı yönündeki anlatımı ile net bir şekilde görülmektedir. Bu anlatıma bir de “evren üzerine konuşmalarım oluyordu” söylemi eklenince, evrenin sırrını çözdüğü yönünde dolaylı bir mesaj verme çabası somutlaşmaktadır.

“Bunların kara sevda bağlılığı var. Böyle çok kimse farkına varmıyor. En son çıkan örnek, bir müridin bağlılığının kırk kat fazlasını gösteriyordu. Avrupa’da sağlam dayanaklarla yerleşince ortaya çıktılar. Platformda tek bir şey söyleyen yok. Ve şunu da söyleyeyim, bizim görüşlerde öyle dogmatiklik yoktur. Aslında isteyen o görüşleri derinliğine tartışmaya sunabilir. Parti içinde bir ideolojik tartışma ortamı oldukça geniştir. Gerçeklerle uğraşılır. Bu tartışmaya oldukça fırsat veren bir durumdur. Bunu yapmıyorlar. Benim ıstırabım, görüş ayrılıklarının olması değil, olmamasıdır” (s.90)

Öcalan kendisine yönelik bağlılığı “kara sevda bağlılığı” ile “bir müridin bağlılığının kırk kat fazlası” olarak betimlemektedir. Öcalan

kendisinin aslında örgüt mensupları tarafından yüceltirildiğini vurgulamak istemektedir. Ancak anılan tarafından yazılanlar ve söylemler incelendiği zaman kendisini eşsiz ve vazgeçilmez kılan PKK terör örgütünün lideri olma sıfatıyla Öcalan'ın kendisidir. Bunu da söylem ve eylem yoluyla sistematik bir şekilde inşa etmiştir. Dogmatik yapı varlığı, tüm çerçevenin çizildiği ve çizgi dışına çıkana somut ceza sistemiyle yaklaşılan bir ortamda, tartışmanın olmamasının kendisini rahatsız ettiği vurgusu, Öcalan'ın evreni çözdüğü iması ile aslında böyle bir ortamın varlığını kendisinin kesinlikle istemediğinin önemli göstergelerindedir. Tartışma ortamının olmamasına ilişkin ıstırabı olduğuna dair söylemi, örgüt içerisinde bireylerin yetersizliklerinden birisi olarak gösterilmekte ancak Öcalan'dan farklı bir görüşü dile getirenlerin, örgütten tasfiye edilmenin yanı sıra ciddi cezalara çarptırıldıkları bilinmektedir. Birey üzerinde ceza sistemiyle tahakküm kurma yöntemi, PKK terör örgütünün önemli örgütsel kültürel özelliklerinden birisidir. Bu kapsamda kült yapılanmaların özelliklerinde öne çıkan, liderin mistik bir şekilde çerçevelenmesi ki Öcalan özelinde evreni çözmüş bir lider olarak kendisini sunması, kendi varlığı üzerinden de dogmatik bir örgütsel yapı inşa etmesi, Öcalan öznesinde PKK terör örgütünün kült yapılanma özelliklerini somut bir şekilde ortaya çıkartmaktadır.

“Kürt halkı bana niye bu kadar iyi davranıyor? Aslında Kürt halkı yoksun bir halk, öyle kolay kolay bağlanamaz. Fakat bilirse önemli bir hizmettir, varlığını ortaya koyar. Ben birinci adam olmaya pek niyetlenmediği gibi hizmette birinciyim dedim. Para kazanma, silah kazanma, kitle kazanma, ilişki kanalları açmakta birinciyim. Hiç hoşuma gitmiyor, yaşasın, bravo dediler mi, ezilip gidiyor içim. Bazıları pohpohlanınca rahatlıyor herhalde. Ama beni hiç rahatlatmıyor” (s.91).

PKK terör örgütü 40 seneyi aşkın bir süredir varlığını devam ettirse de hiçbir dönem iddia ettiği gibi bir halk hareketine dönüşmemiştir. Sol ideolojik söylem üzerine inşa edilen örgütsel yapı içerisinde, “ezilen halk” kavramı, etnik ayrılıkçı bir yapıya dönüşmüştür. Bu bağlamda Kürt kimliği, psiko-politik bir kimlik olarak şiddetin kullanımını meşrulaştıracak bir araca dönüştürülmüştür. Bu nedenle Öcalan, Kürt halkından üçüncü bir şahıs gibi bahsetmektedir. Kendisini bu halkın içinde değil dışında konumlandırmıştır. Bu bağlamda da Kürt halkının kendisini bir kurtarıcı olarak gördüğü imasıyla kendisini birinci adam yaptıklarını, kendisi için varlığını ortaya koyacaklarını ifade etmektedir. Diğer önemli bir husus ise Kürt halkını

yoksun bir halk olarak nitelerken, Kürt halkını para, silah vb. güç unsurlarıyla yoksun halinden kurtardığını ifade etmektedir. Burada Kürt halkının bağlılığının aslında, halka bazı çıkar imkanları sağlaması nedeniyle gerçekleştiğini de dolaylı da olsa itiraf etmektedir.

“Bir Kürdü öldürsen ailesinden koparamazsın. Avrat der, çocuk der, başka bir şey söylemez. Parti saflarında bile basit bir kadın tutkusu yüzünden kötü şeyler oldu. Delikanlı, köylü de kanlısı, köylü kızı, gözü kara bir şeye tutuldu mu, bir ülkeyi bile satar. Bir kadın kırk tanesini baştan çıkarır. Bütün bunları Kürt toplumunda da gözledim, parti içinde de” (s.283).

Öcalan’ın kendisini Kürt halkı dışında gördüğünü somutlaştıran diğer bir anlatımı da yukarıdaki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Aile kavramının Kürt toplumu için ne kadar önemli olduğu vurgusu kapsamında, kendisinin liderliği nezdinde Öcalan kültürünün eşsiz ve vazgeçilmez kılabilmek için aile olgusunu, bireysel temelde nasıl hedef aldığı da görülmektedir. Öcalan, aile kavramını kirli olarak çerçevelemekte ve karşılığında örgüt hayatıyla kirlenmiş bireye temiz, ari bir dönüşüm vaat etmektedir. Bu bağlamda literatürde kült yapılanmaların temel özelliklerinden olan örgüt içi yaşantının ari/temiz, örgüt dışı yaşantının kirli olduğu üzerine yaratılan anlam dünyasının, PKK terör örgütü içinde ve dışında olmak üzere çerçvelendiği görülmektedir. Bu kapsamda bireyin ailesi ile geçirdiği örgüt öncesi yaşantısı da arınması gereken bir husus olarak örgüt mensubuna dayatılmaktadır.

“Ben yalnız Dersim tipolojisi yaratmakla kalmadım. Bir Siirt tipolojisini yarattım. Bir Mardin tipolojisini yarattım. Botan tipolojisini yarattım. Bunu şunun için yaptım. Biz de bölge koşulları son derece etkilidir. Hatta Serhat yani Kars, Ağrı yöresi tipolojisini de yarattım. İnsan çözümlemelerini yaparken, bu bir ihtiyaçtır bizde” (s.294).

Öcalan bölgesel temelde yarattığını iddia ettiği insan tipolojileriyle nasıl PKK terör örgütü içerisinde tek tip bir yapılanma gerçekleştirdiğini ifade etmektedir. Yaratma fiiliyle Öcalan kendisini yaratıcı olarak gördüğünü bir kez daha söylem diliyle somutlaştırmaktadır. Bu nedenledir ki Öcalan’ın kendisine atfettiği yaratıcı özelliği nedeniyle PKK terör örgütü içerisinde Öcalan sorgulanamayan bir pozisyonda konumlandırılmıştır. Örgüt içerisinde Öcalan’ın anlatıları ve talimatları gerçeklik olarak kabul edilmektedir.

“Bizimki bir araya getirdiğimiz 15-20 yaşlarındaki gençlerin götürdüğü bir savaş” (s.311).

PKK terör örgütünün 40 seneyi aşkın bir süredir varlığını devam ettirebilmesinin en önemli nedenlerinden birisi süreklileştirebildiği insan kaynağıdır. PKK, 1990’ların başından itibaren “askerlik yasası” adını verdiği yöntemle zorla, ailelerin çocuk sayısına göre ailelerden çocuklarını alarak kırsal alana götürmüştür. Bu bağlamda Öcalan’ın; “Bir araya getirdiğimiz 15-20 yaşlarındaki gençlerin götürdüğü bir savaş” şeklindeki vurgusu, PKK terör örgütünün temel insan kaynağının ne olduğunu net bir şekilde ortaya çıkartmaktadır. Terör örgütünün devamlılığını sağlayan aslında zorla ve manipülasyon ile propaganda yöntemleriyle toplanan ergenlik-geç ergenlik dönemindeki çocuklar ve gençlerdir. Dağda hayatta kalma süreleri son derece düşük olan bu kesim, 2016 yılına kadar süreklileştirilmiş bir şekilde ölenin yerine yenisinin temin edildiği bir sirkülasyonla terör örgütünün insan kaynağının temelini meydana getirmiştir. Bu çerçevede, kült yapılanmalarda olduğu gibi en kolay etkilenebilen kesim olan çocuk ve gençlerin, PKK terör örgütü tarafından da aynı amaçla hedef alındıkları görülmektedir.

Ancak 2016 yılı itibarıyla PKK terör örgütüne yönelik başlatılan sistematik operasyonlar ile 2017 itibarıyla teorik altyapısı oluşturulan ve 2018 yılında uygulamaya geçilen ikna süreçlerinin, operasyonlar ile eş zamanlı bir şekilde uygulanması sayesinde terör örgütüne katılımın önüne geçilmiş ve örgüte katılımı; manipülasyon, propaganda ve baskı/korkutma yoluyla, ergenlik-geç ergenlik döneminde gerçekleşmiş olan kişilerin terör örgütünden ayrılarak teslim olmaları sağlanmıştır. Bu bağlamda Türkiye içerisinden PKK’ya 2015 yılında 3881 olan katılım sayısı, 2021 yılında 51’e düşmüştür. PKK terör örgütünün varlığını 40 yılı aşkın bir süredir mümkün kılan en önemli unsuru olan insan kaynağı, örgüte katılım ve örgütte kalma davranışları temelinde bozularak, örgütün yenisini sistematik bir şekilde temin ettiği insan kaynağı profili, mikro ve mezo seviyelerde, grup süreçleri birey nezdinde hedef alınarak değişime zorlanmıştır.

“Her an vurabiliriz. Yani siz vurmayaacağımızı mı sanıyorsunuz? Vurmak istesek günde bin ölü kaldırabilir. Eğer, bizde savaş yasalarıyla çelişirsek, Türk halkını ikiye bölelim, nefes alamaz duruma getirelim dersek, bu mümkün” (s.311).

Öcalan, burada şiddeti yaratma gücünün abartılı bir tanımını yaparak mutlak güç vurgusunu kendi öznesinde somutlaştırmaktadır. Terör

olgusunun şiddet ögesiyle beklenmedik ve sansasyonel nitelikleri üzerinden, şiddeti yaratma gücünün tekelinde olduğu algısı yönündeki vurgu, Öcalan'ın terör örgütü üzerindeki mutlak gücünü de göstermektedir. Ayrıca Öcalan'ın söylem niteliğinde, şiddetin yaratımının grandiyöz bir yaklaşımla çerçvelendiği görülmektedir.

“Özgür olmadıkça bizleri sevmeyin ve iğrenin. Ezik Kürdün nesini seveceksiniz? Köle Kürt sevilmez! ...Kürt halkının sevilmesi için özgür olması gerekir. Savaşı geliştirmenin en önemli nedeni seven, sevilen insanı ve büyük sevgi olayını yaratmak içindir” (s.391).

Öcalan'ın söylemlerinde iyi ve kötü arasındaki ayrım, evrensel değerler üzerinden değil, Öcalan'ın kendi anlam dünyası üzerinden tesis edilmiştir. Sevmeye, kabul görmeye ilişkin ürettiği tüm değer yargıları, güç ve şiddet olguları ile doğru orantılıdır. Şiddeti yaratanın, sürdürenin ezilmeyeceğini, ezilmeyen kişinin de ancak sevgiyi bu şekilde hak edebileceğini belirterek kendisinin mutlak gücünü meydana getiren şiddeti yaratma halini, örgüt üyelerinin kabul ve sevgi görebilmeleri için ön koşul haline getirmektedir. Şiddetin sürdürülmesini mümkün kılanın kendisi tarafından sevilbileceği mesajını vermektedir. Diğer bir deyişle, örgüt üyesinin Öcalan'a layık olmasının yolu, kendisinin mutlak gücünü oluşturan şiddetin süreklileştirilmesi üzerinden gerçekleşmektedir. Bu şekilde aslında örgüt üyelerinin, Öcalan'ın mutlak gücünün sürdürülebilirliğinde nasıl bir araç haline getirildikleri somut bir şekilde görülmektedir.

3. PKK TERÖR ÖRGÜTÜNDE ÖCALAN'IN KÜLT LİDER ÖZELLİĞİ

PKK'nın 1986 yılında gerçekleştirdiği III. Kongresi sonrasında terör örgütünün varlığı, Öcalan'ın tek başına lider olarak örgütün başında bulunmasıyla ve fiziksel hayatta kalmasıyla kurumsal olarak özdeş hale getirilmiştir (Öcalan, 1995, s.46). PKK terör örgütünün eğitim materyalleri incelendiği zaman, Öcalan'ın çözümleme adıyla terör örgütüne ilişkin yazdıklarının 1986 yılından sonra örgütün temel eğitim materyalleri haline dönüştürüldüğü görülmektedir. PKK terör örgütünün diğer önemli dönüşüm noktalarından birisi de Öcalan'a karşı çıkan, kendisine rakip olarak gördüğü kişileri örgütten tasfiye etmesidir. Bu iki husus, Öcalan'ın PKK terör örgütünde kült liderliğinin oluşumunda ve süreklileştirilmesinde temel etkenler olmuştur.

PKK'nın 1995 yılında gerçekleştirilen V. Kongresi'ne ilişkin Abdullah Öcalan'ın yazdığı rapor incelendiği zaman, terör örgütü içerisinde Öcalan'ın kendisini nasıl konumlandığı net bir şekilde anlaşılmaktadır. Tek başına hiçbir değeri ve işlevi olmayan örgüt üyeleri, grup yapısının oluşturulmasında birer araç olarak konumlandırılmış olup, Öcalan'ın mutlak gücünü, terör örgütünü var ederek süreklileştirmektedirler. Öcalan V. Kongre'ye ilişkin yazdığı raporda;

“Sizin kişiliklerinize bakıyorum da normal ulusal yaşam ölçülerine göre pisliklerle doludur. Acaba sömürgecilikten, gericilikten kaynaklanan pisliklere ne kadar dur diyebilmişsiniz... İşte düşmüş, bitmiş Kürt budur ve sadece düşman tarafından eşek gibi kullanılır, hayvan gibi bastırılarak, vurularak ölen öldürülür, gerisi terbiye edilip üzerine binilir. Aslında kendimi nasıl koruduğumu, yapılandığımı anlayabilmeniz de çok önemlidir.”

“Bazen kendimi kendimden bile kıskanır veya kendime karşı korurum. Sizin alışkanlıklarınıza, eğilimlerinize, meyillerinize bakıyorum da içinde hangi yılanlar, hangi düşman, hangi çirkinlikler var, bunlara şaşıyorum... Böyle ucuz kaybedenlere bunu soruyorum. Bu temelde, nasıl bir kişi olduğunuzu tanımlamak için kendinize bunları sorun... Bunun sonucunda tüm işler hep bana yüklendi. Bu daracak yerde; denetimci de benim, müfettiş de benim, yürütücü de benim. Unutmayın ki gerçek PKK tarihi benim yaşam tarihimdir. İşte benim yaşam özelliklerim ortada; Türkçe konuşuyorum ama net konuşuyorum, bir el hareketi yapsam o bile nettir, hemen her davranışım nettir, dönüştürücüdür, anlamlıdır.”

“Size bakıyorum ve neyinizden ne anlayayım diye düşünüyorum. Sizden ne çıkar? Bir defa devrim sanatında yoksulluk ve açlık yoktur. Diyeceksiniz ki ‘tabii sen halktan aldın, sağdan soldan bulup buluşturdun’. Gayet tabii, bu halkın işidir ve halkı katarak yürütülür. Bir devlet verseydi veya Allah gökten bana yağdırmış olsaydı, bu yanlış olurdu.”

“Bundan sonra elimizden kolayca kurtulamayacağınızı bileceksiniz. Doğru dürüst iki kelime bilmeyin, iki sağlam adımınız, karşımızda doğru dürüst bir duruş tarzınız bile olmasın ve ben sizi kabul edeyim! Hayır, ben iş yapmayı müthiş sanat edinmiş bir kişiyim, sizi bu hastalıklarınızla kabul edebilir miyim? ‘Şimdiye kadar bizi nasıl idare ettiysen, bundan sonra da öyle götür’ diyeceksiniz. Hayır, ben iyi bir idareciyim ama bunu politik nedenlerle yapıyorum, politik amaçlarım olduğu için sizi idare ediyorum. Yoksa sizi çok iyi gördüğüm, kabul

ettiğim için değil. Ama sizi bir dönem idare etmesem ya kaçarsınız ya da hiç katılmazsınız.”

“Kendinizin istediği gibi değil de kurtuluşun emrettiği gibi sizi idare edeceğiz. Yani önderliğin idaresi altına alındıktan sonra tabii ki başınıza çelikten bir örgüt dayatılacaktır. Sizi kendinize göre bırakırsak hemen ilk nefeste vurulup gidersiniz. Dikkat edin, biz burada olmazsak değil zindandakileri onlarca yıl tutmak, on ay bile yaşatmazlardı. Büyük partileşme, büyük Kürt dirilişi, sağlanmak isteniyorsa, o zaman ideolojik-siyasi düzeyi müthiş dayatacağsın. Siz de bunun için idare ediliyorsunuz. Yoksa elinden bir şey gelmeyen zavallımanız, bir belasınız. Bence kullandığınız silahı da yük yapıyorsunuz. İşte her gün silahı düşmana nasıl kaptırıyorlar, görüyoruz. Kendilerini bile düşmana ucuz kaptırarak düşmanı nasıl sevindirdikleri ortada. Şimdi buna PKK savaşçılığı mı derim? PKK’da komutan olmak çok zor ama çok şahane bir iştir.”

“PKK’da inşa edilen; ideolojik, siyasi, askeri vb. bütün yönleriyle geliştirilmek istenen yeni insan, aslında her bakımdan yeni insandır. Şimdi şu çok açıktır; parti olmadan halkın direnişi olmaz, hatta ben olmadan halk olmaz. Benim otuz yıllık ayarlamam olmasaydı, Kürdistan halkının böyle doğuşu hikayeydi. Biz PKK’nın istediği insanı yaratmak istiyoruz. Dikkat edin, PKK içinde gerçekten yaratılan insan, yaratılan bir halktır. İşte burada insan olmanın ilk dersini alıyorsunuz. Bu ders size çok gereklidir. Çünkü çok yoksunsunuz. Söz yoksulusunuz, düşünce yoksulusunuz, örgüt yoksulusunuz, eylem yoksulusunuz.”

“Şimdi sizin bu yaşamınız benim nazarımda kaç para ediyor? Öfkeden başka bir şey doğuruyor mu? Beni öldürseler bile ne düşman karşısında ne de dostlar içinde sizinle bir saat bile paylaşmam. Şerefim var, onurum var. Nasıl tenezzül edeceğim buna?” hususlarını ifade etmiştir (Öcalan, 1995, ss. 14-18, 20-29, 82, 120, 215, 278).

Öcalan’ın kullandığı söylem dilinde, örgüt üyelerini sürekli aşağıladığı görülmektedir. Kendisini örgütün bütününden ayrı ve üstün bir şekilde konumlandırmaktadır. Öcalan, kendi yarattığı norm sistemi ve değer yargıları dışında kalan veya uymayan herkesi kirli ve kötü olarak nitelendirilmektedir. Kendisini ve ürettiği her türlü söylem, norm ve değer sistemini ulaşılması gereken bir konuma yerleştirmektedir. Bu kapsamda aşkını bir karakter özelliği sergilemektedir. Şahsını üstün olarak konumlandırmasıyla beraber benliğini, kendisinden dahi korunması gereken eşi benzeri olmayan bir statüye büründürmeye çalışmaktadır. “Benden sonra

PKK olmaz, PKK’de ikinci, üçüncü adam yoktur” (Yılmaz, 2020, s.211) diyen Öcalan, somut bir şekilde PKK terör örgütünün kült bir lideri olduğunu göstermektedir.

Öcalan, PKK terör örgütüne katılımıyla birlikte bireyi olduğundan farklı bir kişiye örgüt kimliği üzerinden dönüştürmeye çalışmaktadır. Bu nedenle de kişinin eski yaşantısına dair temelde ailesi de olmak üzere, yaptığı ve yaşadığı her şeyden temizlenmesi/kurtulması gerektiği yönünde bir söylem ve eylem sistematığı inşa etmiştir. Bu nedendir ki örgüte katılanlara kod isim verilir ve örgüt içerisinde gerçek isimler değil kod isimler kullanılır, herkesin de birbirine kod isimleri ile hitap etmeleri önemli kurallardan birisidir. Yaratmak fiili kullanımı, Öcalan’ın kendisini yaratıcı/tanrı ile eş değer gördüğünün en somut göstergelerindedir.

Bu şekilde Öcalan’ın yazdıkları, söylemleri ve eylemleri eleştiriye açık değildir. Bu durumun diğer bir somut göstergesi de Öcalan’a önderlik nitelmesi yapılmasıyla görülmektedir. Bu kapsamda örgüt içerisindeki eğitim materyalleri ve talimatlarda yoğunlukla “Önderlik gerçeği, önderlik felsefesi” gibi kavramlar kullanılmaktadır. “Önderlik olmadan yaşam olmayacağı” gibi iddiaların yanı sıra toplantılarda “önderliği anlamak ve uygulamak” (Yılmaz, 2020, s.131) yönünde eğitim standartları oluşturulmuştur.

Terör örgütü içerisinde Öcalan’ın kurguladığı norm ve değer sistemlerinin soyutluğu ve ulaşılamaz özelliği, örgüt mensupları için kafa karışıklığına neden olmaktadır. Bu nedenle sorgulanmaksızın Öcalan’ın söylediklerinin kabul edildiği bir sistem inşa edilmiştir. Terör örgütünün totaliter bir sistem üzerine inşa edildiği görülmektedir. Öcalan’ın inşa ettiği örgüt yaşantısında Öcalan’a koşulsuz itaat edenler, örgüt içerisinde kabul görmekte, uymayanlar ise cezalandırılmaktadır.

Kendi denetiminde ve iradesinde var olan alternatif toplum ve düzen dışı hayat tarzı, Öcalan’ın kendisini en rahat ve güvende hissettiği yaşam tarzı olmuştur. Özsever bir özellik gösteren Öcalan, özsever niteliği üzerinden “kendi kusursuzluğu, başkalarına olan üstünlüğü ve olağanüstü nitelikleri” (Fromm, 1973, s.261) konusunda kendisine güvenli bir alan oluşturmuştur. Bu nedenle Öcalan kendi güvenliği için etrafında insanları örgütleme, denetim altına alma eğilimi içerisine girmiştir. Kendisi insan ilişkilerinde, bireyleri kullanılabileceği nesnelere şeklinde görmektedir. Dolayısıyla insanlar arasında gelişen her türlü doğal ilişkiyi, kendi denetimi

dışında gerçekleşiyor olmasından dolayı kendisine karşı bir tehdit olarak görmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada Abdullah Öcalan liderliğindeki PKK terör örgütünün örgütsel yapısı, Öcalan tarafından yazılan dokümanlar ve kendisiyle yapılan röportajlar üzerinden içerik incelemesi yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan analiz neticesinde, Kürt kimliği üzerinden kendisini etnik ayrılıkçı bir yapıda meşrulaştırmaya çalışan PKK terör örgütünün, Öcalan liderliğinde, literatürde dini yapılanmalarla özdeşleştirilen kült bir yapılanma özelliği gösterdiği ortaya konulmuştur. Bu kapsamda kült örgütlenmelerin özellikleri kapsamında PKK terör örgütünde;

- Kod isim verilmesi,
- Öcalan'a koşulsuz itaat, “bugün Öcalan için ne yaptın?” yönündeki koşullanmalar,
- Özeleştirici raporu yazılması ve platforma çıkartma,
- Öcalan çizgisine ulaşma idealinin soyut bir hedef olarak örgüt üyelerine dayatılması,
- PKK terör örgütü bünyesindeki alternatif yaşamın arı, temiz, dışarıdaki dünyanın ise kirli olduğu,
- İyi Kürt-kötü Kürt ayrımı üzerinden yeni kimlik inşası,
- Apokaliptik dünya yorumu,
- Terör örgütü bünyesine kabul edilerek bireyin kendisini yanılısamalı olarak ayrıcalıklı hissetmesi,
- Katı bir ceza sisteminin varlığı,
- Bireyin duygu, düşünce ve davranışları üzerinde sıkı kontrol mekanizmalarının tesisi, terör örgütünün kendine özgü bir jargonun olması ve dil üzerinden duygu ve düşünceler üzerinde sıkı bir denetim sağlanması,
- Bireyin, grubun dışında hayatta kalamayacağı yönünde bir imajınasyona maruz bırakılması,
- Bireyin sürekli kendisini suçlu ve yetersiz hissetmesinin mümkün kılınması,
- Örgütsel sistemin ve işleyişinin korku üzerine teşkil edilmesinden hareketle bireyin düşünce ve duygularının ketlenerek kişinin sağlıklı karar vermesinin engellenmesi,

- Bireyin örgüt normlarına ve değerler sistemine indoktrine edilmesi, bu şekilde örgüt üyesinin norm temelli davranış kalıplarına sorgulamadan uymasının sağlanması,
- Katı kurullarla örgüt üyelerinin sürekli manipülasyona maruz bırakılarak entelektüel kapasitelerinde daralmaya neden olunması,
- Bireyin şiddeti içselleştirmesi ve süreklileştirmesi ile örgüt üyesinin ölmeye motive edilmesi, ölüm sonrasında kahraman olunacağına ilişkin vaatler verilerek bireyin ölümünün güzellenerek motive edilmesi,
- Örgüt doktrinin gerçeklik olarak inşa edilmesiyle birlikte Öcalan'ın tek gerçeklik olarak lanse edilmesi, bu kapsamda Öcalan ve örgüt üyesi dışındaki ilişki alternatiflerinin engellenerek ikili ilişkilere, alternatif liderlere izin verilmemesi,
- Öcalan'ın aşkın bir gerçekliğe ulaştığı iddiasının terör örgütünün önemli ön kabullerinden birisi olması, PKK terör örgütünün Öcalan liderliğinde kült bir yapılanma olduğu ve Öcalan'ın da kült lider özellikleri taşıdığını göstermektedir.

Öcalan, 1998 yılında örgüt mensuplarına hitaben; “Lise dönemlerinde büyük felsefi bunalım yaşadım. Tanrı ile savaşı verdim, bu savaştan başarı ile çıktıktan sonra yarı Tanrı oldum. Tanrının zavallı bir kulu, kölesi değil de büyük kurtuluş, özgürlük savaçısı olma savaşımlı... Hep Tanrı deseydim, basit tanrı olurdum. Bende ise aşma yaşanmıştır” (Yılmaz, 2020, s.141) hususlarını ifade etmiştir. PKK terör örgütünün kuruluş aşamasında ve ilk yıllarında “Ali arkadaşı” (Yılmaz, 2020, s.85) olarak anılan Öcalan, kendisi ile aynı fikirde olmayan, “rakipleri” olarak nitelendirdiği kişileri terör örgütünden tasfiye etmesiyle birlikte “parti önderi, halk önderi, başkan” (Yılmaz, 2020, s.85) olarak anılmaya başlanmıştır. Bu noktadan sonrası Öcalan tarafındanilmekilmek terör örgütü üzerinde kült liderliğini inşa etmesi üzerine şekillenmiştir. Öcalan, şiddet ve yıkım saplantısını, kült bir lider olarak, PKK terör örgütü bünyesinde sömürücü denetim biçimi (Fromm, 1973, s.33) yoluyla inşa etmiştir.

Söz konusu veriler ışığında, PKK'nın örgütsel yapısı Öcalan kültü üzerine şekillendirilmiş olup Kürt kimliği, alternatif düzen anlayışının kurulmasında kullanılan şiddetin meşrulaştırıcı bir aracına dönüştürülmüştür. Öcalan kendi saldırganlığını Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni düşmanlaştırarak ve bu saldırgan eğilimi düşmana yansıtarak, düşmana yönelik tehdit algısını sürekli büyütürken patolojik paranoid (Volkan, 2005, s.272) bir lider özelliği göstermektedir. PKK terör örgütü bünyesinde

yaratılan yeni Kürt kimliği, Kürt halkını temsil etmemekle birlikte psiko-politik bir kimlik özelliği taşımaktadır.

İleride yapılacak çalışmalarda, PKK terör örgütünün ideolojik söylem dilindeki değişimin, Öcalan tarafından yazılan rapor, talimat, değerlendirme vb. üzerinden içerik incelemesi yöntemiyle çalışılmasının, PKK terör örgütünün temel örgütsel stratejinin ortaya çıkartılması açısından faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, Öcalan'ın yakalandığı 1999 öncesi ve sonrası dönemdeki veriler karşılaştırmalı bir şekilde incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Coates, D. (2012). Cult commitment from the perspective of former members: Direct rewards of membership versus dependency inducing practices, *Deviant Behavior*, 33:3, 168-184, <http://dx.doi.org/10.1080/01639625.2010.548302>.
- Etimoloji Türkçe, Erişim tarihi: 08 Mayıs 2022, <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/k%C3%BClt>.
- Fromm, E. (1973). *İnsandaki yıkıcılığın kökenleri*, Say Yayınları.
- Gregg, S. H. (2014). Defining and distinguishing secular and religious terrorism, *Perspectives on Terrorism*, Vol. 8, No.2, ss.36-51, <https://www.jstor.org/stable/26297135>.
- Öcalan, A. (1995). *PKK 5. Kongresine sunulan politik rapor*, Weşanen Serxwebun: 73.
- Öcalan, A. (1995). *Seçme yazılar Cilt VI*, Weşanen Serxwebun: 74.
- Öcalan A. (1995). *Seçme röportajlar Cilt II*, Weşanen Serxwebun: 84.
- Unger, M., Spearman, J. ve Hoben, C. (2018). Marketing terrorism: Aum Shinrikyo's cult following in Post-Soviet Russia. *Politics, Philosophy, and Legal Studies*, ss.1-11, <https://jayscholar.etaown.edu/pplsstu/2>.
- Volkan, V. (2005). *Körü körüne inanç: Kriz ve terör dönemlerinde geniş gruplar ve liderleri*. Okyanus Yayınları.
- Yılmaz, A. (2020). *Son diktatör*, Vadi Yayınları.

TERÖR ÖRGÜTLERİNİN HAYATTA KALMASINI SAĞLAYAN NEDENLER: TERÖR ÖRGÜTÜ PKK ODAKLI BİR İNCELEME, 1978-2022

Sertaç Canalp KORKMAZ*

ÖZET

1978 yılında kurulan terör örgütü Partiya Karkerên Kurdistan (PKK/Kürdistan İşçi Partisi), 2022 yılı itibarıyla varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Ortadoğu'nun kalbi sayılabilecek bir bölgede 44 yıldır ayakta kalmayı sürdüren PKK, uzun süredir ayakta kalmasıyla eşine az rastlanırlar örneklerden birisidir. Zira bazı terör örgütleri birkaç yıl ayakta kalırken, hatta bazıları bir yılı bile tamamlayamazken, 40 yılı aşan bir süredir varlığını sürdüren az sayıda terör örgütü bulunmaktadır. Terör örgütünün militan devşirmesinde, propaganda faaliyetlerinde ve finansal gelirlerinde zaman zaman azalmalar olsa da uzun süredir ayakta kalması incelenmeyi gerektiren bir vaka olduğunu da göstermektedir. Geçen 44 yıllık süreçte Türk güvenlik güçleri (TSK, EGM, MİT, Jandarma) PKK'ya karşı verilen mücadelede binlerce PKK'lı militanı etkisiz hale getirmiş, hatta terör örgütünün liderini sağ olarak yakalamayı başarmıştır. Fakat PKK'nın sadece Türkiye sınırları içerisinde bulunmaması, bölgesel ve uluslararası düzeyde elde ettiği siyasi ve ekonomik destekler gibi sebepler terör örgütünün ayakta kalmasını sağlayan başlıca unsurlardan olmuştur. Yapılan bu çalışmada PKK'nın 44 yıl gibi uzun bir süre ayakta kalmasını sağlayan sebepler terör çalışmaları literatüründe yer alan terör örgütlerinin nasıl ayakta kaldığı ve sona erdiği yaklaşımları üzerinden betimleyici bir şekilde değerlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: *PKK, Ayakta Kalma, Terörle Mücadele, Terörizm, KCK.*

THE ROOT CAUSES FOR TERRORIST ORGANIZATIONS' LONGEVITY: AN ANALYSIS FOCUSED ON THE PKK TERRORIST ORGANIZATION, 1978-2022

ABSTRACT

The PKK terrorist organization, which was formed in 1978, continues to exist as of 2022. The PKK, which has been surviving for 44 years in a region that can be considered as a heart of the Middle East, is one of the rare examples with its longevity. Because, while some terrorist organizations survived for a few years, some even disappeared within one year, there are also few terrorist organizations that have existed for more than 40 years. Even there is decreasing in recruitment of militants, propaganda activities and financial revenues from time to time, the PKK's longevity for 44 years shows that it is the case that needs to be examined. In the last 44 years, Turkish security forces (Turkish Armed Forces, Turkish Police, Turkish

* Dr., Araştırmacı, s.canalporkmaz@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-9639-2990

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 18 Mayıs 2022 / 18 May 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 09 Haziran 2022 / 09 June 2022

Intelligence, Gendarmerie) neutralized thousands of PKK militants during the fight against the terrorist organization, and even succeed to capture the leader of the terrorist organization. However, the reasons such as the having main facilities out of the Türkiye and the political and economic support it has received at the regional and international level have been the main factors that provided the survival of the terrorist organization. In this study, the reasons that enabled the PKK to survive for a long time, such as 44 years, are evaluated descriptively through the approaches of how terrorist organizations survived and ended in the literature of terrorism studies.

Key Words: *PKK, Longevity, Counter-Terror, Terrorism, KCK*

GİRİŞ

Son yıllarda yerelden küresele uzanan düzlemde ciddi bir güvenlik meselesi olarak kabul edilen terör, devletlerin güvenlik ajandasındaki en tepe gündem maddelerinden birisi haline gelmiştir. Ortaya çıkan terör tehdidiyle mücadele etme ise hem akademisyenler hem de sivil ve askeri bürokratlar açısından son yıllarda önem kazanan bir konu olmuştur. Şüphesiz terörün 11 Eylül Saldırıları sonrasında çekmiş olduğu dikkat konunun sadece salt askeri bir mücadele yöntemleriyle sonlanamayacağını da göstermiştir.

Türkiye ise yaklaşık son 50 yıldır farklı motivasyonlara sahip pek çok terör örgütüyle (ASALA, PKK, Hizbullah, El Kaide, DHKP-C, FETÖ) mücadele etmek zorunda kalmış bir ülke olarak dikkat çekmektedir. Terör örgütü PKK¹ ile 1984'ten 2022 yılına kadar gelen ve hala devam etmekte olan bir mücadele söz konusudur. İlk başta yapılan hatalı tespit ve uygulamaların 1990'lı yıllarda değiştirilmeye çalışılmasına kadar geçen süreçte PKK hem yurtiçinde hem de sınır ötesinde önemli kazanımlar elde etmiştir. Zira ilk başta “iki buçuk eşkıyanın işi” ve “iki-üç çapulcunun işi” olarak kabul edilen PKK militanları, ilerleyen süreçte saldırılarını yoğunlaştırmış ve militan kadrolarının binli sayıları geçmesinin ardından sıradan bir güvenlik sorunu olmadığını göstermiştir (Kışlalı, 1996, s.179-250).

Terör örgütünün kurulduğu ve güçlendiği yıllarda Soğuk Savaş'ın henüz bitmemiş olması, dönemin güvenlik kurumlarının sahip olduğu yapılanmanın terörle mücadeleye uygun olmaması, Türkiye'deki iç siyasetin, ekonomik ve sosyal kapasitesinin terörle mücadele etmekten uzak bir konumda olması geçen yıllar içerisinde PKK'ya karşı mücadelenin sadece

¹ Çalışmanın ilerleyen kısımlarında sürekli tekrara düşmemek için terör örgütü PKK ifadesi yerine PKK ve terör örgütü ifadeleri ayrı ayrı kullanılmıştır.

teröristle mücadele düzeyinde kalmasına yol açmış ve sorumluluğu güvenlik güçlerinin omzuna yüklemiştir. Bu yüzden de teröristle mücadeleden terörle mücadeleye geçilememiş olması ise PKK'ya yaptığı propagandayla yeni militanlar devşirmesini sağlarken, finansmanı ile mücadele edilememiş olması da terör örgütünün etki alanını genişletip sadece Türkiye'nin güneydoğu şehirlerinde değil; Irak, İran, Suriye gibi sınır komşularının yanı sıra Avrupa devletlerinde de etki alanı kurmasına yol açmıştır.

Terörle etkin bir şekilde mücadele edebilmek için terör örgütünü ortaya çıkaran yerel, bölgesel veya uluslararası gelişmelerin bilinmesi de önemlidir. Öte yandan, terör örgütlerinin ortaya çıktıktan sonra varlıklarını sürdürebilmek için ihtiyaç duydukları militan kaynağının kurutulması öncelikli hedefler arasında yer almalıdır. Zira bu militan kaynağının devamlılığı bir terör örgütünün varlığını sürdürmesi anlamına gelmektedir. Bir terör örgütünün militan kaynağı olmadan ayakta kalması mümkün olmayacağı gibi militan kaynağının varlığını sürdürmesi için de finansmana, sosyal ağa ve propagandaya ihtiyacı bulunmaktadır (Kruglanski, Bélanger ve Gunaratna, 2019). Bu yüzden, finansman kapasitesiyle, sosyal ağıyla ve propaganda kapasitesiyle öne çıkan PKK'nın geçen 44 yıllık süreçte nasıl ayakta kaldığının incelenmesi önem kazanmaktadır. Yapılan bu çalışma ise terör örgütünü kendi dinamikleri üzerinden inceleyerek nasıl ayakta kaldığını ele almaktadır.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Son yıllarda terör üzerine yapılan çalışmalarda farklı konular öne çıkarken, bunlardan bir tanesi de terörün nasıl sona ereceği, terör örgütlerinin nasıl ortadan kalktığı ya da dağıldığı ile alakalıdır. Bazı terör örgütleri kısa sürede dağılırken, geri kalanlarının daha uzun süre ayakta kaldıkları belirtilmiştir (Phillips, 2019, s. 52; Gupta, 2021, s.167; Blomberg, Gaibulloev ve Sandler, 2011, s. 442; Sandler, 2018, s.61; Harmon, 2008, s.172). Terör örgütlerinin nasıl ayakta kaldıkları ya da ortadan kalktıkları sorusuna cevap vermeden önce bir terör örgütünün amacına ulaşmak için en temel hedefinin ayakta kalmak olduğu unutulmamalıdır (Crenshaw, 1987, s.19). Tam da bu noktada araştırmacılar ve bilim insanları terör örgütlerinin nasıl ortadan kalktığını ya da nasıl varlığını sürdürdüğü sorusuna cevap bulmaya terörle mücadele politikasına katkı sunmak açısından önem vermektedir (Harmon, 2008, s.172). Bahsi geçen bu sorunun cevabını ise birkaç farklı perspektiften ele almak mümkündür.

Bunlardan birincisi, terör örgütlerinin nasıl ortadan kalktığıdır. Terör üzerine çalışan Audrey Kurth Cronin (2009), *How Terrorism Ends: Understanding The Decline and Demise of Terrorist Campaigns* başlıklı eserinde terör örgütlerinin ortadan kalkmasını sağlayan altı maddeden bahsetmiştir. Bunlar; terör örgütü liderinin etkisiz hale getirilmesi (yakalanması ya da öldürülmesi), müzakere süreci sonunda illegal alandan legal alana geçiş (siyasi partiye dönüşme), terör örgütünün başarılı veya başarısız olması, terörle mücadele politikasının başarılı olması, terör örgütünün eylem yöntemlerinde değişikliğe gitmesi olarak sıralanmıştır.

Literatürde önemli bir yer tutan Cronin'in yaklaşımından ters yönde hareketle terör örgütlerinin nasıl ayakta kaldığı sorusu da ortaya konulabilir. Cronin'in yaklaşımını dikkate aldığımızda lideri yakalanan ya da öldürülen, amaçlarına ulaşma noktasında başarılı ya da başarısız olan her terör örgütünün varlığının da sona ermediği görülecektir. Bu sonuç ise terör örgütlerinin ayakta kalışı açısından sayılan bu maddelerin mutlak geçerliliğe sahip olmadığını göstermektedir.

İkinci yaklaşım ise terörle mücadele eden ülkenin gösterdiği performans ve ülkenin içerisinde bulunduğu siyasi, ekonomik ve sosyal koşullardır. Bu yaklaşımı ise daha çok radikalleşme odaklı bir çerçevede değerlendirmek mümkündür. Eğer bir devlet sadece askeri yöntemlerle terörü sona erdirebileceğini düşünüyorsa, terörle mücadelede istihbarat birimlerini etkin bir şekilde kullanamıyorsa, teknolojiden yararlanamıyorsa, bireyin terörist kimlik kazanma sürecini ortadan kaldıran politikalar geliştiremiyorsa veya ülkenin demokratik ve ekonomik yönden gelişmesi için politikalar üretmiyorsa mücadele edilen terör örgütünün ayakta kalması da kaçınılmaz olacaktır (Jones ve Libicki, 2008, s.10). Ancak bu da terör örgütlerinin demokratik ya da gelişmiş ekonomilerde bulunmadığı anlamına gelmemektedir. Ayrıca ne birinci yaklaşımda ne de ikinci yaklaşımdaki hiçbir maddenin tek başına bir terör örgütünün ayakta kalıcılığını belirleyiciliğe sahip olmadığını unutmamak gerekir.

Literatürde yer alan farklı çalışmalara bakıldığında ise bir terör örgütünün ayakta kalabilmesi için bazı unsurlara ihtiyaç duyduğunun altı çizilmektedir. Bu unsurlar; örgütsel mücadeleyi yürütecek militan kadro, militan kadroyu bir arada tutacak ideoloji ve örgütsel ihtiyaçların karşılayacak finansman olarak ifade edilmiştir (Labayle ve Long, 2009, s.8). Eğer bir terör örgütünün ihtiyaç duyduğu militan kadroda ciddi bir azalma

olmuyorsa, propaganda faaliyetlerini devam ettirebiliyorsa ve bu iki maddeyi gerçekleştirecek olan finansman akışını da sürdürebiliyorsa terör örgütünün ayakta kalması kaçınılmaz hale gelmektedir.

Bahsedilen bu unsurların haricinde terör örgütlerinin ayakta kalmasını açıklayacak farklı bir yaklaşım daha bulunduğunu belirtmek gerekiyor. Bu yaklaşım ise terör örgütlerinden bazılarının öğrenen örgütler olduğunu ifade eden yaklaşımdır. Yönetim çalışmalarında önemli bir külliyatı olan öğrenme/adaptasyon meselesi, son yıllarda askeri çalışmalar literatüründe de yer tutmaya başlamıştır. Bu çalışmalarda orduların değişen savaş ortamına ve ortaya çıkan yeni tehditlere karşı teşkilatlanma, doktrin, silah ve teçhizat açısından nasıl cevap vereceği tartışılmaktadır. Zira gerek askeri çalışmalar gerekse terör çalışmaları aynı ekosistem içerisinde hareket ettiğini kabul edersek, bu yaklaşım terör çalışmaları açısından da önem kazanmaktadır. Demir'e (2008) göre terör örgütleri buldukları coğrafyada ayakta kalmak için çevreye uyum sağlamaya çalışmaktadır. Ayakta kalmaya çalışan bir terör örgütü eylemden söyleme, ideolojiden yapılanmaya kadar farklı düzeylerde değişikliğe giderek varlığını sürdürmektedir.

Gerçekleştirilen başka bir çalışmada ise terör örgütlerinin silahlı mücadeleden vazgeçerek siyasi alana dâhil olarak mücadele etmeyi istemelerinin terör örgütlerinin sonunu getirebildiği ifade edilmiştir (Weinberg ve Perliger, 2010, s.17). Fakat bahsi geçen bu durum PKK örneği kapsamında dikkate alındığında eldeki gerçekler ile akademik tartışmalar örtüşmemektedir. Çünkü farklı AK Parti hükümetlerinde PKK ile mücadelede başka bir aşamaya geçmek amacıyla 2009 yılında önce "Açılım Süreci" ifade edilen politika hayata geçirilmiş ancak görüşmelere ait kayıtların basına sızdırılması sonucunda süreç başarısızlıkla sonuçlanmıştır. İlerleyen dönemde ise Arap Baharı olaylarının da etkisiyle terörün bir kez daha görüşmeler yönünde çözülebileceği düşüncesiyle "Çözüm Süreci" başlatılmıştır. Türk Hava Kuvvetleri'nin sınır ötesine yönelik gerçekleştirdiği hava harekâtları sonucunda PKK'nın ciddi militan kaybı yaşaması ve Suriye'de iç savaşın başlamış olması Çözüm Süreci'nin PKK tarafından bir toparlanma dönemi olarak görülmesine yol açmıştır (Coşkun, 2014, ss.7-8). PKK diğer yandan terör örgütü DEAŞ'a² karşı mücadelede

² ed-Devlet'ül İslâmiyye fi'l Irak ve Şam anlamına gelen Irak ve Şam İslam Devleti ifadesinin Arapça karşılığının okunuşuna ait bir kısaltma olarak kullanılmaktadır.

Suriye'deki uzantısı terör örgütü PYD³/YPG⁴'nin mevzi kazanmasından etkilenerek kendisinin de Türkiye'de aynı başarıyı elde edebileceği düşüncesine kapılmıştır. Ancak PKK'nın süreç içerisinde DEAŞ tarafından gerçekleştirilen eylemleri Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) hükümetine mal etmeye çalışması ve 22 Temmuz 2015'te 2 Türk polisini kaldıkları evde şehit etmesi 2013 yılında başlayan Çözüm Süreci'nin sona ermesine yol açmıştır (Köse, 2017, s.18). Böylelikle barış görüşmeleri yoluyla silahsızlandırma ve siyasi alana dahil etme girişimleriyle de PKK etkisiz hale getirilememiştir.

Öte yandan literatürde yer alan bu yaklaşımlara yönelik birtakım eleştiriler de bulunmaktadır. Phillips (2014), terör örgütleri için ayakta kalmanın ne anlama geldiğinin sınırlarının net olarak çizilmediğini, incelenen çalışmalarda baz alınan verilerin sınırlı olduğunu ve terör örgütlerinin yaşam süresini etkileyen faktörlerin içsel ve dışsal olarak yeterli şekilde incelenmediğini belirtmiştir. Phillips'in belirttiği veri setleriyle yapılan çalışmalar dikkate alındığında, bunların derli toplu bir şekilde ortak bir veri tabanına dönüştürülmemiş olmasının çeşitli sorunlara yol açtığı görülecektir. 1990'lı yılların başında yapılmış olan çalışmalar ile 2010'lu yılların başında yapılmış olan çalışmaların aynı sonu vermesi beklenmemelidir. Diğer yandan, terör örgütlerinin ideolojilerinin kendi içerisinde yaşadığı değişimler, örgütsel kapasitelerini geliştiren araçların ortaya çıkışı (internet, sosyal medya, kripto para), ateş gücü artan silahlar vb. unsurlar terör örgütlerinin hayatta kalmasını artıracak imkanlar olarak görülebilir. Bu süreçte devletlerin de kapasitelerini geliştirdiğini ancak terör örgütlerinin kadar esnek bir şekilde sürece adapte olamadığını da göz önüne almak gerekmektedir.

Yapılan bu çalışma ise yeni bir veri seti iddiasıyla hareket etmemektedir. Ancak literatürde yer alan tartışmalardan yola çıkarak terör örgütü PKK'nın 44 yıldır varlığını sürdürmesine dair betimleyici bir çalışmadır. Bu sebeple, yapılan bu çalışmada PKK'nın ayakta kalmasını sağlayan koşullar hem terör örgütlerinin sona ermesini hem de ayakta kalmasını sağlayan unsurlar üzerinden hareket edilerek değerlendirilecektir.

³ Partiya Yekîtiya Demokrat (Demokratik Birlik Partisi)

⁴ Yekîneyên Parastina Gel (Halk Koruma Birlikleri)

2. TERÖR ÖRGÜTÜ PKK

PKK'yı kuran kadrolar 1973 yılından itibaren, terör örgütünün kurulduğunu ilan ettikleri tarihe kadar geçen süreyi genel olarak Ankara'da ve Diyarbakır'da toplantılar yaparak geçirmiştir. Hazırlıklarını tamamlayan kadro⁵, bağımsız bir Kürt devleti kurmak amacıyla 27-28 Kasım 1978'de Diyarbakır'ın Fis köyünde PKK adıyla ortaya çıkmıştır. Kuruluş aşamasında Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen terör örgütü, bağımsız bir Kürt devleti kurma amacını gerçekleştirmek için terörü bir yöntem olarak benimsemiş ve ilk başta kıra dayalı gerilla savaşı yürütmeye çalışmıştır (Ekici, 2009, s.1). Terör örgütü, hedeflediği uzun süreli halk savaşını başarıya ulaştırmak için de Mao'dan esinlenerek 3 aşamalı bir plan geliştirmiştir (Karayılan, 2011, ss.75-76). Bu plan; *stratejik savunma*, *stratejik denge* ve *stratejik saldırı* aşamalarından oluşmaktadır (Genelkurmay, 1985; Özdağ, 2007, s.40). Birinci adım olan stratejik savunma aşaması terör örgütünün taktik saldırılara odaklandığı, Türk güvenlik güçlerinin yıpratılmasının amaçlandığı aşama olmuştur. İkinci aşama olan stratejik denge aşamasında ise terör örgütünün gerilla savaşı konseptinde uzmanlaşması, kurtarılmış bölgeler tesis edilmesi, sosyalist ülkelerden destek elde edilmesi planlanmış; bu aşamanın uzunluğunun ise bölgesel ve uluslararası gelişmelere bağlı olacağı ifade edilmiştir. Üçüncü aşama olan stratejik saldırı aşamasında ise Türkiye Cumhuriyeti devletine yönelik hem kırsal hem de kentleri hedef alan topyekün bir saldırı gerçekleştirilerek ayaklanma ve kitlesel eylemlerin de desteğiyle hedef bölgelerin Türk güvenlik güçlerinden ele geçirilmesini amaçlanmıştır. PKK'nın tarihsel süreci dikkate alındığında bugüne kadarki süreçte ikinci aşamayı dahi tam olarak gerçekleştirememiş, ancak terör örgütü 40 yılı aşan süredir ayakta kalmaya devam etmiş ve hala amacını gerçekleştirmeye çalıştığı görülmektedir.

PKK, silahlı propagandasına 1979 yılında ilk saldırısını gerçekleştirerek başlamıştır. Gerçekleştirilen saldırıda Bucak Aşireti'nin lideri Celal Bucak hedef alınmış ve terör örgütü feodal düzen olarak tanımladığı aşiret yapısını zayıflatmak istediğini göstermiştir. Terör örgütünün Türk devletini doğrudan hedef aldığı ilk saldırısı ise 15 Ağustos

⁵ Başında Abdullah Öcalan'ın bulunduğu terör örgütünün kuruluş toplantısında yer alan isimler şu şekildedir: Abdullah Öcalan, Cemil Bayık, Şahin Dönmez, Mehmet Hayri Durmuş, Mehmet Turan, M. Cahit Şener, Ferzende Tağaç, Ali Haydar Kaytan, Mazlum Doğan, Hüseyin Topgüder, Ali Gündüz, Sakine Cansız, Kesire Yıldırım, Duran Kalkan ve Ali Çetiner (Pirim ve Örtülü, 1999: s. 32).

1984'te Şemdinli ve Eruh ilçelerinde gerçekleştirilmiştir (Jongerden, 2001, s.80; Kaya, 2012, s. 528). Bu tarihe kadar pek dikkat çekmeyen terör örgütü, ilk terör saldırısının ardından Türk devletinin takibine girmiştir. PKK'nın kuruluş sürecinden kısa bir süre sonra Türkiye'de 12 Eylül askeri darbesinin gerçekleşmesi ise PKK'nın geleceğini değiştiren önemli bir kırılma noktası olmuştur.

PKK'nın kurucu kadrosunda yer alan militanlar 12 Eylül 1980 darbesinin hemen öncesinde Türkiye'yi terk ederek Suriye'ye geçmiş ve oradan da Lübnan'daki Bekaa Vadisinde gitmişlerdir (Criss, 1995, s.19; Kutschera, 1994, s.13). Uzun yıllar boyunca Suriye'de varlığını sürdüren terör örgütü, bir yandan da Irak'ın kuzeyine taşınma sürecini başlatmıştır. 1980 darbesi sonrası ortaya çıkan süreçte hem PKK ile bağlantılı hem de siyasi olaylara karıştığı için hakkında gözaltı kararı bulunan pek çok insan yurtdışına kaçmıştır.

PKK'yi oluşturan militan kadrolar ve sempatanlar Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda ve İsveç gibi ülkelere gitmişlerdir. Avrupa'daki demokratik ortamı sivil toplum ve medya faaliyetlerini yürütmek için önemli bir üs olarak görmüşlerdir. Bu süreçte terör örgütünün öncelikli finansman kaynağını ise Avrupa'da yaşayan Kürtlerden aldığı bağışlar ve haraçlar oluşturmuştur. Yine bu dönemde Almanya'da basılan, satılan ve diğer ülkelere de gönderilen *Serxwebun*⁶ dergisi terör örgütünün hem propaganda hem de finansman araçlarından birisi olmuştur. Ancak bahsi geçen bu dergi, Türkiye tarafından terör örgütünün propaganda aracı olarak kabul edilmiş ve satışı yasaklanmıştır.

PKK'nın Soğuk Savaş şartlarında kurulmuş olmasının da etkisiyle, o dönem benzer terör örgütlerinin de Marksist-Leninist ideolojiyi benimsediği görülmektedir. Stalinist bir liderlik yapısına sahip olan terör örgütünün ideolojisi Soğuk Savaş sonrası dönemde değişmeye başlamıştır. Ortaya çıkan tek kutuplu dünya düzenine ayak uydurmak isteyen PKK, örgütsel sembolünde değişikliğe gitmiş ve 1995 yılında terör örgütüne ait flamadan orak ve çekiç sembollerini kaldırarak önemli bir ideolojik eşiği geride bırakmıştır (Demir, 2008, s.74; Rabinovich ve Valensi, 2021, s.107). İdeolojik olarak da Marksist-Leninist karakterden uzaklaşan terör örgütünde

⁶ Bağımsızlık anlamına gelen dergiye www.serxwebun.info adresinden erişilebilmektedir. Ancak dergiye erişim Türkiye'de engellenmiş durumdadır.

Stalinist liderlik yapısı korunmuş ama 1999 yılında örgüt lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanması yine birtakım değişikliklerin gerçekleştirilmesine yol açmıştır. Bu çerçevede, asıl dönüşüm terör örgütünün yapılanmasında ve hedeflerinde gerçekleşmiştir.

PKK, Öcalan'ın yakalanmasının ardından yine Öcalan'ın direktifleri doğrultusunda 1 Eylül 1999 ateşkes ilan ederek 600 kadar militanını Irak'ın kuzeyine çekmiştir. (Özdağ, 2007, s.20). Ancak 2003 yılında ABD'nin Irak'ı işgal etmesiyle başlayan süreçten yararlanmak isteyen PKK, ateşkesi terk etmiş ve Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı tekrardan silahlı eylemler gerçekleştirmeye başlamıştır.

Ömür boyu hapse mahkûm edilen Öcalan, bu süreçte örgütünü ayakta tutmak için birtakım yeni politikalar geliştirmiştir. PKK'yı hem örgütsel hem de ideolojik olarak yeniden yapılandıran Öcalan, bu süreçte Murray Bookchin'den etkilenmiştir. Bookchin'den esinlendiği fikirlerini kendi düşünceleriyle de birleştirerek *demokratik konfederalizm* tezini geliştirmiştir (Gerber ve Brincat, 2018, s.3). Geliştirmiş olduğu demokratik konfederalizm tezi ile yerel siyasetin öne çıkarıldığı, Kürtlerin ayrı bir devlet yerine Türkiye içerisinde oluşturulacak konfederasyonun bir parçası olarak yaşamaları gerektiğini öne sürmüştür.

PKK'nın yaşadığı kayıpları, ortaya çıkan bölgesel gelişmeleri ve uluslararası konjonktürü de dikkate alan Öcalan, demokratik konfederalizm projesi bağlamında 2005 yılında önemli bir değişikliğe giderek PKK'yı teşkilatlanma açısından yeniden yapılandırmıştır. Öcalan'ın direktifleri doğrultusunda gerçekleştirilen yapılanma süreci sonunda Koma Komalên Kurdistanê⁷ (KKK) adıyla bilinen ilk yapı ortaya çıkmıştır (Kurum, 2017, s.174; Erdoğan, 2019, s.49). Ancak bazı değişikliklerin ardından önce KKK adı altında gerçekleştirilen yeniden yapılanmada bir kez daha isim değişikliğine gidilmiş ve 2007 yılında Koma Ciwalen Kurdistan⁸ (KCK) adını almıştır (Erdoğan, 2019, s.50).

KCK ile terör örgütü 4 parçalı mücadele stratejisine yönelerek her ülkede özerklik kazanmak amacıyla kentlere uzanan bir yapı kurmayı hedeflemiştir. KCK ile sivil alanda yeniden yapılanan PKK, KCK

⁷ Kürdistan Dernekler Topluluğu

⁸ Kürdistan Topluluklar Birliği

yapılanması ile mahalle, semt, ilçe düzeyinde örgütlenmeyi hedeflemiştir. Bu yapı içerisinde yer alan *Siyaset Akademileri* aracılığıyla da hem militan devşirme hem de endoktrinasyon süreçlerini gerçekleştirmeye devam etmiştir (Saeed, 2017, s.65; Demir, 2017, s.293). Öcalan'ın direktifleri doğrultusunda Irak, İran ve Suriye'de kurulan uzantılar aracılığıyla terör örgütünün etki alanı genişlemiş ve hepsi KCK çatısı altında bir araya getirilmiştir. Özellikle Arap Baharı olarak bilinen muhalif halk hareketliliğinin Suriye'de ortaya çıkmasıyla birlikte hem bölgesel hem de uluslararası düzeyde görünürlüğünü artırmaya başlamıştır. DEAŞ'a karşı mücadelede kendisini seküler karakterli bir yapı olarak öne sürmesi ise batılı ülkelerden para, teçhizat ve politik destek elde etmesini sağlamıştır.

2010'lu yılların başlangıcında önemli militan kayıpları yaşayan PKK, 2013 yılında dönemin hükümeti tarafından başlatılan çözüm sürecini Suriye'deki uzantısı terör örgütü PYD/YPG'nin kazanmış olduğu görünürlük ve alan kontrolünün de etkisiyle terk etmiştir. Suriye'de koşulların doğrudan ne kadar etki edip etmediğini ampirik bir şekilde ölçmek mümkün olmasa da çözüm süreci sonucunda PKK'nın silah bırakmayacağına dair pek çok veri bulunmaktadır. Zira 2013-2015 yılları arasında Türkiye'nin güneydoğu bölgesinde yer alan pek çok il ve ilçe merkezinde sokaklarda barikatlar kurulması, halktan zorla haraç toplanması, PKK'nın hem sempatican hem de militan kadrosunu güçlendirilmesi ve şehirlere silah aktarılması gibi gelişmeler önemli birer kanıt olarak değerlendirilebilir. Bu da PKK'nın çözüm sürecinde örgütü tasfiye edip siyasi alana geçiş yapmak yerine silahlı alanda kalmayı tercih ettiğini göstermiştir.

3. TERÖR ÖRGÜTÜ PKK'YI AYAKTA TUTAN NEDENLER

Bu başlık altında literatür tartışması altında ele alınan noktalardan hareket edilerek PKK'nın örgütsel yapılanması ve militan sayısı, propaganda gücü, finansman kapasitesi, diaspora gücü, otorite boşluğu bulunan ülkelerde konumlanma politikası, almış olduğu destekler (yerel, bölgesel ve uluslararası) ve ittifak kurma stratejileri ele alınacaktır. PKK'yı ayakta tutan nedenler terör örgütünün kendi dinamiklerinden hareket edilerek değerlendirilmiştir.

PKK'nın 40 yılı aşan süreçte ayakta kalmasını sağlayan sebepler sadece kendi iç dinamiklerinden menkul değildir. Türkiye Cumhuriyeti'nin 1980'li yıllarda PKK'nın stratejisini doğru okuyamaması, Soğuk Savaş sonrası dönemde silahlı kuvvetlerinin dönüşüm sürecinin farklı sebeplerden

(ekonomik koşullar, kurumsal kültür) dolayı yavaş ilerlemesi, ülkenin 1990'lı yıllarda siyasi ve ekonomik istikrardan uzak olması ve teröristle mücadele politikasından terörle mücadele politikasına geçişte gecikilmesi gibi sebepler yer almaktadır. Bahsi geçen bu başlıklar çalışmanın sınırlılığı ve sadece PKK odaklı gerçekleştirilmesi sebebiyle inceleme kapsamına alınmamıştır.

3.1. Örgütsel Yapılanma ve Militan Sayısı

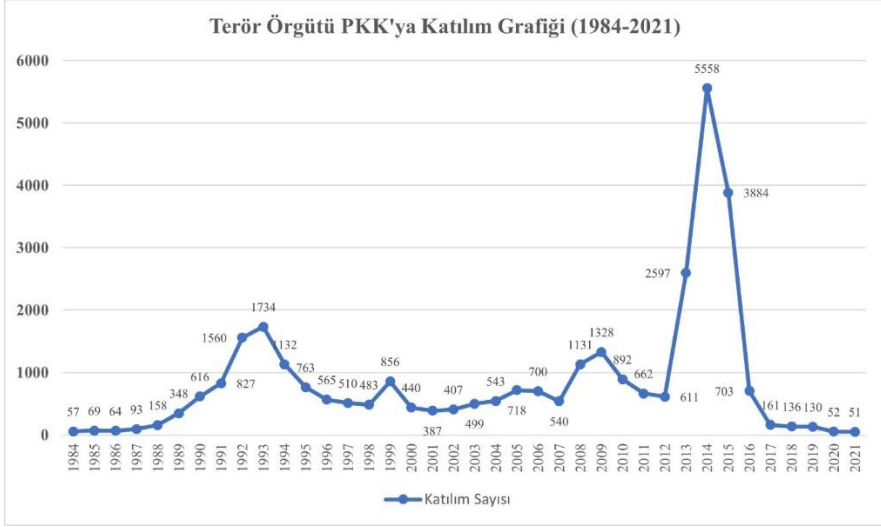
PKK kurulduktan sonra bağımsızlık amacını gerçekleştirmek için parti, cephe ve ordu ekseninde üç unsura dayalı bir yapılanma teşkil etmiştir (Genelkurmay, 1985, s.32; Özcan 1999, s.69). İdeolojik olarak Marksist-Leninist karaktere sahip olan terör örgütü, liderlik yapılanması açısından da Stalinist bir yapıya sahip olmuştur (Kim ve Yun, 2008, s.70). Bilhassa Öcalan'ın sorgulanamaz kişiliği ve rakiplerini ortadan kaldırması bu yapının oluşmasında etkili olmuştur.

Stalinist liderliğin yanı sıra ABD'deki kült tipi yapılanmaya sahip tarikatlarda olduğu gibi kült bir liderlik yapısına sahip olması da PKK'nın öne çıkan en belirgin özelliği olmuştur (Nacos, 2019, s.189). PKK'nın kuruluşundan itibaren inşa edilen kült liderlik yapılanması terör örgütünün uzun süre ayakta kalmasında ve örgüt içinde liderlik tartışmalarının yaşanmasını engellemede önemli bir rol üstlenmişti. PKK içerisinde "APO" olarak bilinen Abdullah Öcalan figürünün önemli bir konumu bulunmaktadır (İlhan, 2013). Zira kült liderlik yapılanmasının olduğu terör örgütlerinde liderin varlığı terör örgütünün pek çok alandaki varlığını sürdüren bir karakterdir.

Terör örgütü lideri, 1999 yılında Özel Kuvvetler Komutanlığı ve Millî İstihbarat Teşkilâtı tarafından gerçekleştirilen bir operasyon sonucunda Kenya'da yakalanmış ve akabinde gerçekleştirilen yargılama sonucunda ömür boyu hapse mahkûm edilmiştir. Bu gelişmeye PKK kadroları ilk başta terör saldırılarıyla karşılık vermişse de ilerleyen süreçte terör örgütü ayakta kalmak için Öcalan'ın direktifleri doğrultusunda ateşkes ilan etmek zorunda kalmıştır (White, 2016, s.40). Bu da ömür boyu hapse mahkûm edilmiş olmasına rağmen, Öcalan'ın örgüt içi disiplinini sağlamayı sürdürdüğünü göstermektedir.

**Terör Örgütlerinin Hayatta Kalmasını Sağlayan Nedenler: Terör Örgütü
PKK Odaklı Bir İnceleme, 1978-2022
Sertaç Canalp KORKMAZ**

Şekil 1- Terör Örgütü PKK'ya Katılım Grafiği (İçişleri, 2021; Habertürk, 2022)

PKK'nın kuruluş yıllarında hızlı bir örgütlenmeye gittiği görülmektedir. 12 Eylül 1980 öncesinde PKK'nın 22 il ve 63 ilçede etkisi bulunduğu ifade edilmiştir (Genelkurmay, 1985, s.5). Ancak 12 Eylül sonrasında PKK'ya yönelik gerçekleştirilen operasyonlar sonucunda başta yönetim kadrosundan 132 kişi olmak üzere, 2385 terör örgütü destekçisi yakalanmıştır. Bu gelişme, yeni kurulmuş ve henüz yapılanma süreci içerisinde bulunan terör örgütü açısından önemli bir kayıp olarak değerlendirilebilir. Fakat 12 Eylül öncesinde başta Abdullah Öcalan olmak üzere terör örgütünün yönetim kadrosunda yer alan bazı militanlarının Suriye'ye kaçmış olması PKK'yı topyekûn bir yok oluştan kurtarmıştır.

İçişleri Bakanlığı tarafından paylaşılan Şekil-1'deki veriler dikkate alındığında gerçekleştirilen ilk terör saldırısının ardından 1993 yılına kadar PKK'ya katılımın artış gösterdiği, 1993-1999 yılları arasında düşüşe geçtiği, 1999 yılında bir yükseliş yaptığı ve Öcalan'ın yakalanmasının ardından 2013 yılında başlatılan Çözüm Süreci'nin başlangıcına kadar bir ivme kazandığı görülmüştür. Ancak terör örgütüne katılımın herhangi bir keskin düşüş sergilediği de görülmemiştir. Aksine, Çözüm Süreci olarak bilinen dönemin başlamasıyla birlikte 1984-2012 yılları arasında gerçekleşen katılım sayısının %30 kadarı 2013-2015 döneminde gerçekleşmiştir. Bu sayısal veri dikkate değerdir. Pek çok açıdan sorun yaşandığını göstermekle birlikte

PKK'nın militan devşirme havuzu açısından bir sorun yaşamadığını, propagandasında etkili olduğunu ve alınan güvenlik tedbirlerinin yetersiz olduğunu göstermiştir.

Çözüm Süreci'nin Suriye'deki gelişmeler ekseninde PKK tarafından terk edilmesiyle birlikte Hendek Operasyonları olarak bilinen dönemin başlamasının ardından PKK'ya yönelik gerçekleştirilen operasyonlar sonucunda militan katılım sayısında keskin bir düşüş görülmüştür. Terör örgütü 1980'li yılların başındaki konumuna geri dönmüştür. Terör örgütleri varlıklarını sürdürebilmek için üç temel kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Bunlar sırasıyla örgütün amaçlarını gerçekleştirmesi için mücadele edecek militanlar, militanları bir arada tutacak ideoloji ve terör örgütünün her türlü eylemini ve faaliyetlerini gerçekleştirmesi için gereken finansal kaynaklardır. Finansal kaynaklar, terör örgütleri için militan devşirme, eğitim, ölen militanların ailelerine destek olmak için gerekmektedir (Labayle ve Long, 2009, s.8). Bu açıdan bakıldığında Türk güvenlik güçlerinin son birkaç yıla kadar öne çıkarmadığı terörle mücadele konseptinin yavaş yavaş teröristle mücadele konseptinin yerini aldığı görülmektedir. Terör örgütünden ayrılan ve güvenlik güçlerine doğrudan teslim olan militanların yanı sıra ikna yoluyla teslim olanların sayısındaki artış, teröristle mücadele politikası kapsamında sadece alt düzeydeki militanlara değil, terör örgütüne militan devşirenlerin (*recruiter*), üst-düzyer terör örgütü yöneticilerinin etkisiz hale getirilmesi sayesinde PKK'nın zayıflamaya başladığı ifade edilmiştir.

Terör örgütünü militan kadrolarında yaşadığı zorluklar karşısında Öcalan tarafından 2005 yılında temelleri atılan KCK yapılanmasından da yararlanmıştı. Bölgesel olarak PKK'yı yeniden yapılandıran ve ülke uzantıları oluşturulması sonucunda Suriye'de PYD ve silahlı kanadı olarak YPG, İran'da PJAK ve silahlı kanadı olarak YRK, Irak'ta PÇDK ve Türkiye'ye yönelik olarak da PKK ve silahlı kanadı olarak da HPG bulunmaktadır. Ancak KCK'nın örgütsel yönetim yapılanmasına bakıldığında PKK kadrolarının yer aldığı görülmektedir. Bu da terör örgütünün *franchise* şeklinde çalıştığını, PKK merkez kadrolarından müteşekkil olduğunu göstermektedir. Fakat örgütün militan kaybının yüksek olduğu zamanlarda bölgesel uzantıların militan kadrolarından yararlanılarak militan rotasyonu gerçekleştirilmektedir (Self ve Ferris, 2016). Diğer yandan, ABD tarafından 1997, Avrupa Birliği (AB) tarafından ise Mayıs

2002'den beri terör örgütleri listesinde yer alan PKK (CRS Reports, 2019), hâlihazırda Irak'ın kuzeyindeki Sincar, Erbil, Süleymaniye, Duhok gibi şehirlerde varlığını sürdürmektedir. Terör örgütünün İran ve Suriye'de ise uzantıları varlık göstermeye devam etmektedir.

Irak'ın kuzeyinde irili ufaklı onlarca kampa sahip olan PKK'nın ana karargâhı ise Kandil Dağı'nda bulunmaktadır. Oldukça geniş bir coğrafyada varlık gösteren terör örgütünün 1990'lı yılların başında 10.000 düzeyinde olan militan kadrosunun 2010'lu yılların ortasına gelindiğinde 30.000'e dayandığı iddia edilmektedir (Criss, 1995, s.20; Habertürk, 2015). Bu kadar yüksek sayıdaki militan varlığının temel ihtiyaçlarının karşılanması için önemli bir gelir kaynağına sahip olunması gerektiği aşikârdır. Ayrıca, ölen militanların ailelerine terör örgütü tarafından destek olmak amacıyla yapılan yardımlar ile farklı seviyelerde sürdürülen propaganda ve doktrin faaliyetlerinin yüksek gelir olmadan sürdürülmesi mümkün değildir. Terör örgütünün sahip olduğu militan kapasitesini sürdürmesi için özellikle üç unsur öne çıkmaktadır. Her koşulda propaganda yapmayı sürdürebilmesi, finansman akışını sağlayabilmesi ve coğrafi konumudur.

3.2. Propaganda Gücü

Terör örgütü PKK'yı pek çok terör örgütünden ayıran önemli unsurlardan bir tanesi de terör örgütünün ortaya çıkış sürecinden itibaren geliştirmiş olduğu propaganda kapasitesi olmuştur. Örgütün resmi yayın organı olarak kabul gören Serxwebun adını taşıyan dergi 1982 yılından itibaren aylık olarak yayınlanmaktadır. Bahsi geçen bu örgütsel yayına ait arşivin 2011 yılı itibarıyla dijital ortama taşınmış olması sınırlı ulaşılabilirlik engellenin ortadan kalkmasını sağlamıştır. Türkiye sınırları içerisinde basımı ve dağıtımı yasak olan derginin Almanya'da basıldıktan sonra Türkiye'ye kaçak olarak sokulduğu ve baskın gerçekleştirilen örgüt evlerinde bulunması sonucunda açığa çıkarılmıştır.

PKK'nın propaganda gücünde öne çıkan en önemli özellik değişen yerel, bölgesel ve uluslararası gelişmeler karşısında propaganda içeriğini güncelleyebilmesidir (Korkmaz, 2021). Yapılan bir çalışmada PKK'nın örgütsel kimliği olarak kabul ettiği Serxwebun incelenmiştir. Bu çalışmada terör örgütünün propagandasında her zaman “önce PKK” yaklaşımını savunduğu belirtilmiştir (Korkmaz, 2021, s.104). Propagandasında ağırlıklı olarak yerele odaklanan terör örgütünün Ortadoğu'daki çatışmaların artış gösterdiği dönemlerde propagandasını bölgesel gelişmeleri dikkate alarak

güncellediğine dikkat çekilirken, Serxwebun dergisinin yayınlanmaya başladığı 1982 yılından 1991 yılına kadar geçen süreçte uluslararası gelişmelerin en çok öne çıktığı dönem olduğuna yer verilmiştir. Ancak buna rağmen, PKK'nın hedef kitlesi itibarıyla her zaman Türkiye sınırları içerisinde yaşayanlar olduğunu odaklanarak propaganda materyalinde Türkiye içerikli metinlere yer vermiştir.

PKK'nın yapmış olduğu propaganda içerisinde konjonktüre uyum sağlayan değişimler olsa da terör örgütünün kuruluş sürecinden itibaren gerçekleştirmek istediği amacına yönelik değişmeyen, sabit temaların da yer aldığı görülmektedir. Korkmaz tarafından yapılan çalışmada PKK'nın propagandası 4 döneme ayrılmıştır. Birinci dönem olarak 1982-1991 aralığında PKK tarafından en çok kullanılan sözcükler arasında ilk sırada Kürdistan sözcüğü yer alırken, ikinci sırada PKK, üçüncü sırada ise devrimci yer almıştır. 1992-2001 dönemindeki sıralamada yer alan sözcükler sadece yer değiştirirken, 2002-2010 döneminde tamamen etnisiteye odaklanılmış ve sırasıyla Kürt, özgürlük ve mücadele sözcükleri en çok referans verilenler olmuştur. Son dönem olan 2011-2019 zaman aralığında ise yine aynı şekilde Kürt ve özgürlük sözcüklerinin en çok referans aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde PKK'nın dönemin gelişen şartlarına odaklanarak çalışmalarında o temaları öne çıkardığı görülmüştür. Kuruluş süreci sonrası dönemde en çok Kürdistan sözcüğünün kullanılmış olması bir tesadüf olmamakla birlikte, örgütsel kimliğin güç kazanmaya başladığı 1990'lı yıllarda ise PKK öne çıkarılmıştır.

11 Eylül'den Arap Baharı olaylarına kadarki dönemde ise PKK Irak'ta ABD işgalinin yarattığı sonuçlardan etkilenerek özgürlük ve mücadele söylemini öne çıkarmış, ateşkes sürecini terk ederek kendisini dört ülkede etnik temelli yeniden yapılandırmış ve buna uygun bir propaganda gerçekleştirmiştir. Arap Baharı sonrasında çalışmanın yapıldığı 2019 yılına kadarki dönemde ise bir önceki dönemde yapılan propagandanın Irak'ın kuzeyindeki otorite boşluğu ve Suriye'deki iç savaş şartları da dikkate alınarak devam ettirildiği görülmüştür. Tüm bu genel dönemler dikkate alındığında PKK'nın temel amacı olan bağımsız Kürt devletini kurmak için yürütülen mücadeleyi öne çıkarmaktan ve etnik propagandadan asla vazgeçmediği görülmüş, 40 yılı aşan propaganda mekanizmasında ise bir süreklilik yakaladığı tespit edilmiştir.

3.3. Finansman Kapasitesi

Terör örgütleri açısından finansman, pek çok temel faaliyetinin başlıca kaynağını oluşturmaktadır. Bu yüzden de finansal kaynağı olmayan bir terör örgütünün ayakta kalması mümkün değildir (Demir, 2008, s.70). Kuruluş sürecinde PKK finansal kaynak yaratırken organize suç örgütü şeklinde hareket etmiştir. İlerleyen yıllarda ise sıradan bir terör örgütünün gerçekleştiremeyeceği kadar karmaşık bir finansal gelire ulaşmıştır. Bu noktada yapılan bir çalışmada yer alan önemli bir tespite yer vermek gerekir: “PKK’ya bugüne kadar yapılan finansal ve ideolojik desteğin, terör örgütünün başarısızlığa rağmen sürüyor olması siyasi motivasyonun yerini ekonomik motivasyonun almış olabileceğidir” (Akartuna ve Thornton, 2021, s.4). Bu tespitin yapılmasını sağlayan neden ise PKK’nın organize suç örgütleri gibi hareket etmesidir.

Her terör örgütünde olduğu gibi PKK da gerçekleştirdiği terör saldırılarından kullandığı silah ve teçhizatın elde edilmesine, militanların ihtiyaçlarından propaganda faaliyetlerini sürdürmeye kadar uzanan çeşitli eylemlerini gerçekleştirmek için finansmana ihtiyaç duymaktadır. Terör örgütünün finansman gelirlerinin çok çeşitli ve bazı faaliyetlerini yasal alan faaliyetleri üzerinden gerçekleştirmiş olması terör örgütüne uzun yıllar süren maddi destek süreci kazandırmıştır. Özellikle Türkiye’nin doğu ve güney doğu illerinde PKK’ya müzahir siyasi partiler tarafından yönetilmiş olan belediyelerde PKK’ya sempati duyan ya da doğrudan militan kadroda yer almış/alan kişilerin istihdam edilmiş olması terör örgütüne önemli maddi gelir kapısı açmıştır. Zira, İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan raporlarda (2017, 2019) Türkiye Cumhuriyeti devletine ait kaynakların Halkların Demokratik Partisi’nce (HDP) yönetilen belediyeler tarafından PKK’ya destek sağlamak amacıyla kullanıldığı saptamaları yer almaktadır. Bahsi geçen raporlarda bu yardımların yalnızca finansal düzeyde gerçekleştirilmediği, belediye teşkilatlarına ait araçlar ile terör örgütüne lojistik destek de sağlandığı saptamaları bulunmaktadır (İçişleri, 2017-2019)

PKK’nın siyasi partiler haricindeki diğer bir gelir kaynağı ise yurtiçi ve yurtdışındaki terör örgütüne müzahir sivil toplum kuruluşları üzerinden elde edilen bağışlardır. PKK’nın Avrupa’daki yapılanması, diaspora Kürtleri üzerinde ciddi baskılar oluşturmaktadır. PKK’nın Ekim 1986’da gerçekleştirilen 3. Kongresinde alınan karar çerçevesinde terör örgütüne finansal kaynak yaratmak amacıyla *Vergilendirme Kanunu* gibi uygulamalar

geliştirilerek hem yurtiçinden hem de yurtdışında ticaretle uğraşan Kürt kökenli vatandaşlardan zorla para tahsil edilmeye başlanmıştır. Burada yaşayan Kürtlerden -gönüllü olanlar olmakla birlikte- bağış adı altında haraç toplanmaktadır (Byman vd, 2001, s.56). European Union Agency for Law Enforcement Cooperation (EUROPOL) tarafından yayınlanan Terrorism Situation & Trend raporu (TESAT) 2017’de ise PKK’nın sadece Fransa’daki Kürt STK’ları üzerinden elde ettiği gelirin 5,3 milyon avro olduğu ifade edilmiştir (Europol, 2017). Bahsi geçen bu raporlarda PKK’nın Avrupa’daki legal STK’lar üzerinden elde ettiği bağışları Türkiye ve Ortadoğu’daki eylemlerini finanse etmek için kullanıldığı ifade edilmiştir (Europol, 2018).

PKK’nın sahip olduğu örgütsel yapı ve farklı ülkelere dönük teşkilatlanması, geniş militan kaynağı ve envanterinde yer alan silahlar düzenli ve güçlü bir finansman kaynağına sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle 2007 yılından itibaren geçiş yaptığı KCK stratejisiyle birlikte Türkiye içerisindeki finansman ihtiyacını kendisine müzahir sivil toplum kuruluşları ve siyasi partiler üzerinden sağlamaya başlamıştır. Bu kapsamda farklı isimler adı altında faaliyet gösteren etnik-Kürt partileri, Türkiye’nin doğu ve güneydoğu bölgelerinde kazandıkları belediyeler üzerinden önemli bir kazanç elde etmeye başlamıştır. 31 Mart 2019 yerel seçimlerinde 3 büyükşehir, 5 il, 45 ilçe ve 12 belde belediyesi olmak üzere 65 belediye kazanmıştır. Ancak İçişleri Bakanlığı (2017) tarafından yayınlanan raporda HDP’nin kazandığı belediyelere terör örgütlerine yaptıkları yardımlar nedeniyle kayyum atandığı da özellikle vurgulanmıştır (İçişleri, 2017).

PKK’nın terör faaliyetlerini sürdürmek amacıyla ihtiyaç duyduğu finansmanı karşılamak için başvurduğu yöntemler sadece Türk güvenlik güçlerinin dikkatini çekmemiştir. EUROPOL gibi uluslararası teşkilatlar tarafından da PKK’nın insan ticareti, uyuşturucu ticareti gibi illegal yöntemlere başvurduğu belirtilmektedir (Europol, 2011, s.22). Avrupa merkezli bir kuruluş olan EUROPOL’ün PKK’ya dair tespitleri önemlidir. Zira PKK’nın mali kaynakları açısından Avrupa devletleri önemli bir konuma sahip olmuştur (Özcan, 1999, s.312). PKK’ya müzahir olan ve Belçika’da bulunan TV kanallarının 200 milyon dolarlık bir bütçeye sahip olduğu da ifade edilmiştir (Yılmaz ve Tetik, 2019, s.122). Forbes dergisinde 2018 yılından kaleme alınan bir makalede dünyanın en zengin 10 terör örgütü arasında PKK da yer almıştır. Aynı zamanda listede yer alan bu 10

örgüt arasından en az beş tanesinin uyuşturucu ve tütün kaçakçılığıyla uğraştığını belirtilmiştir (Nacos, 2019, s.228).

Uyuşturucu kaçakçılığı PKK'nın finansman kaynakları arasında eskiden beri önemli bir yere sahip olmuştur (Laquer, 1999). TESAT'a göre PKK hala Avrupa topraklarındaki finansman ihtiyacını karşılamaya, propaganda faaliyetlerini gerçekleştirmeye ve militan devşirmeye devam etmektedir (Europol, 2020). Yine yapılan başka bir çalışmada ise PKK'nın HDP'li belediyelerin imkân ve kaynaklarından azami derecede yararlandığı, yine bazı HDP'li belediyelerce imar izni verilmesi karşılığında örgüte tehditle para talep edildiği ve Diyarbakır ilinde 2015 yılında gerçekleştirilen operasyon neticesinde 725 konutluk inşaattan örgüte %7-10 oranında pay istendiği ifade edilmiştir (Sevgel, 2019, s.12).

3.4. Diaspora Gücü

Terör örgütlerine yönelik diaspora desteği konusunda önemli çalışmalar bulunmaktadır. Diaspora desteğinin özellikle terör örgütünün finansman ihtiyacının karşılanması noktasında ve yaptıkları eylemlerin uluslararası kamuoyuna duyurulması noktasında etkili olduğu bilinmektedir. Diaspora desteği olan terör örgütlerinin yürütülen terörle mücadeleye karşı daha dirençli olduğu da ifade edilmektedir (Piazza, 2018; Ilgit ve Pusane, 2018). Bu konuda sıkça gösterilen örnek ise Irish Republican Army⁹ (IRA) terör örgütüdür (Cochrane, 2007). IRA'nın farklı ülkeler nezdinde sağlamış olduğu diaspora desteğinin kesilmesinin ardından terör örgütünün de güç kaybetmeye başladığı belirtilmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında şekillenmeye başlayan, Cumhuriyet sonrası dönemde ivme kazanan Kürt diasporası, özellikle Türkiye'den Avrupa'ya doğru yaşanan işçi hareketliliğinin yanı sıra ülkedeki askeri darbeler sonucunda yurt dışına kaçan kriminal şahısların da etkisiyle önemli bir güç kazanmıştır. Diğer yandan, Avrupa'da yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Kürtlerden ise ekonomik olarak bağış adı altında toplanan haraçlar ile terör örgütünün düzenli bir gelir elde etmesi sağlanmıştır. Ilgit ve Pusane'ye göre (2018) "PKK yabancı devletlerden barınak, finansman ve istihbarat desteği alırken, Avrupa'daki Kürt diasporası ise sağlamış olduğu lojistik ve finansal desteğe ek olarak Kürt kimliğinin şekillenmesinde, mobilizasyonun ve politize olmasında önemli rol

⁹ İrlanda Cumhuriyet Ordusu

oynamıştır.” Avrupa’daki Kürt diasporasının PKK açısından en önemli avantajı ise Avrupa’daki demokrasi ve insan hakları söylemi altında gerçekleştirdiği faaliyetlerdir.

3.5. Otorite Boşluğu Olan Bölgelerde Üslenme Politikası

Terör çalışmalarına dair literatürde önemli tartışmalardan birisi de devlet otoritesinin çöktüğü ya da kontrolü sağlamada başarısız olduğu ülkelerin terör örgütleri açısından zengin kaynaklar sunan coğrafyalar haline gelmesiyle alakalıdır (Newman, 2007). Her çökmüş ya da başarısız devletin terör örgütüne ev sahipliği yapmadığı iddia edilse de son yıllarda dikkat çeken *Kırılğan Devletler Endeksinde*¹⁰ yer alan Afganistan, Pakistan, Yemen, Irak, Somali, Libya, Suriye gibi ülkelerde terör örgütlerinin aktif bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Bu noktada önemle belirtilmesi gereken bir nokta daha bulunmaktadır. Sınır aşan terör örgütlerinin çökmüş ya da başarısız devletlerde varlık gösterdiği. Bahsi geçen bu ülkelerde bulunan DEAŞ, El Kaide, Hizbullah, PKK gibi terör örgütlerinin farklı ülkelerde uzantıları, hücreleri ve terör saldırısı gerçekleştirme kapasiteleri bulunmaktadır.

Terörizm literatüründe terör örgütlerinin başarısız ya da çökmüş olarak ifade edilen devlet modelinden güç aldığı, bazı vakalarda bu tür kaotik ortamların terör örgütlerini güçlendirdiği de ifade edilmiştir (Newman, 2007). Ancak burada ifade edilmesi gereken esas mesele terör örgütlerinin sadece başarısız ya da çökmüş devletlerde bulunmadığıdır. Bugün pek çok demokratik ve gelişmiş batılı devlet içerisinde de terör örgütleri güvenli bir şekilde varlığını sürdürmeye devam edebilmektedir (Schneckener, 2004, s.7; Newman, 2007, s.464). Bilim insanlarının çökmüş/başarısız devletlerin terör örgütlerine güvenli bir ortam sunduğuna dair düşünmeye sevk eden ise Weber’e göre tanımlanan modern devletin erozyona uğramış olmasıdır. Modern devlet, Alman düşünür Max Weber’e göre “meşru şiddet kullanma tekeli elinde bulunduran” yapı olarak ifade edilmiştir. Burada da modern devletin meşru şiddet kullanma tekeline sahip olmasına rağmen bunu fiili olarak icra edememesi sonucunda bir terör örgütünün topraklarına gelerek kamp kurması, eğitim yapması ve militan devşirmesi gibi faaliyetlerde bulunması söz konusu olmuştur (Menkhaus,

¹⁰ The Fund for Peace tarafından yayınlanan ve devletleri 12 parametre üzerinden değerlendiren bir endekstir. <https://fragilestatesindex.org/>

2003, s.7; Piazza, 2008, s.471; Paşagić, 2020, s.20). Fakat burada asıl önemli olan nokta, devlet otoritesinin çöktüğü ya da devlet aygıtının başarısız olduğu ülkelerin, terör örgütleri tarafından başka ülkelere terör saldırısı düzenlenmesi noktasında barınak görevi görmesidir.

Bu nokta dikkate alındığında PKK'nın Irak'ın kuzeyine yerleşme süreci ve 1990'lı yıllardan itibaren 2022 yılına kadarki konumu bu kapsamda değerlendirmeye önemli bir örnek teşkil etmektedir. Zira Irak'ın kuzeyinde gerek Irak Merkezi Yönetimi'nin (IMY) gerekse Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin (IKBY) gereken hiçbir güvenlik önlemini almaması ve PKK'ya karşı operasyon düzenleyememesi önemli bir parametredir. Ayrıca, Irak'ın kuzeyinde sadece PKK değil, İran Devrim Muhafızları tarafından desteklenen Şii milisler ve dini motifli DEAŞ gibi terör örgütleri de yer almaktadır.

Terör örgütlerinin herhangi bir coğrafyada konumlanma politikasına bakıldığında öncelikli amacının kendisini ayakta tutacak kaynaklara sahiplik durumu ve bu kaynaklara olan uzaklığıyla alakalıdır. PKK kurulduktan kısa bir süre sonra Türkiye'de 12 Eylül 1980 askeri darbesi gerçekleşmeden önce ülkeyi terk edip Suriye'ye sığınmıştır. Bu noktada uzun yıllar terör örgütünün eğitim ve yönetim merkezi Lübnan'ın Bekaa Vadisi olmuştur. Burada Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) de dâhil olmak üzere başka Marksist karakterli terör örgütleri ile aynı ortamı paylaşmıştır. Kampın Türkiye'ye olan uzaklığı ve Soğuk Savaş'ın devam ediyor oluşu gibi etkenler de göz önüne alındığında o dönem Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) kampın bulunduğu coğrafyaya yönelik bir operasyon/harekât gerçekleştirilmesi söz konusu olmamıştır.

1980'li yılların sonuna doğru PKK'nın Irak'ın kuzeyine yerleşme süreci başlamıştır. Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi ve sonrasında gerçekleşen Körfez Savaşı sonucunda ise Irak ordusunun 36. Paralelin üzerine geçmesi yasaklanmıştır. Bu bölgede yaşanan devlet otoritesi boşluğu ise PKK'nın başta IKBY kontrol alanına ve coğrafi açıdan korunaklı olarak kabul edilen Kandil Dağı'na yerleşmesiyle sonuçlanmıştır. Kandil Dağı'nın bulunduğu alanda yer alan sayısız vadinin PKK'ya sağlamış olduğu coğrafi üstünlük uzun yıllar PKK'ya karşı kapsamlı bir harekât gerçekleştirilmesini de engellemiştir.

TSK'nın 90'lı yıllarda yeniden yapılanma süreciyle yaşadığı teşkilatlanma ve teçhizat dönüşümü orduya sınır ötesinde hem kara hem de hava harekâtı gerçekleştirmesine katkı sağlamıştır. Bu da terör örgütü PKK'nın bulunduğu Kandil Dağı ve hinterlandında birden fazla kamp kurmasına, bölgede sayısını binlerce olduğu bilinen mağaralara çekilmesine, bir kısmının IKBY'ye gelerek özellikle Süleymaniye'de legal faaliyetlerde bulunmasına yol açmıştır. Sivil halkın arasında karışan terör örgütü mensuplarının iyi bir istihbarat desteğine sahip olmadan etkisiz hale getirilemeyecek olması da bölgeye topyekûn bir harekâtı engellemiş ve terör örgütü militanlarına uzun yıllar gece dağda, gündüz şehirde bulunma fırsatı sunulmuştur.

2010'lu yılların ikinci yarısından itibaren TSK'nın yoğun bir şekilde teknoloji desteğinden yararlanarak bölgeyi insansız hava araçlarıyla izlemeye ve tespit ettiği teröristleri de silahlı insansız hava araçlarıyla etkisiz hale getirmeye başlaması PKK'nın sahip olduğu coğrafi avantajın da ortadan kalmasına yol açmıştır. PKK'nın Irak'ın kuzeyinde zayıflayan konumu güçlendirmek için de daha önce temelleri Öcalan'ın direktifleri doğrultusunda atılan dört parçalı sözde Kürdistan yapılanması çerçevesinde kurulan Suriye uzantısı, bugünkü PKK kadrolarının tasfiye olması ya da ortadan kaldırılması durumunda Suriye'nin doğusunda başta ABD'nin açık siyasi ve askeri desteğiyle varlığını sürdürmeye devam etmektedir (TRT Haber, 2021; Gürbüz, 2021). Terör örgütü PYD/YPG'ye yapılan ABD askeri yardımlarıyla örgütün askeri olarak kısa sürede ortadan kalkmayacağını göstermektedir.

3.6. Yerel, Bölgesel ve Uluslararası Destek

Terör örgütlerine sağlanan dış destek, varlıklarını sürdürme konusunda etkili unsurlardan bir tanesidir. Bu noktada da PKK'nın yerel, bölgesel ve uluslararası olmak üzere farklı düzeyde aldığı destekler bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan yerel destek PKK ile iltisaklı siyasi partilerin PKK'ya sağlamış olduğu destektir. Bazı parti il ve ilçe ofislerinin militan devşirme amacıyla kullanıldığı belirtilmektedir. Türk güvenlik güçlerinin terörle mücadele kapsamında başvurduğu ikna yöntemi sonucunda PKK'dan ayrılan ve Türkiye'ye dönerek teslim olan militanların kendileri ya da aileleri tarafından HDP ofislerinin PKK'ya militan devşirmek amacıyla kullanıldığı ifade edilmiştir (Çiftçi, 2021). Ayrıca, yerelde PKK'ya

müzahir sivil toplum kuruluşlarının bulunması terör örgütünün legal alan faaliyetleri ile propaganda gücünü artıran bir ortam sunmaktadır.

Bölgesel desteğe gelindiğinde ise Türkiye'nin sınır komşularından yakın çevresine kadar uzanan geniş bir örneklemde PKK'ya destek sağlandığı görülmektedir. Bilhassa Soğuk Savaş boyunca devletler arasındaki rekabet terör örgütlerine tarafların arasındaki mücadeleden yararlanarak destek sağlama fırsatı sağlamıştır. Geline nokta Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan beri sorunlu ilişkilerinin bulunduğu Suriye, Yunanistan, Ermenistan gibi devletlerin PKK'ya yönelik desteği söz konusu olmuştur.

Terör örgütlerinin varlığını sürdürmesi, ihtiyaç duyduğu silah ve teçhizatı elde etmesi, finansman ihtiyacını karşılaması noktasında çökmüş/başarısız devletlerin de etkisi olmaktadır. Zira bu ülkelerde devlet aygıtının temel güvenlik fonksiyonlarını yerine getiremiyor oluşu terör örgütlerine bu alanlara sızmasını kolaylaştırmaktadır. Hatta bu bölgelere kalıcı olarak da yerleşebilmektedirler. Bu bağlamda PKK açısından Irak ve Suriye'nin örnek vakalar teşkil etmektedir. Irak'ta Birinci Körfez Savaşı'ndan (1991) itibaren ülkenin kuzeyinde güçlü bir merkezi devlet otoritesi bulunmamaktadır. Bölgede bulunan Peşmerge kuvvetleri ise her zaman PKK militanları ile çatışmaya girme konusunda endişe duymaktadır. Diğer örnek olarak ise Suriye'nin 2011 yılında Arap Baharı olarak bilinen süreç itibarıyla düştüğü konumdur. Daha önceki dönemde bu ülkenin PKK'ya desteği söz konusu olmuştur. Ancak bu planlı bir şekilde teröristlere yönelik devlet desteği olarak gerçekleşmiş ve 1998'e kadar sürmüştür (Özcan, 1999, s.50; Turgut, 2009; Yetkin, 2019). Fakat 2011 yılı sonrasında Suriye'de devlet aygıtının çökmesi, temel fonksiyonlarını kaybetmesi ve beraberinde ülke üzerindeki egemen iktidar konumunu da yitirmesiyle birlikte ülkenin kuzeydoğusuna doğru uzanan alanda PKK'nın Suriye uzantısı olan PYD/YPG'nin etkinlik kazanması söz konusu olmuştur.

PKK'ya bölgesel destek sağlayan ülkelerden ilki Suriye'dir. Terör örgütünün kuruluşundan kısa bir süre Suriye'ye geçmesi ve uzun yıllar faaliyetlerini Suriye üzerinden yürütmüş olması PKK'nın gelişme sürecinde etkili olmuştur. PKK'nın 1982 yılında gerçekleştirdiği 2. Kongresinde alınan kararlar arasında Suriye'nin Şam, Halep, Kamışlı ve Afrin şehirlerinde terör örgütüne ait temsilciliklerin kurulması kararının alınmış olması o dönem şartları dikkate alındığında Suriye'nin PKK'ya verdiği desteği

göstermektedir (Genelkurmay, 1985, s.8). PKK militanlarının Lübnan'ın Bekaa Vadisi'nde bulunan FKÖ'ye ait terör kamplarına götürülmesi ise ilerleyen dönemde Rusya Federasyonu'nda dışişleri bakanlığı ve başbakanlık koltuğunda bulunacak olan Yevgeny Primakov aracılığıyla gerçekleştirilmiştir (Özdağ, 2007, s.38). İlk kez 1979'da 12 Eylül askeri darbesinden önce bölgede eğitim almaya başlayan PKK militanları, 12 Eylül sonrasında da bölgede eğitim almaya devam etmiş, 1981-82 döneminde 300 PKK'lı eğitim almıştır (Özdağ, 2007, s.39; Marcus, 2012).

Suriye yıllarından sonra karargâhını ve ana kamplarını Irak'ın kuzeyindeki Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi kontrolündeki alana taşıyan PKK, burada uzun yıllar devlet otoritesinin olmaması sebebiyle rahat bir şekilde hareket etmiş, bölgeyi adeta güvenlik barınağı (*safe haven*) haline getirmiştir (Pirim ve Örtülü, 1999, s.53). Irak'ın kuzeyinde bulunan IKBY'deki siyasi partiler ile PKK arasındaki ilk temas 1983 yılında, Barzani aşiretinin partisi olan Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ile kurulmuştur (Černy, 2018, s.153). 1983'te kurulan temas sonucunda PKK ile KDP arasında bir protokol yapılmış ve bu protokolün sonucu olarak Irak'ın kuzeyinde Lolan Kampı oluşturulmuştur (İmset, 1993, s.102; Erkmen, 2002: s.167). Askeri ve siyasi olarak yapılanan, Avrupa'da sivil toplumla bütünleşmeye çalışan, Rusya'da temsilciliği bulunan terör örgütünün geniş bir örgütsel yapılanması söz konusudur.

Diğer yandan Türkiye'nin dış politikada uzun yıllardır sorun yaşadığı hem Yunanistan'ın hem de Ermenistan'ın PKK'ya siyasi ve askeri destek sağlaması da terör örgütün elde ettiği desteğin çeşitlilik göstermesi sonucunda varlığını uzun yıllar sürdürmesinde etkili olmuştur. Rusya'nın en başından itibaren PKK'ya askeri destek sağlaması (Kaválek ve Mareš, 2018, s.104) ABD'nin açık bir şekilde Suriye uzantısı PYD/YPG'ye geniş bir yelpazede destek sağlaması söz konusu olmuştur. Türkiye'nin sınır komşuları doğrudan ve dolaylı bir şekilde PKK'ya sahip çıkmış ya da destek sağlamışlardır. Byman tarafından yapılan çalışmada (2005, ss.27-31) Yunanistan'ın 1981-1999, İran'ın 1990-2005¹¹, Irak'ın 1991-2003 ve Suriye'nin ise 1980-1998 yılları arasında PKK'yı desteklediği ifade edilmiştir.

¹¹ Çalışmada günümüz ifadesi yer almaktadır. Byman tarafından yapılan çalışma 2005 yılında yayınladığı için o şekilde değiştirilmiştir. Araştırmacılara ve güvenlik sektörü çalışanlarına göre PKK'ya yönelik İran desteğinin günümüzde de devam ettiği değerlendirilmektedir.

Bu desteklerin dışında terör örgütüne yönelik farklı düzeyde uluslararası destekler söz konusu olmuştur. Başta ABD olmak üzere Avrupa Birliği üyesi ülkelerin de içerisinde yer aldığı batılı devletlerde terör örgütü serbest bir şekilde hareket ederek finansal kazanç elde etmektedir. Ayrıca, PKK'nın Suriye'deki uzantısı olan PYD/YPG'ye yönelik ABD'nin ciddi boyutlarda askeri desteği söz konusu olmuştur. Bu yardım başta Cumhurbaşkanı Erdoğan olmak üzere pek çok üst düzey Türk yetkili tarafından da ifade edilmektedir. Yapılan eleştirilerde ABD'nin şimdiye kadar 50 binden fazla tırdan oluşan yardımı PYD/YPG'ye ulaştırdığı ve yapılan bu yardımlar içerisinde yer alan silah ve teçhizatın bazılarının da Irak'ın kuzeyinde PKK'ya karşı yapılan operasyonlar esnasında ele geçirildiği ifade edilmiştir.

3.7. İttifak Kurma Stratejisi

Terör örgütleri varlıklarını sürdürmek, etki alanlarını genişletmek ve güçlerini artırmak gibi amaçlarla ittifak kurma arayışında olabilmektedirler (Bapat ve Bond, 2012). Kurulan ittifakta daha güçlü olan bir taraf bulunmaktadır. Böylelikle her iki taraf da kurulan ittifaktan yararlanmaya çalışmaktadır. Daha güçlü olan taraf kendi militanının bulunmadığı bir coğrafyada eylem gerçekleştirmek ya da varlık göstermek amacıyla da farklı terör örgütleriyle ittifak kurabilmektedir. Militan kadrolarında yaşadığı kayıplar neticesinde eylem gerçekleştirme sorunu yaşayan terör örgütleri ittifak kurarak benzer ideoloji ya da amaçlarla hareket eden terör örgütleriyle iş birliği geliştirebilmektedir.

Kurulan ittifakların terör örgütlerinin ayakta kalma süresini de artırdığı belirtilmiştir (Bacon, 2018). Diğer yandan terör örgütleri arasında yapılan ittifakın derinleşmesiyle birlikte terör örgütlerinin gerçekleştirdiği saldırılar sonucunda yaşanan can kayıplarının artış gösterdiği de ifade edilmiştir (Horowitz ve Potter, 2014). Ayrıca, daha güçsüz olan taraf açısından da kurulan ittifak yeni eylem yöntemleri, yeni silahlar anlamına gelerek daha güçsüz olan terör örgütünün imkânlarını geliştirmesine zemin sunmaktadır (Bacon, 2014). İttifak kurma genel olarak değerlendirildiğinde taraflar açısından kendi çıkar ve amaçları doğrultusunda hareket edilen bir yöntem olarak öne çıkmaktadır.

PKK'nın ittifak stratejisine bakıldığında ise en başından beri ittifak kurma politikasına sıcak baktığını söylemek mümkündür. 1980'li yılların hemen başında 12 Eylül Askeri Darbesi sonucunda yurt içinde alan

kaybeden sol terör örgütleri ve PKK, kaybettikleri gücü telafi etmek ve mevcut hedeflerini ulaşmak için ittifak kurmuşlardır. PKK, Dev-Yol 1 Haziran 1982’de *Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi* (FKBD-C) adı altında bir araya gelmişlerdir (Serxwebun, 1982, s.23). Ancak gerçekleştirilen ittifak, dönemin siyasi şartları dikkate alındığında beklenen etkiyi yaratmamıştır (Marcus, 2012, s.94). 1990’lı yıllarda TSK’nın artan askeri kapasitesi karşısında alan kaybetmek istemeyen ve yaşadığı militan kayıplarını da ittifak kurarak telafi etmek isteyen PKK bu kez *Devrimci Demokratik Güç Birliği* (DDBG) adlı yapıyı kurmuştur. Bazı sol terör örgütlerinin içerisinde yer aldığı bu yapı uzun süreli olmamış ve dağılmıştır. Bu yapının başarısız olması üzerine 1998 yılında *Birleşik Devrimci Güçler Platformu* (BDGP) kurulmuştur. Kurulan bu üçüncü ittifak da Öcalan’ın 1999 yılında yakalanmasından sonra dağılmıştır. İlerleyen süreçte uzun yıllar boyunca ittifak kurmayan PKK, bu kez Hendek Operasyonları sürecinde yaşadığı militan kaybını 2016 yılında PKK’nın da aralarında bulunduğu 9 terör örgütü arasında yapılan ittifak sonucunda *Hakların Birleşik Devrim Hareketi* (HBDH) adlı çatı yapılanmayı kurmuştur (Diken, 2016). PKK’nın yapmış olduğu ittifaklar sadece yurt içindeki terör örgütleri ile sınırlı değildir. Hem kuruluş öncesi süreçte hem de kuruluşundan kısa bir süre ittifak kurma stratejisine büyük önem veren PKK Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ile yaptığı ittifak ile barınma ve eğitim gibi temel konulardaki eksiklerini gidermiştir (Demir, 2008, s.68). Türk devletinin terörle mücadelede uyguladığı askeri politikalar sonucunda militan kadrosunda yaşadığı ciddi kayıpları telafi etmek için PKK’nın ideolojik olarak birtakım benzerlikler paylaştığı ama daha çok amaç uğruna bir araya gelerek farklı terör örgütleriyle ittifak kurduğu görülmüştür. PKK’nın ittifak kurduğu bu yapılar arasında terör örgütü olarak kabul edilen radikal sol gruplar yer almaktadır. Kimi zaman gerçekleştirilecek olan terör eylemi ittifak kurulan terör örgütü mensubu bir terörist tarafından gerçekleştirilebilmektedir.

Türkiye bağlamında değerlendirildiğinde, PKK’nın daha çok militan kaynağını belirli bir coğrafyaya odaklamaya çalıştığı, Türkiye geneline yayılmış eylem stratejisini ise ittifak yaptığı terör örgütleri aracılığıyla gerçekleştirmek istediği düşünülebilir. Ancak bu noktada ittifaka girilen terör örgütlerinin militan kadrosunun nicelik ve nitelik açısından PKK’dan kat be kat düşük olmasının bu terör örgütleri için de bir fırsat olarak görülmesine yol açabilir. Zira PKK ile ittifaka girerek örgütün ihtiyaç duyduğu eksiklerini telafi etme fırsatı olarak gördüğü söylenebilir.

SONUÇ

1978 tarihinde kurulan PKK, 1999 yılında Öcalan'ın yakalanıp yargılandıktan sonra ömür boyu hapsa mahkûm edilmesine rağmen ve askeri olarak yenilmesine rağmen hala ortadan kalkmamıştır (Kocher, 2002). Geçen 44 yıllık sürede yaşadığı tüm militan kayıplarına rağmen ayakta kalmayı başarabilmiştir. PKK'nın bugüne kadar ayakta kalmasını sağlayan çeşitli etkenler bulunmaktadır. 2000'li yılların ortasına kadar terör örgütünün yerelde kırsaldan aldığı lojistik desteğin, bölgesel düzeyde Suriye devletinden aldığı destek nedeniyle olduğu belirtilmiştir (Kim ve Yun, 2008). Bu yaklaşım Türkiye-Suriye ilişkileri düzeldiği ölçüde geçerliliğini kaybederken, 2011 sonrasında Türkiye-Suriye ilişkilerinin Arap Baharı'nın Suriye'de yol açtığı trajedi nedeniyle tekrardan bozulmasına ve bu yaklaşımın tekrardan geçerlilik kazanmasına yol açmıştır. Öte yandan terör örgütünün Irak'ın kuzeyinde oluşan otorite boşluğundan yararlanması, şehirlerde KCK üzerinden yapılanma arayışına girerek hem militan hem de finansal kaynaklarını çeşitlendirmesi, propagandasının kesintisiz olarak sürdürmesi ve içerisinde bulunduğu koşullara uyarlaması ile her geçen gün artan finansal kapasitesi gösterilebilir.

Terör örgütünün değişen şartlara uyum sağlaması ise Demir'in (2008) ifade ettiği üzere PKK'nın öğrenme kapasitesi ile alakalı bir özellik olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'nin yakın çevresinde yaşanan savaşların bölgede yarattığı otorite boşlukları ise PKK'ya hem barınma hem de ihtiyaç duyduğu silah ve teçhizat kaynağı açısından çok geniş fırsatlar sağlamıştır. 1998 yılında, Öcalan'ı sınır dışı etmemesi durumunda Türkiye'nin Suriye'ye yönelik bir harekât gerçekleştireceğini ifade edilmiştir. Ardından Öcalan sınır dışı edilmiş, akabinde PKK'ya yönelik bazı adımlar atılmıştır. Ancak PKK'nın Suriye'deki varlığı hiçbir zaman tamamen ortadan kalkmamıştır. Günümüzde PKK'nın doğrudan varlık göstermesinin haricinde parti olarak PYD'nin, silahlı kanadı olarak da YPG'nin kurulması PKK'nın Suriye'de spesifik bir yapılanmaya geçişi açısından oldukça önemli olmuştur. Diğer yandan Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi alanında bulunan KDP ile temasların artırılması ve bölgede bir kamp oluşturulması kararının alınmış olması PKK'nın daha kuruluş yıllarından itibaren Irak'ın kuzeyine geçiş yapma hazırlığı içerisinde olduğunu göstermektedir.

PKK elebaşı Öcalan tarafından örgütün yaşadığı açmazlar üzerine gerçekleştirdiği yeniden yapılanma ve Murray Bookchin'in inşa ettiği KCK

yapılanması terör örgütüne 21. yüzyılda ayakta kalması için stratejik bir değişiklik getirerek militan havuzundan finansal kapasiteye kadar bir genişleme fırsatı sunmuştur. Bu süreçte sivil alandaki uzantısı olarak kabul edilen HDP ve öncülü siyasi partiler aracılığıyla 90'lardaki ikili ilişkilerin ötesine geçilerek PKK'ya Türkiye sınırları içerisinde bir ekosistem yaratılmaya çalışılmıştır. Ayrıca HDP'nin elinde tuttuğu belediyeler aracılığıyla terör örgütünün her türlü militan, finans ve propaganda imkânı giderilerek örgütün ayakta kalmasına yardımcı olunmuştur.

KAYNAKÇA

- Akartuna, E. A. ve Thornton, A. E. (2021). The Kurdistan worker's party (PKK) in london: Countering overseas terrorist financing and support with “nudge” and situational approaches, *Terrorism and Political Violence*, DOI: 10.1080/09546553.2021.1941902
- Bacon, T. (2014), Alliance hubs: Focal points in the international terrorist landscape, *Perspectives on Terrorism*, 8(4): 4-26.
- Bacon, T. (2018). *Why terrorist groups form international alliances*, University of Pennsylvania Press
- Bapat, N. ve Bond, K. (2012). Alliances between militant groups. *British Journal of Political Science*, 42(4): 793-824. DOI:10.1017/S0007123412000075
- Blomberg, S. B., Gaibulloev K. ve Sandler T. (2011). Terrorist group survival: Ideology, tactics, and base of operations. *Public Choice* 149(3/4): 441-463.
- Byman, D. (2001). *Trends in outside support for insurgent movements*, Santa Monica, CA: RAND Corporation
- Byman, D. (2005), *Deadly connections: States that sponsor terrorism*, Cambridge University Press
- Çiftçi, H. (23 Kasım 2021). *HDP binası PKK'nın eleman toplama merkezi gibi kullanılmış*, Erişim tarihi: 12.05.2022, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/hdp-binasi-pkknin-eleman-toplama-merkezi-gibi-kullanilmis-628802.html>
- Cochrane, F. (2007). Irish-America, the end of the IRA's armed struggle, and the utility of soft power. *Journal of Peace Research*, 44(2), 215-231.

- Coşkun, V. (2014). Çözüm süreci: Dün, bugün, yarın. *Liberal Düşünce Dergisi*, 19(75): 7-18.
- Crenshaw, M. (1987): Theories of terrorism: Instrumental and organizational approaches, *Journal of Strategic Studies*, 10(4):13-31.
- Criss, N. B. (1995). The nature of PKK terrorism in Turkey, *Studies in Conflict and Terrorism*, 18(1): 17-37.
- Cronin, A. K. (2009). How terrorism ends: Understanding the decline and demise of terrorist campaigns. Princeton University Press
- CRS Reports. (2019). *Turkey, the PKK, and U.S. involvement: A chronology*. Retrieved from <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11380>
- Demir, C. K. (2008). Öğrenen örgütler ve terör örgütleri bağlamında PKK, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 5(19): 57-88.
- Demir, C. K. (2017). *Etnik ayrılıkçı terörizm: PIRA, ETA, PKK: sebeplerinden mücadele yöntemlerine*. Nobel Yayıncılık
- Diken. (2016). *PKK ve Türkiye'deki silahlı sol gruplar ortak örgüt kurdu*. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2022, <https://www.diken.com.tr/pkk-ve-mlkp-dahil-10-orgut-halklarin-birlesik-devrim-hareketini-kurdu/>
- Ekici, D. (2009). Kurdistan nationalist movement and the PKK (Kurdistan Workers' Party). *The International Encyclopedia of Revolution and Protest*, ss. 1-5.
- Erdoğan, İ. (2019). *PKK/KCK terör örgütü: İran, Irak, Suriye silahlı yapılanması*, Polis Akademisi Yayınları.
- Erkmen, S. (2002). Türkiye'nin Kuzey Irak politikası. *Avrasya Dosyası*. 8(4): 160-188.
- Europol. (2011). *EU terrorism situation & trend report (TE-SAT) 2011*. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2022, Retrieved from TE-SAT 2011: EU Terrorism Situation and Trend Report | Europol (europa.eu)
- Europol. (2017). *EU terrorism situation & trend report (TE-SAT)*. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2022, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/te-sat2011_0.pdf
- Europol. (2018). *EU terrorism situation & trend report (TE-SAT)*. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2022, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/tesat_2018_1.pdf

- Europol. (2020). *EU terrorism situation & trend report (TE-SAT)*. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2022, https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/european_union_terrorism_situation_and_trend_report_te-sat_2020_0.pdf
- Genelkurmay. (1985). PKK hakkında bilgiler.
- Gerber, D. ve Brincat, S. (2018). When Öcalan met bookchin: The Kurdish freedom movement and the political theory of democratic confederalism. *Geopolitics*, 1-25.
- Gupta, D. (2021), *Understanding terrorism and political violence: The Life cycle of birth, growth, transformation, and demise*, Routledge
- Gürbüz, E. A. (2021). Amerika Birleşik Devletleri'nin YPG'ye desteğinin uluslararası sorumluluk hukuku açısından değerlendirilmesi, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*. 17(40): 899-925.
- Habertürk. (2015). *PKK raporu: 30 Bin terörist var*. Erişim tarihi: 15 Mayıs 2022. <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1173686-pkk-raporu-30-bin-terorist-var>
- Habertürk. (2022). *Bakan Soylu: Terör örgütü PKK'ya geçen yıl katılım sadece 51 kişi oldu*. Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2022, <https://www.haberturk.com/soylu-pkk-ya-gecen-yil-katilim-sadece-51-kisi-3379480>
- Černý, H. (2018). *Iraqi kurdistan, the PKK and international relations theory and ethnic conflict*. Routledge
- Harmon, C. C. (2008), *Terrorism Today*, Routledge
- Horowitz, M. C. ve Potter, P. B. (2014). Allying to kill: Terrorist intergroup cooperation and the consequences for lethality. *Journal of Conflict Resolution*. 58(2): 199-225.
- İçişleri Bakanlığı. (2017). *Terör nedeniyle belediyelere yapılan görevlendirmeler*.
- İçişleri Bakanlığı. (2019). *Belediyelerdeki kayyum sistemi ve mevcut durum raporu*
- İçişleri Bakanlığı. (2021). *Bakanımız Sn. Süleyman Soylu: Terör örgütüne 2020 yılındaki katılım, 1984 yılının da altında* <https://www.icisleri.gov.tr/bakanimiz-sn-suleyman-soylu-teror-orgutune-2020-yilindaki-katilim-1984un-de-altinda-kaldi>

- Ilgıt A. ve Pusane, Ö. K. (2018) Countering insurgency: Turkey's policy toward the PKK's transnational dynamics in Europe, *Defense & Security Analysis*, 34(1): 35-52,
- İlhan, R. S. (2013). Psikopolitik bir bakış açısından yıkıcı liderler ve takipçileri: Yıkıcı bir 'cult' yapılanması olarak PKK. *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, (2): 95-117.
- İmset, İ. (1993), *PKK: Ayrılıkçı şiddetin 20 yılı (1973-1992)*. Turkish Daily News Yayınları.
- Jones, S. G. ve Libicki, M. C. (2008). *How terrorist groups End: Lessons for countering Al Qa'ida*: RAND Corporation
- Jongerden, J. (2001). Resettlement and reconstruction of identity: The case of the Kurds in Turkey. *The Global Review of Ethnopolitics*, 1(1), 80-86. DOI: 10.1080/14718800108405092
- Kavalek, T. ve Mareš, M. (2018). PKK's friends and foes in the Middle East since 1999, *Central European Journal of International and Security Studies* 12(2): 100–129.
- Kaya, K. (2012). Turkish commanders discuss counterterrorism strategies and lessons learned from 25 years of fighting the PKK. *Small Wars & Insurgencies*, 23(3), 527-541. DOI: 10.1080/09592318.2012.661616
- Kim, E. ve Yun, M. (2008). What Works? Countermeasures to Terrorism: A Case Study of PKK. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 32 (1), 65-88. DOI: 10.1080/01924036.2008.9678778
- Kışlalı, M. A. (1996). Güneydoğu: Düşük Yoğunluklu Çatışma. Ümit Yayıncılık.
- Kocher, M. (2002). The Decline of the PKK and the Viability of a One-State Solution in Turkey", *International Journal on Multicultural Societies* 4(1): 1–20.
- Korkmaz, S. C. (2021). *Terör Örgütü PKK'da Kimlik İnşası: Serxwebun, 1982-2019*, Nobel Yayıncılık
- Köse, T. (2017). Çözüm Sürecinin Yükselişi ve Düşüşü. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 4(1): 13-40.
- Kruglanski, A., Bélanger, J. ve Gunaratna, R. (2019). *The Three Pillars of Radicalization: Needs, Narratives, and Networks*, Oxford University Press

- Kurum, M. (2017). *Terörist Örgütlerin Güvenli Ortamları ve PKK*, Nobel Yayıncılık.
- Kutschera, C. (1994), Mad Dreams of Independence: The Kurds of Turkey and the PKK, *Middle East Report* (189): 12-15.
- Labayle, H. & Long, N. (2009). *Overview of European and international legislation on terrorist financing. European Parliament's Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs.* www.statewatch.org/news/2009/apr/ep-study-eu-int-legis-terrorist-financing.pdf
- Laquer, W. (1999), *The New Terrorism: Fanaticism and the Arms of Mass Destruction*, Oxford University Press.
- Marcus, A. (2012). *Kan ve İnanç: PKK ve Kürt Hareketi*. İletişim Yayınları (Ayten Alkan Çev).
- Menkhaus, K. (2003). Quasi-States, Nation-Building, and Terrorist Safe Havens 2003 *The Journal of Conflict Studies*
- Nacos, B. L. (2019). *Terrorism and Counterterrorism*, Routledge
- Newman, E. (2007) Weak States, State Failure, and Terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 19(4): 463-488.
- Özcan, N. A. (1999). *PKK: Tarihi, İdeolojisi ve Kimliği*, ASAM Yayınları
- Özdağ, Ü. (2007). *Türk Ordusunun PKK Operasyonları*, Pegasus Yayınları
- Paşagić, A. (2020). Failed States and Terrorism, *Perspectives on Terrorism*. 14(3): 19-28
- Phillips, B. (2014). Terrorist Group Cooperation and Longevity, *International Studies Quarterly*. (58): 336–347
- Phillips, B. (2019). Terrorist Group Survival as A Measure of Effectiveness. Diego Muro (Ed) *When Does Terrorism Work* içinde (ss. 52-70). Routledge
- Piazza, J. A. (2008). Incubators of Terror: Do Failed and Failing States Promote Transnational Terrorism? *International Studies Quarterly*. 52(3). 469- 488
- Piazza, J. A. (2018), Transnational Ethnic Diasporas and the Survival of Terrorist Organizations, *Security Studies*. 27(4): 607-632.
- Pirim, O. ve Örtülü, S. (1999). *Ömerli Köyünden İmralı'ya: PKK'nın 20 Yıllık Öyküsü*. Boyut Kitapları

- Rabinovich I. ve Valensi, C. (2021). *Syrian Requiem: The Civil War and Its Aftermath*, Princeton University Press
- Saeed, S. (2017). *Kurdish Politics in Turkey: From the PKK to the KCK*, Routledge
- Sandler, T. (2018). *Terrorism: What Everyone Needs to Know*. Oxford University Press
- Schenecker, U. (2004). *How Transnational Terrorists Profit from Fragile States*. SWP Research Paper,
- Self, A. ve Ferris, J. (2016). Dead Men Tell No Lies: Using Killed-in-Action (KIA) Data to Expose the PKK's Regional Shell Game, *Defence Against Terrorism Review*, (8): 9-35
- Serxwebun, 1982, Sayı 6.
- Sevgel, Selçuk (2019), *Organize Suçlar ve Terörizmle İlişkisi: PKK Terör Örgütünün Finans Kaynaklarının Tespitine Yönelik Genel Bir Değerlendirme* org_suc_ve_tero_ils_pkk_fns_kayn.pdf (egm.gov.tr)
- TRT Haber. (2021). *ABD, PKK/YPG'li Teröristlere Savaş Eğitimi Veriyor*. Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2022. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/abd-pkkypgli-teroristlere-savas-egitimi-veriyor-615077.html>
- Turgut, H. (2009). *130 Günlük Kovalamaca*. Doğan Kitap.
- Weinberg, L. ve Perliger, A. (2010). How Terrorist Groups End, *CTC Sentinel*, 3(2): 16-18.
- White, P. (2016). *PKK: Dağlardan İnmek*. İletişim Yayınları (Mustafa Topal Çev.)
- Yetkin. M. (2019). *Kürt Kapanı: Şam'dan İmralı'ya Öcalan*. Doğan Kitap.
- Yılmaz, M. L. ve Tetik, Ü. (2020) Ortadoğu'yu Terörize Eden PYD/ PKK'nın Seçilmiş AB Ülkelerindeki Finansman Kaynakları. *Liberal Düşünce Dergisi*, 25(97): 109-130.

DEVLET SPONSORLUĞUNDA TERÖRİZM: VEKÂLET SAVAŞLARINDA TERÖR ÖRGÜTLERİ (PKK/PYD ÖRNEĞİ)

Hakkı Bahadır ÖZTÜRK*

ÖZET

PKK ve PYD Terör örgütlerinin varlıklarını sürdürebilmelerinde belirleyici etkenlerden birisinin aldıkları dış destek olduğuna dair yaygın bir kanaat bulunmaktadır. Bununla birlikte verilen desteğin örgütlerin dönüşümündeki rolü eksik bırakılmıştır. Oysa hibrit savaş yöntemlerinden vekâlet savaşları ve devlet sponsorluğunda terörizm (DST) kapsamında destek alan yapıların bir değişim yaşamaları ve bunun sonucunda ortama uyum sağlama sürecinden geçmeleri beklenmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, vekâlet savaşlarında terör örgütlerinin kullanılmasını, sponsorluğun ötesinde bir noktaya konumlandırarak örgütlerin dönüşümlerine olan etkisini gün yüzüne çıkarmaktır. PKK ve PYD'nin tarihsel düzlemde geçirdikleri aşamalar incelendiğinde devletlerin verdikleri desteğin örgütlerin kapasiteleri ve dönüşümleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Hibrit Savaş, Vekâlet Savaşları, Devlet Sponsorluğunda Terörizm, PKK, PYD.*

STATE-SPONSORED TERRORISM: TERRORIST ORGANIZATIONS IN PROXY WARS (PKK/PYD CASE)

ABSTRACT

There is a widespread belief that external support is one of the determinants in the PKK and PYD Terrorist Organizations' survival. However, the role of the support in the transformation of organizations has not been studied. Structures that receive support within the scope of proxy wars and state-sponsored terrorism (DST), which are among the methods of hybrid warfare, are expected to undergo a change and go through the process of adapting to the environment. In this context, the aim of the study is to position the use of terrorist organizations in proxy wars beyond sponsorship and to reveal its effect on the transformation of organizations. When the historical stages of the PKK and PYD are examined, it is concluded that the degree of support provided by the states determines the capacities and transformations of the organizations.

Keywords: *Hybrid Wars, Proxy Wars, State-Sponsored Terrorism, PKK, PYD.*

* Doktora Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi, Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü, bahadir@bilkent.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5338-5002

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 19 Nisan 2022 / 19 April 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 16 Mayıs 2022 / 16 May 2022

GİRİŞ

Son dönemlerde silahlı çatışmaların doğasının; bilgi ve bilişim ağının etkili olduğu, yeni teknolojilerin kullanıldığı, gizli ve asimetric yöntemlerin birleştirilerek gri bölgede uygulandığı postmodern bir görünüme evrildiği iddia edilmektedir (Ehrhart, 2017, ss.271-272). Bununla birlikte Weber'in sınırları belirlenmiş bir alan dâhilinde güç kullanma meşruiyetini tekelinde bulduran devlet yaklaşımı (Ergüngör, 2017, s.464) devlet dışı aktörlerin meydan okumasıyla aşınmaktadır. Her ne kadar devletler eşitler arasında birinci olma (*primus-inter pares*) konumunu korusa da uluslararası uzmanlık kuruluşları, çok-uluslu veya uluslar-aşırı şirketler, siyasal nitelik taşıyan hükümetler-aşırı kuruluşlar ve hükümetler-dışı uluslararası kuruluşlar (Sönmezoglu, 2019, s.46) devletler arasındaki ilişkilerin boşluklarını doldurma kapasitesine sahip hale gelmişlerdir. Sayılanların yanı sıra Devlet Dışı Silahlı Aktörler (DDSA), kapasitelerini artırmalarına vesile olan küreselleşmenin de etkisiyle yetenek devrimi yaparak (Cha, 2000, s.394) devletlerin uluslararası güvenlik politikalarının hem öznesi hem de nesnesi olma rolünü çalmak için adaylar arasına girme fırsatını yakalamıştır.

DDSA; devlet yapısının ve işleyişinin dışında kalan, sınırlar arasında geçiş yapabilen, kendilerince belirledikleri amaçları olan ve az ya da çok bir insan grubunu etkileme başarısı gösterebilen yapılardır (Josselin and Wallace, 2001, s.3). Devletler zayıfladıkça DDSA'lar askerî gücü sistemli bir şekilde yürütebilme kapasitesine sahip olmakta üstelik bazen göreceli olarak devletlerden daha güçlü hâle gelebilmektedir (Vinci, 2008, s.299). Geçmişte yaşanan ayaklanmaların izlediği yöntemlerden geleceğin ayaklanmalarının karakteristiklerinin izini süren Beckett (2005, ss.22-36), DDSA'ların ateş gücünün neredeyse zayıf ve başarısız devletlerin kapasitesine eriştiğini, yüksek ve karmaşık teknolojik silah sistemlerini kullanma yeteneğine kavuştuğunu iddia etmektedir. Bununla birlikte DDSA'ların hayatta kalma şanslarının hâlen dış desteğe bağlı olduğu düşünülebilir.

Bu düzlemde devlet ve DDSA'ların çatışma sahalarındaki iş birliği hibrit savaş kavramını akıllara getirmektedir. Hibrit savaş kavramının Hoffman'a (2007, s.29) ait olan öncül tanımlarından birisi "içerisinde konvansiyonel güç, düzensiz taktikler ve oluşumlar ile şiddet, zorlama ve kriminal kargaşa içeren terörist faaliyetleri de barındıran bir savaş yöntemi" şeklindedir. Tanımda geçen düzensiz oluşumlar; terör örgütleri, milisler,

paramiliter unsurlar, suç örgütleri, özel askerî güvenlik şirketleri, yabancı savaşçılar, savaş ağaları, paralı askerler, bilgisayar korsanları ve yalnız kurtlar gibi çok sayıda asimetrik çatışmanın aktörleridir. Sayılanlar arasında, küresel ölçekte başlatılan savaşın hedefindeki terörizmin ve onun vücut bulduğu terör örgütlerinin, yüksek seviyeli bir güvenlik sorunu olarak ciddiye alınmasını gerektiren bir önceliği vardır.

Küresel Terörizm Veritabanının (Global Terrorism Database) istatistikî verilerine göre, terörizmin 2014 yılında zirve yapmasının ardından gerek olay gerekse kurbanların sayısında azalan bir eğilim gösterdiği anlaşılmaktadır. Buna rağmen sadece 2019 yılında dünya çapında meydana gelen 8.500 terör olayında 20.300'den fazla insan hayatını kaybetmiştir. Verilerden elde edilen diğer bir sonuç, etnik kimliklerden ve radikalleşmeden beslenen terör eylemlerinden kaynaklanan ölüm sayısında artış olmasıdır (START, 2019). Bu tespitle etnik temelli ayrılıkçı ideolojiden beslenen PKK (Partiya Kakerên Kurdistanê / Kürdistan İşçi Partisi) ve PYD (Partiya Yekîtiya Demokrat / Demokratik Birlik Partisi) terör örgütlerinin uluslararası konjonktürdeki kırılmalara organizasyonel uyum sağlamaları ve devletler arasındaki ilişkilerde boşlukları doldurmaları durumunda Orta Doğu ve özelinde Türkiye açısından güvenlik sorunu olmaya devam etmeleri beklenmektedir.

Hâlihazırda kırılğan durumdaki PKK ve PYD'nin varlıklarını sürdürebilmek için diğer DDSA'lara benzer şekilde özerk olarak hüküm süreceği topraklara sahip olma ve bu topraklardaki demografik yapıyı ilkel de olsa devletimsi (*proto-state*) bir yapıyla yönetebilecek bir örgütlülüğe dönüşmeye ihtiyaçları vardır (Lia, 2015, s.36). Bu ihtiyacı karşılayabilecek yöntem ise hibrit askerî strateji olarak gözükmektedir (Yeşiltaş ve Duran, 2018, s.26). Bu düzlemde bir devletin sponsorluğunu elde etmek veya bir devletin vekil savaşçısı olmak başarılı olmak için umut vaat eden seçenekler arasındadır.

Bu düzlemde, çalışmada PKK ve PYD Terör Örgütleri'nin dönüşümünde vekâlet savaşları ve Devlet Sponsorluğunda Terörizm (DST) kapsamında sağlanan dış desteğin rolü tartışılmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın öncelikli amacı, DST ve vekâlet savaşlarının karakteristikleri arasında bir bağ kurmaktır. Sonrasında PKK ile PYD'ye sağlanan dış desteğin örgütlerin dönüşümündeki etkisini tarihsel düzlemde gün yüzüne çıkarmak ve DST ile vekâlet savaşlarının karakteristiklerinin izini sürmektir.

Nihayetinde bu izi anlamının terör örgütleri ile mücadelenin strateji ve taktiğini belirlemek için bir zemin oluşturacağına inanılmaktadır.

Amaçları doğrultusunda çalışmanın birinci bölümünde, DST ve vekâlet savaşının temelinde yer aldığı düşünülen hibrit savaşın çerçevesi çizilmeye gayret edilmiştir. Bu çerçeve ikinci ve üçüncü bölümlerde DST ve vekâlet savaşlarının karakteristiklerini aydınlatmak maksadıyla kullanılmıştır. Bu bölümlerden elde edilen çıkarımın somutlaştırılmasına yönelik olarak dördüncü bölümde PKK ve PYD'nin tarihsel süreçlerinde geçirdiği aşamalar örnek olay kapsamında değerlendirilmiştir. Sonuç bölümü ise bu kapsamda yapılan değerlendirmelere ve gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik önerilere ayrılmıştır. Çalışmada literatür taraması yapılarak nitel yöntem kullanılmıştır.

1. HİBRİT SAVAŞ

İçinde yaşadığımız günler dijitalleşmeyi odak alan 4'üncü Sanayi Devriminin ilk yıllarına karşılık gelmektedir (Kılıç ve Alkan, 2018, s.32). Her sanayi devriminin insanlık tarihinde büyük dönüşümler yarattığı bilinmektedir. İnsanlık bu geçişleri yaşamının her alanında hissetmiştir ve savaş da sosyal hayatın bir olgusu olarak bu alanların dışında değildir. Savaş üzerine çalışan hemen her akademisyenin atf yaptığı Prusyalı teorisyen Clausewitz'in (2018, s.689) "her çağın kendisine ait bir savaş konsepti vardır" sözü bu değişime vurgu yapmaktadır. Değişen karakteriyle savaşla ilgili yeni kavramlar üretilirken sahada savaşın nereye evrileceğinin öngörülmesine dair çabalarda da dikkat çekici bir artış göze çarpmaktadır.

Bu doğrultuda son yıllarda yapılan akademik çalışmaların tasvir ettiği savaş ve çatışma ortamlarının genel karakteristiklerinin çok geniş bir yelpaze oluşturduğu anlaşılmaktadır. Devletlerden devlet dışı aktörlere, askerden çocuk teröristlere, simetriden asimetriğe, konvansiyonelden konvansiyonel olmayan yöntemlere, geniş arazilerden meskûn mahallere, kendi iradesini rakibe kabul ettirmekten rakibin siyasal yapısını değiştirmeye, silahlı çatışmadan ekonomik yaptırımlara kadar geniş bir spektrumda çalışılmaktadır. Değişkenlerin birbirleriyle farklı şekillerde eşleştirilmesi durumunda her kombinasyon için yeni kavramlara ve her biriyle başa çıkabilmek için yöntemler geliştirilmesine ihtiyaç doğmaktadır. Bu güçlüğü aşabilmek için hibrit savaş şemsiye bir kavram olarak savaşla ilgili diğer kavramlar arasında öne çıkmaktadır.

1.1. Hibrit Savaşın Kavramsal ve Tarihsel Çerçevesi

Hibrit savaş, hibrit tehditlerin yarattığı güvenlik sorununu ve bu sorunla mücadeleyi işaret etmektedir. Hibrit tehditten siyasal amaçların elde edilmesi için konvansiyonel kuvvetlerle iç içe geçmiş düzensiz taktiklerin, terörizm ve hukuk dışı davranışların eş zamanlı olarak uygulamaya konulması anlaşılmaktadır (Hoffman, 2019). Josan ve Voicu (2015, s.50), bu tehditlere hedef ülkede şiddet ve kaos yaratılmasını, siber savaş yöntemlerinin kullanılmasını, medyadan ve ekonomik uygulamalardan faydalanılmasını da eklemektedir. NATO Dönüşüm Komutanlığı 2011 yılında yayınladığı raporda hibrit tehdidi “terörizm, göç, korsanlık, yolsuzluk, etnik çatışma gibi geniş bir alanda yer alan çok çeşitli düşmanca koşul ve faaliyetleri kapsayan şemsiye terim” olarak tanımlamaktadır (Bachman ve Gunneriusson, 2015, s.79). Aynı raporda, hibrit tehdidin sadece asimetrik veya devlet dışı bir araç olmadığı, açıktan güç kullanımının tercih edilmediği çok sayıda nedene bağlı olarak devletlerin de hibrit tehditlere başvurduğu ifade edilmektedir.

İki güç kaynağının bir arada bulunması anlamındaki hibrit teriminin (TDK, 2002), politik amaçların elde edilmesinde kullanılan bir araç olarak tanımlanan savaşın (Clausewitz, 2018, ss.29-48) önüne getirilmesiyle üretilen hibrit savaşın en basit şekliyle “farklı güçleri kullanarak politik hedefleri başarma aracı olduğu” sonucuna varılabilir. Bu sonuç Mansoor’un (2012, s.2), “ortak bir politik amacı başarmayı hedefleyen hem devleti hem devlet dışı aktörleri içeren, konvansiyonel askerî kuvvetler ile gerillalar, asiler ve teröristler gibi düzensiz güçlerin bileşiminin içinde yer aldığı çatışma” şeklindeki hibrit savaş tanımıyla örtüşmektedir.

Hibrit savaş, Hoffman’ın (2007, s.35) Hizbullah’ın 2006 yılında İsrail’e karşı uyguladığı gerilla ve konvansiyonel taktiklerin karışımını tarif etmek amacıyla kullanmasıyla tanınır olmuştur. Bununla birlikte savaşın tarihsel sürecinde hibrit savaşın yeni bir savaş türü olmadığı ancak kavramlaştırılmasına yönelik çalışmaların içinde bulunduğumuz yüzyılın başlarına denk geldiği söylenebilir.

Mansoor (2012, s.2) hibrit savaşın tarihsel başlangıcını M.Ö. Beşinci Yüzyıldaki Peloponez Savaşı’na götürmektedir. Johnson (2018, s.2) ise hibrit savaşın tarihini Amerikan Devrimi’nden başlatırken Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı Devleti topraklarında İngiliz destekli “Haşimi Ayaklanması”nı diğer bir hibrit savaş örneği olarak sunmaktadır. İkinci

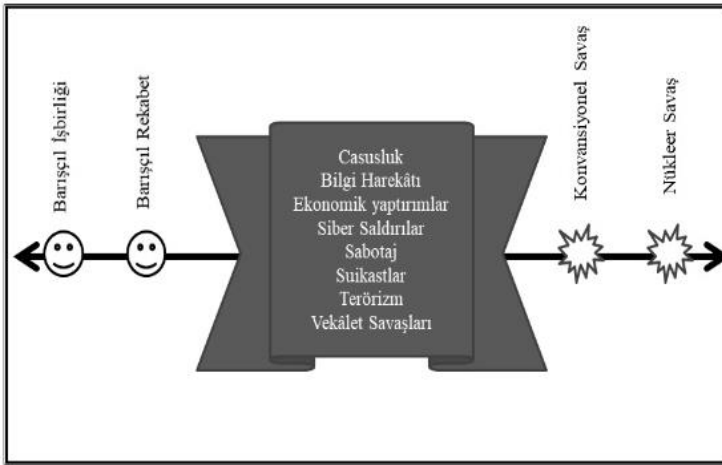
Dünya Savaşı'nda Almanların işgali sonrası Rusların direnişi hibrit savaşın başka bir örneğini oluşturmaktadır. İkmal yollarının kesilmesi, Alman iletişim ve komuta-kontrol sistemlerine sabotajlar yapılması, pusu ve taktik akın gibi gerilla yöntemlerinin uygulamaya sokulması gibi konvansiyonel olmayan yöntemleri uygulayan partizanlar, Rus düzenli birliklerinin savunmadaki direnişini güçlendirmiştir (McCulloh ve Johnson, 2013, s.29).

İkinci Dünya Savaşını takip eden Soğuk Savaş döneminde Fransa'nın Hindicini ve Cezayir'deki tecrübeleri, Mao'nun Japonya'ya karşı uyguladığı gerilla harbi ve Vietnam Savaşı'ndaki Vietnamlıların taktikleri hibrit savaşı çağrıştırmaktadır (Mansoor, 2012). Yakın dönemde ise 2006 yılındaki İsrail-Hizbullah savaşı, 2008 yılında Rusya'nın Gürcistan'a müdahalesi ve 2014 yılında Kırım'ı ilhakı ile 2011 yılında başlayan Suriye İç Savaşı hibrit savaşın örnekleri olarak gösterilebilir (Bingöl, 2017).

1.2. Hibrit Savaşın Unsurları

Devlet ve DDSA'lar, fiziksel, psikolojik ve zihinsel alanlarının içinde yer alan unsurların oranlarıyla oynayarak savaşın doğasını değiştirme ve çok yönlü mücadele türlerini planlama ve uygulama tercihlerine sahip olmaktadır. Doğrudan kuvvet ve şiddet kullanmanın maliyetinden kaçınmak, kamuoyunun tepkisini azaltmak ve uluslararası hukuk kurallarının etrafından dolaşmak üzere oluşturulan bu kombinasyonlar teknolojinin vektörel bileşkesiyle yeni sayılabilecek çatışma alanları yaratmaktadır. Savaş ve barış arasındaki bu alan gri bölge olarak tasvir edilmektedir (Macarthy, Venable ve Moyer, 2019, s.5).

Şekil 1. Gri Bölge'nin Karakteristik Yapısı (Kaynak: McCarthy vd. 2019, s.5)

Gri bölgenin içinde yer alan çatışma yöntemleri geleneksel yöntemlere eklenildiğinde hibrit savaşın karakteristiği daha belirgin hâle gelmektedir. NATO Research Paper’da, hibrit savaşın unsurları şöyle sıralanmaktadır (Jacobs ve Lasconjarias, 2015, ss.2-3):

- Asker ve sivil ayrımı bulanıklaşmaktadır.
- Çoğu analist kavramı; askeri güç, teknoloji, hukuk dışılık, terörizm, ekonomik baskı, insani ve dinî araçlar, istihbarat, sabotaj gibi geniş bir spektrumda ele almaktadır.
- Aktörler, çoğunlukla devlet dışı aktörler milis, kriminal gruplar ve teröristler olmaktadır.
- Zaman zaman devletler de açık ve örtülü operasyonlardan faydalanarak hibrit alanı kullanmaktadır.
- Fiziksel alan dışında modern medya araçları da kullanılmaktadır.
- Genellikle bu aktörler devletler tarafından sponsor-müşteri ilişkisi veya vekâlet ilişkisi içinde desteklenmektedir.

Hibrit savaşın kavramsal ve tarihsel çerçevesi ile unsurları arasında kurulan bağ üzerinden özellikle Soğuk Savaş döneminde ve sonrasında vekâlet savaşları ile DST’nin bir araç olarak önem kazandığı anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda devletlerin nükleer ve konvansiyonel savaşa varmadan hasımlarına iradelerini kabul ettirmek üzere tercih ettikleri bu iki araç arasındaki çizginin belirgin hâle getirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

2. VEKÂLET SAVAŞLARI

Hibrit savaşın unsurlarından biri olarak vekâlet savaşlarının hem sahada hem de akademik araştırmalarda önemli bir yeri vardır. Deutsch (1964, s.102), Soğuk Savaş döneminde yaşanan vekâlet savaşlarını tanımlarken iki devletin dış politika hedeflerini gerçekleştirmek üzere üçüncü bir devletin topraklarında mücadele ettiğine dikkat çekmektedir. Üstelik bu mücadele, topraklarında bir iç çatışma varmış maskesi altında o devletin insan gücü ve kaynakları tüketilerek yapılmaktadır.

2.1. Vekâlet Savaşlarının Kavramsal ve Tarihsel Çerçevesi

DDSA'leri ihmal ettiği için eleştirilen Deutsch'un tanımından sonra vekâlet savaşlarının genel kabul görmüş bir tanımına ulaşmak mümkün olmamıştır. Bununla birlikte politika hedeflerini veya stratejik çıkarları gerçekleştirmek üzere dolaylı çatışma aracı olması (Mumford, 2013, s.40), devlet veya DDSA'lerin dâhil olduğu üçüncü grupları içermesi (Groh, 2019, s.29), patron-vekil arasında gizli bir anlaşmanın yapılması (Rondeaux ve Serman, 2019, s.20) gibi ortak özellikler üzerinden kavramlaştırma çalışmaları mevcuttur. Rondeaux ve Serman (2019, s.26) vekâlet savaşlarını, "silahlı çatışmaya giren devletlerin anayasal düzeni dışında kalan düzensiz veya konvansiyonel üçüncü güçleri dolaylı veya dolaysız olarak desteklemesi" olarak tanımlamaktadır.

Vekâlet savaşlarına hibrit savaşlar gibi tarihin her döneminde rastlanmakla birlikte özellikle Soğuk Savaş döneminde çokça şahit olunmaktadır (Brewer, 2011, s.137). İki-kutupluluk üzerine kurulan güç dengesi ve karşılıklı mahvolma stratejisi nedeniyle süper güçler doğrudan karşı karşıya gelmekten çekinmişler ve dolaylı yaklaşımları devreye sokmuşlardır. Sovyetler Birliği İkinci Dünya Savaşı sonrasında Angola'da, Somali'de, El Salvador'da yaşanan iç savaşlarda diğer süper güç ABD karşısında vekâlet savaşlarının asli aktörü olarak yerini almıştır (Oğuz ve Çelik, 2018, ss.44-68). İlginç bir şekilde bu dönemde öne çıkan Rusların vekâlet savaşları tecrübesi, 17. yüzyıl ile Rus Devrimi'nin gerçekleştiği 1917 yılı arasında hüküm süren Romanov Hanedanlığı zamanından izler taşımaktadır. Ruslar o dönemde düzenli ordu içinde görev verdikleri Kazaklardan düzensiz aktörler olarak da faydalanmışlardır. Doğu Avrupa'da Rusların dâhil olduğu çok sayıda vekâlet savaşına rastlamak mümkünse de günümüzde Ukrayna'nın Donbas bölgesi yüksek profilli bir örnek oluşturmaktadır (Fox, 2019, s.4).

SSCB'nin 1979 yılında Afganistan'ı işgali sonrasında ABD, Suudi Arabistan ve Pakistan'ın Afgan mücahitleri vekil olarak kullanmasıyla savaşın seyrini değiştirmeleri (Groh, 2019, ss.63) vekâlet savaşlarının çekiciliğini artırmıştır. İran'ın da 1980'lerden itibaren vekil savaşçılar kullanan devletlere dâhil olduğu anlaşılmaktadır. İran, farklı coğrafyalarda Hizbullah'ı, Irak'ta Haşdi Şabi'yi, Yemen'de Husileri, Filistin'de İzzettin El-Kassam Tugayı'nı, Suriye'de Fatimiyyun Tugayı'nı vekil savaşçılar olarak kullanmaktadır. ABD'nin, DEAŞ'a karşı vekil savaşçıları Irak Güvenlik

Kuvvetleri, Filipin Savunma Güçleri ve Suriye’de PYD/YPG terör örgütüdür. Rusya Federasyonu’nun vekil savaşçıları ise Ukrayna’da Donesk ve Lugansk Halk Milisleri, Suriye’de Suriye Rejim Güçleri ve Çeçenlerden teşkil edilen askerî polis teşkilatıdır (Fox, 2019, s.3). Sayılan örneklerin çoğunda vekâlet savaşlarına ev sahipliği yapan toprakların güçsüz, başarısız veya çökmüş devletlere ait olduğu dikkat çekmektedir.

2.2. Vekâlet Savaşlarının Genel Karakteristiği

Vekâlet savaşlarında da taraflar geleneksel savaşa benzer şekilde politik hedeflerini gerçekleştirmek ve çıkarlarını korumak istemektedir. Ancak vekâlet savaşlarında üçüncü veya daha fazla tarafın vekilliğini yaptığı aktörle benzer ya da farklı bir hedefi vardır ve bu doğrultuda paydaş olarak sahaya dâhil olmaktadır (Pfaff, 2017, s.311). Dolayısıyla sahada yarattığı asimetrik etkiyle vekilin başarısı, doğrudan veya dolaylı olarak vekilliğini yaptığı aktörün de başarısını etkilemektedir.

Stratejik seviyede vekil savaşçıların kazanımları asli aktörün gayretleri ile anlam ifade etmektedir. Vekil savaşçı, asli aktör dış politikada kazandığı sürece politik amaçlarına ulaşmaktadır. Bu karşılıklı etkileşim, vekil savaşçıyı sürekli başarılı eylem yapması yönünde motive etmektedir. Pazarlığın veya sözleşmenin başarısı buna bağlıdır. Kulvardaki zayıf ata kimse para yatırmak istemediği için vekiller eylem kapasitelerini nihayetinde sahadaki başarılarını artırmak için sürekli çaba göstermek durumundadır.

Kendisine umut bağlanan vekil savaşçıları, bir devletin düzenli güçleri olabileceği gibi hibrit savaşın altında sayılan özel askerî şirketler, teröristler, ayaklanmacılar, organize suç örgütleri, yabancı savaşçıları, etnik veya dinî temelli sosyal gruplar veya gerillalar gibi düzensiz güçler de olabilmektedir (Rauta, 2020, s.5). Bu aktörlerin varlığı aynı zamanda yapılarının, taktiklerinin, kullandıkları silahların, harp araç ve gereçlerinin farklılığını çatışma alanına taşımaları anlamına gelmektedir. Öngörülemeyen düşmanın varlığı ve bilinmezlik Clausewitz’in savaşta sürünme düşüncesinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır (Clausewitz, 2018, s.90-92).

Savaşta sürünmenin üstesinden gelebilecek olanlar başta liderler olmak üzere savaşanlardır. Çünkü savaşın en önemli unsuru insandır. İnsan iradesinin boyutu ve motivasyonu çatışmaların gidişatını önemli ölçüde etkilemektedir (Williams, 2008, s.8). İradenin kaynağı ise insanların inançları, değerleri ve geçmişidir. Vekil savaşçıları siyasi hedeflerine ne

kadar motive olmuşlarsa dirençlerinin o oranda artması beklenmektedir. Asli aktörün vekil savaşçılar için önerdiği politik zaferin getirisi, aralarındaki bağın dayanıklılığını belirlemektedir (Fox, 2019, s.12). Bu düşünceyle vekil olarak kullanılan özel şirketler, savaş ağaları, suç örgütleri veya yabancı savaşçılar gibi politik hedeflere bağlılığı az ancak ekonomik kazanç arzuları çok olan aktörlerin uzayan çatışma süreçlerinde vazgeçmeye daha fazla temayül gösterecekleri sonucuna varılabilir.

Kamuoyunun tepkisinden kaçınmak, kendi askerlerinin zayıyatını engellemek, savaşın maliyetini azaltmak veya bir başarısızlık halinde duyulacak utancı yaşamamak için vekâlet savaşları tercih edilebilir (Mumford, 2013, s.41). Önemli bir diğer neden ise Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın 2/4. maddesinin devletlerin kuvvet kullanımını yasaklamasıdır. Devletler ne kadar güçlü olsalar da uluslararası hukuka uygun kararlar almayı tercih ederek meşruiyeti aramaktadır. Buna karşın vekâlet savaşları devletlerin silahlı kuvvetlerinin uymak zorunda oldukları savaş hukuku kurallarının dışında bir alana taşmaktadır. Bu nedenle asli aktörler, vekil savaşçıların işlediği suçlardan sorumlu tutulmamak için verdikleri desteği çoğunlukla açıklamaktan kaçınmaktadır (Pfaff, 2017, s.349).

Vekil savaşçılar çatışma yöntemlerini ve eylem sistematiğini asli aktörden temin ettikleri harp silah-araç-gereçler, mühimmat ve askerî teknolojik ürünlerle geliştirmektedir (Mumford, 2013, s.64). Akit yaptıkları aktörlerin teknolojik gelişmişlikleri vekil savaşçılarda kapasite artışına neden olmakta vekil savaşçıların iş bölümü ve uzmanlık alanlarındaki değişimi yapılarına da sirayet etmektedir. Bu farklılaşma vekil savaşçıların gerilla tarzı eylemlerden paramiliter ve kısmen konvansiyonel çatışma yöntemlerine kadar geniş bir perspektifte eylem yapabilmeleri anlamına gelmektedir.

Ayaklanma amacıyla olan ve kendi sistematiğini uygulayan vekil savaşçılar için devleti ele geçirmek veya devletimsi bir hâle gelmek büyük ödül anlamına gelmektedir (Williams, 2008, s.13). Politik arzularını ve ideolojilerini gerçekleştirmek üzere hareket eden vekil savaşçılar, kontrol ettikleri bölgelerde kendilerince yeni yönetimler tesis etme, meşru otoritenin varlığını ve etkinliğini zayıflatma amaçındadır (Ahram, 2011, s.135). Bu bölgelerde yaşayan halkın etnik, dini, mezhepsel ve ideolojik kimlikleri bu anlamda büyük önem kazanmaktadır. Halkın desteği vekil savaşçılara fiziksel emniyet, istihbarat, lojistik ve psikolojik destek sağlamaktadır.

Zaman, mekân ve amaçlar arasında yaşanan etkileşimler vekâlet savaşlarının karakteristikleri üzerinde rol oynayabilmektedir. Bununla birlikte ortak özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Fox 2019, s.5):

- Vekâlet bağı tarafların çıkarları ekseninde kurulur, bu birliktelik daha sonra askerî alanda birlikteliğe dönüşür, askerî hedeflerde buluşulur.

- Vekâlet ortamları, bir/birkaç aktör ile bir/birkaç vekil arasındaki ilişkiye dayanır. Kazanılan savaşlar iş birliğini hızlandırırken kaybedilen savaşlar asli aktör-vekil arasındaki ilişkiyi zayıflatır.

- Vekâlet ilişkisi etkileşimli ve sömürücüdür, ilişkinin sınırlı bir süresi vardır. Vekil ilişkisinin durumu öznel ve gözlemciye göre değişiklik gösterir.

- Vekâlet ilişkisinin tarafları zaman zaman kapris içeren davranışlar sergileme eğiliminde olduklarından taraflar her zaman diğerinin dürüstlüğünü gözlemleme eğilimindedir. Siyasi, stratejik ve operasyonel kararların bazıları, taktik düzeyde meydana gelen belirgin veya açık bir değişiklikle alınmaz.

- Vekâlet savaşları, herhangi bir savaş türüne özgü değildir ancak savaş sürecinde bu türlerden herhangi birinde faaliyet gösterebilir.

- Bir vekâlet (asli aktör-vekil) ilişkisi; vekil kendi başına ayakta duracak kadar güçlendiğinde, vekil iş birliği içinde olduğu devlet dışında başka aktörler tarafından güçlendirildiğinde veya harekete geçirildiğinde, vekil iş birliği içinde bulunduğu devletin belirlediği hedeflere ulaştığında değişikliğe uğrayabilmektedir.

3. DEVLET SPONSORLUĞUNDA TERÖRİZM

Devletlerin savaşa varmayan rekabetlerinde kullanıldığında gri bölgede kalan terörizm bu bakış açısıyla hibrit savaşın yöntemlerinden birisi olarak belirmektedir. Küçültücü (pejorative) bir anlam içermesi, içinde ideolojik ve politik bir amaç barındırması, her türlü ahlâk ve hukuk kurallarının dışında kalması gibi gerekçelerin terörizmin tanımlanmasını güçleştirdiği söylenebilir (Hoffman, 2006, ss.20-34). Bununla birlikte Schmid ve diğerlerinin 109 farklı terörizm tanımı üzerinden yaptığı çalışmada şiddet, siyasal hedefler, korku, tehdit, psikolojik etkiler, kurban-hedef farklılığı ve sistematik oluşu gibi unsurlar öne çıkmaktadır (Schmid,

2011, s.74). Bu unsurlardan bir kısmını içeren Arend ve Beck'in (1994, s.163) terörizm tanımı “politik amaçlara ulaşabilmek amacıyla hedef grubu korkutma niyetiyle şiddet kullanma veya tehdidi” şeklindedir.

Politik amaçların peşinden koşan ayaklanmacılar gibi teröristlerin başarılarının da zaman, saha, destek ve meşruiyet olarak sıralanan dört faktöre bağlı olduğu ifade edilebilir. Destek olmadan çok az terörist örgüt ayakta kalabilir. Destek sadece silah, mühimmat, yiyecek ve su gibi ihtiyaçların karşılanmasıyla sınırlı olmayıp aynı zamanda örgütün meşruluğu açısından da önemlidir (Kiras, 2019, ss.186-191). Halkın akvaryum, gerillanın ise balıkla açıklandığı bir metafora iç desteğin öneminden söz edilebilir. Ancak küresel veya uluslararası terörizm olgusu devreye girdiğinde devletler ve devlet-dışı aktörlerin dış desteği genişleyerek denizleri, çok sayıda farklı ideoloji, yöntem ve kapasiteye sahip olan terör örgütleri ise çeşitlenen balık türlerini temsil edecektir.

Bu doğrultuda devlet destekli terörizm “terörist gruplara şiddet kullanmaları, politik faaliyetlerini artırmaları ve yapılarını korumaları amacıyla bir hükümetin bilinçli ve kasıtlı olarak yaptığı yardım” olarak tanımlanmaktadır (Byman, 2005, s.10). Murphy (1989, s.33) devletlerin terör örgütüne yaptığı yardımları on iki kategoride incelemektedir. Bu kategoriler; devlet terörizmi, doğrudan destek, istihbarat desteği, eğitim desteği, diplomatik destek, ileri teknoloji desteği, silah ve patlayıcı desteği, ulaşım desteği, kendi topraklarını kullanma desteği, mali destek, örtülü destek, söylem içeren destek şeklinde sıralanmaktadır. Böylece devletlerin ne amaçla terörizmi desteklediği ve desteğin ölçüsü mücadele ortamının karakteristiğini belirleyen temel bileşenler hâline gelmektedir.

Devlet destekli terörizmde, desteğin yoğunluğu kriter olarak alındığında dört farklı düzeyden söz etmek mümkündür. Devletin terör örgütüne sponsor olması, devletin terör örgütünü desteklemesi, devletin terör örgütüne tolerans tanınması desteğin derecesine göre ilk üç sırada yer almaktadır. Dördüncüsü ise devletlerin terör örgütlerine olan kayıtsızlığıdır. Bu düzeyde devlet terörist örgütlere tolerans göstermemekte, desteklememekte veya sponsor olmamaktadır ancak mücadele de edememektedir (Beck and Clark, 1994, s.164).

Sponsor olduğu durumlarda devletler; gayriresmî ajanlar, paralı askerler, paramiliter güçler, suç örgütleri, silahlı çeteler gibi kendisine

doğrudan bağlı olmayan yapılar vasıtasıyla terörist örgütlerini desteklemektedir. Terör eylemlerini bizzat kendisi kontrol etmekte, silahlandırmakta ve teçhizat yardımı yapmaktadır (Casse, 1989, s.598). Bu kapsamda terörizm, dış politika aracı olarak faydalı ve tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir. Fayda-zarar dengesi gözetilerek kullanılan “bu gizli silah, fanatizme dayalı ve ayırım gözetmeden yapılan bir şiddet eyleminden daha çok belirlenmiş bir amacı gerçekleştirmek üzere kabul edilebilir maliyetle ve oranla ateşlenmektedir” (Hoffman, 2006, s.267).

Devlet destekli terörist örgütleri de sponsor olunanlar gibi istihbarat, maddi kaynak, eğitim, diplomatik ve söylemsel destek almaktadır. Ancak bu ilişki türünde devletler terör örgütleriyle olan bağlantılarını inkâr etmeyi seçmektedir. Bu seçim terörist örgüt üzerindeki etkisini sınırladığından eylemleri yönlendirmek ve örgütü kontrol etmek gibi bir amaç içine girmezler (Beck and Clark, 1994, s.164). Bu doğrultuda devletin sponsor olması aktif desteği, devletin destek olması pasif desteği işaret etmektedir. Devletler halkının terörist gruba olan yatkınlığını, kendisine doğrudan bir tehdit olmamasını ve maliyet getirmemesini dikkate alarak örgütlere sınırlı destek vermeyi seçebilmektedir (Byman, 2005, s.111).

Pasif desteğin de olmadığı durumlarda devletlerin terörist örgütlere tolerans gösterdiği ifade edilmektedir. Diğer bir deyişle bu konumlanma devletin eylemsizliğini işaret etmektedir. Devlet terör örgütüne açık veya dolaylı yardım yapmamakta ancak terör örgütüyle mücadeleye yönelik eylemlerde de bulunmamaktadır. Terör eylemlerine hedef olan devletlerin bu yöndeki taleplerine de olumlu cevap vermemektedir. Gerçekte bu hareket tarzında örgüte örtülü olarak destek verilmektedir. Başka devletlerde eylem gerçekleştiren teröristlere topraklarında güvenli sığınaklar sağlamak (Cassese, 1989, s.598) ve teröristler hakkında hukukî yolları işletmemek bu kapsama örnek olarak verilebilir.

Devletin tolerans göstermediği, desteklemediği veya sponsor olmadığı terörizmde ise devlet, terör örgütüyle mücadele etme konusunda yetersiz ve aciz kalmaktadır. Bu yetersizlik ulusal güç unsurlarından kaynaklanabileceği gibi özellikle asker sayısı ve eğitimi, silah, teknoloji gibi sert güç enstrümanlarından mahrumiyetin bir sonucu da olabilmektedir. Bu şartlarda terörden etkilenen devletlerin, aciz ve yetersiz devletlerin topraklarında terör örgütlerine müdahale etmesinin meşru bir hak halini aldığına dair bir kabul bulunmaktadır (Taşdemir, 2020, s.57).

Destek bileşeni üzerinde bu kadar durulmasının nedeni, destek verme konusundaki istekliliğin derecesinin ve destek veren ülkenin milli güç unsurlarının kapasitesinin terör örgütünün etkinliğini de belirlemesidir (Byman, 2005, s.12). Bu destekle birlikte siyasi ve coğrafi faktörler, terör örgütünün terörizm, gerilla harbi, paramiliter veya konvansiyonel çatışma taktiklerinden hangisine evrilebileceğini öngörme açısından değer taşımaktadır.

Bazı durumlarda devlet ve terör örgütü arasında uyum sorunu yaşanabilmektedir. Bu nedenle destekleyen devlet, terör örgütünün taktiğini, tekniğini ve hangi alanda mücadele edeceğini her zaman kontrol edemeyebilir. Yine bazı durumlarda da terör örgütünün amaç ve politikaları destekleyen devletle paralellik göstermeyebilir ya da terör örgütünün hedefindeki devlete kabul ettirmeye çalıştığı koşullar, destekleyen devletin isteklerinin üstünde veya altında olabilir. Bu sapmaların bir nedeni asimetrik istihbarat akışıdır. Devletin diplomatik yöntemler ve istihbarat örgütü vasıtasıyla elde ettiği bilgiler ile terör örgütünün yer altı kaynaklarından ve açık kaynaklardan elde ettiği haberler arasındaki boşluklar bu asimetrinin nedenidir (Ramy, 2016, s.189). Nihayetinde tarafların her zaman güvenilir bir sözleşme ilişkisi içinde olduğunu iddia etmek mümkün görünmemektedir. İfade edilenler neticesinde aşağıda sıralanan çıkarımlara ulaşılabilir:

- Devlet desteğinde yapıldığından ahlâken yanlış ve hukuken yasa dışı olsa da terör örgütleri aldıkları destekle kapasitelerini geliştirirken daha karmaşık eylemlere yönelebilmekte (Ramy, 2016, s.186) ve hedef olan devletlerin mücadelesini sınırlamaktadır (Byman, 2007, s.53).

- Devletler destek verdikleri terör örgütlerinin eylemlerini desteğin kapsamına göre kontrol edebilme yeteneğine sahip olmakla birlikte desteğin yöntemi veya yoğunluğu azaldıkça kontrolün sınırları daralmaktadır.

- Devletler çoğunlukla terör örgütleriyle olan ilişkilerinin açığa çıkmasından endişe etmektedir. Örneğin, Byman (2007, ss.53-59) devlet-terör örgütü ilişkisini incelediği otuz farklı olayda en fazla destek türünün yirmi yedi sıklıkla örgüte güvenli sığınak sağlamak olduğunu tespit etmiştir. Oysa devletlerin diplomatik desteği sadece altı olayda yaşanmıştır.

- Devletlerden sağladıkları para, sığınak, gelişmiş mühimmat ve silah sistemleri, istihbarat ve teknik uzmanlık terör örgütlerinin sınırlılıklarını ortadan kaldırmaktadır. Bu kazanımları elde eden teröristler halk desteğine duyduğu bağımlılığı azaltma şansı bulmaktadır (Jenkins, 2003, s.25). Halkın sağlayabileceğinden daha fazlasını daha kısa sürede temin eden teröristler daha büyük çaplı eylemler için arayış içine girebilmektedir.

- Terör örgütleri büyüdükçe devlet desteğine daha az ihtiyaç duymaktadır. Silah, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi yöntemlerle finansal ihtiyaçlarını karşılamakta ve kendi ideolojileri doğrultusunda hareket etme özerkliğine sahip olmaktadır (Banks, 2012, s.x). Kontrol edilmesi zorlaştıkça örgütler çift tarafı keskin kılıca dönüşmektedir.

Sonuç olarak; devletler güç dengesini sağlamak, nükleer savaş olasılığını azaltmak, maliyetleri düşürmek gibi çok sayıda farklı nedenle terör örgütlerini kullanmayı tercih edebilmektedir. İnkâr edilebilir olması ve terör örgütüyle yapılan sözleşmenin bağlayıcı olmaması devletler özelinde terör örgütlerini cazip kılmaktadır. Buna karşın terör örgütleri için en azından ayakta durmayı başarınca kadar devlet desteği hayatî bir önem taşımaktadır.

4. PKK VE PYD TERÖR ÖRGÜTLERİNDEKİ DÖNÜŞÜMÜN ALTI DALGA ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Terör örgütlerinin yaşam döngüsü tam olarak bilinmemekle birlikte yaklaşık olarak on örgütten sadece bir tanesi faaliyete geçtikten bir yıl sonra ayakta kalabilmektedir. Terör örgütlerinden sadece on tanesinin de yirmi yılın üzerinde bir süre varlığını korumayı başardığı anlaşılmaktadır (Dolnik, 2007, s.21). Bu örgütlerden birisi olan PKK'nın uluslararası konjonktürde içinde yaşanan değişimlere ayak uydurabildiği, bir organizma gibi çevresel faktörlere uyum sağlayabildiği anlaşılmaktadır (Demir, 2008, s.82). Benzer nedenle PYD'nin de yakın zamanda uzun ömürlü örgütler kategorisine dâhil olması beklenmektedir.

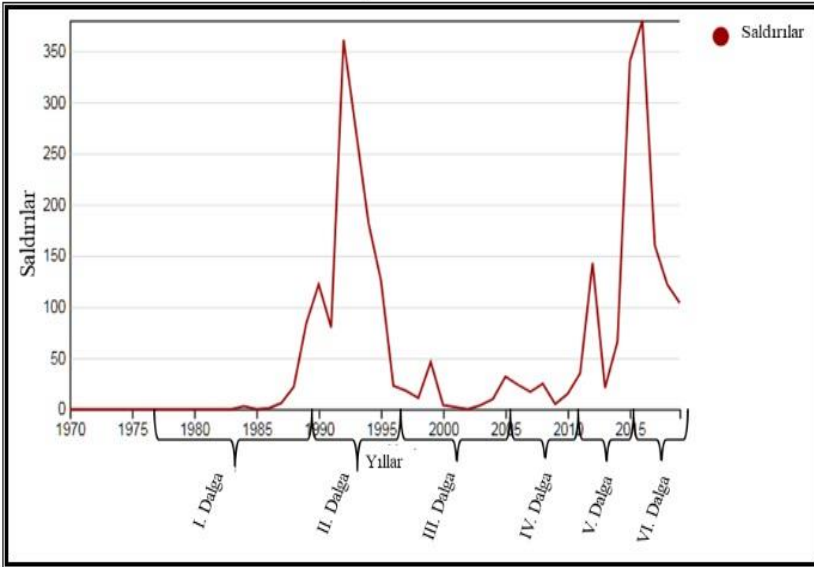
Modern terörizmin kendisi de 200 yılı aşkın süredir hayatta kalabilmek için değişimler göstermekte ve bu iniş çıkışlar dalga metaforuyla analiz edilmektedir (Rapoport, 2013, s.283). Dalgalar belirli bir zaman diliminde gerçekleşen ve ideolojik, taktik ve teknik, kaynak, hedef gibi farklılıklar içeren döngüleri simgelemektedir. Bu bölümde PKK ve PYD'nin

*Devlet Sponsorluğunda Terörizm: Vekâlet Savaşlarında Terör Örgütleri
(PKK/PYD Örneği)
Hakkı Bahadır ÖZTÜRK*

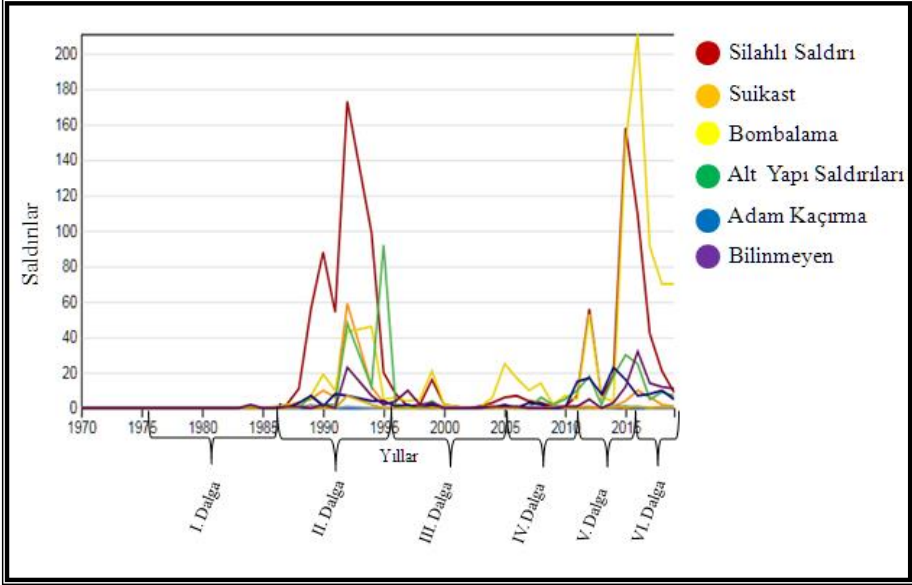
tarihsel süreç içinde yaşadığı değişimler seçili faktörler üzerinden dalga metaforuyla izah edilmeye gayret edilmiştir. Dalgaların karakterini belirleyen faktörler; devlet ve diğer örgütlerle ilişkiler başta olmak üzere ideoloji, mücadele yöntemi, karşı önlemler, hedef seçim mantığı, silah ve teçhizatındaki değişimler, grup dinamikleri, kaynaklar, yeni düşüncelere açıklık, dayanıklılık ve teknolojiye erişim olarak ele alınmaktadır (Dolnik, 2007, s.13).

Bu çalışmada PKK Terör Örgütü'nün kuruluşunu ilan eden “Kürdistan Devriminin Yolu” isimli manifestosunu açıkladığı 1978 yılından günümüze kadar olan değişimi altı dalgada incelenmiştir. Dalgalar belirlenirken sayılan faktörlerle birlikte saldırı sayıları ve çeşitleri de dikkate alınmıştır (Grafik-1 ve Grafik-2). PKK'nın bir kolu olarak faaliyet gösterdiğine dair çok sayıda iddia dikkate alınarak PYD yapılanması dördüncü dalgadan itibaren sürece dâhil edilmiştir.

Grafik 1. PKK'nın Yıllara Göre Yaptığı Saldırıları (1978-2019) (Kaynak: <https://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?chart=target&search=pkk>)

Grafik 2. PKK'nın Yıllara Göre Yaptığı Saldırı Çeşitleri (1978-2019) (Kaynak: <https://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?chart=target&search=pkk>)

4.1. Birinci Dalga: PKK Terör Örgütünün Marksist-Leninist İdeoloji Temelinde Uzun Süreli Halk Savaşı Stratejisi (1978-1987)

İlk dalga Örgüt'ün hazırlık (1978-1984) ve başlangıç (1984-1987) dönemlerini kapsamaktadır (İmset, 1993). PKK'nın kurucusu Öcalan'ın kaleme aldığı manifestoya göre örgütün amacı, "Büyük Kürdistan olarak tarif ettikleri bölgede bağımsız bir ulus-devlet kurabilmektir" (Özcan, 2006, s.87). Bununla birlikte "Kürtlerin üzerinde yaşadığı topraklarda bir Kürdistan Devleti" kurulması düşüncesinin tohumlarının 19. yüzyılın başlarında İngilizler, Fransızlar ve Ruslar tarafından atıldığı anlaşılmaktadır (Aydın, 1992, s.38).

Kuruluş yıllarında Marksist-Leninist ideolojiyi benimseyen PKK, "Uzun Süreli Halk Savaşı" yöntemini benimseyerek silahlı mücadelesini gerilla savaşı anlayışı üzerinden kurgulamıştır (Bilgiç, 2014, s.88). Gerilla savaşı, Çin'de Mao'nun ve Vietnam'da Giap'ın düşüncelerinin zafere dönüşmesiyle ayaklanma stratejileri arasında öne çıkmaktadır. Bu stratejide devletin kontrol edemediği alanlarda teşkilatlanmalarını ve eğitimlerini tamamlayan gerillalar, güvenlik güçlerinin nüfuz edemediği kırsal

bölgelerdeki halkın desteğini şiddet ve ikna yoluyla kazanmakta, yönetimin otoritesini zayıflatarak iktidar değişikliğinin önünü açmaktadır. Örgüt güçlendikçe önce kırsala hâkim olmakta ve sonrasında da şehirleri kuşatarak eylemlerin niteliğini önce kısmi sonrasında büyük çaplı ayaklanmaya dönüştürmektedir. Bu döngü aralarında geçirgenlik olan stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı olarak üç aşamalı bir geçişi öngörmektedir (Özcan, 1999, ss.73-78).

Gerilla savaşının başlatılması ucuz, gerilla ile mücadelenin maliyeti ise yüksektir. Devletin kolluk kuvvetleriyle örgütün silahlı gücü arasında belli bir denge yakalanıncaya kadar amaç devletin otoritesini yıpratarak ve maddi zarar vererek mücadele iradesini kırmak, ulusal ve uluslararası kamuoyunun baskısı ile yüzleştirmektir (Özcan, 1999, s.85). Halk desteğini kazanmak için silahlı propaganda bu sürecin itici gücü kabul edilmektedir.

DDSA'lar için halk desteği kadar dış destek de hayatta kalabilmek ve kapasite kazanmak için önemlidir. PKK'nın yönetici kadrosunun yanlarındaki bir kısım elemanla askerî müdahalenin gerçekleştiği 12 Eylül 1980 tarihinden kısa bir süre önce Suriye'ye kaçması Örgüt'ün varlığını sürdürebilmesini sağlamıştır. Örgüt elemanları, 1981 yılından itibaren Suriye üzerinden dönemin "başarısız devleti" Lübnan'a geçerek kendilerine güvenli sığınak sağlamışlardır. Suriye ve Lübnan sınırları arasında yer alan Bekaa Vadisi'ndeki Helve Kampı'nda Filistin Kurtuluşu İçin Demokratik Cephe, Filistin Kurtuluşu İçin Halk Cephesi ve Ebu Nidal Örgütü (El Fetih Devrim Konseyi) gibi gruplardan gerilla eğitimleri almışlardır (Özcan, 1999, s.89). Bu süreç öğrenen örgütler bağlamında küreselleşme sonucu günümüz terör örgütleri arasındaki karşılıklı bağlantılılığın bir örneğini oluşturmaktadır.

Örgüt başlangıçta tasarladığı üzere stratejik savunma planını uygulamıştır. Buna göre en hassas olduğu bu dönemde kendisini koruma güdüsüyle hareket etmiştir. Bir taraftan SSCB'nin başını çektiği Varşova Paktı üyesi devletlerden destek arayışındayken diğer taraftan Türkiye'nin sınır komşusu olan İran, Irak ve Suriye'de gerilla üs bölgeleri tesis etmek için çaba harcamıştır. Özcan'a göre PKK'nın kuruluşunu kapsayan bu dönemde Sovyetler Birliği adına hareket eden Suriye ve Bulgaristan gibi Doğu Bloku'nda yer alan devletlerin gizli servislerinin payının olması muhtemeldir (Özcan, 1999, s.45). Aynı dönemde Libya'da PKK temsilciliği kurulmuş, bu ülkeden de eleman ve finansal destek sağlanmıştır (Ayдын, 1992, s.85).

Örgüt elemanları 1983 yılının başlarında tekrar Türkiye'ye giriş yapmaya başlamış, barınma alanları keşfetmiş ve silahlı propagandayla halk desteği sağlamaya çalışmıştır. Barınma alanları olarak özellikle ulaşım imkânlarının zayıf olduğu, devlet otoritesinden uzak, dağlık araziler seçilmiştir (Özcan 1999, s.92). Türkiye'deki eleman sayısı bu dönemde 350-400 kişiye ulaşmıştır.

Uluslararası ilişkilerde 1984 yılında yaşanan gelişmeler örgütün eylemlere başlaması için uygun zemin oluşturmuştur. İran ve Suriye'nin ABD ile ilişkilerinin kötüleşmesi, İran-Irak Savaşı ve İsrail'in Lübnan'a girmesi gibi olaylar bölgedeki havayı germiştir (Özcan 1999, s.96). Özellikle Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Projesi'yle Dicle ve Fırat Nehir'lerinin suyunu tutmaya başlamasıyla Suriye Örgüt'e verdiği desteğini artırmıştır. Erüh ve Şemdinli'deki eylemler de bu döneme rastlamaktadır. PKK'nın askerî kanadı olan Hezen Rızgariye Kurdistan (HRK)'nın 15 Ağustos 1984 yılında bu iki ilçede yaptığı eylemlerle güvenlik güçleri ilk kez açıkça hedef alınmıştır (İmset, 1993, s.110).

Örgüt, eylemlerin sonuçları konusunda "iyimser" olmasına rağmen bölge halkı tarafından kabul görmemesi, ideolojik temelini yerleştirememesi, bölgenin coğrafi ve iklimsel zorluklarına uyum sağlayamaması nedeniyle sonraki altı yıl boyunca benzer etkiyi yaratabilen eylemler gerçekleştirememiştir. Örgüt bu dönemde stratejik savunma aşamasında olduğundan karakollara taciz dışında Türk Güvenlik Güçlerini hedef almaktan çekinmiştir. İlk dalgada örgütün elinde Kalaşnikof piyade tüfeği, BKC makineli tüfeği ve roketatarlar mevcuttur (Karayılan, 2011, ss.111, 135). Bunların yanı sıra iki adet SA-7, iki adet Katyuşa Füzesi ve çok sayıda Doçka uçaksavar olduğu da teröristlerin beyanlarından anlaşılmaktadır (Pirim ve Örtülü, 1999, s.55). Örgüt, silah temin etmek ve örgüt elemanlarının temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere finansal desteğini gönüllü bağış, vergilendirme, haraç, silahlı soygun, uyuşturucu kaçakçılığıyla küçük ve orta ölçekli yatırımlarla sağlamaktadır (İmset, 1993, s.207).

Birinci dalgada dış desteğin topraklarında güvenli sığınaklara yer açılması, eğitim verilmesi ve silah temin edilmesiyle sınırlı kaldığı anlaşılmaktadır. Suriye bu dalga içinde öne çıkmış, 1987 yılına kadar Örgüt'e barınak, para, malzeme ve cephane sağlamış, Türkiye'ye karşı diğer örgütlerle iş birliği olanakları sunmuş, temsilcilik ve propaganda büroları açmasına izin vermiştir (İmset, 1993, s.207). Örgüt elemanları başlangıçta

Suriye'yi geri cephe olarak kullansalar da sınır geçişleri için coğrafyanın uygun olmaması nedeniyle kamplarını Irak'ın kuzeyine kaydırmışlardır. Eruh ve Şemdinli eylemlerini gerçekleştirenlerin Irak Kuzeyi'ndeki Lolan kampında saldırılar için hazırlanması o dönemde bölgeyi kontrol eden KDP ile de iş birliği halinde olduğunu göstermektedir. Bunların yanı sıra Yunanistan da örgüt elemanlarını barındırmakta Ermenistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile birlikte eğitim desteği sağlamakta ya da silah temin etmektedir (Pirim ve Örtülü, 1999, s.54).

4.2. İkinci Dalga: PKK Terör Örgütünün Hareketli Savaş Stratejisi (1988-1994)

Şiddetin en çok görüldüğü dönemlerden birisi olan ikinci dalgada üç önemli gelişme örgütün dönüşümünde etkili olmuştur. Bunlardan birincisi İran-İrak Savaşı (1980-1988)'nin son dönemindeki gelişmelerdir. Savaş sırasında Irak Ordusu'nun saldırılarıyla İran'a kaçan KDP Peşmergeleri sahayı boşaltırken çok sayıda silah ve mühimmat PKK'nın eline geçmiştir. Ele geçirilen mayınların güvenlik güçlerine karşı kullanılmasına bu dönemde başlanmıştır. Barzani'nin boşalttığı bölge arazinin sağladığı avantajla artık PKK'nın barınma alanı haline gelmiştir. İran-İrak Savaşı sona erdiğinde havan ve uçaksavar silahları da örgüt tarafından kullanılabilir hâle gelmiştir (Özcan, 1999, s.127).

İkinci önemli gelişme 1991 yılında SSCB'nin dağılması ve doğan boşluktan endişe eden İran'ın PKK'ya olan desteğini artırmasıdır. Çünkü İran, Bağımsız Azerbaycan'ın kurulmasını kendi toprak bütünlüğü için tehdit olarak görürken Türkiye'nin Kafkaslar başta olmak üzere Orta Asya üzerinde etkinlik kazanmasından çekinmiştir. Topraklarında 1988 yılından itibaren PKK'nın kamplarına izin veren İran, Körfez Savaşı sonrasında Türkiye sınırında yaklaşık 50 bölgede 1200 örgüt elemanının bulunmasına (Çağaptay, 2007, ss.45-52) hatta hasta ve yaralıların Urumiye'deki hastanede tedavisine müsamaha göstermiştir (Pirim ve Örtülü, 1999, s.54). İran'ın örgüte sağladığı desteğin diğer sebepleri Irak'ın kuzeyinde oluşan otorite boşluğunun Türkiye ve ABD tarafından doldurulmasının önüne geçmek ve devrim karşıtı İranlıları barındırdığı iddiasıyla Türkiye'yi cezalandırmaktır.

Üçüncü önemli gelişme ise 1990 yılında ABD'nin Irak'ı hedef aldığı Çöl Fırtınası Harekâtı sonrasında ülkenin kuzeyinde oluşan otorite

boşluğudur. Kürt devleti oluşturma planının dışında kalmak istemeyen terör örgütü, artan eleman sayısıyla “hareketli savaş” stratejisini kullanma kararı almış, tabur büyüklüğündeki gruplarla askerî birliklere saldırmaya ve Irak’ın kuzeyini bu tür eylemler için çıkış arazisi olarak kullanmaya başlamıştır. Öcalan, “hareketli savaş stratejisini çok sayıda elemanın katılımıyla düşmanı imha etmeyi hedef alan bir yöntem” olarak tarif etmektedir (Aydın, 1992, s.133).

“Hareketli savaş” yapabilmek için gerekli militan sayısı sözde askerlik yasalarıyla sağlanmıştır. Irak kuzeyinden gelen sığınmacıların yarattığı hoşnutsuzluğun istismar edilmesi ve Suriye’nin yanı sıra İran’ın da artan yardımları stratejinin uygulanmasında moral desteği sağlamıştır. 1990 yılında 13 bine çıkan eleman sayısı (İmset, 1993, s.272) örgütün teşkilatlanmasında tabur kuruluşuna dönülmüştür. Grupların hareket özgürlüğüyle inisiyatif alt kadrolara bırakılırken devamlı hareketle emniyetin sağlanması esas alınmıştır. Örgütün eleman sayısının artmasıyla kurallar yazılı hâle getirilmiştir.

Bu dalgada İran, Irak, Suriye, Yunanistan, Libya ve Bağımsız Devletler Topluluğu’nun, manevi, politik, teknik, mali, askerî yardımlarının PKK’nın gelişmesinde payı büyüktür. Örneğin Türkiye’nin NATO’daki müttefiklerinden Yunanistan, topraklarındaki Lavrion Kampında örgüt üyelerine sabotaj ve suikast eğitimi ve bu eylemler için suikast malzemeleriyle patlayıcı maddeler tedarik etmekten geri kalmamıştır (Özcan, 1999, s.300).

Dış destekle birlikte PKK’nın 1990’lı yıllardan başlayarak gasp, haraç ve bağışların yanı sıra insan, silah ve en önemlisi uyuşturucu kaçakçılığı sayesinde finansal kapasitesini artırdığı anlaşılmaktadır (Demirel, 1996, ss.52-61). Parti-Ordu-Cephe örgütlenmesinin yoğunlaştığı, şiddetin en üst düzeyde olduğu dönemde eylem sistematığı “askeri birliklere ve karakollara saldırı, depo ve cephanelik gibi hassas tesislere baskın, hareketli birliklere pusu, mayınlama, taciz, lider personele suikast, zehirleme, kaçırma, kamu binalarına sabotaj” şeklinde uygulanmaktadır (Özcan, 1999, s.102). Eylemler, kolluk kuvvetlerinin gayretlerini kendi emniyetlerine yönlendirerek halkın güvenliğini alma konusunda aciz duruma düşürülmesine, nihayetinde halkın teröristi desteklemek zorunda bırakılmasına hizmet edecek bir anlayışla yapılmıştır. Bu anlayış, siyasi durum üstünlüğüne yönelik bir amaç taşımaktadır.

PKK'nın "Devrimci Şiddet" adını verdiği bu dönemde kullandığı yöntemlerle bölge halkının desteğini kazandığı anlaşılmaktadır. Irak'tan kaçan Kürtlerin göçünün halkta yarattığı hoşnutsuzluk sonucu yapılan izinsiz gösteriler PKK tarafından "Serhildan" adıyla ayaklanma kisvesi altına sokulmuştur. Örgüt'ün 1992 yılında Nevruz Kutlamaları sırasında Cizre, Silopi, Şırnak gibi şehir merkezlerinde gerçekleştirdiği kitle eylemleri Mao'nun uzun süreli halk savaşı stratejisinin ikinci aşaması olan stratejik dengeye gelindiği izlenimi yaratmaktadır (Aydın, 1992, s.20).

TSK'nın 1993 yılından itibaren icra ettiği büyük çaplı harekâtlarla ayaklanma stratejisinin doruk noktasına ulaşmasına izin verilmeden Örgüt'e darbe vurulmuştur. Bunun yanında artan militan sayısı ile tabur seviyesinde örgütlenme hem emir komutada zafiyete yol açan lider personel ihtiyacını ortaya çıkarmış hem de gizlenme sorununa sebebiyet vermiştir. Örgütün verdiği kayıpların sayısı artarken örgüt içinde bir hesap sorma dönemi başlamıştır.

Bu kayıpların başka bir nedeni de İran, Irak ve Suriye'nin örgütün "gerilla" seviyesinde kalmasını istemeleridir. Örgütün siyasi hedeflerini geliştirmesi durumunda kendilerinden parça koparma ihtimali bu devletleri endişelendirmiştir (Özcan, 1999, s.136). Suriye; su sorunu, Hatay meselesi, Irak politikası gibi nedenlerle bir taraftan örgüte destek verirken diğer taraftan SSCB'nin çökmesiyle hamisinden yoksun kalması, terörist devlet olarak anılma korkusu ve sorunun kendi topraklarına yayılması gibi endişelerle bu desteğini sınırlandırmıştır. Özcan'a göre (1999, s.170) "varlığını tamamen dış desteğe bağlayan örgütler zayıflığı da sürekli olarak bünyelerinde hissedeceklerdir." Anlaşıldığı üzere terör örgütüne verilen desteğin kapsamı bölge ülkelerinin menfaatleri ile sınırlandırılmıştır.

Dış desteğin azalması, gerilla savaşının önemli sorunlarından biri olan lojistiğin sağlanmasında güçlükler yaratmaktadır. Bu durumu telafi edebilecek olan alternatif kaynaklar iç destekle yaratılabilir. Beslenme, silah ve cephane ikmal, hasta ve yaralıların tedavisi, halkla irtibat kurulamadığı zamanlarda önemli bir sorundur. Halkla irtibat ise gizliliğin sürdürülmesi açısından hassasiyet yaratmaktadır. SSCB'nin dağılması ile ideolojik dayanaktan da yoksun kalan PKK, bu olumsuzluklarla 1993 yılında tek taraflı ateşkes ilanında bulunmak zorunda kalmıştır.

4.3. Üçüncü Dalga: PKK Terör Örgütünün Araziye Dayalı Savaş Stratejisinden Yoğun Terör Eylemlerine Geçmesi (1995-2004)

TSK'nın alan hâkimiyeti konsepti kapsamında 1994 yılında yurt içinde başlattığı ve yurt dışına da yayılan operasyonları, tank ve silahlı helikopterlerin etkin kullanılması ve gece görüş sistemlerinin temin edilmesi PKK Terör Örgütü'nü 1995 yılında bir kez daha ateşkese zorlamıştır. Yine Batı ülkelerinin Türkiye'nin terörizmle mücadelesine destek vermesi, uluslararası ve ulusal basının Türk hükûmetinin politikalarının yanında yer alması Örgüt üzerinde baskı oluşturan diğer nedenler olmuştur.

Terör örgütleri eylemlerle propaganda yaparlar ve yarattıkları korkuyu hedefledikleri kitlelere yayarlar. Bu nedenle PKK da bu eylemsizlik döneminden çıkabilmek için yeni arayışlar içine girmiştir. Bu dönemde Öcalan çareyi Sun Tzu'nun "Savaş Sanatı" kitabından esinlenerek ürettiği "araziye dayalı savaş" stratejisinde bulmuştur. Bu stratejinin temel düşüncesi; örgüt elemanlarının araziye dağılması ve mevzilenmesi, düşmanı üzerine çekerek tuzağa düşürülmesi ve imhasıdır (Karayılan, 2011, s. 244).

TSK'nın 1998 yılından itibaren hava hücum harekâtı icra edebilecek kabiliyete ulaşmasıyla arazide mevzilenen terör örgütü elemanlarının gerisine inerek örs ve çekiç taktiğini kullanması anılan stratejinin boşa çıkmasına neden olmuştur. Kendisine dayanak sağlayabileceği kurtarılmış bölgelerden mahrum kalan örgüt elemanları Schmitt'in asker, partizan ve terörist olarak sıraladığı muharip figürlerden artık üçüncüsüne karşılık gelmektedir. Çünkü teröristlerin ne toprağı ne de somut bir düşmanı vardır (Kardeş, 2019, s.135). Bu kapsamda PKK, ilk canlı bomba eylemini 30 Haziran 1996 yılında Tunceli'de gerçekleştirmiştir. Örgüt tarafından "taktik tikanıklığa bir müdahale" olarak değerlendirilen bu eylem (Karayılan, 2011, s.248) "fedai eylemleri" olarak terörün metropollere de yayılmasını sağlamıştır. Bir kez daha stratejik savunma evresine dönüş yapan Örgüt, 1996-1999 tarihleri arasında on beş intihar saldırısı gerçekleştirirken (Demir, 2010, s.272) ikinci bir yöntem olarak da sivil itaatsizlik eylemlerine başvurmuştur.

Örgüt'ün iki önemli ismi Şemdin Sakık'ın 1998 yılında, Abdullah Öcalan'ın ise 15 Şubat 1999 tarihinde yakalanması üçüncü dalganın önemli olaylarıdır. Özellikle 20 Ekim 1998 tarihinde Türkiye ve Suriye arasında yapılan Adana Mutabakatı'ndan üç gün önce Öcalan'ın Suriye'den

çıkarılması ve imzalanan mutabakatla da Suriye'nin PKK'ya desteğini keseceğine dair taahhütte bulunması (Oran, 2011, s.566) örgütü önemli destek kaynaklarından birisinden mahrum bırakmıştır.

Suriye'den çıkarılması sonrası Öcalan'ın sırasıyla Yunanistan, Rusya, İtalya, tekrar Yunanistan ve nihayetinde Kenya güzergâhında dolaşması, Türk diplomasisinin başarısı yanında devletlerin terör örgütüyle ilişkilendirilmenin maliyetinden kaçınmalarının bir sonucu olarak görülebilir. Örgüt, lidersiz kalması nedeniyle Ağustos 1999 tarihinde bir kez daha eylemsizlik kararı alırken Irak'ın kuzeyinde de sıkışmış durumdadır. KYB ile Kandil'de 2000 yılında yaşadığı çatışmalarda önemli kayıplar veren PKK'nın imdadına iki örgüt arasında arabuluculuk yapan İran yetişmiştir (Karayılan, 2011, ss.296-299).

4.4. Dördüncü Dalga: PKK Terör Örgütünün Meşru Müdafaa Çizgisine Dayanan Demokratik Siyasal Mücadelesi (2005-2011)

Dördüncü dalga ideolojik söylemlerin de değiştiği bir dönemi işaret etmektedir. Bu dönemde yapılan 9. Kongreyle birlikte barış, demokrasi ve özgürlük kavramları ön plana çıkarılmıştır. Sosyalizm ideolojisi temelinde amacına ulaşamayacağını anlayan örgüt bu dönemde paradigmatik bir değişimle demokratik konfederasyon sistemini savunmaya başlamış ve çağdaş demokrasi fikrini netleştirme çabasına girmiştir. Gerçekte örgüt başından beri sınıf temelinde yapılan mücadeleyi savunurken diğer taraftan sosyal demokrasiyi bir maske olarak kullanmaktadır (Aydın, 1992, s.11). Özgürlükçü sosyalist olarak bilinen Murray Bookchin'in düşüncelerinden alıntılanan bu ideoloji, ulus-devlet anlayışını aşındıran bir çerçeve sunmaktadır. Örgüt için bunun anlamı Büyük Kürdistan hayalinden toprak sınırları çizilmeden Suriye'de, Irak'ta, İran'da ve Türkiye'de yaşayan Kürtlerin Demokratik Konfederasyon altında birleştirilmesine geçiştir (Öcalan, 2011).

Bu düşünce, 2005 yılında Türkiye, Suriye, Irak ve İran'daki PKK'ya benzer örgüt yapılarının Kürdistan Halklar Federasyonu'nun bünyesine alınması ve 2007 yılından itibaren Kürdistan Toplulukları Birliği (KCK) çatısı altında birleştirilmesiyle somutlaştırılmıştır (Sarı, 2019, s.118). Bu paralelde Suriye'de Baas Partisi'nin ülkenin kuzeyinde yaşayan Kürtlere yönelik olumsuz politikaları sürerken Öcalan'ın talimatıyla 2003 yılında kurulan PYD de bu çatı altına alınmıştır (Acun ve Keskin, 2017, s.11). PKK,

“Üçüncü Yol” adını verdiği bu stratejiyle uzun süre Suriye’de farklı aktörlerle çatışmaksızın varlık gösterme amacını gütmüştür (Erol ve Çelik, 2018, s.29). Ana düşünce, çatışmanın sadece meşru müdafanın gerekli olduğu zamanlarda tercih edilmesidir.

“Meşru Müdafaa çizgisine dayanan demokratik siyasal mücadele” şiddet ve zor yöntemiyle çözülemeyen sorunların demokratik uygarlığın en temel ilkesi olan meşru müdafaa yoluyla ortadan kaldırılabileceğini savunmaktadır. Pasif savunma- aktif savunma- topyekûn savunma olmak üzere üç aşamada oluşturulan bu stratejiyle terörizmin medya savunma alanı, gerilla sahaları, ova, şehir ve metropollerde yürütülmesi planlanmıştır (Karayılan, 2011, ss.363-369).

Örgüt bu stratejisi doğrultusunda kırsal alanlarda etkinlik kazanmak için başlattığı yoğun eylemlilik sürecini 2009 yılında başlayan “Demokratik Açılım Süreci”ne kadar sürdürmüştür (Yeşiltaş ve Özçelik, 2016, s.13). Bu eylemlerin arasında bombalı saldırı yöntemi öne çıkmaktadır. Irak Savaşı sonrasında yerel grupların koalisyon güçlerine karşı kullandığı risksiz ama ses getiren bu yöntem kopyalanarak turizm yörelerinde ve metropollerde sivillere, arazide operasyon icra eden askerî birliklere karşı tercih edilmiştir (Yavuz ve Özcan, 2006, s.110). Örgüt, demokratik açılım sürecini kapsayan 2009-2011 yılları arasında şiddetin yoğunluğunu azaltmıştır.

Bu dalgada ABD’nin tolerans gösterme düzeyinde PKK’ya destek verdiği düşünülebilir. ABD’nin Irak’a kuzeyden müdahalesine imkân tanyacak 1 Mart 2003 tarihli “Başbakanlık Tezkeresi”nin TBMM’de ret edilmesi Türkiye ve ABD arasındaki ilişkileri gerginleştirmiştir. Bu durumun PKK’ya fayda sağladığı ve Irak’ın kuzeyindeki varlığını güçlendirdiği anlaşılmaktadır (Yavuz ve Özcan, 2006, s.109). Bölgede ortaya çıkan otorite boşluğu PKK’nın silah ve malzemeye erişimini kolaylaştırırken kamplaşma süreci hızlanmıştır. Irak’tan Türkiye’ye geçirilen silah sayısı bu dönemde iki kat artmıştır (Çalışkan, 2010, s.157-159). Ayrıca 15 Ekim 2005 yılında kabul edilen Irak Anayasası ile Irak Kuzeyi Bölgesel Yönetimi (IKBY) kurulmuş, bu oluşum örgütün geleceğe dair beklentilerini artırmıştır.

4.5. Beşinci Dalga: PKK Terör Örgütünün Kıra Dayalı Şehir Gerillacılığı Stratejisi ve Suriye’de İç Savaşın Başlamasıyla PYD’nin Etkinlik Kazanması (2012-2015)

Beşinci Dalga PKK’nın Hakkâri’nin Şemdinli ilçesini kontrol etmek üzere ağır kayıp verdiği 2012 yılı yazındaki 13 gün süren saldırısıyla başlamaktadır. Kırsalda yoğun şiddet içeren gerilla tarzı eylemlerin kurtarılmış bölge oluşturmak için sonuç vermediğinin anlaşılması üzerine Örgüt şehirleri savaş alanı haline getirme stratejisine yönelmiştir. Bu strateji “Kırsala Dayalı Şehir Savaşı”dır (Kalkan, 2012). Meskûn mahallerin sağladığı avantajları gerillanın vur-kaç taktiği ile birleştirmek, devletin otoritesi ve kamusal görevlerini zayıflatarak bu görevleri örgüt tekeline almak bu stratejinin ana hedeflerinden birisidir (Yeşiltaş ve Özçelik, 2016, s.8).

Örgüt çatışma stratejisinin altyapısını şehirlere taşımaya çalışmaktadır. PKK, demokratik açılım sürecinde Türk Hükûmetiyle müzakereler devam ederken meskûn mahallerde kendi meclislerini ve mahkemelerini kurmaya, öz savunma birimleri oluşturmaya, YDG-H (Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi) gibi birimleri teşkil etmeye koyulmuştur. Gerçekte bu yönde bir yapılanma düşüncesinin tohumları demokratik konfederasyonla atılmış, 2007 yılındaki Demokratik Toplum Kongresi’yle çerçevesi oluşturulmuştur. Arap Baharı’nın domino etkisiyle 2011 yılında Suriye’de başlayan iç savaşın bölgesel ölçekte Kürt politikalarını etkilemesiyle de hayata geçirilmiştir.

Suriye iç savaşı bu kapsamda özellikle 2015 yılından itibaren örgüte yeni fırsatlar yaratmıştır (Yeşiltaş ve Özçelik, 2016, s.9). Suriye’de DEAŞ’la mücadelesinde Koalisyon ülkelerinin desteğinin yanı sıra DAES TÖ’nden ele geçirilen çok sayıda silah ve mühimmat, Örgüt’ün Türkiye sınırları içindeki stratejisinin de itici gücü olmuştur. DEAŞ’tan öğrendiği ve geliştirdiği şehir savaşları taktiklerini, YDG-H yapısı üzerinden, özellikle Cizre, Nusaybin, Sur ile Yüksekova yerleşimlerinde hayata geçirmiştir. Bu stratejiyle şehirlerin yerüstü boyutunda cadde, sokak, bina ve evler; yeraltı boyutunda kanalizasyon ve tüneller çatışma ortamına dönüştürülmektedir. Mayın/EYP’ler ve keskin nişancılarla güvenlik güçlerine zayıt verilirken çatışmalar kısa süreli ve mahdut hedefli tutulmaktadır. Sivil halkın varlığı, çatışmaların kamuoyuna iletilmesini kolaylaştırırken sivil-terörist ayrımının zorluğu kolluk kuvvetlerini sınırlayıcı bir faktör olarak belirlemektedir.

Meskûn mahalde çatışmanın zorluklarına rağmen Türk Güvenlik Güçleri'nin iç kamuoyunda “Hendek Operasyonları” olarak bilinen müdahalesinde örgüte ağır kayıplar verdirilmiştir. Operasyonlarla Temmuz 2015-Mart 2016 tarihleri arasında Türkiye sınırları içinde 2 bin 583'ü ölü, 109'u yaralı, 731'i yakalanan ve 214'ü de teslim olan 3 bin 637 örgüt elemanı etkisiz hale getirilmiştir (Ergan, 2016). Ancak Suriye'deki gelişmeler PYD üzerinden örgüte fırsatlar sunmaya devam etmektedir.

PYD Terör Örgütü, iç savaşın başlamasıyla Suriye Rejimi ile temas kurmuş, Kamışlı'da bir karargâh tesis ederek Afrin, Ayn el-Arab, El-Haseke bölgesinde etkin bir örgütlenme içerisine girmiştir. Rejim güçlerinin çekildiği 2012 yılından sonra Ayn el-Arab (Kobani) ve diğer bölgelerin kontrolü PYD'nin silahlı yapılanması YPG'nin (Yekineyen Parastına Gel-Halk Savunma Birlikleri) kontrolüne geçmiştir (Acun ve Keskin, 2017, s.11). Örgüt, 2013 yılında üç kanton bölge ilan ederek bir nevi kurtarılmış bölge oluşturmuş, 2014 yılı ocak ayından itibaren de bu bölgelerde demokratik özerklik ilan etme sürecine girmiştir (İç İşleri Bakanlığı, 2017, s.32). Nihayetinde PYD, Suriye kuzeyinde federal bir Kürt yönetimi oluşturmak istemektedir (Pollock, 2016, s.9).

PYD bir yandan idari yapılanma içine girerken militan sayısını da hızla artırmıştır. ABD'nin PYD ile ilişkisi DEAŞ'ın Eylül 2014 tarihinde PYD'nin kontrolündeki Ayn el-Arap'ı kuşatmasıyla başlamıştır. ABD'nin silah, hava desteği ve Iraklı Peşmergelerin yardımıyla PYD, 26 Ocak 2015 tarihinde bölgenin kontrolünü sağlamıştır. ABD'nin bu tarihten sonra sürdürdüğü desteğini 1950'li yıllardan başlayarak kurguladığı “Orta Doğu Politikası”yla açıklamak mümkündür. Buna göre, bölgedeki petrol akışı sorunsuz sağlanmalı, İsrail'in güvenlik endişeleri giderilmeli ve Rusların etkisini sınırlamak için çevreleme politikası uygulanmalıdır. Bu kapsamda gerek ABD'nin gerekse NATO'nun Irak'ta Peşmerge güçlerini ve Suriye'de PYD'yi desteklediğine dair çok az tereddüt vardır (Pollock, 2016, s.7). Bu dönemde PYD'nin Suriye'deki Kürtleri temsil ettiği ve terör örgütü kabul edilen PKK'dan ayrı bir yapı olduğuna dair tezler işlenmektedir (Acun ve Keskin, 2017, s.8).

4.6. Altıncı Dalga: PYD Terör Örgütünün Vekil Aktör Olarak Kapasite Kazanması (2015-...)

Günümüzde Türkiye sınırları içerisinde 150'nin altına düştüğü açıklanan terörist sayısı ile birlikte PKK'nın eylem sıklığı da oldukça azalmıştır. Öte yandan aralarında zaman zaman çatışmalar olmakla birlikte IKBY'nin ev sahipliğinde Irak kuzeyinde ciddi şekilde varlığını sürdürmektedir. Çok sayıda terör kampında barınmaya devam eden PKK, Yezidi'leri de içine alan Sincar Direniş Birlikleri (YBŞ) yapılanmasıyla bölgeyi elinde bulundurarak PYD'ye eleman, silah ve malzeme aktarmaya devam etmektedir.

PYD ise bünyesine kattığı diğer örgütlerle 2015 yılından itibaren alan kazanmaktadır. DEAŞ için kritik önemde olan ve başkent olarak ilan ettiği Rakka'ya yapılacak harekât kapsamında 11 Ekim 2015 tarihinde YPG'nin de altında yer aldığı SDG (Suriye Demokratik Güçleri) olarak bilinen yapı oluşturulmuştur. SDG çatısı altındaki elemanların yüzde yirmisi Suriyeli Araplardan yüzde sekseni YPG'li militanlardan oluşmaktadır (Pollock, 2016, s.7). SDG, Fırat Nehri üzerinde önemli bir enerji kaynağı olan ve Doğu Halep ile Rakka arasında geçiş noktası olan Tışrin Barajı'nı, Menbiç'i ve Rakka'yı DEAŞ'ın kontrolünden almıştır.

PYD, ABD'nin liderliğinde Koalisyon güçlerinin ve Rusya'nın desteğiyle askerî üsler kurarak kontrol ettiği bölgedeki kazanımlarını güçlendirmiştir. ABD, PYD'yi hem DEAŞ'a karşı sahada mücadele edebilecek yerel kara gücü hem de stratejik ortağı olarak görmektedir. Diğer taraftan PYD'nin ABD güdümünde olmasından rahatsızlık duyan Rusya da Suriye'nin toprak bütünlüğünü tehlikeye atmayacak ölçekte örgüte destek vermektedir (Kerman ve Efeğil, 2017, s.166-183). Örgüt, Rusya'nın 30 Eylül 2015 tarihinde Suriye iç savaşına dâhil olmasıyla bu devletle de etkileşime girmeyi başarmıştır. Rusya, ABD ve çoğu Avrupa ülkesinin aksine terör örgütü olarak kabul etmediği PKK'yı Suriye denklemine kullanma düşüncesindedir. Özellikle Türk Hava Sahasına giren Rus savaş uçağının düşürülmesinden sonra Rusya aktif olarak PYD'yi desteklerken Türkiye'nin desteklediği gruplara karşı da hava bombardımanlarına başlamıştır (Borshchevskaya, 2016, s.49). İki büyük gücün desteğini dengeleyen PYD ise vekâlet savaşlarında aktörler arasındaki sınırları belirsiz anlaşmaların yarattığı sömürücü ilişkiyi lehine çevirme arzusunda.

PYD'nin silahlı yapılanması olan YPG, PKK'nın silahlı gücü olan Halk Savunma Güçlerine (HPG), sadece kadınlardan oluşan YPJ ise PKK'nın YJA'sına benzer bir yapılanmadır (İç İşleri Bakanlığı, 2017, s.38). YPG de HPG gibi üç-beş militandan oluşan grup, iki gruptan oluşan takım ve üç takımdan oluşan bölük ve üç bölükten oluşan tabur şeklinde teşkil edilmiştir. YPG'nin iç yönetmeliğine göre, eylemler profesyonel kuvvetler, direniş birlikleri ve yerel kuvvetler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bunların yanında hudut birlikleri, lojistik konuları takip eden donatım ve mühimmat merkezleri, örgütün finans işleri ile uğraşan maliye birimleri ile örgüt içi haberleşmeyi sürdüren kuryeler de genel komutaya bağlı bir unsur olarak oluşturulmuştur. Ayrıca ABD, Almanya, Avustralya ve İngiltere uyruklu yabancı terörist savaşçılardan oluşturulan "Rojava Aslanları" isimli bir birim de mevcuttur. Bu teröristlerden bazıları örgüte gönüllü katılırken bazıları para karşılığında örgüte destek vermektedir (Acun ve Keskin, 2017, ss.20-22).

Örgüt'ün PKK'ya olan benzerliği envanterindeki AK-47 piyade tüfeği, Doçka olarak bilinen uçaksavar silahı, PKS makineli tüfeği, RPG-7 tanksavar silahlarıyla da kendisini göstermektedir (Acun ve Keskin, 2017, s.30). Bunların yanında ABD ve bazı Avrupa ülkelerinden temin edilen silah yardımlarıyla TOW, JAVELIN gibi güdümlü tanksavar silahlarla envanterini genişletmiştir (Tok ve Misto, 2017). ABD menşeli zırhlı araçlar ulaşım kabiliyetine, ileri teknoloji muhabere sistemleri irtibat kolaylığına ve gece görüş sistemleri gece hareket ve eylem yapma esnekliğine kavuşmasını sağlayarak kapasite artırımı sağlamıştır. Bunlara ek olarak DEAS'la mücadelesinde ABD'nin hava desteği önemli bir kuvvet çarpanı olmuş, örgütün Suriye topraklarının dörtte birinden fazlasında kontrolü sağlamasında etkili olmuştur. Ayrıca PYD/YPG de PKK gibi "Zorunlu Askerlik Yasası" çıkararak kontrol ettiği bölgede otoritesini pekiştirmekte ve eleman temin etmektedir.

ABD ordusuna bağlı özel kuvvetler birliklerinden görevlendirilen 50'den fazla danışman tarafından verilen eğitimler (Mohammad, Steward ve Zengerle, 2015) ve askeri danışmanlık örgütün gerilladan paramiliter bir yapıya geçişini sağlamıştır. Devletlerin silahlı kuvvetleri içinden gönderdiği danışman görevindeki askerler ile çoğunlukla emekli askerlerin çalıştığı özel güvenlik şirketlerinin verdiği eğitim desteği, örgüt yapısını düzenli birlik yapısına yaklaştırmaktadır. (Hoffman, 2006, s.259). Bu düzlemde

PYD/YPG'nin, PKK'dan farklı olarak görünmez ve bilinmez olarak hareket eden değil uluslararası toplumda tanınır ve bilinir olarak askerî örgütlenmeye daha yakın bir yapıya dönüştüğü sonucuna varılabilir. Bununla birlikte hava desteğinden mahrum kalması durumunda PYD Terör Örgütü'nün bekasının bölgedeki devlet aktörlerinin siyasi kararlarına bağlı olacağı beklenebilir.

Örgütün DEAŞ ile mücadelesi sırasında kazandığı meskûn mahal tecrübesi, Türkiye'nin Suriye kuzeyine icra ettiği harekâtlara karşı uyguladığı hareket tarzlarında kendisini göstermiştir. Ayrıca harekâtlar sırasında bölgede kilometrelerce uzunluğunda tüneller tespit edilmiştir. ABD Başkanı Trump'ın talimatıyla petrol sahalarını koruma görevi verilen Örgüt'ün gerilla harekâtı için uygun olmayan araziye elde bulundurma zorunluluğuyla karşı karşıya kalması tünellere yönelmesinde bir neden olarak gösterilebilir. Arazinin uygun olduğu yerlerde gerilla taktikleri uygulayan devlet dışı silahlı aktörler, zaman zaman akit yaptığı devletin sağladığı lojistiği doğrudan temin edebildiği şehirlere yönelmekte, şehir altyapıları arazide inşa edilen tünellerle desteklenerek, çatışmalar yapay engellerle donatılmış ortamlara yöneltilmektedir. Örgüt'ün de bulunduğu coğrafyada vur kaç taktiğini esas alan gerilla stratejisinden, meskûn mahaller ve tünellerin sağladığı ortamdan faydalanarak direnişi mümkün olduğunca yıpratma savaşına dönüştürme gayretine yöneldiği anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Çalışma neticesinde gerek terör örgütlerinin vekil olarak seçilmesinin, gerekse devletlerin terör örgütüne sponsor olmasının, hibrit savaşın karma yöntemlerin kullanılması, belirsizliğin artması, eylem tekniklerinin genişlemesi ve asimetriyi barındırması gibi özelliklerini karşıladığı anlaşılmaktadır. İki yöntemde de sahada yer alıp almamasına bakılmaksızın destekçilerin istekliliğinin derecesinin ve desteğin yoğunluğunun örgütlerin kapasiteleriyle aynı yönlü bir ilişki içinde olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Devletlerin istekliliği kapsamında örgütlerin “özgürlük savaşçısı” veya “terörist” şeklinde tanımlanmalarının belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Özgürlük savaşçılarının iç kamuoyu ve uluslararası hukuk açısından pejoratif anlam yüklenen teröristten çok daha kabul edilebilir yanlarının olduğu düşünülmektedir. Uluslararası kamuoyunda terör örgütü olarak kabul edilen PKK'ya verilen destek, destekleyen ülkelerin politik amaçlarıyla sınırlı kalmıştır. Oysa ABD, DEAŞ'a karşı kara ordusu olarak

tanımladığı PYD'nin terörle ilişkisini sürekli inkâr etmekte ve açıktan destek verebilmektedir.

İstekliliğin derecesini etkileyen ikinci husus, tarafların politik amaçlarının büyüklüğü ve ne kadar örtüştüğüdür. Kurulduğu yıldan itibaren amacını “Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı topraklarda ayrı bir devlet kurmak” olarak açıklayan PKK'nın bu söylemi, Türkiye'nin komşuları İran, Irak, Suriye tarafından kabul edilebilir gözükmemektedir. Bu devletlerin politik amaçları Türkiye'nin bölgesel güç olmasından duydukları güvenlik kaygısıyla sınırlıdır. İkinci dalgada yaşandığı üzere destekleyen devletler politik amaçlarının ötesine geçtiğinde terör örgütüne verdikleri desteği çekebilmektedir. Diğer taraftan ABD'nin Orta Doğu politikasına hizmet ettiği sürece PYD'yi desteklemeye devam edeceği, PYD'nin de bu süreçte devletimsi yapıya dönüşmek için gayretlerini sürdüreceği öngörülmektedir. Aralarındaki sözleşmenin taraflardan birisinin politik amacına ulaşması veya amacını değiştirmesi ile bozulacağı düşünülmektedir.

Desteğin yoğunluğu ise devletlerin doğrudan destekten söylemsel desteğe kadar uzanan ölçekteki destek düzeylerinin hangilerinin ne oranda kullanıldığını ifade etmektedir. Bu açıklamadan hareketle büyük güçlerden ABD'nin vekili olmayı başaran PYD'nin, çok sayıda farklı devletten sponsorluktan tolerans göstermeye kadar değişen bir yelpazede destek alan PKK'ya oranla daha kapsamlı bir değişim yaşadığı söylenebilir. Bu doğrultuda terör örgütlerinin vekil olarak kullanılması seçeneğinin sponsorluğun üstünde bir destek düzeyi olarak ifade edilmesi uygun düşmektedir.

Desteğin yoğunluğunun sağladığı kapasite artışı hem mayın/EYP eylemleri, bombalama, zorunlu askerlik yasaları ve suikastlar gibi ahlâk ve hukuk dışı eylem yöntemlerine genişlik katmakta hem de gelişmiş silah ve teçhizatın tedarikiyle paralel olarak örgüt yapısında ve stratejilerinde değişime neden olmaktadır. Bununla birlikte hızlı kapasite artışı bazı sorunları da beraberinde getirebilmektedir. Örneğin, devlet destekli örgütler ayaklanmacı, partizan ve gerillaların eleman sayısına ulaşmaları zor olduğundan silah, lojistik ve maaş gibi konularda dış desteğe çokça ihtiyaç duymayabilirken (Ramy, 2016, s.189), vekil savaşçılar için tersi bir durum söz konusu olmaktadır. ABD'nin PYD'ye yaptığı mali yardımların bütçesine getirdiği yük karşılıklı sömürü ilişkisinin boyutunu göstermektedir.

Dalga metaforu üzerinden tarihsel süreçleri özetlenen PKK ve PYD Terör Örgütleri'nin varlıklarını sürdürebilmelerinde sağladıkları dış desteğin ve organizasyonel öğrenme süreçlerini yönetebilme yeteneklerinin çok sayıda etkene dâhil edilebileceği anlaşılmaktadır. Evrim teorisi, ortama ayak uydurabilen organizmaların (organizasyonların) hayatta kalmayı başardığını savunmaktadır. PKK ve PYD'nin de Orta Doğu'da yaşanan uluslararası gelişmelere gösterdikleri uyum sayesinde varlıklarını sürdürebildikleri anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak devlet kurumlarının koordineli gayretleriyle dış desteğin kesilmesine odaklı kapsayıcı yaklaşım terör örgütleriyle mücadelede bir yöntem olarak belirmektedir. Bu yöntemin içeriğinin nasıl doldurulacağı gelecekte yapılacak akademik çalışmalara kapı aralamaktadır.

KAYNAKÇA

- Acun, C., Keskin, B. (2017). *The PKK's branch in Northern Syria PYD-YPG*. İstanbul: SETA Yayınları.
- Ahram, A. I. (2011). *Proxy warriors: the rise and fall of state-sponsored militias*. California: Stanford University Press.
- Aydın, A. (1992). *Kürtler, PKK ve A. Öcalan*. (4.bs.). Ankara: Kiyap.
- Bachmann, S-D., Gunneriusson, H. (20 Mayıs 2015). Hybrid wars: the 21st century's new threats to global peace, and security. *Scientia Militaria-South African Journal of Military Studies*. 43(1): 77-98.
- Banks, W. C. (2012). Foreword. Innes, M. A. (Ed.). *Makind sense of proxy wars: states, surrogates & the use of force* içinde (ss. ix-xi). Washington: Potomac.
- Beck, R. J. ve Arend, A. C. (1994). Don't tread on us: international law and forcible state responses to terrorism. *Wis. Int'l L. J.*, (12): 153-219.
- Beckett, I. (2005). The future of insurgency. *Small Wars & Insurgencies* 16(1): 22-36. doi:10.1080/0959231042000322549.
- Bilgiç, S. M. (Bahar, 2014). PKK/KCK'nın stratejisi, taktikleri ve taktik düzeyde etnik terörle mücadele. *Bilgi Strateji*, 6(10): 85-114.
- Bingöl, O. (2017). Hybrid war and its strategic implications to Turkey. *Akademik Bakış*. 11(21): 107-132.

- Borshchevskaya, A. (2016). Russia, Syrian Kurds & the Assad Regime, Clawson, P. (Ed.). *Syrian Kurds as a U.S. ally: cooperations & complications*. Washington: The Washington Institute for Near East Policy.
- Brewer, C. G. (2011). Peril by proxy: negotiating conflicts in East Africa. *International Negotiation*, 16(1): 137-167. doi:10.1163/157180611x553908
- Byman, D. (2005a). *Deadly connections: states that sponsor terrorism*. New York: Cambridge University Press.
- Byman, D. L. (February, 2005b). Confronting passive sponsors of terrorism. *The Saban Center for Middle East Policy at the Brookings Institution*. Analysis Paper (4).
- Cagaptay, S. (Winter, 2007). Can the PKK renounce violence? terrorism resurgent. *Middle East Quarterly*, 14(1): 45-52. Erişim Tarihi: 16.03.2022. https://www.meforum.org/1060/can-the-pkk-renounce-violence#_ftn23.
- Cassese, A. (1989). The international community's 'legal' response to terrorism, *Int'l & Comp.L.Q.*, 38(3): 589-608.
- Cha, V.D. (2000). Globalization and the study of international security. *Journal of Peace Research*, 37(3): 391-403. doi:10.1177/0022343300037003007
- Clausewitz, C.V. (2018). *Savaş üzerine*. (Çev. H. Fahri Çeliker). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Çalışkan, E. (2010). *PKK terör örgütüne dış destek: dönemsel çerçevede analizler*. (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi.
- Demir, C.K. (Güz, 2008). Öğrenen örgütler ve terör örgütleri bağlamında PKK. *Uluslararası İlişkiler*, 5(19): 57-88.
- Demir, C.K. (2010). *Sebeplerinden mücadele yöntemlerine Avrupa'da etnik ayrılıkçı terörizmin analizi; PIRA, ETA ve PKK*. (Doktora Tezi). Ankara: Kara Harp Okulu.
- Demirel, E. (1996). *PKK. Güvenlik ve Hukuk Muhabirleri Derneği Kültür Yayınları*.
- Deutsch, K. W. (1964). External involvement in internal war. Harry Eckstein (Ed). *Internal war, problems and approaches* içinde (ss.100-110). New York: Free Press of Glencoe.

- Dolnik, A. (2007). *Understanding terrorist innovation: technology, tactics and global trends*. New York: Routledge.
- Ehrhart, H.G. (2017). Postmodern warfare and the blurred boundaries between war and peace. *Defense & Security Analysis*, 33(3), 263–275. doi:10.1080/14751798.2017.1351156
- Ergan, U. (24 Mayıs 2016). *10 aylık operasyon bilançosu: 7 bin 78 PKK'lı etkisiz hale getirildi*. Hürriyet.
- Ergünger, B. (2017). Max Weber. Tunçel A. ve Kurtul G. (Ed.), *Siyaset felsefesi tarihi* (3.bs.) içinde (ss. 458-472). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Erol, M. S., Çelik, K. E. (Aralık, 2018). ABD'nin Suriye politikasında vekil aktör olarak terör örgütleri: YPG örneği, *ANKASAM Bölgesel Araştırmalar Dergisi*, 2(2): 14-45.
- Fox, A. C. (February, 2019). In pursuit of a general theory of proxy warfare. *The Institute of Land Warfare*. Land Warfare Paper 123.
- Groh, T.L. (2019). *Proxy war: The least bad option*. California: Stanford University Press.
- Hoffman, B. (2006). *Inside terrorism*. (Göz.geç.bs.). New York: Columbia University Press.
- Hoffman, F. G. (2007). Conflict in the 21st century: the rise of hybrid wars, *Potomac Institute for Policy Studies*, Arlington. Erişim Tarihi: 03.03.2022.
http://www.projectwhitehorse.com/pdfs/HybridWar_0108.pdf
- Hoffman, F. (2014). On not-so-new warfare: political warfare vs. hybrid threats. *War on the rocks*. Erişim Tarihi 17.11 2019.
<http://warontherocks.com/2014/07/on-not-so-new-warfare-political-warfare-vs-hybrid-threats>.
- İçişleri Bakanlığı. (Mayıs 2017). *PKK/KCK terör örgütünün Suriye kolu: PYD-YPG*. Erişim Tarihi: 20.03.2022.
https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/sstrateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/pyd_a rapca.pdf
- İmset, İ.G. (1993). *PKK: ayrılıkçı şiddetin 20 yılı (1973-1993)*. (3.bs.). Ankara: Turkish Daily News Yayınları.
- Jacobs, A., Lasconjarias, G. (2015). NATO's hybrid flanks handling unconventional warfare in South and the East. *Research Paper*. Rome: Research Division, NATO Defense College. No.112.

- Jenkins, B.M. (2003). International terrorism: the other world war. Kegley, C.W.J. (Ed.) *The new global terrorism: characteristics, causes, controls* içinde (ss. 15-26), New Jersey: Prentice Hall.
- Johnson, R. (2018). Hibrit tehdidin tarihsel evrimi. Özel, Y. ve İnaltekin E. (Ed.) *Savaşın Değişen Modeli: Hibrit Savaş*. Milli Savunma Üniversitesi: İstanbul.
- Josan, A., Voicu, C. (2015). Hybrid wars in the age of asymmetric conflicts. *Review of the Air Force Academy*, 1(49).
- Josselin, D., Wallace, W. (2001). Non-state actors in world politics: a framework, Josselin D., Wallace W. (Ed.) *Non-state actors in world politics* içinde (ss. 1-20). New York: Palgrave.
- Kalkan, D. (2012). *Kırsala dayalı şehir gerillacılığı*. Roj Matbaası.
- Karayılan, M. (2011). *Bir savaşın anatomisi: Kürdistan'da askeri çizgi*. Neuss, Deutschland: Mezopotamya Yayınları.
- Kardeş, M. E. (2019). Üçüncü dünya savaşı olacak mı? *Schmitt, C. Partizan teorisi: siyasal kavramı üzerine bir arasöz*. (Çev. Sibel Bekiroğlu) (2.bs.). içinde (ss.123-135). Ankara: Nika Yayınevi.
- Kerman, İ., Efeğil, E. (Ekim, 2017). Terör örgütü PKK/PYD'nin Suriye'de izlediği iç savaş stratejisinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*,1(2):162-198.
- Kılıç S., Alkan R. (2018). Dördüncü sanayi devrimi endüstri 4.0: dünya ve Türkiye değerlendirmeleri. *Girişimcilik, İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2(3): 29-49.
- Kiras, J.D. (2019). Irregular warfare: terrorism and insurgency, Baylis, J., Wirtz, J., Gray, C.S. (Ed). *Strategy in the contemporary world*, (6. bs.). Oxford: Oxford University Press.
- Lia, B. (2015). Understanding jihadi proto-states, *Perspectives on Terrorism*, 9(4): 31-41.
- Mansoor, P.R. (2012). Introduction: hybrid warfare in history. Murray, W., Mansoor, P.R. (Der.), *Hybrid warfare: fighting complex opponents from the ancient world to the present*. New York: Cambridge University Press.
- McCarthy, M.C., Venable, B.H. ve Moyer, M.A. (2019). Detering Russia in the gray zone. *Strategic Studies Institute*. US Army War College.
- McCulloh, T., Johnson, R. (2013). Hybrid warfare. *JSOU Report 13-4*, Joint Special Operations University.

- Mohammed, A., Stewart, P., Zengerle P. (31 Ekim 2015). In policy shift, Obama to send U.S. Special Forces to Syria, Reuters.
- Mumford, A. (April 2013a). Proxy warfare and the future of conflict. *The RUSI Journal*. 158(2): 40–46. <https://doi.org/10.1080/03071847.2013.787733>.
- Mumford, A. (2013b). *Proxy warfare*. MA: Polity.
- Murphy, J.F. (1989). *State support of international terrorism: legal, political, and economic dimensions*. London: Westview Press.
- Oğuz, Ş., Çelik, K.E. (2018). Conflict in Syria: is it a proxy warfare? *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, ANKASAM: 44-69.
- Oran, B. (2011). *Türk dış politikası: Kurtuluş Savaşı'ndan bugüne olgular, belgeler, yorumlar (Cilt II. 1980-2001)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Öcalan, A. (2011). *Demokratik konfederalizm*. Erişim Tarihi: 17.03.2022. <https://anarcho-copy.org/libre/abdullah-ocalan-demokratik-konfederalizm.pdf>
- Özcan, A.K. (2006). *Turkey's Kurds: the theoretical analysis of the PKK and Abdullah Öcalan*. New York: Routledge.
- Özcan, N.A. (1999). *PKK Kürdistan İşçi Partisi, tarihi, ideolojisi ve yönetimi*. Ankara: ASAM Yayınları.
- Pfaff, A. (2017). Proxy war ethics. *International Law, Laws of War*. 9(2): 305-353.
- Pirim, O., Örtülü. S. (1999). *PKK'nın 20 yıllık öyküsü*. (2.bs.). İstanbul: Boyut.
- Pollock, D. (2016). Making Rojava more like the KRG. Clawson, P. (Ed.). *Syrian Kurds as a U.S. ally: cooperations & complications*. Washington: The Washington Institute for Near East Policy.
- Ramy, Y. (2016). State support on terrorist organizations as a potential means of hybrid threat projection. Anton, D., Schurian, M. (Ed.), *Networked insecurity-hybrid threats in the 21st century*. Schriftenreihe der Landesverteidigungsakademie, Vienna.
- Rapoport, D.C. (2013). The four waves of modern terror: international dimensions and consequences, Hanhimäki J. M. ve Blumenau B. (Ed.). *An international history of terrorism: Western and non-Western experiences* içinde (ss. 282-310). New York: Routledge.

- Rauta, V. (2020). Towards a typology of non-state actors in 'hybrid warfare': proxy, auxiliary, surrogate and affiliated forces. *Cambridge Review of International Affairs*, 33(6): 868-887. doi: <https://doi.org/10.1080/09557571.2019.1656600>
- Rondeaux, C., Sterman, D. (2019). Twenty-first century proxy warfare. *New America*. Erişim Tarihi: 06.03.2022. https://d1y8sb8igg2f8e.cloudfront.net/documents/Twenty-First_Century_Proxy_Warfare_Final.pdf
- Sarı, B. (Mayıs, 2019) Vekillikten çatışmaya, çatışmadan ortaklığa: PKK-Suriye ilişkilerinin değişen karakteristiği. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 8(1): 107-132.
- Schmid, A.P. (2011). The definition of terrorism. Alex P.S. (Ed.), *The Routledge handbook of terrorism research* içinde (ss. 39-157). New York: Routledge.
- Sönmezoğlu, F. (2019). *Uluslararası politika ve dış politika analizi*. (7.bs.). İstanbul: Der Yayınları.
- START. Global terrorism overview: terrorism in 2019. Erişim Tarihi: 03.03.2020. https://www.start.umd.edu/pubs/START_GTD_GlobalTerrorismOverview2019_July2020.pdf
- START. Global terrorism database. Erişim Tarihi: 03.03.2020. <https://www.start.umd.edu/gtd/search/Results.aspx?chart=target&search=pkk>
- Taşdemir, F. (2020). *Terörizm ve ülke dışı kuvvet kullanma hukuku*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tok, L., Misto, M. (01.12.2017). *Suriye'nin Kuzeyi ABD'nin silah deposu*. Anadolu Ajansı.
- Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe Sözlük*. Erişim Tarihi:21.12.2019. <https://sozluk.gov.tr/>
- Vinci, A. (June 2008). Anarchy, failed states, and armed groups: reconsidering conventional analysis. *International Studies Quarterly*, 52(2): 295-314.
- Williams, P. (2008). *Violent nonstate actors and national and international security*. Zürich: International Relations and Security Networks.
- Yavuz, M. H., Ozcan, N.A. (2006). The Kurdish question and Turkey's Justice and Development Party. *Middle East Policy*, 13(1): 102-119. doi:10.1111/j.1475-4967.2006.00241.x

*Devlet Sponsorluğunda Terörizm: Vekâlet Savaşlarında Terör Örgütleri
(PKK/PYD Örneği)
Hakkı Bahadır ÖZTÜRK*

Yeşiltaş, M., Duran, B. (2018). Ortadoğu'da DDSA'ların yükselişi. Yeşiltaş, M., Duran, B. (Ed.) *Ortadoğu'da devlet dışı silahlı aktörler* içinde (ss. 9-29). İstanbul: SETA.

Yeşiltaş M., Özçelik, N. (2016). *PKK terörünün yeni dinamikleri, radikalleşme ve şehir çatışması*. SETA, Ankara.

“THE OCTOPUS”: THE HUMAN TRAFFICKING AND TERROR NEXUS OF THE PKK

Haydar KARAMAN*

ABSTRACT

A combination of events over the last decade triggered the largest wave of migration ever seen in and around Türkiye. Criminal networks have played a major role to smuggle the majority of people because of its profitability. Due to their financial needs, terror organizations such as the PKK (Partiya Karkerên Kurdistanê / Kurdistan Workers Party) also are took up business in human trafficking and smuggling. The PKK terrorist organization also takes part in human trafficking and migrant smuggling crimes for various purposes, directly committing these crimes or creating relations with other criminal groups for this purpose.

While the PKK terrorist group is involved in human trafficking, it also uses immigrants and its militants to rebuild its political-militarist activities outside of Türkiye. This demonstrates the importance of people smuggling and trafficking in the organization's campaign. As a result, it's critical to shed light on the link between human smuggling and trafficking, criminality, and terrorism, which has received little attention to date. The article's main goal is to make this connection more visible. To make this nexus clear, the article will begin with an examination of the link between organized crime and terrorism. The PKK terrorist organization, as well as the people smuggling and trafficking network, will be investigated using a deductive manner.

Keywords: *PKK Terrorist Organization, Organized Crime, Human Trafficking, Human Smuggling, Nexus.*

“AHTAPOT”: PKK’NİN İNSAN TİCARETİ VE TERÖR BAĞLANTISI

ÖZET

Son on yılda meydana gelen olaylar, Türkiye ve çevresinde şimdiye kadar görülen en büyük göç dalgasını tetikledi. Suç örgütleri kârlılığı nedeniyle insan kaçakçılığında önemli bir rol oynamıştır. PKK gibi terör örgütleri de maddi ihtiyaçları nedeniyle insan ticareti ve kaçakçılığı işleriyle uğraşmaktadır. PKK terör örgütü de çeşitli amaçlarla insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçlarında yer almakta, bu suçları doğrudan işlemekte veya bu amaçla diğer suç örgütleri ile ilişki kurmaktadır.

PKK terör örgütü insan ticareti faaliyetlerinde yer alırken bir yandan göçmenleri bir yandan da kendi militanlarını Avrupa'ya göndererek hem kendi siyasi-militarist faaliyetlerini

* Dr. Öğretim Üyesi- Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, haydar.karaman@kilis.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7039-0014

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 01 Haziran 2022 / 01 June 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 23 Haziran 2022 / 23 June 2022

yeniden Türkiye dışında inşa etmekte hem de bu işten finansal bir kazanç elde etmektedir. Bu durum da örgütle olan mücadelede insan kaçakçılığı ve ticaretinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle de şimdiye kadar görece az değinilen insan kaçakçılığı ve ticareti suçu ile terör ilişkisinin gerektiği biçimde ortaya konulması oldukça önem arz etmektedir. Makalenin temel gayesi de bu ilişkiyi daha görünür kılmaktır. Makalede bu ilişkiyi belirgin kılabilmek amacıyla genelden özele giden bir yöntem takip ederek önce organize suç ve terör ilişkisi bağlamında başlangıç yapacak, sonrasında ise PKK terör örgütü ve insan kaçakçılığı ve ticaretini inceleyecektir.

Anahtar kelimeler: *PKK Terör Örgütü, Organize Suç, İnsan Ticareti, İnsan Kaçakçılığı, Bağlantı.*

INTRODUCTION

It is quite common to see or adopt terrorist organizations as purely political-militarist action forms. In a way, it is also comfortable because of the ease it provides at the point of defining the subject and drawing its boundaries. Because the only thing to do is to memorize the principle definition procedures; is to speak in unity. However, it should be known that the stage when terrorist organizations face the financing problem changes the behavioural composition of the said structures. The desire of terrorist organizations to continue their existence leads them to acts of organized crime. Structures can no longer be confined to an absolute terrorist crime category. They cooperate with organized crime organizations in terms of the consent of their political projects or the structures themselves carry out this work within their structure.

However, understanding the relationship between terrorism and organized crime makes it necessary to turn to the world we live in today and its historical developments. Surely, the aim of this orientation is not to analyze terrorist organizations as they are. But without analyzing these organizations, it is certain that we will not create the possibility of any coherent opening. Therefore, understanding the relationship between terrorism and organized crime is a necessity to eliminate the imaginary border between terrorism and organized crime in the context of human trafficking. Some may believe that the connection between the first and the second is broken, but this is a matter of perspective. Because when the PKK terrorist, which is recognised as terrorist organisation by European Union and North Atlantic Treaty Organisation (MFA, 2022), organization is examined, it will be seen that the second concept has taken over or is taking over its current appearance.

The PKK’s symbiotic transition to organized crime can be explained by “difficulty”, not by desire, provided the act of terrorism remains constant. Because terrorism is a subjective expression that is independent of the perpetrator and takes its legitimacy from its discourse. At this point, the internal contradiction of the organization has resulted in the organization's making every item a subject of bargaining and sale, and the trafficking of all kinds of objects, especially human smuggling and trafficking. Due to reasons such as regional conflicts and civil wars, climate crises and droughts, economic difficulties and poverty, many people around the world leave their living spaces and geographies and embark on a compulsory journey towards a better and safer life. Many of these people are not able to legally travel to their destination countries, and they can only travel illegally. These illegal ways mean countries, high-security borders and the demand to overcome many other obstacles. In response to this intense demand, the rising phenomenon of transnational crimes, namely migrant smuggling, comes into play at the supply point.

This article will focus on the second of the two dimensions that interact with each other, namely the PKK’s human smuggling and trafficking relationship. After explaining the terror and organised crime nexus, the article will aim to deal with the issue of human trafficking. The last section begins by laying out the PKK and looks at how the organisation involve criminal activities.

1. THE NEXUS OF TERROR AND ORGANISED CRIME

Violence asks for a reason because every action tries to justify itself in a justified manner, and finds and presents reasons for the violent action by giving legitimacy to the actions it performs for the sake of the ideology it creates in terrorism. However, to explain the justification of these actions, which are legitimate in his way, requires the education created within the organization and the propaganda tools that are connected with the outside world. Terrorist organizations need economic power for these propaganda and training activities, as well as the equipment used in acts of violence and the food and shelter of the members of the organization, and this shows us that there is another side of terrorism, the financial dimension of terrorism.

We can say that terrorist organizations have two main sources of income, the first of which is legal income sources and the other of illegal income sources. Terrorist organizations legally have income from activities

such as dues and donations paid to associations and foundations, organizational publications, commercial activities and social activities. In addition to legal financing, terrorist organizations also fund their structures through many illegal activities such as extortion, robbery, theft, collection of dues and donations, extortion, counterfeiting, human, weapon and drug smuggling (Gürel 2015, pp.18-25).

Financing of terrorism reveals the relationship of terrorist organizations and terrorists with the economy and constitutes one of the two dimensions of this relationship. The first dimension of the relationship between terrorism and the economy is that the measures are taken by the countries against terrorism and the fight against terrorism results in high economic costs and can reach dimensions that cannot be underestimated in terms of the state budget. The second dimension is that the financial support provided to terrorism or terrorist organizations is of great importance for the continuation of the actions and activities of terrorist organizations and it means that terrorist organizations can't continue their existence in the absence of this support. In this case, the financing of terrorism includes the material or monetary basis of the close connection between terrorism and the economy (Gödekli, 2017, pp.57-59).

However, another important issue that emerges is the relationship between crime and terrorism itself. Because the distinction between criminal and terrorist organizations are becoming difficult to demarcate due to their symbiotic relation which makes their goals and method combined. Particularly drugs and human trafficking/smuggling are examples of the blurred line that makes intricate the nature of crimes due to the identities in the methods used. In other words, depending on the type of crime committed, terrorists now find themselves part of an organized crime and organized criminals find themselves in a terror network. Goals and means sometimes combine to breach the sphere covered by the state's security apparatus. It is stated that operational overlap occurs when one adopts the methods of the other.

Williams (2007, pp. 129-143) draws on the concept of nexus and, as seen in the examples of the Irish Republican Army (IRA) (Windle 2018, pp.197-203) and Kosovo Liberation Army (KLA) (Proksik, 2018, pp.408-412), organized crime activities and internal sourcing activities that organizations outsource to be self-sufficient. It will appear to be largely

unified. With the similarity in these activities, it is possible to say that the distinction between terrorism and organized crime is gradually disappearing.

Nevertheless, there is no legal definition that ‘everyone’ agrees on the definition of organized crime. Despite this ever a “generally” accepted definition framework has been established with the United Nations Palermo Convention (2000) regarding transnational organized crime, on which the article is based. As expressed in clause of Article 2 of the said contract, "organized criminal group" means *“one or more serious crimes or illegal acts that have existed for a certain period of time with the aim of obtaining, directly or indirectly, a financial or other material advantage and specified in this Convention. It is defined as a “structured group of three or more people who act together to carry out an action”*. The Convention refers to three situations while forming a framework for transnational crimes. The first is the above-mentioned structure consisting of three or more people, the other is the “grave crime” (deprivation of liberty for four years or more), and finally the “structured group”.

Terrorism, as expressed in the examples of KSA and IRA above, has been consistently associated with organized crime activities in recent years; in a way, for terrorist organizations, being involved in criminal activities appears as diversification of criminal abilities. Now, involvement in organized crime has become one of the many tools it can use to maintain its existence, rather than a wholesale change in operational priorities (Cockayne, 2016, pp.15-44). That association requires the types of transactions that illegal operations can afford. In this respect, affiliation with organized crime has not only ensured the survival and expansion of many terrorist groups such as the PKK but also provided them with additional flexibility and mobility.

Therefore, the most important issue in the fight against terrorism is the elimination of the financial support of terrorists or terrorist organizations that ensure their existence. Accordingly, the financing of terrorism has been regulated as a crime both in the national and international community (Hakeri, 2013, p.74). The first document regulating the crime of financing terrorism in international law is the “International Convention on the Prevention of the Financing of Terrorism”, which was adopted by the United Nations in 1999 and entered into force on April 10, 2002. With the convention, financing terrorism is regulated as a separate crime. The crime of financing terrorism is regulated in Article 2 of the Convention. According

to this; It has been tried to prevent the acts of providing and collecting funds by saying that *“whoever provides or collects funds, knowingly and willingly, directly or indirectly, illegally and willfully, that it will be used in the realization of the actions expressed in the contract, in any way, wholly or partially, violates the contract”* (Akin, 2009, p.396). However, since the article's purpose is not to reveal this overlap between terror and criminal organisations, it would be appropriate to reserve the said hybridisation as the subject of another article. The article solely aims to make visible link between the terror organisation and human trafficking.

2. TERROR, HUMAN SMUGGLING AND TRAFFICKING

Because of the centrality of country boundaries to the international system, they have a fundamental position in international politics. The power to regulate a country's borders, the ability to define the rules of admission and exit, and the right to give citizenship are all fundamental parts of sovereignty. Although it is difficult to define what makes a sovereign state because there is no consensus on the subject, governments have sole authority over who enters their boundaries, as Weiner points out. Borders are crucial from a political, economic, and security standpoint. Therefore, the border controls are crucial, because it risks encountering security threats such as “refugee flows” “refugee fighters” who can cause instability, and political opponents (Öner and Öner, 2018).

With the consequence of the expanding and diversified mixed migration movement around the world, human trafficking has become one of the most critical worldwide concerns of the twenty-first century. Human trafficking includes contemporary slavery, forced labour, exploitation for prostitution or other sexual purposes, exposure to captivity and similar practices that restrict freedom, use of organs and tissues, forced and early marriages, forced begging, illegal adoption, and use of children in criminal activities that cause victimization. (Öztürk and Ardor, 2007, p.79).

Human trafficking is a criminal activity that, like other for-profit industries, is strongly reliant on “supply and demand”. Furthermore, the International Labour Organization and the United Nations state: *“each year, between 700,000 and 900,000 persons are sold, transferred, and kept against their will across international borders”* with women and children accounting for over 80% of this group (Elizabeth Pathy Salett, 2006). According to data from the UN Office of Drugs and Crime's 2014 report

covering the years 2010-2012, women account for 50% of the victims, while children account for 3%. As a result, these figures clearly show that human trafficking is one of the most serious organized criminal operations in the world today. Due to the clandestine nature of human trafficking and the numerous difficulties encountered in identifying victims, official estimates are regarded to only partially reflect human trafficking on a global scale. Human trafficking, on the other hand, is the world's third-fastest expanding cross-border crime field (Mahmoud and Trebesch, 2010, p.175). Behind drug trafficking, with criminal organizations are estimated to earn between \$7 billion and \$30 billion annually (Agbu, 2003). In the case of financial desire, this is a situation that is frequently emphasized in the national and international arena, Türkiye is one of the target countries in terms of income sources for terrorist organizations, as it is both a transit and source country at this point. This situation threatens the security of the country (Dora, 2020 p.506).

However, it's important to highlight that migrant smuggling and human trafficking are two distinct terms. Migrant smuggling is defined as the illegal entry of a person into a country where he is not a citizen. Human trafficking, on the other hand, is the exploitation of a person by the use of force or the threat of force to make another person work as a slave or pushed into prostitution by taking advantage of his vulnerability or abusing his power (Adepoju, 2005, p.77 and p.89). Although these concepts are different from each other, they can generate income by smuggling immigrants and people, or by obtaining a share from criminal organizations by allowing them to pass, regardless of the difference in terms of terrorist organizations. While terrorist organizations send both their members and people to other countries for the continuation of their activities, they also generate income by smuggling people.

This situation has also found its place in international law texts. For instance, in the fourth paragraph of UN Security Council resolution 1373 dated 28 September 2001, it is clearly stated that there is a close relationship between international terrorism and organised crimes: money laundering; arms, illicit drugs and human trafficking (*which could be identified as nexus rather than relationship*) (Shelley and Picarelli, 2002, p.313).

Human trafficking, which is evaluated within the concept of transnational organized crime, was adopted by the United Nations General Assembly resolution 55/25 on November 15, 2000, and entered into force

with the signature of 147 member states on September 19, 2003, supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime. It has gained international recognition with the Protocol on the Prevention, Suppression and Punishment of Child Trafficking (UNODC, 2000). In other words, human trafficking was a crime that did not have a consensus on what it was until the Trafficking Protocol in 2000 (Farrell and Pfeffer, 2014, p.50). Protocol article 3(a) defines this crime as follows;

“Trafficking in persons shall mean the recruitment, transportation, transfer, harbouring or receipt of persons, by means of the threat or use of force or other forms of coercion, of abduction, of fraud, of deception, of the abuse of power or of a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits to achieve the consent of a person having control over another person, for the purpose of exploitation. Exploitation shall include, at a minimum, the exploitation of the prostitution of others or other forms of sexual exploitation, forced labour or services, slavery or practices similar to slavery, servitude or the removal of organs” (UN General Assembly, 2000).

As for human smuggling, according to the Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, Supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organised Crime (Art.3/a);

“Smuggling of migrants shall mean the procurement, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit, of the illegal entry of a person into a State Party of which the person is not a national or a permanent resident” (UN General Assembly, 2000).

Thereby, the smuggling of migrants is defined as a crime “of specific or special intent” regardless of the purpose of generating financial or other benefit or profit (UNODC, 2000).

Despite the United Nations Office of Drugs and Crime's Classifications of Human Trafficking and Immigrant Smuggling, measurement issues and confusion persist. So much so that, despite the disparities in definitions, there are times when the lines between them blur. The following can be said about the distinctions between the two notions or events:

“Migrant smuggling occurs when migrants illegally cross or attempt to cross an international boundary with the help of smugglers.

Individuals can be physically and/or psychologically mistreated, tricked, and exploited by being exposed to pressure and violence within a country's borders; human trafficking does not involve transit across borders.

Because the major goal of migrant smuggling is to assure the illegal crossing of the border with the migrant's permission, it is expected that the migrant's relationship with the smuggler will stop when the target is reached. However, in circumstances of human trafficking, the victim's initial assent to the activity loses its meaning in the legal realm stated at the outset due to the instruments used by the human trafficker, and thus becomes a criminal conduct that results in the abuse of the person.”

The act, the means by which the act is carried out, and the aim of exploitation are thus the three fundamental parts of human trafficking. While smuggling is primarily a service supplied to a willing participant in exchange for material or financial gain, trafficking uses a variety of methods, including coercion and force, to achieve a variety of goals that are not always financial or material. The United Nations Security Council (UNSC) Resolution 2388 of 2017 highlighted links between human trafficking and possible war crimes in instances of armed conflict (United Nations Security Council , 2017).

Human smuggling covers the illegal transfer of individuals from the country of origin to the target country in return for a certain fee. Although developed countries prevent legal immigration to their own countries for economic, political and security reasons, the ongoing intense demand for immigration from underdeveloped or developing countries makes human smuggling increasingly profitable. From this point of view, the frequency of use of human smuggling and human trafficking in terms of financing terrorism is very similar to narco-terrorism. In general, it can be said that terrorist organizations also carry out human smuggling in line with the routes through which they smuggle drugs and weapons.

In particular, international terrorist organizations play an active role in using logistics routes. There are two sources of income obtained here. First, people who are taken from their region to another region against their will and used in sexual exploitation, forced labour, fake adoption and organ trade. Second, people who want to go to the territory of another country and live by giving money of their own accord.

Besides the financial income of human trafficking and smuggling, another advantage is the transportation of new members of the organization, which is necessary for terrorist organizations. Terrorist organizations intertwined with illegal criminal organizations; They charge so-called taxes or commissions in exchange for condoning and providing security for crossing the border. They also ensure that asylum applications are made by exploiting the asylum policies of European countries and by various fraudulent methods (Gürel, 2015).

This definition of the crime of human trafficking has been the main road map of international organizations such as the European Union and the Council of Europe, as well as many international non-governmental organizations and international associations in their fight against human trafficking. Moreover, as a requirement of the Protocol, it has become the domestic legal instrument that the state parties will use to punish this crime. As seen in the Turkish Penal Code, Article 79 is defined as “*Any person who, by illegal means and with the purpose of obtaining, directly or indirectly, a material gain: a) enables a non citizen to enter, or remain in, the country, or b) enables a Turkish citizen or a non citizen to go abroad*” (TCK, 2016). Even though the crime of human trafficking is seen as a human rights violation, another dimension of the issue is that this crime is seen as a commercial business. According to the assessment made by INTERPOL (International Criminal Police Organization) on the subject, human trafficking is an international organized crime with a volume of billions of dollars that establishes a modern mechanism of slavery (INTERPOL, 2019).

As briefly, human trafficking crime is a type of crime that has an organized dimension compared to other crimes. For example, while crimes such as theft, deliberate killing and damage to property are crimes that can be committed by a single person, human smuggling is a difficult crime to commit alone. Due to the reasons explained, this crime is a type of crime that can be committed by organized crime organizations. Today, human smuggling is also the most profitable and low risk of being caught compared to other types of crime. Technological opportunities are used extensively in human smuggling. It is understood that when human smuggling is committed in an organized way, thousands of telephone traffic are made even in just one incident, so it is a type of crime that is difficult to follow technically (EGM, 2001, p.29). Although substituting these two different

crimes for each other is an attempt to define it incorrectly, the fact that organizations are involved in both transnational crimes at the same time is the main factor causing this. The inclusion of common routes, means and agents in the work creates the similarity of crimes if the element of desire is excluded.

3. THE PKK AND HUMAN TRAFFICKING

Türkiye's geographic location has made it a crucial actor in the Mediterranean and the Middle East basin's migration systems for decades, and the evolution of migrant smuggling has been inextricably linked to Türkiye's and the region's political economies. Türkiye is strategically located on the “Balkan Route” often known as the “Istanbul Express” (Howard and Traugher, 2008, pp.371-387), a well-travelled migration route. Türkiye is therefore one of the target countries in terms of income sources of terrorist organizations and human traffickers as it is both a transit and source country at this point; this situation threatens security of the country (Sarı and Tınas, 2018, pp.5-9). Because the country has served as a corridor through which the displaced people in many conflicted parts of the world Central Asia and the Middle East must pass before they can get to Europe. It causes that human trafficking has been gaining popularity with terrorist organizations and other criminal organizations that seek out such opportunities. Migration flow precipitates into an impasse crisis and In the summer of 2015, Türkiye became the focal point of Europe's migration problem when large numbers of migrants crossed the Aegean from Türkiye to Greece. The number of persons migrating by sea increased from less than 12.000 in 2013 (The Frontex, 2014) to more than 885.000 in 2015. In comparison, the Central Mediterranean route has never seen more than 170,000 passengers in a single year (The Frontex, 2016).

As pointed out in the previous section, it is seen that terrorist organizations also take an active role in human smuggling organizations. Terrorist organizations create their own financial resources and play an active role in human smuggling as understood from the operations carried out by the security forces. With this respect, In the report titled “*Terrorism and Human Smuggling and Human Trafficking*” prepared by INTERPOL, the relationship between terrorist organizations and human smuggling/human trafficking is examined on three main bases (Okan, Erdal and Bonavac, 2013, pp.44-45):

“1. Terrorist organizations, especially the provision of fake travel documents, guidance, etc. in order to carry out their actions. For services with smugglers; Migrant smugglers cooperate with terrorist organizations in order to ensure safe passage in areas dominated by terrorist organizations.

2. Terrorist organizations and migrant smugglers come into contact with shadow facilitators in areas that require more expertise. The main purpose here is to obtain a travel document in the desired profile.

3. Activities of hybrid organizations within terrorist organizations that also engage in migrant smuggling and human trafficking directly in line with the interests of the organization”.

In this report, the PKK terrorist organization's links with human trafficking and human smuggling were also revealed. For instance, in an operation carried out in Türkiye in 2008, 187 illegal immigrants were caught and 12 organisers were caught in the organization of human smuggling, and it is stated that 2 of the organisers are members of the PKK (Hürriyet, 2008). The PKK in many cases is associated with human smuggling/trafficking (Roth and Sever, 2007, pp.909-910).

The PKK has acting revenue streams ranging from extortion to trafficking along the eastern and southeastern borders of Türkiye, leading to the organization’s involvement in global-level transnational smuggling and trafficking. The PKK has undergone a transformation concerning the financing of its activities (Karaman, 2021, pp.2521-2522). The main financial sources of the PKK in its early years were donations and extortion. In the 1990s, the PKK collected \$3.6 million each year, mostly from Kurdish origin people in the United Kingdom. However, in time, drug and human trafficking was becoming the main revenue of organisations. As Frank Urbancic, the deputy counterterrorism coordinator at the US State Department told that *“the PKK has an ‘octopus-like structure carrying out criminal activity, including drug and people smuggling’ to raise fund.”* (Hürriyet Daily News, 2008).

The PKK’s involvement in global human smuggling and trafficking, therefore, generates a significant amount of revenue, as migrants in areas controlled by the PKK must pay to cross the territory. Using transnational crime networks, the PKK engages in the smuggling of immigrants to Western European countries through Romania. In addition, the PKK takes an

active role in the smuggling of people from Middle Eastern countries. In past years, the PKK prepared false documents for refugees and provided logistical support to Kurdish refugees who attempted to migrate to European countries. Because of the lesser danger and higher profit, the PKK specializes in identity and passport fabrication, as well as documents required for human smuggling. For example, in a case in 2016, Turkish police apprehended 38 PKK-affiliated human smugglers and seized fake materials used to make counterfeit passports and travel documents. The report shows that the smugglers earned \$10,000 from each immigrant. In some cases, a contract is signed between the victim and the human smugglers, including the fee to be paid at the time of arrival in the destination country, and the person is debited between 5,000 and 50,000 dollars, and when they arrive in the target country, they are subject to human trafficking in return for this debt (Klueber, 2003, p.7). The organisation smuggled around 100,000 Syrians and earned \$300 million from human smuggling between 2011 and 2015 (Sabah, 2015). Similarly, In a report published by EUROPOL (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation) in 2011, it is clearly stated that the PKK generates revenue from human trafficking. In a statement made by the Republic of Türkiye’s Ministry of Interior in January 2019, it was also stated that the PKK is an organization that participates in both human and drug trafficking.

In an international investigation, an organic link was found between the Turkish organized crime network and the PKK. For example, on 24 June 2000, 58 illegal Chinese immigrants were found dead in a truck in the port of Dover, England. In this regard, Dutch NRC Newspaper and Belgian Le Soir Newspaper claimed that there is a close bond between Turkish and Chinese organized crime organizations regarding human trafficking. This view declared many times by different International Organisations. In, 2011, 2012 (EUROPOL, 2012) and 2018 (EUROPOL, 2018) EU Terrorism Situation and Trend Reports (or TE-SAT), the main crimes perpetrated by PKK members in Europe continue to be enabling illegal immigration and human trafficking, According to the investigation report, the PKK is a multinational crime and terror organization that uses drug and human trafficking to raise revenue. (EUROPOL, 2011, p.22). The PKK is identified as a transnational crime alongside a terror organization (EUROPOL, 2011). Therefore, European intelligence analysts add that the human trafficking of PKK is one of the major concerns for Europe.

Not only human smuggling is perpetrated by terror organisations, but human trafficking crime is also committed. United States Reports (2015, 2017 and 2019) indicate youth participate in PKK forces, reports also point out youngsters of Kurdish ancestry are occasionally kidnapped and forced to join the PKK. Also, after the investigations, Şırnak Provincial Gendarmerie Command revealed that two girls were recruited by the PKK/YPG (Yekîneyên Parastina Gel / People’s Protection Units) terrorist organization at the age of 14 by being deceived and forced to serve for the organization. When it was determined that the organization carried out 'human trafficking' within the scope of the operation carried out by the Gendarmerie teams, an investigation was launched against the PKK terrorist organization for the first time in Türkiye, on the charge of 'human trafficking'. The investigation initiated by the prosecutor's office continues.

Dalman and Tabak (1995, p.35) state that "PKK aided and abetted people in their illegal transit in transit countries in a process that resulted in human trafficking in the countries to which they were transferred through terrorist organization members and subcontractors". Regarding their assessment, another issue is proxy modes of organisation. Since the organisation also give support to the asylum applications to be made to destination countries is a part of the human trafficking process. Also, the organisation forcefully employed immigrants at PKK controlled stores and restaurants, and do not receive full wages or have proper working hours (Bruggeman, 2002).

The organization's involvement in the human trafficking business, due to its volatile nature, defies the definition that has been associated with terrorism in recent years. This is exactly why it is an important basis to reconsider the organization in the context of increasingly burning problems today, taking into account the emerging criminal relations. Defining the organization precisely through these crimes has important critical potential. In Urbancic’s words, the PKK is now an octopus with different crimes in each of its tentacles.

CONCLUSION

Article first task is to express the necessity of establishing a link between terrorism and organized crime, in which it is involved as a result of financial desire. Terror's financial need makes it dependent on the *procrustes*

bed as in mythology; reshapes organizations according to their needs, aligns the shorter arm and leg as it pulls, until it fits.

It is a *bellum omnium* state defined by Schopenhauer. Terrorist organizations, albeit in different forms, have declared war on the bodies of others as a whole. For this reason, terrorist organizations threaten the whole of society, whether through militaristic attacks or by transforming people's bodies into a commercial commodities through human trafficking. However, there is a risk here too: it is the danger of defining all crime categories with which some symptoms match, only in the terror category. This study has been examined by focusing on the human trafficking activities of the organization to avoid this risk.

The article, therefore, has made an effort to progress through concrete in order not to confuse what is “as if” and “existing in reality” and not to condemn us to blindness in conceptual agglomeration. Of course, this methodology is debatable in the end. However, the article also wants to make a reality visible indirectly. This reality is that the organization's tendency towards violence against civilians and human trafficking has caused the gap between its theoretical discourse and its practice to open. The best way to shatter this reality is to make all forms of violence against civilians visible. The most obvious form of this photo is the people who have been victimized by human trafficking.

BIBLIOGRAPHY

- Adepoju , A. (2005). Review of research and data on human trafficking in sub-Saharan Africa. *International Migration*, 43(1-2), 75-98.
- Agbu, O. (2003). Corruption and human trafficking: The Nigerian case. *West Africa Review*, 4(1), 1-13.
- Akın, E. (2009). *Anayasa mahkemesi - Yargıtay kararları ve uluslararası hukuk metinleri çerçevesinde terör ve terörün finansmanı suçu*. Adalet Press.
- Bruggeman, W. (2002). Illegal immigration and trafficking in human beings seen as a security problem for Europe. *In European Conference on Preventing and Combating Trafficking in Human Beings, Brussels:18-20*.
- Cockayne, J. (2016). *Hidden power: the strategic logic of organized crime*. Oxford University Press.

- Dalman, M. and Tabak, I. (1995). *Avrupa'da insan ticareti ve PKK*. Türk-Alman Basın Ajansı (DTPA).
- Dora, Z. K. (2020). International migrants as a matter of security: Open door policy and Syrians in Turkey. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 9(2), 501-524
- Elizabeth Pathy Salett, L. (2006). Human trafficking, the modern-day slavery. *Human Rights & International Affairs*.
- EUROPOL. (2011). *TE-SAT 2011: EU terrorism situation and trend report*, Accessed date: 01 May 2022, <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/eu-terrorism-situation-and-trend-report>, [].
- EUROPOL. (2012). *TE-SAT 2012: EU terrorism situation and trend report*, Accessed date: 01 May 2022, <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/te-sat-2012-eu-terrorism-situation-and-trend-report>
- EUROPOL. (2018). *TE-SAT 2018: EU terrorism situation and trend report*, Accessed date: 01 May 2022, <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2018-tesat-2018>
- Farrell, A. and Pfeffer, R. (2014). Policing human trafficking: cultural blinders and organizational barriers. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 653(1): 46-64.
- Frontex (2014). *Frontex annual risk analysis 2013*. Accessed date: 01 May 2022, <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/annual-risk-analysis-2013-published-WuhFH2>
- Frontex (2016). *Frontex annual risk analysis 2015*, Accessed date: 01 May 2022, <https://data.europa.eu/data/datasets/ara-2015?locale=en>
- Gödekli, M. (2017). *Terörizmin finansmanı suçu*. Seçkin Yayıncılık.
- Gürel, S. (2015). Terör ve terör örgütlerinin finans kaynakları. *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(4): 15-27.
- Hakeri, H. (2013). Türk hukuku'nda terörle mücadelenin hukuki boyutu. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2): 59-77.
- Howard, R. D. and Traughber, C. M. (2008). The ‘new silk road’ of terrorism and organized crime: the key to countering the terror-crime nexus. *Armed Groups: Studies in National Security, Counterterrorism, and Counterinsurgency*, (pp.371-387).

- Hürriyet (2008). İnsan kaçırıcı çetede PKK'lı - The PKK members in human trafficking gang, Accessed date: 01 May 2022, <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/insan-kaciran-cetede-pkk-li-10316886>
- Hürriyet Daily News. (2008). *Urbancic's interview with Osman Sert from CNN Türk*. Accessed date: 01 May 2022, <http://archive.hurriyetdailynews.com/h.php?news=pkkcriminal-networks-and-fronts-in-europe-2008-03-20>
- İçişleri Bakanlığı. (2019). *Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı 2001 Raporu*, Accessed date: 01 May 2022, <https://www.egm.gov.tr/kom/raporlarimiz>
- INTERPOL. (2019). *Annual report*. Accessed date: 01 May 2022, <https://www.interpol.int/Resources/Documents#Annual-Reports>
- Karaman, H. (2021). The Nexus between illicit drug trafficking and terror: The PKK as an example of hybrid transnational threat. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(4), 2513-2527.
- Klueber, S. A. (2003). *Trafficking in human beings: Law enforcement response*. University of Louisville.
- Mahmoud, T. and Trebesch, C. (2010). The economics of human trafficking and labour migration: Micro-evidence from Eastern Europe, *Journal of Comparative Economics*, 38(2), 173-188.
- Okan, A, Erdal, H. and Bonavac, T. (2013), *Terrorism people smuggling and trafficking in human beings interactivity*, Lyon: INTERPOL.
- Öner, N.A.Ş. and Öner, I.S.G. (2018). Giriş: Uluslararası ilişkiler disiplininde göçün yeri (Eds. Öner, N. A. Ş. and Öner, I. S.G.). *Uluslararası ilişkilerde göç: Olgular, aktörler ve politikalar*. Der yayinevi.
- Öztürk, F. and Ardor, H. N. (2007). Suç sanayinin bir alanı insan ticareti: Türkiye açısından bir değerlendirme. *Ekonomik Yaklaşım*, 18(62): 79-102.
- Proksik, J. J. (2018). EULEX and the fight against organised crime in Kosovo: what's the record? *Trends in Organized Crime*, 21(4): 401-425.
- Roth, M. P. and Sever, M. (2007). The Kurdish Workers Party (PKK) as criminal syndicate: Funding terrorism through organized crime, a case study. *Studies in Conflict & Terrorism*, 30(10), 901-920.
- Sabah. (2015). *PKK, göçmenlerin yılda 300 milyon \$'ını çalıyor! - PKK steals \$ 300 million of immigrants a year!*, Accessed date: 01 May

- 2022, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2015/09/05/pkk-gocmenlerin-yilda-300-milyon-ini-caliyor>
- Sabah. (2021). *Terör örgütü PKK'ya ilk kez insan kaçakçılığı soruşturması - Human smuggling investigation for the first time against the terrorist organization PKK*, Accessed date: 01 May 2022, <https://www.sabah.com.tr/gundem/2021/11/16/son-dakika-teror-orgutu-pkkya-ilk-kez-insan-kacaciligi-sorusturmasi>
- Sarı, B. and Tınas, M. (2018). *İnsanlığa ve demokrasiye terör tehdidi: PKK örneği. Polis Akademisi, Rapor No 16*, Accessed date: 01 May 2022, https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/PKK_Ornegi_Raporu_TR.pdf
- Shelley, L. and Picarelli, J. (2002). Methods not motives: Implications of the convergence of international organized crime and terrorism. *Police Practice and Research*, 3(4): 305-318.
- Türkiye: Criminal Code [Türkiye], Law No. 5237, 26 September 2004, Accessed date: 01 May 2022, <https://www.refworld.org/docid/4c447a5f2.html>
- The Republic of Türkiye Ministry of Foreign Affairs. (2022). *PKK*, Accessed date: 01 May 2022, <https://www.mfa.gov.tr/pkk.en.mfa#:~:text=PKK%20is%20a%20terrorist%20organization,a%20terrorist%20entity%20in%202004>.
- UN General Assembly. (2000). *Protocol to prevent, suppress and punish trafficking in persons, especially women and children, supplementing the united nations convention against transnational organized crime (Palermo Convention)*. Accessed date: 01 May 2022, <https://www.refworld.org/docid/4720706c0.html>
- UN General Assembly. (2000, November 15). *Protocol against the smuggling of migrants by land, sea and air, supplementing the United Nations convention against transnational organized crime*. Accessed date: 01 May 2022, <https://www.refworld.org/docid/479dee062.html>
- United Nations Security Council. (2017, November 21). *S/RES/2388*. Accessed date: 01 May 2022, https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2388%282017%29
- UNODC. (2000). *Protocol against the smuggling of migrants by land, sea and air, supplementing the United Nations Convention against transnational organized crime*, Accessed date: 01 May 2022, https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/smuggling-migrants/SoM_Protocol_English.pdf

- USA Department of State (2015). *2015 trafficking in persons report*. Accessed date: 01 May 2022, <https://2009-2017.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2015/index.htm>
- USA Department of State (2017). *2017 trafficking in persons report*. Accessed date: 01 May 2022, <https://www.state.gov/reports/2017-trafficking-in-persons-report/>
- USA Department of State (2019). *2019 trafficking in persons report*. Accessed date: 01 May 2022, <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/06/2019-Trafficking-in-Persons-Report.pdf>
- Williams, P. (2007). Terrorist financing and organized crime: Nexus, appropriation, or transformation? in *Countering the financing of terrorism* (pp. 142-165). Routledge.
- Windle, J. (2018). Fundraising, organised crime and financing terrorism. in *routledge handbook of terrorism and counterterrorism* (pp. 195-206). Routledge.

İNTERNET VE SOSYAL MEDYADA TERÖR EYLEMLERİ:

PKK ÖRNEĞİ

Saffet KÜRKCÜ*, Mehmet Emin ERENDOR**

ÖZET

Uluslararası sistemde yaşanan her olumlu gelişim bireyler ve devletler için çeşitli avantajlar yaratmış olsa da bu olumlu gelişmeler ya da diğer bir ifadeyle teknolojik gelişmişlikler terör örgütleri tarafından da aktif olarak kullanılabilir ve gerek bireyler gerekse de devletler için olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu çalışmanın temel amacı internetin gelişmesi ile birlikte terör örgütlerinin bu yeni ortamı hangi amaçlar çerçevesinde kullandıklarını değerlendirerek PKK terör örgütü özelinde bir analiz yapmaktır. Özellikle Suriye iç savaşı ile birlikte başlayan süreçte farklı adlarla da eylemlerine devam eden bir örgütün sadece geleneksel terör faaliyetleri kapsamında eylemler gerçekleştirdiğini söylemek zordur. Bu sebeple PKK terör örgütünün siber ortamdaki faaliyetlerinin analiz edilmesi de önemli bir boyut olarak ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *PKK, Sosyal Medya, Terör, Terörizm, Siber Terör.*

TERRORIST ACTIONS ON INTERNET AND SOCIAL MEDIA: PKK CASE

ABSTRACT

Although every positive development in the international system has created various advantages for individuals and states, these positive developments or in other words technological developments can be actively used by terrorist organizations and may cause negative consequences for both individuals and states. The main purpose of this study is to make an analysis of the PKK terrorist organization by evaluating the purposes of the new environment of terrorist organizations with the development of the Internet. It is difficult to say that an organization that continues its actions under different names in the process that started with the Syrian civil war, which started with different names, is only carried out within the scope of traditional terrorist activities. For this reason, the analysis of the cyber activities of the PKK terrorist organization stands out as an important dimension.

Key Words: *PKK, Social Media, Terror, Terrorism, Cyber-Terrorism.*

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: 2150Y08007@manas.edu.kg, ORCID: 0000-0002-3171-0051.

** Doç. Dr., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: mehmet.erendor@manas.edu.kg, ORCID: 0000-0002-8467-0743

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 30 Mayıs 2022 / 30 May 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 23 Haziran 2022 / 23 June 2022

GİRİŞ

Tarih boyunca hem devletler hem de bireyler için büyük bir tehdit olarak ortaya çıkan terörizm, teknolojinin gelişmesi ile birlikte kendini evirmeye başlamış ve bu doğrultuda gerek saldırı gerek eleman temini gerekse de maddi anlamda teknolojinin getirmiş olduğu yenilikleri de kullanmaya başlamıştır. Gelişen teknoloji ile modern şartlara uyum sağlayan terörizm, modernleşmenin getirisiyle sürekli yeni teknik ve taktikler geliştirerek, daha etkin bir hale gelmiştir. Bu durum daha uzak bölgelerde daha fazla eylem yapma imkânı tanıdığı gibi teknolojiyi etkin kullanan bireyler ve toplumlar için de giderek artan psikolojik sorun yaratmaya başlamıştır.

Aktif olarak sahada yer alan ve yaptıkları eylemlerin daha maliyetli olduğunu bilen terör örgütleri günümüzde teknolojinin ve internetin getirmiş olduğu yenilikler çerçevesinde kendilerine siber alanda da yer bulmuşlar ve siber ortamı yeni faaliyet alanı olarak kullanmaya başlamışlardır. Weimann (2005) “*Modern Terörizm İnterneti Nasıl Kullanıyor?*” isimli çalışmasında da terör örgütlerinin neden siber dünyada yer aldığını ve neler yaptıklarını ortaya koymaya çalışarak, internetin erişilebilirliği, kolay kullanımı ve daha büyük kitlelere hitap etmesi gibi gerekçeler göstererek internetin terör örgütleri için neden cazip olduğunu ifade etmiştir.

Günümüzde özellikle de son 20 yılda gerçekleşen eylemlere bakıldığı zaman terör örgütlerinin eylemlerini ciddi anlamda online platformlara taşıdığı görülmektedir. Gerek eleman temini gerekse de maddi kazanç anlamıyla kullanılan internet ve sosyal medya diğer taraftan kapsamlı dezenformasyon çalışmaları için de kullanılabilir. El-Kaide ile başlayan bu sürecin DAESH/İŞİD (ed Devlet’ul İslamiy el-İrak veş-Şam’d / Irak ve Şam İslam Devleti) ve PKK/PYD (Partiya Karkerên Kurdistanê - Kürdistan İşçi Partisi / Partiya Yekitiya Demokrat - Demokratik Birlik Partisi) ile devam ettiği bu terör örgütlerinin ve terör örgütü mensuplarının sosyal medya hesaplarından yaptıkları paylaşımlarda açıkça görülmektedir. Bu çalışma temel olarak terör örgütü PKK’nın sosyal medya üzerinde ne tür faaliyetlerde bulunduğu sorunsalı üzerinden temellenmektedir.

Bu çalışma, modernleşmenin ya da başka bir deyişle teknolojinin sağlamış olduğu kolaylıklardan hareketle terör örgütlerinin interneti kullanma amaçları üzerinden Türkiye’de halen aktif olan PKK terör örgütünün interneti hangi çerçevede kullandığını analiz etmeyi

amaçlamaktadır. Bu çerçevede çalışma içerisinde öncelikli olarak terör ve terörizm kavramları tanımlanacak daha sonrasında terör örgütlerinin siber dünyayı hangi amaçlarla kullandığı detaylandırılacak ve daha sonrasında ise PKK'nın siber dünyadaki faaliyetleri değerlendirilecektir.

1. TERÖR VE TERÖRİZM

Terör ve Terörizm iç içe geçmiş kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Esasen terör ve terörizm kavramları, üzerlerinde çalışılmaya başlandıkları günden itibaren uluslararası hukuk ve uluslararası hukukun öznesi olan devletler için herkes tarafından kabul edilen müşterek bir tanıma sahip olmamıştır (Taşdemir, 2006, s.9). Bu kavramları tanımlayan uzmanların, devletlerin ve şahısların yaklaşımları ortak bir tanımda uzlaşmayı zorlaştırmaktadır. Devletlerin yaşamış oldukları terör olayları da tanımlama noktasında devletler arasında farkların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Türkiye, İngiltere, Kolombiya ve diğer benzeri ülkeler her ne kadar terör örgütleri ile mücadele eden devletler olsalar da bu ülkelerin yapmış oldukları terör tanımları arasında da büyük farklar bulunabilmektedir. Bu da terör kavramının daha çok devletlerin karşılaştıkları eylemler özelinde bu eylemler neyi niteliyorsa ona yönelik tanıma sahip olduğunu göstermektedir.

Diğer bir durum ise devletlerin terörizmi siyasi bir malzeme olarak ele almasıdır. Bir devletin “özgürlük savaşçısı” veya “gerilla” olarak adlandırdığı bir şahsı başka bir devlet “terörist” ilan edebilmektedir. İsrail-Filistin arasındaki çatışma buna güzel bir örnektir. Dolayısıyla tanımlarda, yapılan eylemlerin muhatapları ve ideolojileri ön plana çıkmaktadır.

Fakat bu tanımlar genel itibarıyla terör eylemlerinin kime karşı, hangi amaç ve ideoloji ile gerçekleştirildiğine bakılarak yapılmasından ve sonucunun dikkate alınmamasından dolayı eksik kalmaktadır (Güzel, 2002, ss.14-15). Bu durum doğal olarak terör konusunda evrensel bir tanımın kabul görememesine ve terörle küresel mücadele de devletler arasında anlayış farkının yaşanmasına neden olabilmekte ve sorun teşkil etmektedir (Topal, 2004, s.10). Wardlaw'ın (1989, s.19) “*Terörizmin kontrol edilmesindeki en önemli problem, bunun tanımlamasıdır*” görüşü, terörle mücadeledeki bu sorunu destekler niteliktedir. Buna rağmen, tanımlar ve yaklaşımlardaki çeşitlilik, terörün farklı yön ve kapsamlara sahip olduğunu da göstermektedir (Özdağ ve Öztürk, 2000, s.52).

11 Eylül 2001 tarihinde Amerika'da İkiz Kulelere düzenlenen terör saldırısıyla beraber terör tamamen küresel bir sorun olarak görülmeye başlanmış ve uluslararası arenada tüm ülkeler ortak bir tanımlama arayışına girişmiştir (Gürler, 2005, s.268). Tanım sorunu için birçok hukuki, siyasi veya ideolojik sebebin bulunması izahtan varestedir. Bu bağlamda, temel sebeplerden bahsetmek konuyu anlama açısından yeterli olacaktır.

Latince “terrere” kökünden gelmekte olan terör kelimesi “*korkudan panik ve dehşete düşürmeye sebep olma*” gibi anlamlara gelmektedir (Wilkinson, 1974, s.9). Kavram literatüre ilk olarak 1789 Fransız ihtilaliyle birlikte girmiş, 27 Temmuz 1794 yılında, 1400 civarında insanın aynı mahkemelerden giyotine gönderilmesiyle sonuçlanan dönem “*La Terreur*” olarak anılmıştır (Tanilli, 1990, s.18). Türkçe karşılığı “*korkutma, yıldırma*” anlamlarına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 2022). Aslında hem dünya tarihinde hem İslam tarihinde teröre başvuran gruplar var olmuştur. Hasan Sabbah önderliğinde pek çok Selçuklu Devlet adamına suikast düzenleyen Haşhaşiler buna örnek olarak gösterilebilir (Demirel, 2002, s. 26). Çarlık Rusya'sında ihtilal öncesi ortaya çıkan “*Norodnikler*” ya da “*Narodnaya Volya*” (Halkın İradesi), Çar'ın yöneticilerine suikast düzenleyen bir örgüt olarak bilinmektedir (Özgürel, 2001, s.6). Terör kavramının tanımlanmasına ilişkin ilk çabalar Miletler Cemiyeti tarafından gerçekleştirilmiş ve 1934 yılında başlayan çalışmalar 1937 yılında “*Terörün Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi*” ile uluslararası sistemde terör kavramını tanımlamaya yönelik bir ilk olsa da (Ataman, 2006, s.12), bu sözleşme devletler tarafından yeterli oranda onay alamamış ve hiçbir zaman da yürürlüğe girememiştir. Bu sözleşmede terör kavramı, genel itibari ile şiddet ve şiddet tehdidi oluşturmayı bir yöntem olarak belirleyen ve bu sayede korku ortamı oluşturarak insani değer yargılarından uzak, acımasız yöntemlere başvuran ve stratejik olarak eylemlerin toplumda yankı bulması için faaliyetlerde bulunulan bir eylem olarak tanımlanmaktadır (Laqueur, 1987, s.96).

Walter Laqueur (1984, ss.209-213) terör kavramını, “*Terör başlı başına bir ideoloji değil, oldukça farklı siyasi kanaatlere sahip kişilerin kullanacağı bir isyan stratejisidir. Her şeye hizmet edebilir ve belirli bir değerler sistemi ile bağlı değildir*” diyerek tanımlamaktadır. Özdağ ise siyasi bir perspektif ile terör kavramını ele almaktadır:

"Terör irrasyonel bir hareketler dizisi değil, zayıf olan bir politik örgütlenmenin kendinden daha güçlü politik örgütlenmeye taleplerini

dayatmak için, bir mantık silsilesi çerçevesinde geliştirdiği şiddet olaylarının bütünüdür. Bu anlamda terör, politik-militer hareketlerin iktidara geliş için kullandığı metotlar bütünü olarak da adlandırılabilir. Özetle terör, zayıf olan politik hareketin demokratik çözüm yollarını dışlayarak şiddet uygulanmasıyla toplumsal korkuyu ve yılgınlığı, rakibin politik ve askeri mağlubiyetini hedefleyen stratejidir" (Özdağ, 1996, s.31).

Terör kavramı 3713 sayılı Terörle mücadele Kanunu birinci maddesinde şu şekilde yapılmıştır:

“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir” (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2022).

Sıklıkla karıştırılmalarına rağmen terörizm ve terör farklı kavramlardır. Terörizm, politik hedeflere ulaşabilmek için terörün kullanılması durumudur. Silva (2015, s.2) terörizmin sistematik girişim ve eylemlerden oluştuğunu ifade eder. Yani terörizmi, bir düşmana sahip olmaktan veya bir amaçtan ziyade bir yöntem olarak kabul eder. Genel olarak terörizmi, bir ideoloji etrafında örgütlenen çok fazla kişinin şiddet kullanarak, mevcut siyasi sistemi hedef alan faaliyetler olarak görebiliriz (Çeşme, 2005, s.41). Terörizm, politik amaçlar için kasten terör ortamı yaratmaktır ve eylem gerçekleşmemiş olsa da istisnasız bir felsefe veya ideolojiye dayanır (Altuğ, 1995, s.18). Bu iki kavram arasındaki farkı kısaca ifade edecek olursak, terör bir eylem veya durum iken, terörizm bir süreçtir (Çınar, 1997, s.199). Terörün tasarlanarak sistematik bir şekilde kullanılmasıdır ve bir amaca dayanır. Terör gayri ihtiyarı bir şekilde meydana gelebilir, lakin terörizm birey veya toplum bazında korku, panik ve ümitsizlik duygusunu yaygınlaştırarak, devlete olan güvende çatlaklar oluşturup, sosyal yapıyı tahrip etmek ve bu sayede hedeflerine ulaşmaya çalışır (Türkiye Barolar Birliği, 2006, s.179). Terörizmde aynı terör kavramı gibi genel kabul görmüş bir tanıma sahip değildir. Fakat bu çalışma terör ve terörizm kavramları üzerine eğilmeyeceği için çok detaya girilmeyecektir.

2. TERÖRİZM, PROPAGANDA VE ALGI YÖNETİMİ İLİŞKİSİ

Propaganda pek çok kavram gibi tarihi köken olarak eski dönemlere dayanan önemli bir kavramdır. Papa XV. Gregor 1622 yılında Roma Katolik Kilisesinin resmi organı olan Sacra Congregatio de Propaganda Fide kurularak, Katolik doktrinini dünyaya yaymak ve güçlendirmek hedeflenmiştir (Qualter, 1980, s.255). Yine pek çok kavram gibi modern anlamda Fransız ihtilaliyle karşımıza çıkan propaganda, I. Dünya Savaşı döneminde yoğun olarak kullanılmıştır. Savaş bölgelerinde uçaklardan atılan broşürler yazılı propaganda tekniklerine örnek olarak gösterilebilir. II. Dünya savaşıyla propaganda artık daha önemli bir hal almıştır. Nazi Almanya'sı propaganda bakanlığı bile kurmuştur (Mermer, 2007, s.2). Propaganda kavramının tarih içinde etkisini ciddi manada gösterdiği örneklerden bir diğeri de 1950-1953 yıllarında gerçekleşen Kore savaşıdır. Çinliler savaşta ele geçirdikleri esirlere uyguladıkları metotlar ile esirleri neredeyse kendi ülkelerine düşman etmiştir (Brown, 1978, ss.225-226). Bu minvalde tarihsel sürece bakıldığında, çoğunlukla dini gruplar, siyasi iktidarlar, muhalifler veya rakipler tarafından politik amaçlarla kullanıldığı söylenilebilir. Ancak günümüzde daha çok siyasi partiler ve terör örgütleriyle ilişkilendirilmiş bir kavram haline gelmiştir.

Günümüzde propaganda çağrıştırdığı anlamlardan dolayı insanlar tarafından olumsuz bir şekilde algılanmaktadır (Akarcalı, 2003, s.17). Propaganda, önemli fikirleri yaymak veya desteklemek manasında olup, Latince'de "*yaymak, tohum ekmek*" anlamlarında kullanılmaktadır (Jowett ve O'Donnell, 2012, s.2). Ayrıca Jowett ve O'Donnell (2012) bu çalışmasında propaganda teriminin "*yalanlar, çarpıtma, aldatma, manipülasyon, zihin kontrolü, psikolojik savaş, beyin yıkama ve palavra*" gibi olumsuz kelimelerle birlikte sıklıkla kullanıldığını belirtmişlerdir. Bu bağlamda bir ideolojik söylemin bilinçli ve isteyerek insanların zihnine ekilme süreci demek doğru olacaktır (Çetin, 2016, s.1). Bütün bu söylenenlerden anlaşılacağı üzere, sadece yeni bir fikrin empoze edilmesini propaganda olarak tanımlamak tek başına yeterli değildir. Çünkü mevcut fikri dönüştürmek ve belli bir kalıba sokmak içinde propagandaya başvurulmaktadır. Diğer bir taraftan propaganda günümüzde daha yumuşak bir şekilde de kullanılmaktadır. Siyasi diplomasi, yumuşak güç gibi ifadeleri kullanan ülkeler, politikalarını geniş kitlelere yaymak için propagandaya başvururlar (Alan, 2015, s.84). Buna ilaveten son dönemlerde psikolojik operasyon, algı operasyonu ve algı yönetimi gibi ifadelerinde propaganda

kavramı ile yakın bir manada kullanıldığı bilinmektedir (Strateji Düşünce ve Analiz Merkezi, 2018, s.5). Propaganda ile ilgili söylenenlere dikkat edildiğinde, propagandanın asıl hedefinin insan olduğu ve bireyleri nüfuz ederek yönlendirebilmek için kullanıldığı söylenebilir.

Algı yönetimi ve propaganda kavramları yapıları itibariyle iç içe geçmiş durumdadır. Özdağ'a göre (2015, ss.13-15) algı yönetiminin "*propaganda, psikolojik savaş, örtülü operasyon*" sayesinde gerçekleştiğini belirterek, 20. Yüzyıl başlarında ise bu üç yöntemin bir araya gelmesiyle daha sistematik bir yöntem olan "*enformasyon savaşının*" ortaya çıktığını iddia etmektedir. Algı yönetimi kavram olarak da yöntem olarak da son yıllarda oldukça popüler hale gelmiştir. Yoğun propagandaya maruz kalan kitlelerin algı yönetimi aracılığıyla yönlendirilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Algı yönetiminin esas itibariyle iki temel unsuru vardır. İlk olarak, bir şeyin doğru olmadığı iddiasından yapılan kandırma ve aldatma, ikinci olarak da doğrulama sanatı olduğu söylenebilir (Özer, 2008, s.19). Bir terim olarak Amerika Birleşik Devletleri tarafından kullanılmaya başlanan algı yönetimi kavramı, I. Dünya Savaşı sırasında psikolojik savaşın bir aracı olarak kullanılmış, günümüzde ise hem sosyolojik gelişmelerin etkisi hem de teknoloji ve iletişimin gelişmesiyle bilimsel bir kavram haline gelmiştir (Aslan, 2015, s.3).

Daha önce de ifade edildiği gibi, günümüzde propaganda kavramı terör örgütleri ile yakından ilişkilendirilmektedir. Buna sebep olarak terör örgütlerinin ihtiyaç duyduğu unsurları karşılayabilmek için sıklıkla propagandaya başvurması gösterilebilir.

Her organizasyon gibi terör örgütlerini de oluşturan ana unsurlar söz konusudur. Bunlar ideoloji, örgüt, şiddet ve destek olmak üzere 4 ana başlıkta toplanabilir (Telci, 2018, s.10). Terörizm kavramının tanımını incelerken, istisnasız her terör örgütünün bir ideolojiye dayandığı anlaşılmaktadır. İdeolojiler, akla nazaran duygulara daha çok hitap ederler (Sökmen, 2012, s.105). İdeoloji, kavram olarak farklı tanımları olmasına rağmen, öncelikle bir motivasyon unsuru olması ve meşru felsefi bir zemin oluşturması açısından, daha çok işlevsel bir vazifeye terör örgütleri için hayati bir unsur niteliği taşır. Terör örgütleri, mensuplarına uyguladıkları yoğun propaganda ile ideolojilerini benimsetmeyi amaçlarlar. Propaganda, ideolojik unsur bağlamında bu noktada önem arz eder.

Terörizm için önemli bir diğer unsur olan örgüt unsuru, terörist faaliyetleri gerçekleştirmek için belli bir hiyerarşik yapıya dayalı, sistematik bir çalışma biçimine sahip, yasadışı gizli organizasyonlar olarak tanımlanabilir. Terörist gruplar, faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için bu örgüt unsurunu kullanarak yapılanmaya ihtiyaç duyarlar. Propaganda dahil silahlı veya silahsız eylemler için gerekli olan ekip bu örgütlü yapının içinde bulunur.

Bir ideolojiye dayandırılarak kurulan örgütlü yapı sayesinde, terörist grup faaliyetlerini gerçekleştirebilir. Terörün kelime anlamından da anlaşılacağı üzere, toplumu korkutma ve yıldırma hedefine ulaşabilmek için, şiddet unsuruna başvurmak zorundadır. Terörist grup gerçekleştirdiği veya gerçekleştireceği eylem ile vermek istediği mesajı iletebilmek için de propagandaya ihtiyaç duymaktadır.

Son olarak destek unsurunu ele aldığımızda, terörist grupların finans, katılım, lojistik gibi iç ve dış desteklere ihtiyaç duydukları bilinmektedir. Örgütlerin hayatta kalabilmeleri için bu destekleri sağlamaları şarttır. Bu nokta da propagandaya ihtiyaç duyan terör örgütleri, yapacakları propaganda ile gündem oluşturup, toplayacakları illegal bağışlar ile finansal desteği, uluslararası arenada kendilerini destekleyecek bir devlet bularak da lojistik destek elde etmeye çalıştıkları görülmektedir. Ayrıca bu propaganda ile kendilerine meşruiyet kazandırmayı amaçlamaktadırlar. Daha önce de ifade edildiği gibi, bir devlet için terör örgütü olarak kabul edilen bir organizasyon başka bir ülke tarafından farklı ve meşru bir şekilde tanımlanabilmektedir. Örnek olarak, bir terör örgütü olan PKK'nın Suriye uzantısı olan PYD/YPG'nin, DEAŞ gibi radikal bir örgüt karşısında seküler bir görüntü çizerek ve örgüt içinde kadın savaşçıların varlığı gibi unsurları ön plana çıkararak yaptığı propaganda sonuç vermiş, DEAŞ ile mücadele eden devletler tarafından sempati görüp destek sağlamasına neden olmuştur (Oktav, Dal ve Kurşun, 2018, ss.5-11). PYD/YPG bu sayede uluslararası arenada meşru bir zemin kazanmada önemli bir adım atarken, aynı anda lojistik ve finansal desteğe de sahip olmuştur.

Öne çıkan bu dört unsur üzerinden propaganda değerlendirilirken, bu dört unsurun ve genel itibarıyla bir terör örgütünün en temel ihtiyacının insan olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Eğer bir örgüt yeteri kadar taban oluşturamaz veya kendisine mensup faal örgüt elemanlarına sahip olamazsa bu dört unsur bir anlam ifade etmeyecektir. Bir örgüt, PYD/YPG örneğinde olduğu gibi destek bulabilir fakat bunun konjonktürel bir destek olduğu,

politik ve uluslararası şartların değişmesi ile bu desteğin azalması veya tamamen durmasının mümkün olduğu unutulmamalıdır. Yine ideolojisi ne kadar güçlü olursa olsun eğer ideolojisini kullanacağı bir taban veya eleman yoksa, ideoloji de tek başına bir örgütü ayakta tutmak için yeterli olmayacaktır. Terör örgütlerinin şiddet unsurunu kullanacağı eylemlerini gerçekleştirebilmek için de insana duyduğu ihtiyaç ortadadır. Dolayısıyla terör örgütlerini oluşturan bu dört unsur bağlamında, aslında bir örgütü ayakta tutan yegâne faktör insandır. Terör örgütlerinin bu dört unsuru işletebilmesi için bu insan faktörünü sağlaması gerekmektedir. Bundan dolayı örgütsel propaganda, kendisine taban oluşturup insan faktörünü karşılaması açısından bir terör örgütü için hayati önem arz etmektedir. Eğer bir terör örgütü propaganda yapamaz ise kendisine bir taban oluşturamayacaktır. Kendisine taban oluşturamamış bir örgütün hedeflerine ulaşamayacağı izahtan varestedir.

3. TERÖR ÖRGÜTLERİ İÇİN İNTERNETİN ÖNEMİ VE KULLANIM ALANLARI

İnternetin günümüz dünyasında en büyük güçlerden birisi haline geldiği bir hakikattir. Bu güç, kısıtlamaları aştığından dolayı ve toplumun her kesiminin kolay bir şekilde kullanımına açık olması sebebiyle, terör örgütleri için de en cazip silahlardan birisi haline gelmiştir (Weimann, 2006b, s.11). Öyle ki, El-Kaide liderlerinden Ayman-Al Zawahiri, Irak cephe sorumlularından Abu Musab Al-Zarkavi'ye 2005 yılında gönderdiği mektupta şu ifadelere yer vermiştir:

“Öyle bir savaştayız ki, bu savaşın yarısından fazlası medya ortamında yapılıyor. Sakın bunu göz ardı etmeyin” (U.S. National Intelligence Report, 2005).

Bu sözler internetin günümüz kadar yaygın olmadığı 2005 yılında, sosyal medyanın aktif olarak kullanılmadığı dönemde söylenmiş olmasından dolayı önemlidir. Çünkü bugün medya, internet sayesinde boyut değiştirmiş, daha aktif hale gelmiş ve Zawahiri'nin 2005 yılında söylediğinden daha da önemli bir statüye kavuşmuştur. Dolayısıyla terörizm için verimli bir iletişim kanalı haline gelen internet, terörist faaliyetlere de kolaylık sağlamaktadır (Rollins ve Clay, 2007, s.14).

Bugün Türkiye'de ve dünyada faal olan tüm terörist yapılanmaların internette faaliyet gösterdiği uluslararası güvenlik birimlerince rapor edilmiştir (Weimann, 2007a, s.48). Başta propaganda olmak üzere birçok konuda destek sağlamak maksadıyla internetin terörist gruplarca

kullanıldıkları yabancı istihbarat servisleri tarafından kabul edilmektedir (Sipress, 2004, s.4). 90'lı yıllarda sohbet (chat) odaları aracılığıyla başlayan propaganda çalışmaları, terör örgütlerine ait web sitelerinin yaygınlaşması ile terörle mücadele eden güvenlik birimlerinin dikkatini bu yöne çekmeyi başarmıştır (Rollins ve Clay, 2007, s.11).

Günümüzde internet ve sosyal medya, terör örgütlerine klasik iletişim araçları ve klasik eylemlere göre daha farklı avantajlar sağlamıştır (Carafano ve Weitz, 2008, s.4). Bu avantajların, sınırsız ve kolay erişim, yasal kontrolün kısıtlı olması, geniş bir kitleye bir anda ulaşabilme imkânı, anonim olarak iz bırakmadan etkileşimde bulunma, minimum maliyet, insanlardaki sosyalleşme eğilimi, sürü psikolojisiyle kitleleri harekete geçirme, silah ve şiddete başvurmadan verilmek istenen mesajın hedefe ulaştırılması olduğu söylenebilir. Bailey (2006, s.529) bu avantajları kullanarak terör örgütlerinin, gizli ve hızlı iletişim imkânı elde ettiğini, bu sayede finansal ve operasyonel eylemlerini eskiye nazaran daha rahat ve etkili yöneterek, güvenlik güçlerini daha çok zor durumda bıraktıklarını ifade etmiştir. Bu avantajların artık tamamen farkında olan terör örgütleri, internetin ve dolayısıyla sosyal medyanın bütün nimetlerinden faydalanmaktadır (Weimann, 2006a, s.25).

Terör ve internet ilişkisinin araştırılmaya başlandığı 2000'li yıllardan itibaren pek çok araştırmacı ve yazar bu konu üzerine eğilmiştir. Ancak Weimann bu konunun yeterince analiz edilmediğini söyleyerek teröristlerin hangi amaçlarla interneti kullandıkları konusunda tezler üretmiştir. “*Terror On The Internet*” isimli çalışmasında Weiman (2006a), internet ve sosyal medyanın doğası gereği uluslararası ve kaotik oluşunun, sunduğu anonimliğin ve küresel erişimin, terörist gruplara eylemleri için ideal bir alan sağladığını ifade etmiş ve modern teröristlerin İnterneti propaganda dâhil 8 farklı amaç için kullandıklarını ileri sürmüştür. Bu amaçların, propaganda ve meşruiyet kazanma, psikolojik savaş, siber terör, finansal kaynak sağlama, örgüte üye temini, örgüt üyelerinin eğitimi, ağ oluşturma ve bilgi alışverişi ve son olarak bilgi toplayıp eylem planlama ve bunun koordinesi olduğunu ileri sürmüştür.

3.1. Propaganda ve Meşruiyet Kazanma

Propagandanın terörist gruplar için neden önemli olduğu ve niye hayati öneme haiz olduğu çalışmanın ilgili kısmında ifade edilmiştir. İnternetin yaygınlaşması ile beraber terörist gruplar propaganda faaliyetlerine bu mecrada daha uygun bir ortam bulmuş ve propaganda için

interneti kullanmaya başlamışlardır. Bugün interneti kullanan herkes tarafından bilindiği üzere, bilgisayar ve akıllı telefonlar vasıtasıyla terör örgütlerinin video ve görsel öğeleri kullanarak propagandalarını pek çok sosyal mecrada paylaştıkları malumdur.

Teröristlerin propagandaların bir dizi hedef ve kitleyi kapsadığı, buna göre ilk hedefin potansiyel veya fiili örgüt mensuplarını etkilemek ve onlarla beraber düşman gördükleri hedefe karşı mücadele etmektir. Diğer hedef ise uluslararası arenayı ve düşman ideolojileri, fikirleri doğrudan veya dolaylı yoldan etkilemektir (UNODC, 2012, ss.3-4).

Bununla beraber terör örgütleri için hem eylemlerini meşru zemine oturtmak hem de örgüt olarak uluslararası arenada bir terör örgütünden ziyade meşru bir yapı görüntüsü vermek içinde internet kullanımını oldukça önemlidir. Terör eylemlerinin sorumluluğunu üstlenmek oldukça dikkat çekici bir durumdur. Eskiden basın açıklaması şeklinde eylemlerini üstlenen teröristler (Kingston, 1995, s.209) bugün artık bunu sosyal medyada yapmakta, hatta daha da ileri giderek eylemlerini YouTube, Facebook, Instagram, Twitter vb. gibi sosyal medya sitelerinde canlı olarak yayınlamaktadırlar. Bu konuda önde gelen örneklerden biri, El-Kaide kökenli Somali'de bulunan El-Şebbab isimli örgütün 2013 yılında bir alışveriş merkezine düzenledikleri saldırıyı gerçek zamanlı olarak Twitter üzerinden paylaşmalarıdır (Weimann, 2014, ss.8). Yine, DEAŞ'ın yaptığı paylaşımlar buna örnek olarak gösterilebilir. DEAŞ yaptığı eylemleri yayınlarken, bunların Müslümanlara uygulanan zulümlere karşı onursal bir mücadele diye yorumlayarak, eylemlerini ve kendisini meşru göstermeyi amaçlamıştır (Şenol vd. 2016, ss.195).

Bu doğrultu bugün PKK, DEAŞ, YPG gibi pek çok örgütün sosyal medya propagandaları bunlara örnek olarak gösterilebilir.

3.2. Psikolojik Savaş

Terör örgütleri, eylemlerinin neticesinde ortaya çıkan fiziki zarardan ziyade ortaya çıkacak olan psikolojik etkiyi önemsemekte ve hedeflerini yönlendirme arayışındadırlar (Acar, 2012, s.179). Bu amaçla terörist gruplar, düşman olarak gördükleri ülkelerde gündem oluşturmak veya gündemi değiştirmek, kamuoyunu şekillendirmek, devlete olan halk desteğini zayıflatmak, toplum üzerinde korku ve panik havası oluşturmak, sempatanlarında ve destekçilerinde pozitif bir imaj bırakıp moral vermek

ve güvenlik güçlerini de-moralize etmek için sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadırlar (Weimann, 2006a, s.9).

Eski bir terörist olan Brezilyalı Carlos Marighella “*Sinir Savaşı veya psikolojik savaş, kitle iletişim araçlarına dayanan bir savaş tekniğidir*” diyerek psikolojik savaş için iletişim araçlarının dolayısıyla bugün en önemli iletişim aracı olan internetin önemini vurgulamış olmaktadır (Kazan, 2016, s. 118). Teröristler, fotoğraf ve video paylaşarak ve bunları efektlerle süsleyerek zihinlerde travma oluşturmayı istemektedirler. Nitekim devlete ve halka “*artık kimse güvende değil*” mesajı vermek isteyen teröristler, esirlerine yaptıkları işkenceleri, infaz ettikleri insanları, imha ettikleri tank, uçak, helikopter vb. araçları ve intihar bombacılarının eylemlerini paylaşmaktadırlar (Weimann, 2007b, s.5).

Psikolojik savaşın bir diğer boyutu ise, ideoloji ve dini söylemler kullanılarak kendileri dışındaki herkesi ötekileştirerek, kendilerine meşru bir zemin kazanmaya çalışmaktır. DEAŞ ve El-Kaide gibi grupların Batı düşmanlığı adı altında hedef ülkelerde gerçekleştirdikleri eylemler ve söylemler ile hem o ülkelerde bulunan Müslümanları kendilerine katılmaya teşvik etmekte hem de destekçilerinin bağlılıklarını artırmaya çalışmaktadırlar. Bundan dolayı, Batı dünyasında İslamofobik düşünceler gün geçtikçe yayılmakta ve İslam dini ile ilgili kötü bir izlenim bırakmaktadırlar (Awan, 2017, s.9).

3.3. Siber Terörizm

Bu kavram, internetin gelişmeye başladığı 90’lı yıllarda dile getirilmiştir (Alınak, 2004, s.2). Siber güvenlik uzmanları “*çevrimiçi terörizm (online terrorism)*” şeklinde de ifade etmektedirler. Siber terörizm, belirli bir sosyo-politik amaca ulaşabilmek için bilgisayar ve bilgisayar sistemlerinin kullanılarak hedef kitlenin baskı altına alınması olarak da tanımlanmaktadır (Yalman, 2018, s. 260).

Siber terörizm bugün küresel bir “tehdit” olarak yorumlanmaktadır (Alınak, 2004, s. 9), çünkü ihtimal dâhilinde olan, borsa sistemlerini ele geçirerek ekonomilere zarar verme, hava sistemlerini ele geçirerek uçakları düşürme (Weimann, 2004, s.5) vb. gibi eylemler henüz gerçekleşmemiştir. Dolayısıyla, askeri, finans, sanayi, telekomünikasyon veya medya gibi sektörlerin alt yapı sistemlerine yapılabilecek saldırılar ihtimal dahilinde olduğu için bir tehdit olarak algılanmaktadır. Bugün hackerler tarafından site

çökertme veya e-posta yoluyla zararlı yazılımları dağıtmak dışında çok fazla bir siber saldırı örneği gösterilememektedir (Denning, 2000, s.5).

3.4. Finansal Destek Sağlama

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi, terörist grupların başta internet olmak üzere iletişim araçları sayesinde ciddi gelir elde ettiğini ve bu grupların dört farklı yöntemle fon sağladıklarını yaptığı çalışmayla ortaya koymuştur (UNODC, 2012, s.7). Bu yöntemler;

- a. *Doğrudan isteme:* Sempatizanlarından, destekçilerinden web sitelerini ve sohbet odalarını kullanma
- b. *E-Ticaret:* Online mağazalarda ürün satılarak (özellikle kitap, dergi vb. gibi ideolojik materyaller) gelir oluşturma
- c. *Online işlem araçları:* İnternet üzerindeki özel platformlar sayesinde kredi kartı ve banka transferlerini gerçekleştirme
- d. *Hayır kurumları:* Terör örgütleriyle organik bağlarını gizleyen yasal kurumların resmi internet sayfalarından bağış organizasyonları düzenleyerek, toplanan paraları terör örgütlerine aktarma

Bugün pek çok terör örgütü, bu yöntemleri kullanarak yüksek miktarda gelir elde etmektedir (Weimann, 2004, s.7). Bunlar dışında, online kimlik hırsızlığı, kredi kartı kopyalama vb. gibi dolandırıcılık yöntemleriyle de finansal kaynak sağlamaktadırlar. İnternet üzerinden gerçekleştirilen bu yöntemlerin takip edilmesinin zorluğu, terörist grupları bu alana yönlendirmektedir. Örneğin LTTE isimli örgüt, 1997 yılında Sheffield Üniversitesi'nin bilgisayar sistemlerine sızıp akademisyenlerin hesaplarından Sri Lanka'daki bir hastaneye bağış toplayarak örgüte aktarmıştır (Richards, 2014, s.57).

Terör örgütlerinin internet üzerinden milyarlarca dolar finans oluşturmalarından dolayı Birleşmiş Milletler tarafından Uluslararası Terörizmin Finansman Kaynakları ile Mücadele Sözleşmesi hazırlanmış, Türkiye ise 10 Ocak 2001 tarihinde bu sözleşmeyi imzalamıştır (FATF, 2004, s.22).

3.5. Örgüte Üye Temini

İnternetin sağladığı küresel iletişimin kolaylığı, bireylerin eskiye nazaran daha kolay bir şekilde terör örgütlerine katılımını kolaylaştırmıştır (Gray ve Head, 2009, s.403). Bir örgütün hedeflerini gerçekleştirmesinde en temel ihtiyacının insan faktörü olduğu, bu çalışmanın ilgili yerlerinde söz

edilmişti. İnternetin sağladığı gizlilik sayesinde hedef kitlesine propaganda yapan terör örgütleri, kazandıkları sempaticianları tespit ederek onlar ile iletişime geçmekte ve bir dizi ikna sürecine sokmak suretiyle sempaticianlarının örgüte katılımlarını sağlamayı amaçlamaktadır. Sosyal medya, daha geniş kitleye propaganda yapmaya olanak sağlamakta ve daha çok sempatician kazanmayı kolaylaştırmaktadır.

Sempaticianların katılımını sağlamak için uygulanan strateji, literatüre “sohbet çağrısı (online chat)” olarak geçmiştir (Counterterrorism and Intelligence Subcommittee, 2011, s.15). Geçmişte toplum içinde gizliden ve daha az kişiye yapılan propagandalar, internetin getirdiği avantajlar sayesinde daha az riskli ve daha çok etkili bir hale gelmiştir.

3.6. Örgüt Yapılanması ve Örgüt Üyelerinin Eğitimi

Klasik terörist organizasyonları genelde hiyerarşik bir formatta olmasına rağmen, günümüzde ortaya çıkan organizasyonlar daha yatay bir yapılanmaya sahip olmaktadır (Gray ve Head, 2009, s.402). İlginç olan konu ise bu grupların daha tehlikeli olduğunun ifade edilmesi (Weimann, 2004, s.9) ve internet sayesinde daha kolay organize olup iletişim kurduklarının bilinmesidir.

İkna sürecinden geçerek örgüte katılan şahıslar, interaktif ortamlarda hem ideolojik hem de pratik eğitimlerini almakta ve örgüt yapılanmasına dahil olmaktadır. İdeolojik materyallerin dışında, silah ve patlayıcı kullanma eğitim videoları, siber terör yöntemleri, video ve makaleler aracılığıyla, eğitime alınan kişilere veya sempaticianlara öğretilmektedir. Örnek olarak El-Kaide'nin sanal ortamda yayınladığı “Inspire” dergisi “Annenizin Mutfağında Bir Bomba Yapın” isimli bir makale yayınlamıştır (Spencer, 2010). Bugün sanal ortamda eğitim alan bu kişilere “modern terörist” ifadesi kullanılmaktadır (Weiman, 2014, s.4).

3.7. Ağ Oluşturma ve Bilgi Alışverişi

İnternetin iletişimi kolaylaştırdığı gerçeğinden yola çıkarak, şahıslar, gruplar veya kurumlar arasında iletişimin daha hızlı ve daha gizli olduğunu söylemek mümkündür. Bundan dolayı, özellikle gizli bir şekilde bilgi alışverişi sağlamak ve illegal yapılarını idare etmek amacıyla, internet teröristler içinde çok cazip hale gelmiştir (UNODC, 2012, s.10). İnternet tabanlı çalışan e-posta hesapları, sosyal medya uygulamaları, sohbet programları gibi araçlar kullanılarak örgüt ağını geliştirmek ve örgüt mensupları arasında iletişimi sağlamak kolaylaşmıştır.

3.8. Bilgi Toplama, Eylem Planlama ve Koordinasyonu

İnternet teknolojisinin gelişmesi ve milyarlarca sayfalık bilgiyi içinde barındırması, istenilen bilgi ve detaylara anında ulaşılması açısından, herkesin işini kolaylaştırdığı bir gerçektir. Terör örgütleri de herkes gibi bu kolaylıktan istifade etmektedirler. Eylem yapmak istedikleri yer hakkında detay ve bilgilere internet üzerinden kolayca ulaşıyor olması, eylemin plan ve hazırlık aşamasında süreci hızlandırıp yine eylemi koordine etmede internetin aktif bir şekilde kullanılması, internetin, teröristlerin en gözde aracı haline gelmesine neden olmuştur.

Küresel çapta bilinen en büyük terör olayı olan 11 Eylül saldırısının tüm planlama ve koordinasyonu internet üzerinden yapılmıştır. İnternetin kısıtlı bir denetime tabi olması, teröristleri harekete geçirmiş ve gönderilmeyen e-postaların CIA radarına takılmadığını fark etmeleriyle beraber, taslak olarak kaydettikleri mesajlar üzerinden bu saldırıyı planlamışlardır (Gray ve Head, 2009, s.400).

Daha önce de değinildiği gibi, sadece e-posta hesapları değil, sosyal medya platformları ve sohbet odaları bu planlama ve koordinasyon faaliyetlerinin uygulandığı alanlar olarak ön plana çıkmaktadır.

4. Terör Örgütü PKK: Ortaya Çıkışı ve Niteliği

PKK terör örgütü, Irak, İran, Suriye ve Türkiye topraklarının belirli yerleşimlerini içeren bölgede bir devlet kurma hedefiyle şiddeti kullanan Marksist-Leninist bir terör örgütüdür. Örgüt, söz konusu bölgede bir Kürdistan devleti kurmayı hedeflerken bunun için terörist faaliyetlere başvurmayı esas almaktadır. Bu hedefe yönelik terör eylemlerini sadece Türkiye Cumhuriyeti'ne ait kurumlara değil, bölge halkına ve o bölgedeki teknik geri kalmışlığı giderecek yatırımlara da gerçekleştirmektedir (Temizöz, 2012, s.80).

PKK'yı kurmaya yönelik ilk adımlar, Diyarbakır'a bağlı Fis Köyünde 25 Kasım 1978 tarihinde atılmıştır. Kurulacak olan illegal yapının programı belirlenerek; merkezi Türkiye'nin Güneydoğusu olan bağımsız bir Kürdistan devleti kurmak için silahlı ve şiddet dayalı ya da başka bir deyişle terörizm temelli bir yapı teşkil edilmiştir.

1978'de yapılan toplantı neticesinde sözde bir "partileşme" ile gerçekleştirilen faaliyetlerin kitlelere ulaştırılabileceği kararına vararak bu tarihe kadar Apocular / Kürdistan Devrimcileri olarak bilinen isimlerini PKK (Partiye Karkaren Kürdistan/Kürdistan İşçi Partisi) olarak belirledi. Bu

tarihten itibaren gerçekleştirilecek faaliyetlerin sözde parti kurallarına göre gerçekleştireceklerini ifade etmişlerdir (Temizöz, 2012, s.66). 1970'lerin başında fikri olarak temelleri atılıp 1978'te kuruluşunu duyuran örgüt, 15 Ağustos 1984 tarihinde yapılan Siirt/Eruh ve Hakkâri/Şemdinli saldırılarına kadar geçen süreçte, örgüt yapısını oluşturma ve oluşturulan sistemi yaşatma adına çeşitli faaliyetlerde bulunmuş, başta finans olmak üzere birçok konuda yurt dışında destek aramış ve belli ölçüde de bu desteğe bir karşılık bulmuştur (Başbuğ, 2014, ss.15-19).

PKK Terör örgütünün Marksist-Leninist çizgide kurulup, süreç içerisinde etnik teröre dönüştüğünü söylemek mümkündür. Özellikle 1990'lardan itibaren söz konusu etnik terör ön plana çıkmış, bölücü ve ayrımcı söylemi kullanarak gerçekleştirdiği terör eylemlerini bir etnik çatışma olarak göstermeye çalışmıştır. Bu doğrultuda kültürel farkları bile terör eylemleri için kullanmaktan çekinmemesi de söz konusu etnik terörün göstergesi olmuştur. Lakin kültürel farklılıkların tek başına etnik çatışmayı ortaya çıkarmayacağı bilinmelidir (Başbuğ, 2014, ss.19-23). Bu durumun PKK'nın bir terör örgütü olduğunun göstergesi olarak yorumlamak daha doğru olacaktır.

Başbuğ (2014), 1985-1991 arası dönemi örgütün gücünü pekiştirmeye çalıştığı, 1991-1992 arası yılların çatışmaların artık sokaklara yansıdığı, 1992-1993'lü yılların ise örgütün kontrolü ele geçirmeyi hedeflediği dönem olarak adlandırmıştır. 1993-1995 arası yılları ise dengelerin değiştiği, 1995-1998'li yılların ise örgütün farklı arayışlar içerisinde olduğu ve düşüş yaşadığı dönem olarak ifade etmektedir. 1998-1999 arası dönem bölücü terör örgütü elebaşı Abdullah Öcalan'ın yakalandığı dönemdir. 1999-2010 arası dönemi ise örgütün Kürdistan devleti kurmaktan ziyade varlığını kurtarmaya çalışma dönemi olarak adlandırmaktadır (Başbuğ, 2014, s.78). Kasım 1978 tarihinde kurulan PKK terör örgütü ilk zamanlarda gizliliğe oldukça önem veriyse de 12 Eylül'ün etkisiyle ilk silahlı eylemini gerçekleştirdiği 15 Ağustos 1984 tarihine kadar örgüte taban oluşturma adına propaganda ve eğitim faaliyeti yürütmüştür.

PKK, Eruh ve Şemdinli baskınlarından sonra 1989 yılına kadar geçen sürede, yerel halka yoğun bir terör uygulamıştır. Gerçekleştirdiği köy baskınları ile bölge halkını örgüte destek vermeye zorlamıştır. Bu desteği sağlamak için şiddete başvurması ve şiddeti ilk araç olarak görmesi terörist bir yapılanma olduğunun bariz göstergelerindedir. 1989-1995 arasında, örgütün gerilla aşamasına geçme çabasında olduğu görülmektedir. Bu

süreçte yerel halka yönelik terör eylemlerine devam eden örgüt, diğer taraftan kamu görevlilerine karşı da eylemlere başlayarak, Devlete karşı güç gösterisinde bulunmayı hedeflediyse de halktan beklediği desteği bulamamış aynı zamanda güvenlik güçleri tarafından ağır kayıplar verdirilmiştir. 1995-1999 yılları arasında ise söz konusu eylemlerin bölgeden çıkarak büyük şehirlere ve Türkiye'nin batısına da ulaştığı görülmektedir. Fakat bu yönelimde örgüte başarı getirmemiş, Öcalan'ın 1999 yılında yakalanması ile de şok yaşayan örgüt eylemsizlik kararı almıştır. 2004 yılına kadar eylemsizlik süreci devam etse de bu tarihten sonra tekrar faaliyete geçmiş ve küçük kesintiler dışında faaliyetlerine günümüze kadar devam etmiştir (Taşkın, 2011, ss.24-25).

Yukarıda bahsedildiği üzere PKK, hedefine ulaşmak için konjonktüre göre farklı şekillerde adlandırırsa da çeşitli stratejiler geliştirerek terör eylemlerine başvurmaktadır. Asıl hedefi sözde bir Kürt devleti kurmak olan PKK, bu hedefine ulaşmak için bazı kademeleri ara hedef olarak belirlemiştir. Bu ara hedefler; Kürt kimliğini tanıtmak, Özerk yönetimler, söz konusu ülkelerde özerk Kürt devletlerini kurmak ve son kertede 4 parçadan oluşan birleşik Kürt devletinin hayata geçirmektir (Başbuğ, 2014, ss.212-214).

Şartlara ve zaman göre değişen ara hedeflere sahip olan PKK terör örgütü, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Kürt kökenli vatandaşları sindirmeye, Batı'da ise Kürt kimliğiyle etnik milliyetçilik yaparak bir etnik kimlik inşa etmeye çalışmıştır. Uluslararası alanda ise ülkelerin kabul edeceği genel geçer söylemler üzerinden propaganda yaparak varlığını sürdürme ve meşruiyet kazanmaya çalışmıştır (Beren, 2013, s.75).

Öğrenen bir terör örgütü olarak nitelendirilen PKK, konjonktüre göre değişimler geçiren, eylemlerini buna göre gerçekleştiren bir örgüt olarak karşımıza çıkmaktadır (Demir, 2008, ss.57-88). Öğrenen bir örgüt olarak nitelendirilse de her terör örgütü gibi farklı fikirlere ve ideolojisini tehdit edecek bireysel öğrenmeye şiddetle karşı çıkmaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi, bir örgütün hayatta kalabilmesi için bir ideolojiye sahip olması ve o ideolojiyi sürdürmesi hayati önem arz etmektedir. Dolayısıyla PKK'da mensuplarının farklı fikirlere sahip olmasını veya bireysel öğrenme faaliyetlerine girmesini ideolojisine ve buna bağlı olarak kendisine tehdit olarak görmektedir. Varlığını uzun yıllardır sürdürmesi ve terör eylemlerine devam etmesi bunun açık bir göstergesidir. Burada öğrenen bir örgüt olarak nitelendirilmesindeki temel kasıt ise şartlara ve zamana bağlı olarak teknik

ve stratejik gelişimlere açık olması ve bu doğrultuda söylem ve eylem geliştirebilmesidir. PKK terör örgütü ile mücadele ederken, söz konusu terör örgütünün konjonktüre adapte olan yapısı iyi analiz edilmeli ve onunla mücadelede bu analizin önemli olduğu unutulmamalıdır.

Bu bağlamda PKK terör örgütünün niteliği ele alındığında, arkasındaki dış destekleri, finansal kaynakları, bölgesel ve küresel alanda gelişen siyasi durumlara, örneğin Suriye Krizi'nde PYD/YPG yapılanması ile mevcut durumlara çok hızlı uyum sağlayan ve buna göre strateji belirleyen, hedefine ulaşmak için göstermelik veya ara hedefler belirleyip bu doğrultuda her yola başvuran ahlaki, hukuki ve de insani değerlere sahip olmayan tam bir terör örgütüne has özelliklere sahip olduğu söylenebilir.

PKK terör faaliyetlerini hiçbir zaman terk etmemiş ancak zaman zaman stratejik bir hamle olarak sözde ateşkesler ilan etmiştir. PKK, ilk tek taraflı "sözde ateşkes" ilanını 20 Mart 1993'te ilan etmiş, 1 Kasım 2015 Genel seçimleri öncesinde ise sekizinci kez tek taraflı "sözde ateşkes" ilan etmiş ve toparlanma/strateji belirleme arayışlarına girmiştir (Kaplan, 2015).

5. PKK ve İnternet

PKK, terör örgütleri içinde, ilk televizyon kanalına sahip olmasından dolayı, görsel ve işitsel iletişimin önemini çok iyi kavradığını göstermiş bir örgüttür (Işık, 2009, s.68). Propaganda çalışmalarının da bir terör örgütü için ne kadar önemli olduğunu, internet öncesi ve sonrası dönemde yapmış olduğu propaganda çalışmalarıyla ispatlamıştır. İnternet öncesi dönemde pek çok gazete ve dergide propaganda yapmış, yasal boşlukları çok iyi değerlendirerek, isim değiştirerek farklı kimliklerle yayın hayatına devam eden gazete ve dergilerle propaganda faaliyetlerine devam etmeye çalışmıştır. Ancak internetin gelişmesiyle beraber bu propaganda faaliyetlerine internette devam etmiştir (Demir, 2018, s.31). Özellikle 2007 yılından sonra internete daha fazla önem veren örgütün, günümüzde doğrudan veya dolaylı olarak propagandasını yapan yüzlerce web sitesi bulunmaktadır (Bural, 2017). “*PKK'nın İletişim Stratejisi*” isimli raporda (Demir, 2018), PKK terör örgütünün özellikle bazı kitleleri hedef alarak propaganda faaliyetlerini ortaya koymuş, buna göre hükümet, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa'da yaşayan vatandaşları, propagandasının odağı haline getirmiştir. PKK'nın bu propaganda stratejisinden beklentisi, uluslararası arenadan yaptığı mağdur edebiyatıyla destek görmek ve kendisini meşru göstermektir. Yine TSK aleyhinde yaptığı propaganda ile dışarıya karşı TSK'yı karalamak, içeride ise TSK üzerinde

baskı kurmayı amaçlamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı bünyesinde, İç Güvenlik Stratejileri Dairesi Başkanlığı koordinasyonunda hazırlanan “*Hibrit Tehdit Hibrit Terörizm-PKK, DEAŞ, FETÖ*” isimli raporda, PKK’nın askeri olmayan yöntemlerden siber saldırılara da başvurduğu ve propaganda faaliyetlerinin de örgütün en çok uyguladığı taktikler arasında yer aldığını bildirmiştir. Raporda aynı zamanda Hibrit bir stratejiye başvuran PKK’nın, klasik bir terör örgütü olarak nitelendirilmesinin eksik olacağı belirtilmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2021).

Her ne kadar PKK’nın genel olarak internet, özel olarak da sosyal medya faaliyetleri bu makalenin konusu olsa da örgüte ait tüm internet sitelerinin isimleri ve ayrı ayrı incelenmesi bu makalenin kapsamını aşmaktadır. Yine örgüt sempatanlarına veya mensuplarına ait sosyal medya hesaplarını da ele almak mümkün değildir. İnternet aleminin büyüklüğü, örgüte ait sitelerin kapatılması veya bir tarihte açık olan sosyal medya hesabının başka bir tarihte kapatılmış olması, bu türden incelemenin zorluğunu göstermektedir. PKK’nın internet ve sosyal medyadaki eylemleri örgüt propagandası yapan iki site üzerinden ve Twitter aktivitelelerinden örneklendirilecektir.

PKK terör örgütüne ait “Hezen Parastine Gele Kurdistan” isimli internet sitesi¹, makale boyunca aktarılan terör örgütlerinin interneti kullanma amaçlarının açık örneklerinden bir tanesidir. Söz konusu sitede, örgütü meşrulaştırma ve propaganda, psikolojik savaş, örgüt mensuplarının eğitimi için gerekli çalışmalar paylaşılmaktadır. Aynı zamanda örgütün gerçekleştirdiği terör eylemlerini de yine aynı amaçlar doğrultusunda paylaşmaktadır.

Bahse konu olan sitede “PKK Tarihi” adlı sekme de “PKK Yıl Dersleri” adı altında paylaşılan yazı dizilerinde PKK’yı meşru bir hareket gibi gösterme adına makaleler paylaşılmaktadır.² Yine aynı internet sitesinde “Türkiye Gençliğini Kürdistan’da Devrimcilik Yapmaya Çağırıyoruz” adlı makalede, örgüte eleman temini için çağrıda bulunulmuş, aynı zamanda bu çağrı yapılırken ideolojik bir dil kullanılarak, ideolojik yapısını ortaya koyarak mensuplarına da çizgisini hatırlatma eylemi bu sayede göstermiştir;

¹ Erişim adresi: <https://www.hezenparastine.com/tr/>

² Erişim adresi: <https://www.hezenparastine.com/tr/pkk-tarihi>

“Ya da bugün Kürdistan'da Kürt halkının yanında yer alınmayacak, ne zaman alınacaktır? Faşizme karşı bugün durulmayacak, ne zaman durulacaktır? Enternasyonalist görevler bugün yerine getirilmeyecek, ne zaman yerine getirilecektir?”

Evet, Che'nin dile getirdiği gibi: “Sorun, saldırının kurbanına başarı dilemek değil, onun kaderini paylaşmaktır; kişi, zaferde ya da ölümden onunla olmalıdır” sözlerine, sadece sözlerle mi destek sunulacaktır? Bir iki açıklamayla mı yetinilecektir? Bir iki gösteriyle mi dayanışmamızı sunmuş olacağız?” (Engin, 2016).

Söz konusu internet sitesinde yaptığı terör eylemlerini veya Türk Silahlı Kuvvetlerinin Operasyonlarını da yine psikolojik savaş ve propaganda eksenli haberleştirerek paylaşmaktadır. Haberlerinde çarpıtmaya da giden PKK, sempatizanlarını kaybetmemek için afaki rakamlar söyleyerek Türk Silahlı Kuvvetlerine ağır kayıplar verdirdiğini iddia eden minvalde paylaşımlara da bu sitede yer vermektedir. Millî Savunma Bakanlığı'nın resmi Twitter hesabında 17 Haziran 2022 tarihli Pençe-Kilit Operasyonu Bölgesinde 6 PKK'lı teröristin etkisiz hale getirildiğini duyurduğu paylaşım (tcsavunma, 17 Haziran 2022) sonrası PKK ise aynı tarihte “hazenparastine.com isimli sitede” Türk Ordusu'na yönelik terör eylemi gerçekleştirdiğini iddia edip, Türk Ordusu'ndan “işgalci” diyerek bahsetmiş ve açık bir şekilde karalamaya çalışmıştır. Bu haberle aynı zamanda Türk Silahlı Kuvvetlerinin kendisine yönelik yaptığı operasyonlar neticesinde mensuplarında ve sempatizanlarında moral kaybı olmaması için hiçbir veri ve delile dayanmaksızın 17 Türk askerini şehit ettiğini iddia ederek, takipçilerine moral aşılama çalıştığını net bir şekilde göstermiştir (HPG Basın İrtibat Merkezi, 2022).

PKK interneti sadece yukardaki amaçlar için değil aynı zamanda finansal destek sağlamak adına da kullanmaktadır. “Google”da arama yapıldığında hakkında İngilizce “Wikipedia” bilgisi girilmiş olan ve “Kürt Kızılayı” olarak adlandırdıkları sözde yardım kuruluşunun “heyva sor a kurdistane” isimli internet sitesi³ bunu açık bir şekilde göstermektedir (Wikipedia, ty). Söz konusu internet sitesi, yaptığı paylaşımlar, kullandığı dil ve dağıttığı materyaller ile terör örgütüne ait bir kuruluş olduğunu ve topladığı yardımlar ile PKK'ya finansal destek kaynaklarından olduğunu göstermektedir. Site tanıtımında kendisiyle ilgili şu bilgileri vermiştir;

³ Erişim adresi: <https://www.heyvasor.com/tr/>

“Heyva Sor a Kurdistanê; 1993 yılından Almanya’da Bochum kentinde kuruldu. O günden bugüne Almanya’nın genelinde 190 çalışanı ile faaliyet yürüten ve her geçen gün büyüyen, muhtaç sahibi insanların umudu, hayırseverlerin gözbebeği, her koşul ve şartta mağdur insanların yardımına koşan ve bütün çalışmalarını her yıl çıkardığı broşür ile halkımıza ve yardımseverlere rapor eden Kürdistan’ın tek yardım kurumudur” (Heyva Sor a Kurdistanê, 2012).

Bahse konu olan açıklama, kendilerini meşru bir yardım kuruluşu olarak göstermeye çalıştıklarını açıkça göstermektedir. Lakin sözde “Kürdistan’a” ait yardım kuruluşu olduğunu iddia ederek, “Kürdistan” diye bir bölgenin varlığını zımnem kanıtlamaya çalışarak, kendilerini meşrulaştırmaya yönelik bir dil kullandığı gözler önüne serilmektedir. Yine aynı site incelendiğinde banka hesap numaraları, “paypal” gibi ödeme yöntemlerini kullanarak bağış topladıkları görülebilir. Bağış için yayınladıkları broşür ise PKK terör örgütüne ait bir organizasyon olduğunu kanıtlar niteliktedir. 2019 yılında yayınladıkları bir makalede bunu şu şekilde göstermektedirler;

“Efrin’de yaklaşık iki yıldır Türk devleti ve ona bağlı çetelerin işgali devam etmektedir. Her gün kaçırılma, işkence ve talan haberleri gelmeye devam etmektedir. Saldırıları ve işgal nedeniyle göçetmek zorunda almış Efrin’lilerden yaklaşık 150 bini şu an Şehba bölgesinde 5 kamp ve 40 köyde çok zor şartların altında yaşama tutunmaya çalışmaktadırlar. Türk devletinin ve ona bağlı çetelerinin bu bölgeye yönelik saldırıları da devam etmektedir. Bunun son örneği ise Tıl Rıfat’ta yapılan katliamdır.”⁴

Broşür incelendiğinde, yukardaki metnin benzerleriyle dolu olduğu, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin durmadan kötülendiği ve bölgenin Kürdistan olduğu iddia edildiği açık bir şekilde fark edilmektedir. Kullanılan bu üslup ile bir yandan Türkiye Cumhuriyeti karalanmakta ve işgalci diye tanımlanarak bölgenin Türkiye Cumhuriyeti’ne ait olmadığını iddia etmekte, diğer bir yandan ise durmadan bölgeye Kürdistan diyerek bölge ismi belgelenmeye çalışılmaktadır. Aynı zamanda bu broşürler üzerinden ajitasyona başvurularak bağış adı altına finansal destek talep edilmektedir. Örneklerden de anlaşılacağı üzere örgüt, interneti propaganda, psikolojik savaş, finansal destek, eleman temini, ideolojik eğitim gibi konuların

⁴ Erişim adresi: <https://www.heyvasor.com/wp-content/uploads/2020/01/Bro%C5%9F%C3%BCr-2019.pdf>

tamamında aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Örnek olarak özellikle bu iki site gösterilmiştir. Çünkü ilk verilen site neredeyse PKK'nın sözde kahramanlıkları ve Türk ordusuna verdiği zararlar ile doluyken, yardım kuruluşu olduğunu iddia eden site ise, Türkiye Cumhuriyeti'nin katliam yaptığını iddia ederek, örgütün kendisiyle çeliştiğini ve söylemlerinin hakikatle örtüşmediğine örnek teşkil etmektedir.

PKK'nın yapmış olduğu propagandanın karalama kampanyası olması dışında aynı zamanda psikolojik bir savaş olduğu da unutulmamalıdır. Sosyal medya aracılığıyla özellikle TSK başta olmak üzere Türkiye için yaptığı karalama kampanyaları, yurt dışındaki ülke ve vatandaşlarını etkileyerek Türkiye'yi baskına altına almak için yapmış olduğu psikolojik savaştır (Çeşme, 2011, s.176).

PKK'nın da pek çok terör örgütü gibi siber terör faaliyetleri bulunmaktadır. Kendilerini "*Mezopotamiahackers*" olarak adlandıran terör örgütünün uzantısını deşifre etmeye çalışan Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü, 2020-21 yıllarında yaptığı 3 ayrı operasyonla 12 şüpheliyi gözaltına almıştır. Yaptıkları sıkı takip sonrasında operasyonları gerçekleştiren siber ekipler, örgütün 294'ü kamu kuruluşlarına ait olmak üzere toplam da 2.754 "hack" girişiminde bulunduğunu tespit etmiştir (Anadolu Ajansı, 2021a).

Yine Ankara Emniyet Müdürlüğüne bağlı Terörle Mücadele ekiplerinin 7 Aralık 2021 tarihinde, terör örgütü PKK'nın hacker yapılanması olan aynı gruba yönelik yaptığı operasyon sonucu 7 kişiyi tutuklamıştır. Tutuklanan kişilerden M.D. isimli terörist, *Mezopotamiahackers* grubunun PKK adına internette faaliyette bulunduğunu itiraf etmiştir. İtirafında, yaptıkları siber saldırılar sonucu devlete ait bilgilere, devlet memurlarının kişisel bilgilerine yetkisiz erişim kullanarak ulaştıklarını ifade eden terörist, bu bilgileri Avrupa'da bulunan örgüt mensuplarına gönderdiklerini ve hacklenen kamu kurumlarına ait sitelere örgüt indeksini yerleştirerek ANF isimli haber sitesinde bunu bir PKK propagandası olarak yayınladıklarını söylemiştir (Anadolu Ajansı, 2021b).

Son zamanlarda azalan terörist sayısını artırmak için, Twitter, Instagram ve Facebook'u aktif olarak kullanan PKK, başlattığı kampanyalar ile sayısını artırmaya çalışmaktadır (Star, 2017) Üye temini için propaganda faaliyetlerinin ne kadar önemli olduğu ve PKK'nın bu propagandaya sıklıkla başvurduğu bilinmektedir (Çeşme, 2011, s.192). DEAŞ terör örgütünün

Suriye’de eylemlerini artırmasının ardından PKK/PYD tarafından Facebook’ta açılan “*The Lions of Rojova*” isimli sayfa 20.000’den fazla takipçiye ulaşmıştır. Sözü edilen Facebook sayfası sayesinde PKK, “*DEAŞ ile mücadele adı altında*” Batılı ülkelerin vatandaşlarını örgüt bünyesine katmıştır (Bural, 2021, s.100).

Bilgi edinme koordinasyon faaliyetleri içinde interneti kullanan PKK, sosyal medya uygulamalarını kullanarak, sosyal mecrada yapılan paylaşımlar üzerinden harita analizleriyle konum belirleyip, saldırı planı yapabilmekte veya bölgeyi terk etmektedir. Terör ve güvenlik uzmanı Abdullah Açar, Zeytin Dalı Harekatı’nda teröristlerin sosyal medyayı takip ettiğini ve askerlerin güvenliği, operasyonun gidişatı için güvenlik güçlerinin sosyal medyayı kullanmaması gerektiğini söylemiştir (Gazete Vatan, 2018).

Toplumsal örgütlenme adına halkı kışkırtmak içinde sosyal medyaya başvurulduğu bilinen bir yöntemdir. Bu bağlamda, TSK ve EGM’nin 2015 yılında eş zamanlı olarak başlattığı “*Hendek Operasyonları*” boyunca, birçok ilde ve yurt dışında bulunan PKK sempatanlarının halkı kışkırtıp sokak çatışmalarına sebebiyet vermek için Twitter başta olmak üzere sosyal medyayı organize bir şekilde kullandığı görülmüştür.

SONUÇ

Terör eylemleri her ne kadar sadece günümüzün sorunu olmasa da geçmişten bu yana gerek tanımlama konusunda gerekse de terör eylemlerinin çeşitliliği konusunda büyük değişimler ve dönüşümler yaşanmıştır. İlk terör faaliyetlerinin çeşitli çalışmalarda Milattan Önce devrim hükümdarlarının kendilerine muhalif olan kişilere uygulamış oldukları eylemler olduğu belirtilmiş olsa da tarihsel süreç içerisinde terör büyük değişikliklere uğramıştır. Yine çoğu araştırmada modern terör algısı olarak 1789 Fransız İhtilali sonrası gerçekleştirilen eylemler gösterilse de “modern” kavramının da tarihsel süreç içerisinde dönüşüme uğradığını söylemek mümkündür. Ulrich Beck’in çalışmalarında sürekli olarak dile getirmiş olduğu Risk Toplumu kavramı ve Refleksif Modernleşme olgusu aslında gerek modernitenin geçirdiği evrim gerekse de terör eylemlerinin geçirmiş olduğu dönüşümü açıklamada önemli bir yer tutmaktadır.

Bu çerçevede modern terör algısının aslında 1789 Fransız İhtilali ile başladığını kabul etsek bile teknoloji ile beraber gerçekleşen terör eylemlerinin ya da faaliyetlerinin değerlendirilmesini modernite üstü terör eylemleri olarak belirtebiliriz. Çünkü terör geleneksel metotlar dışında da

kendisini göstermeye başlamış ve internetin, sosyal medyanın hatta belki de ilerleyen dönemlerde yapay zekanın getireceği olumlu durumları kendi lehine olumsuz eylemleri için de kullanabilecektir. Bu kapsamda günümüz dünyasında uluslararası sistemde büyük yer tutan sosyal medya ve internet olgusu da terör örgütlerinin en aktif kullandıkları alanlar olarak ön plana çıkmaktadır. Gerek eleman temini gerek provokasyon gerek planlama gerekse de eylem potansiyeli nedeniyle internet ve sosyal medya günümüz dünyasında olumlu yönleri dışında da çok fazla kullanılmaktadır. El-Kaide terör örgütü interneti ve sosyal medyayı en aktif kullanan örgüt olarak belirtilse de arkasından gelen DAESH/İŞİD ve PKK/YPG terör örgütleri de bu platformları kendi amaçları için aktif bir şekilde kullanabilmekte hatta Hollywood'a taş çıkartacak aktif videolarla da kendi eylemlerine zemin hazırlamaktadırlar.

İnternetin getirmiş olduğu hayalet olabilme potansiyeli, maliyetlerin daha da azaltılması, eylem yapacak kişilerin motivasyona çok fazla ihtiyacı olmaması gibi durumlar da aslında terör örgütlerinin uzun zamandır arayıp da bulamadığı fırsatlar olarak değerlendirilebilir. Eylemleri gerçekleştirmek için eylem yapacakları yere gitme ihtiyacına gerek duymayan terör örgütleri bu kapsamda hem zamandan hem de maddi açıdan büyük olanaklara sahip olmuşlardır. Fakat bu durum terör örgütleri için olumlu olarak görünmekte bireyler ve devletler için de bir o kadar olumsuz duruma dönüşmektedir. Daha aktif politikalar izlemek zorunda olan devletler bu kapsamda bilişim dünyasına daha fazla maddi kaynak ayırmak zorunda kalmakta ve yapılacak eylemlerin doğruluğunu araştırmak için de daha fazla zamana ihtiyaç duymaktadırlar.

Uluslararası politikada devletler arasında ortak tanımlama sorunu ile başlayan terör le mücadele sorunu bu çerçevede günümüzde internet ortamında da yayılmış ve devletlerin ortak mekanizmalar oluşturabilmesinin önünü tıkamaya başlamıştır. Gerek PKK/YPG gerekse de diğer terör örgütleri ile aktif mücadele edebilmek için ortak bir yapı oluşturmanın zorluğu maalesef giderek artmaktadır. Büyük devletlerin kendi çıkarları çerçevesinde terör örgütlerini tanımaları ya da tanımamaları, desteklemeleri ya da desteklememeleri de terör ile mücadelede gerçekten terör sorunu yaşayan devletlerin aktif mücadelesini daha da zorlaştırmaktadır.

Suriye İç Savaşı ile birlikte güney sınırında oluşturulmaya çalışılan olası terör devletine yönelik mücadele eden Türkiye, bu kapsamda bölgede gerçekleştirmiş olduğu Şah Fırat Operasyonu, Fırat Kalkanı Harekâtı, İdlib

operasyonu, Zeytin Dalı, Barış Pınarı Harekâtı ve Bahar Kalkanı Harekâtlarında karşılaşmış olduğu en büyük sorunlardan bir tanesi bölgedeki terör örgütü mensuplarının online provokasyon ve algı yönetimi faaliyetleridir. Örneğin, TSK'nın yapmış olduğu operasyonlarda terör örgütü mensuplarının “TSK'nın hastaneyi vurdu” gibi sosyal medya hesaplarında yapmış olduğu yalan yanlış haberler hemen hemen dünyanın her yerindeki medya organları tarafından paylaşılmış ve ülkemiz bu noktada eleştirilmeye başlanmıştır. Fakat TSK'nın olayın doğru olmadığını dakikalar içinde canlı görüntüler ile paylaşması ve hastaneyi görüntülemesi dezenformasyonu engelse de bu tür haberlerin sürekli olarak yapılması gerek internete gerekse de sosyal medyaya yönelik engelleyici bir tavrın uluslararası kuruluşlar ve devletler tarafından alınması gerekmektedir. Bu durumun yakın gelecekte gerçekleşme ihtimali ise neredeyse imkânsız görünmektedir.

Bu kapsamda, terör eylemleri ister geleneksel isterse de modern tekniklerle de gerçekleşse terör her zaman terördür ve gerek bireylerin gerekse de devletlerin varlığına yönelik ciddi sonuçlar doğurabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akarcalı, S. (2003). *2. Dünya Savaşında iletişim ve propaganda*. İmaj Yayınevi.
- Alan, A. E. (2015). Propaganda aracı olarak ganbot diplomasi. Gürdal Ülker (Ed.). *Propaganda, algı, ideoloji ve toplum inşasına dair incelemeler* içinde (ss.83- 99), BETA Yayınları.
- Alniak, O. (2004). *Siber terörizm raporu*. No:2, TASAM.
- Altuğ, Y. (1995). *Terörün anatomisi*. Altın Kitaplar.
- Anadolu Ajansı (2021a). *Ankara TEM ekiplerince PKK'nın hacker gruplarına yönelik operasyon düzenlendi*. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/ankara-tem-ekiplerince-pkknin-hacker-gruplarına-yönelik-operasyon-duzenlendi/2440645>,
- Anadolu Ajansı (2021b). *Yakalanan PKK'nın hacker grubu üyeleri, örgütün siber saldırılarını anlattı*. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/yakalanan-pkknin-hacker-grubu-uyeleri-orgutun-siber-saldirilarini-anlattı/2451171>.
- Aslan, M. N. (2015). Sosyal medyada algı yönetimi. *International Multilingual Academic Journal*, 2(1).
- Ataman, H. (2006). *Bomba felsefesinin dönüşü*. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, s.12

- Awan, A. N. (2017). *Terör örgütlerinin sosyal medya kullanımı: IŞİD örneği*. Değerlendirme No: 59, ORSAM Yayınları.
- Başbuğ, İ. (2014). *Terör Örgütlerinin Sonu. Remzi Kitabevi*, İstanbul, 5. Basım, ss. 232.
- Beren, S. (2013). *Demokratikleşen Güvenlik Terörle Mücadelede Değerlerin Korunması*. Karınca Yayınları, Ankara, ss. 17-29.
- Brown, J.A.C. (1978). *Beyin yıkama*. Behzat Tanç (Çev.), Boğaziçi Yayınları.
- Bural, E.B. (2017). *PKK terör örgütünün kitle ikna silahları ve propaganda yöntemleri*. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, <https://21yyte.org/tr/merkezler/islevsel-arastirma-merkezleri/terorizm-ve-terorizmle-mucadele/pkk-terror-orgutunun-kitle-ikna-silahlari-ve-propaganda-yontemleri>
- Bural, E.B. (2021). *Sosyal medya istihbaratı açık kaynak istihbaratında yeni bir boyut*. Yeditepe Yayınevi.
- Carafano, J. ve Weitz, R. (2008). *Combating enemies online: State sponsored and terrorist use of the internet*. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, <https://www.heritage.org/defense/report/combating-enemies-online-state-sponsored-and-terrorist-use-the-internet>.
- Güzel, C. (2002). Korkunun korkusu: Terörizm. Güzel C. (Ed.). *Silinen yüzler karşısında terör* içinde (ss.7-19). Ayraç Yayınevi.
- Counterterrorism and Intelligence Subcommittee (2011). *Jihadist use of social media how to prevent terrorism and preserve innovation*. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/CHRG-112hhrg74647/pdf/CHRG112hhrg74647.pdf>.
- Çeşme, A. (2005). *Psikolojik harekat ve PKK*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Çeşme, A. (2011). *Kansız mücadelenin kanlı yüzü: Psikolojik harekât ve PKK* (2. Baskı). IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Çetin, B. (2016). Propaganda olgusu ve propagandanın Amerikanlaşması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 239-266 . DOI: 10.18069/fusbed.61313
- Çınar, B. (1997). *Devlet güvenliği, istihbarat ve terör*. Sam Yayınları.
- Demir, C.K. (2008). Öğrenen örgütler ve terör örgütleri bağlamında PKK, *Uluslararası İlişkiler*, 5(19), ss.57-88.
- Demir, S.T. (2018). PKK'nın İletişim Stratejisi. *SETA Yayınları* 99.
- Demirel, E. (2002). *Terör*. IQ Kültür-Sanat Yayıncılık.

- Denning, D. E. (2000). Cyberterrorism: The logic bomb versus the truck bomb. *Global Dialogue*, 2(4), 29.
- Engin, H. (14 Ocak 2016). *Türkiye gençliğini kürdistanda devrimcilik yapmaya çağırıyoruz*. Erişim tarihi: 10 Haziran 2022, <https://www.hezenparastine.com/tr/gl-yaz-mainmenu-296/2016-01-14-08-55-57>.
- FATF. (2004). The Financial Action Task Force Annual Report 2003–2004, Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, <http://www.fatf-gafi.org/documents/documents/fatfannualreport2003-2004>.
- Gazete Vatan. (24 Ocak 2018). *Abdullah Ağa'dan Afrin uyarısı! PKK takip ediyor*. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, <http://www.gazetevatan.com/abdullah-agar-dan-afrin-uyarisi-pkk-takip-ediyor-1137278-gundem/>
- Gray, D. H. ve Head, A. (2009). The importance of the internet to the Post-modern terrorist and its role as a form of safe haven. *European Journal of Scientific Research*, 25(3), 396-404.
- Gürler, A.İ. (2005). *Büyük Ortadoğu projesi ve Bush doktrini*, IQ Yayınları.
- Heyva Sor a Kurdistanê. (2012). *Hakkımızda*. Erişim tarihi: 20 Haziran 2022, <https://www.heyvasor.com/tr/derbare-heyvasor-de/>
- HPG Basın İrtibat Merkezi. (18 Haziran 2022). 17 işgalci cezalandırıldı, 2 çadır ve 2 mobesse kamerası imha edildi. Erişim tarihi: 20 Haziran 2022, <https://www.hezenparastine.com/tr/b-alamalarinmenu-299/17-ısgalci-cezalandirildi-2-cadir-ve-2-mobesse-kamerasi-imha-edildi>
- Mevzuat Bilgi Sistemi (2022). *Terörle Mücadele Kanunu*, Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf>
- Işık, M. (2009). *Terör örgütlerinin bir propaganda aracı olarak interneti kullanması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Jowett, G. S. ve O'Donnell, V. (2012). *Propaganda and persuasion*. Fifth Edition, SAGE Publications.
- Kaplan, S. (10 Ekim 2015). PKK'nın sözde ateşkes aldatmacası. Erişim tarihi: 03 Mayıs 2022, <http://aa.com.tr/tr/turkiye/pkknin-sozde-ateskes-aldatmacasi/437506>
- Kazan, H. (2016). Terör medya ilişkisi ve medyada terör haberciliği. *Güvenlik Stratejileri*, 12(24), ss.109-146.
- Kingston, S. (1995). *Terrorism, the media, and The Northern Ireland conflict*. *Studies in Conflict and Terrorism*, 18, ss.203-230.

- Laqueur, W. (1987). Terörizmin yorumlanması. Güzel C. (Ed.). *Silinen yüzler karşısında terör* içinde (ss. 95-141). Ayraç Yayınevi.
- Mermer, A. (2007). *Propaganda nedir, propagandanın tarihsel gelişimi, propaganda türleri, propaganda teknikleri*, MHP Kadın Kolları Başkanlığı Araştırma Notları.
- Oktav Ö. Z., Parlar Dal, E. ve Kurşun A. M. (2018). *Violent Non-State Actors and the Syrian Civil War: The ISIS and YPG Cases*. Springer.
- Özdağ, Ü. (2015). *Algı yönetimi: Propaganda, psikolojik savaş, örtülü operasyon ve enformasyon savaşları*. 3. Baskı. Kripto Yayınları.
- Özdağ, Ü. ve Öztürk, M. (2000). *Terörizm incelemeleri*. ASAM Yayınları.
- Özdağ, Ü. (1996). *Kuzey Irak ve PKK*. Asam Yayınları.
- Özer, M.A. (2008). *21. Yüzyılda yönetim ve yöneticiler*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özgülrel, A. (2001). Dünyada terör hep vardı, Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, s.6.
- Qualter, H.T. (1980). Propaganda teorisi ve propagandanın gelişimi, (Ü.Oksay, Çev.), *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 35(1), (ss.255-307).
- Richards, J. (2014). An institutional history of the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE). Geneva: Centre on Conflict, Development and Peacebuilding.
- Rollins, J. ve Clay, W. (2007). Terrorist capabilities for cyberattack: Overview and policy issues, *U.S. Congressional Research Service Report*, RL33123, Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022, <https://crsreports.congress.gov/product/details?prodcode=RL33123>.
- Silva, E. (2015). Terror as theater: Unraveling spectacle in Post 9/11 literatures, *liminatics. A Journal of Performance Studies*, 11(5), ss.1-22.
- Sipress, A. (14 Aralık 2004). *An Indonesian's prison memoir takes holy war into cyberspace*, Erişim tarihi: 22 Mayıs 2022, <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2004/12/14/an-indonesians-prison-memoir-takes-holy-war-into-cyberspace/71edfe6f-5231-479f-8bab-2a3ce9944ccf/>.
- Sökmen, A.İ. (2012). *İdeolojik boyutu ile PKK terör örgütü*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri A.B.D, Ankara.

- Spencer, R. (1 Temmuz 2010). *Al-Qaeda newspaper: Make a bomb in the kitchen of your mom*. Erişim tarihi: 22 Mayıs 2022, <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/7865978/Al-Qaeda-newspaper-Make-a-bomb-in-the-kitchen-of-your-mom.html>.
- Star. (01 Mayıs 2017). *PKK, ilanla terörist toplamaya başladı*. Erişim tarihi: 22 Mayıs 2022, <http://www.star.com.tr/guncel/tsknin-operasyonlari-sonrasi-pkknin-bittigini-gosteren-belge-haber-1213183/>
- Strateji Düşünce ve Analiz Merkezi. (2018). *Kadim bir harp yöntemi: Propaganda*. Erişim tarihi: 22 Mayıs 2022, <http://sdam.org.tr/haber/142-kadim-bir-harp-yontemi-propaganda/>
- Şenol, D., Erdem, S. ve Erdem, E. (2016). “İŞİD terör örgütünün iletişim ve propaganda teknikleri”. II. Uluslararası Ortadoğu Sempozyumu Bildiri Kitabı, 192-202.
- T.C. İçişleri Bakanlığı. (2021). *Bakanlığımızca Hibrit Tehdit Hibrit Terörizm-PKK, DEAŞ, FETÖ Raporu Hazırlandı*. Erişim tarihi: 22 Mayıs 2022, <https://www.icisleri.gov.tr/bakanligimizca-hibrit-tehdit-hibrit-terorizm-pkk-deas-feto-raporu-hazirlandi>.
- Tanilli, S. (1990). *Dünyayı değiştiren on yıl: Fransız Devrimi üstüne (1789-1799)*. Say Yayınları.
- Taşdemir, F. (2006). *Uluslararası terörizme karşı devletlerin kuvvete başvurma yetkisi*. USAK Yayınları.
- Taşkın, S. (2011). Abdullah öcalan'ın yakalanması sonrası dönemde öcalan'ın PKK terör örgütü için önemi. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, ss.117
- tcsavunma. (17 Haziran 2022). *Irak'ın kuzeyindeki teröristleri inlerinde basmaya devam ediyoruz*. Erişim tarihi: 20 Haziran 2022, https://twitter.com/tcsavunma/status/1537689105450024960?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1537689105450024960%7Ctwgr%5E%7Ctwcon%5Es1_&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.amerikaninsesi.com%2Fa%2Ftsk-dan-irak-ta-pkk-operasyonu%2F6621558.html.
- Telci, H. (2018). *Terör örgütlerinin algı yönetimi faaliyetleri, PKK örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi.
- Temizöz, C. (2012). *Kuruluşu, infazları, katliamlarıyla siyasallaşan PKK terör örgütü*. Togan Yayıncılık, İstanbul, ss.690
- Topal, A. H. (2004). *Uluslararası hukukta devlet destekli terörizme karşı kuvvet kullanma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Türk Dil Kurumu. (2022). *Terör*, Erişim tarihi: 22 Mayıs 2022, <http://www.tdk.gov.tr>
- Türkiye Barolar Birliği. (2006). *Türkiye ve Terörizm*. Türkiye Barolar Birliği Yayınları, s.107.
- UNODC. (2012). *The use of the internet for terrorist purposes*. Erişim tarihi: 22 Mayıs 2022, https://www.unodc.org/documents/frontpage/Use_of_Internet_for_Terrorist_Purposes.pdf
- Wardlaw, G. (1989). *Political terrorism: Theory, tactics and countermeasures*. Cambridge University Press.
- Weimann, G. (2005). How modern terrorism uses the internet. *The Journal of International Security Affairs*, (8).
- Weimann, G. (2006a), *Terror on the internet: The new arena, the new challenges, Special Research Report*, United States Institute of Peace Press.
- Weimann, G. (2006b). Virtual disputes: The use of the internet for terrorist debates. *Studies in conflict & terrorism*, 29(7), 623-639.
- Weimann, G. (2007a). Using the internet for terrorist. *Hypermedia seduction for terrorist recruiting*, 25, s.47.
- Weimann, G. (2007b). Mass Media Theater. *E-Journal, USA: Countering the Terrorist Mentality*.
- Weimann, G. (2014). New Terrorism and New Media. Research Series: 2, *Commons Lab of the Woodrow Wilson International Center for Scholars*.
- Wikipedia. (ty.). *Kurdish Red Crescent*. Erişim tarihi: 20 Haziran 2022, https://en.wikipedia.org/wiki/Kurdish_Red_Crescent.
- Wilkinson, P. (1974). *Political terrorism*. Mc Milan.
- Yalman, Y. (2018). Siber terör, terörizm ve mücadele. Şeref Sağiroğlu ve Mustafa Alkan (Ed.), *Siber güvenlik ve savunma farkındalık ve caydırıcılık içinde* (ss.259-280). Grafiker Yayınları.

RESEARCH NOTE: TOWARD A MAQASID AL-SHARIA BASED RADICALIZATION INDEX

Abdulkadir ABUBAKAR*

ABSTRACT

Radicalization denotes the process by which an individual or group adopts or exhibits a violent form of action directly linked to an extremist ideology be it; socio-political, or religious, which is not consistent with the conventional value construct. But radicalization assessment mechanism is obscure. Its structure, scope, and implementation strategy still remain largely unsettled. Central to this mechanism are the risk assessment tools which are used as indicators to assess individual(s) vulnerability. But scholarship on such tools, however, is dominated by the Behavioral Science. Thus, militating against the tools' suitability within the realm of the religious content of the individual's thinking. This research note, therefore, takes the religious approach to identify suitable indicators relative to the individual's value construct. Using the *Maqasid Al-Sharia* framework, it articulates vulnerability assessment tools which were tested through Focus Discussion (FD) involving ten students (four female and six male) drawn from two universities in Northwest Nigeria. Hence the paper discovered the operational utility of the tools which proved valuable toward providing policy direction at the two levels of aggregation: micro and macro levels of vulnerability risk assessment.

Keywords: *Maqasid al-Sharia, Vulnerability Assessment, Radicalization, Focus Discussion, Index.*

ÖZET

ARAŞTIRMA NOTU: MAKASID-I ŞERİA TEMELİNDE RADİKALLEŞME ENDEKSİNE DOĞRU

Radikalleşme, bir birey veya grubun, geleneksel değer yapısı ile tutarlı olmayan sosyo-politik veya din temelli aşırılıkçı bir ideolojiyle doğrudan bağlantılı şiddet içeren bir eylem biçimini benimseme veya sergileme sürecini ifade eder. Ancak radikalleşme değerlendirme mekanizması belirsizdir. Bu mekanizmanın yapısı, kapsamı ve uygulama stratejisi hala büyük ölçüde belirsizliğini korumaktadır. Bu mekanizmanın merkezinde, birey(ler)in hassasiyetlerini değerlendirmek amacıyla gösterge olarak kullanılan hassasiyet değerlendirme araçları bulunur. Ancak bu tür araçlarla ilgili çalışmalara genellikle "Davranış Bilimi" hakimdir. Bununla birlikte bireyin düşüncesinin dini içeriği araçların uygunluğuna aykırı hareket eder. Dolayısıyla bu araştırma notu, bireyin değer yapısına göre uygun

* Ph.D., Department of Islamic Studies Faculty of Humanities Umaru Musa Yar'adua University, Katsina, Nigeria, abubakar.abdulkadir@umyu.edu.ng, ORCID: 0000-0002-3368-0642.

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 28 Nisan 2022 / 28 April 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 29 Mayıs 2022 / 29 May 2022

göstergeleri belirlemek için dini bir yaklaşımı benimsemektedir. Bu çalışmada Makasid-ı Şeria çerçevesi kullanılarak, Kuzeybatı Nijerya'daki iki üniversiteden seçilen on öğrenciyi (dört kadın ve altı erkek) içeren odak grup görüşmesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda hassasiyet risk değerlendirmesinin mikro ve makro seviyelerini ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Makasid-ı Şeria, Hassasiyet Değerlendirmesi, Radikalleşme, Odak Grup Görüşmesi, Endeks.*

INTRODUCTION

Debates on how to confront the growing trend of radicalization still rages (Neumann, 2013). Various normative theories have been developed with varying degrees of determinants, measures, and indices. These include theories some of which are controversial such as; French dis-engagement theory, which seeks to impress a mental universe totally different from that of the radicalized individual (Maddy, 2017). Simply put, a counter-truth which shakes the individual's value construct from its core. What the program hopes to achieve is that the participants would accept French values such as Laicite, consumption of non-halal food, among others. As though whoever rejects these values is inherently radical. Moreover, the French Inter-ministerial Committee for the Prevention of Delinquency and Radicalization (CIPDR) is yet to devise indices to measure the entire dis-engagement process. It was also observed that: "the issue of terminology... [still] remains a problem [to the French model]. To push the term 'dis-engagement' over 'radicalization' as the CIPDR does is still to assume that some ideas are safer than others. And to fully reject terms seems, in some sense, to admit the impossibility of de-radicalization" (Maddy, 2017).

The German, British, and Belgian programs are modelled along the path of re-integration (Horgan & Braddock, 2010). Suffice it to say, they view radicalization as a problem that can be cured psychologically. Thus, the UK model for example which is used in England and Wales has evolved some indicators used in the vulnerability assessment (VA) process to determine radicalization at individual level. The Saudi model on the other hand considers it a structural problem that can be dealt with by making some structural adjustments in relation to the radicalized individual (Horgan & Braddock, 2010).

However, most of these models appear lopsided given their exclusive psychological, or structural underpinnings at the expense of religion. Without a comprehensive and sound religious, psychological, social and

structural underpinning, these programs will remain halfhearted because value construct cannot be created simplistically and or exclusionary. Thus *Maqasid Al-sharia* (MS) can provide an alternative to underscore the value construct that underpins the structure and scope of measurement of radicalization, particularly, among Muslim countries (Tazul, 2020).

Hence, this research note begins with a survey of relevant literature, then the contours of measurement under the Maqasid Al-Sharia (MS) Vulnerability Assessment (VA) framework (section I); it follows with the axioms for measurement of radicalization along with the data (responses of the study subjects) sourced through Focus Discussion (FD) for Vulnerability Assessment (VA) (section II); and then subsequently application of the indicators to the unit of analysis (section III). A recap is provided at the end.

1. SURVEY OF RELEVANT LITERATURE

Retrospectively, a survey of the extant literature on the subject matter was conducted and it was discovered that, though, some researches were conducted on Maqasid and radicalization, they were not situated axiomatically and empirically, lacking pragmatic substances fundamental to this evolving scientific field (Knudsen, 2018).

Muhammad, (2017), for example focused on ISIS's misrepresentation of *hijra*. Where he used the *Maqasid* as a counter. He highlights how ISIS propaganda targets young Muslims, particularly, in Europe in order to win them over and join their ranks in Iraqi and Syria fronts. According to him, these youths were exploited through the group's misrepresentation of *hijra* calling on them to migrate to *dar al-Islam* from *dar al-harb*. Muhammad, (2017), further provided a historical insight into the concept where he argued that the first *hijra* was to Abyssinia. Thus, he contends that lack of proper education is a major recipe for radicalization since ISIS's view on *hijra* is ideologically flawed

Rahim, Muhammad & Mohammed, (2017), looked at the trend of radicalization in South-East Asia – often referred to as the second front after the Middle-East. They developed an internal mechanism to measure the trend. Where they highlighted the bias inherent in the Western concept of moderate Islamism which considers upholding fundamental Islamic religious teachings as a form of religious extremism. Through this scheme, the West drew a line that divides its foes from its friends. The former is the so-called fundamentalists (radicals) even if they do not adopt or exhibit any violent

character while the latter are the so-called moderates thereby deconstructing Islamic ideals to reflect a somewhat nominalist philosophy. This internal variable is what they called; *wasatiyyah*, a concept that is closely aligned with justice and moderation. They also argued that:

“The problem of religious terrorism and extremism is not rooted from the fundamental teachings of Islam but rather as a result of exploitation and misunderstanding of the true teachings of Islam”
(Rahim, Muhammad & Mohammed, 2017).

Other researches which adopted the sociological approaches outside the Islamic Studies domain used certain frameworks that may not be effective in measuring the religious content of individual Muslim’s thinking. Among these was Iskaw, (2018) who provided an overview of ‘Islamic Radicalization’ in the state of Michigan. Iskaw took a survey of seventy-four Islamic religious institutions across the state where she alleged their ties to ‘Radical Islam’ and terror. She gave a list of sources of radicalization in Michigan to include; Sheikh Ahmad Musa Jibril, a Palestinian-American scholar based in Dearborn whose online presence attracted large followership among Muslims in Michigan. Iskaw also cited a report issued by the International Center for the Study of Radicalization (ICSR) which indicates that sixty percent of the foreign fighters that travelled to Syria had followed Jibril on Twitter. Thus, according to Iskaw, Counter Terrorism Experts called him, the most influential recruiter for ISIS. Another source of radicalization itemized by Iskaw was the Michigan’s prison system which she called; breeding grounds for radicalization. According to her, the concept of ‘*Prislam*’ coined by criminologists to refer to the use of religion (Islam) to offer opportunity for prisoners to adjust to prison life and an outlet to survive in unnatural surroundings, plays a major role in radicalization (Iskaw, 2018).

Titled Index of Radicalization: Islamic Radicalization in Michigan, Iskaw’s paper only provided supposed indicators to radicalization mainly through association with some of the over seventy religious institutions she referenced without any concrete evidence to support her argument of an extensive radicalization sweeping across Michigan among Muslim population as she suggested. Though she gave a number of case studies which touched on terrorist threats in Michigan dating back to 1997, determining extent of radicalization requires a systematic methodology hinged on empirical data to determine the potency of the radicalization

process. Nevertheless, Iskaw's study is based on U.S DHS Science and Technology Directorate's Human Behavioral Sciences Division's supported researches which recommend the use of existing community-level data (census, archival, and institutional) to measure radicalization processes. While articulating the US-DHS methodology, Fishman, (2018) gave three dependent variables to guide empirical researches on violent radicalization these include; frequency of terrorism, frequency of other severe ideologically motivated crimes, and frequency of attempted terrorist attacks. These variables provide a theoretical premise which suggest that some communities might possess certain characteristics that make the likelihood of radicalization higher in those communities than others (Fishman, 2018). Three classes of communities appear more vulnerable; marginalized communities (which include diaspora communities), deprived communities, and socially disrupted communities. By selecting Muslim communities in Michigan- a diaspora community, Iskaw has shown keenness in using Fishman's theoretical framework which emphasize the open-source method. Using the open-source method may be helpful at the macro level of aggregation (community-wide level) in some way, but it may appear problematic at the micro-level (individual level) given its cognitive psychology bias at the expense of religion.

In the same vein, Knudsen, (2018) gave an overview of measurement of radicalization and risk assessment in England and Wales where Extremism Risk Guide (ERG), and Vulnerability Assessment Framework (VAF) based on 22 indicators are used to measure radicalization, extremism, and terrorism risks in individuals (Knudsen, 2018). However, in both legal and policy parlance within the U.K, there exists the dilemma associated with drawing the lines between terrorism and radicalization leading to attempts toward criminalizing non-violent extremism. There were series of legislative attempts to that effect which have been put off. Though (Knudsen, 2018). Knudsen observed that even though vulnerability to radicalization is what VAF seeks to identify, scholarship on the subject is still at its nascent stage dominated by psychology, psychiatry, and quantitatively oriented aspects of studies in the field. She further observed that articulating suitable indicators largely remains the challenge (Knudsen, 2018). Since ERG and VAF risk assessment indicators were developed by psychologists, they may be more effective in gauging deviation from established democratic or human rights norms rather than the religious content of an individual's thinking (Knudsen,

2018). Similarly, the tools may be used at macro-level given individual differences at micro-level of aggregation. Nonetheless, we find the three dimensions of the VAF closely related to some of our MS radicalization indicators. This is because the MS dimensions are intricately linked to; religion, psychology, freedom, and rights. These VAF dimensions include; engagement, intent, and capability. The dimensions were designed to provide guidance for the Channel Duty Panels toward decision making about individual's vulnerability to radicalization and determine the type of support they require in England and Wales (Knudsen, 2018). However, we believe the MS radicalization index will provide the ingredients necessary to fill the religious void within the purview of the individual's thinking.

To achieve this lofty goal, this study got an inspiration from works on developmental studies which develop a systematic approach to the rationalization of multidimensional poverty relative to Human Development Index (HDI). Where Chapra, (2008) provided an Islamic vision of development in line with *Maqasid Al-sharia* in which he emphasized the union between the mundane and the spiritual in order to foster positive circular causation among Muslim societies (Chapra, 2008). He argued that promotion of human wellbeing is the goal of all societies not just of Islam. But the strategy for its realization and sustainability is what set the Islamic worldview apart from others (Chapra, 2008). For while others gave undue emphasis on material ingredients of wellbeing at the expense of the immaterial, Islam provides an alternative through a union of the two (Chapra, 2008). Thus, he provides a framework for *Maqasid Al-sharia* (MS) based development framework. Salman & Hamid, (2014) on the other hand, developed an index of socio-economic development consistent with MS which he used to measure Human Development Index (HDI) in relation to Extended Human Development Index (E-HDI) – a model he developed. He articulated an index of human welfare in Islam as against the conventional economic standard through a mathematical notation which represents the worldly and eternal dimensions of human life (Salman, 2017):

$$w_h = f(a w_t, a^m w_e)$$

Where w_h is total human welfare in both dimensions of life, w_t is human welfare in worldly life, w_e is human welfare in eternal life in the hereafter. He further gives a classification of the *Maqasid* to include social *Maqasid* for which he assigned five indicators: Labor force participation, unemployment, environmental degradation, gross fixed capital formation,

strength of legal rights. To compute the index value for each unit of analysis (country), he constructed two equations within each category of index (HDI & E-HDI):

$$E\text{-HDI} = \frac{1}{3} (\text{Human Capital}) + \frac{1}{3} (\text{Income}) + \frac{1}{3} (\text{Social Maqasid})$$

But to standardize the index value, he gave the following mathematical notation for the HDI: $\frac{Av (\text{actual value}) - mv (\text{minimum value})}{mv (\text{maximum value}) - mv (\text{minimum value})}$, (Salman, 2017).

At the end, he succeeded in developing a framework *sui generis* which he referred to as: E-HDI, with broad based indicators consistent with MS by which middle-income OIC member states recorded significant improvement in their rankings. It is indicators like these reflective of Islamic characteristics that are required in radicalization studies in order to fill the void identified by Knudsen as highlighted earlier in our review where she said:

“Studies on the subject are at nascent stage dominated by psychology, psychiatry, and quantitatively oriented aspects... [thus it] may be more effective to democratic norms and human rights than to religious content of an individual’s thinking” (Knudsen, 2018).

My hope with this research note is to provide the preliminary quantitative and the religious frameworks to guide the Radicalization vulnerability Assessment (RVA). As RVA cannot be achieved without effective axioms to guide the development of indices relative to each MS dimension, I took a survey of literature in which axioms were referenced and used in the development of MS based index. Here still, I found it in the developmental economics sphere. Where Salman & Hamid, (2017) developed axioms for MS Based Multi-dimensional Poverty Measurement in relation to HDI developed by the United Nations Development Program (UNDP) since 1990. Using Foster-Greer-Thorbecke (FGT) poverty measures, the duo (Salman and Hamid) provided twelve steps to calculate dimensional poverty in relation to adjusted headcount. In the end, they developed MS based poverty index with Pakistan as a case study where it fared better in comparison to other poverty indices, as the average intensity of poverty of Pakistan in the MS index is 31% compared to other indices which stood at 53% based on UNDP data 2007 (Salman & Hamid, 2017).

It is gaps like these (absence of grounded axioms within the scope of Radicalization Vulnerability Assessment) that this research note intends to

bridge by providing the framework (empirically based) to measure radicalization from Islamic viewpoint using *Maqasid Al-sharia* (MS) as yardstick- a home grown process with an Islamic characteristic devoid of bias or prejudice, in order guide future rationalization within the purview of Radicalization Vulnerability Assessment.

2. CONTOUR OF MEASUREMENT UNDER THE MS – RVA FRAMEWORK

Maqasid Al-sharia otherwise known as the higher purposes of Islamic law, represents the philosophy of this age long legal tradition. In classic Islamic jurisprudence, *Maqasid Al-sharia* is essentially concerned with protection and continuity of human society. Contemporarization and re-conceptualization of *Maqasid* saw a shift in the institution’s preoccupation; from protection to preservation, and now to development and rights (Jaser, 2008). Classified into three major provinces; *darurat*, *hajiyyat* and *tahsiniyyat*, *Maqasid Al-sharia* articulates levels of utilities the securing of which is a necessity under Islamic law. These levels of necessities which were further broken into elements include:

- I. Preservation of religion (*Din*)
- II. Preservation of life (*Nafs*)
- III. Preservation of wealth (*Mal*)
- IV. Preservation of progeny (*Nasl*)
- V. Preservation of intellect (*‘Aql*)

These five levels of the MS provide a framework that may be used to measure vulnerability to radicalization among Muslims, particularly, the youths as they are more susceptible to being radicalized (Iskaw, 2018). The vulnerability assessment (VA) whether at micro-level (individual based cases) or macro-level (community-wide level), will require a framework to measure the units of analysis (individual(s) being assessed). And for this purpose, we adopt a theoretical premise; an episteme from Ibn Umar’s postulation contained in an epistle he sent in response to a disciple who asked him about the concept of knowledge where he responded:

إن العلم كثير ولكن إن استطعت أن تلقى الله خفيف الظهر من دماء الناس خميص البطن من أموالهم
كافا لسانك عن أعراضهم لازما لأمر جماعتهم فافعل. والسلام ...

“The scope of knowledge is very wide, however, if you are able to meet Allah (in the afterlife) without human bloods in your hands, their property in your belly (unjustly taken from them), and you avoid trampling over their rights, as well as keep to their generally accepted social norms and values, then do. Remain blessed...” (Ibn Asakir, 1990).

In this context one can understand the epistemic position of Abdullah bn Umar, a second-generation companion and an authority in Islamic sciences whose teachings led to the establishment of a school which is ranked among the three most influential schools that produced leading authorities in the Islamic sciences during the classical period, schools of; ibn Umar, ibn Mas’ud, and ibn Abbas. In the *athar* (tradition), he provided an anthropocentric epistemology which is value centered. It’s all about human rights and upholding the generally accepted social norms and values; life, property, rights, and values. When taken along the three security domains (homeland security (*sirb*), health (*jasad*) and food security (*qut*) respectively) concretized by the prophet (SAW):

من أصبح منكم أمنا في سربه معافي في جسده عنده قوت يومه فكأنما حيزت له الدنيا²³

“He who has become safe in his domain, hale in his body, has the sustenance of his day, as if the world had his fullness” (Bukhari, 1982), one finds a fitting measurable cluster. But the alarming rate of radicalization and its attendant consequences among Muslim countries pose serious policy challenge to these countries in the context of socio-economic development. In an intergovernmental response to addressing radicalization and violent extremism, it was observed that, often, radical tendencies are justified by narratives which reference religious norms (UNDP, 2016). That these radical tendencies constitute an integral part of the normative values of most youths in many Muslim countries today, is the unfortunate reality that we have to contend with. Consistently, the Islamic legal tradition has considered MS a key toward the enhancement of human welfare and security. Even where the five MS dimensions are not directly referenced, other relevant utilities are always invoked. That is why some scholars blurred the thin line between MS and *Masalih* (utilities). As anything that threatens the five MS dimensions will also affect the three security domains; *sirb*, *jasad*, and *qut*, ditto rights and generally accepted norms, these elements are essential indicators within the context of the MS-RVA Framework.

3. AXIOMS FOR MS-BASED RADICALIZATION MEASUREMENT

This section illustrates the desirable properties of an MS index with the object of entrenching a prosperous and secure future in a society. These desirable properties are referred to as axioms. For pragmatic reasons, we provide a taxonomy of the axioms relative to the religious, psychological, and socio-economic nature of radicalization, covering the five levels of necessities within the scope of *Maqasid Al-darurat*. This serves as a guide within the scope of this research note toward developing suitable indicators for the MS based radicalization gauge (see table 2). It is, however, important to note that higher value of MS is desirable, but for some, the higher value has a negative interpretation, for instance, religious coercion, life as an ‘other’, and deprivation. Index value for such indicators is taken with negative sign (see table 4).

Table1: A Taxonomy of Axioms for MS-RVA Framework

N	MS DIMENSION	AXIOMS
1.	<i>Din</i> (religion)	Religiosity: Religious consciousness e.g.; frequenting religious services and observing religious rites, should increase the value of desirable properties in the MS-VA.
		Coercion: Identifying other(s) as irreligious who should be forcefully made to conform to certain religious standard. In this case, MS index should decrease.
2.	<i>Nafs/Nasl</i> (Social)	Life: consideration of the sacredness of human life generally without distinction should increase the value of desirable properties in the MS-VA.
		Security: Identification of some life as an ‘other’. In this case, the MS index should decrease.
		Posterity: If consciousness on moderate population growth rises, then MS index should increase (at macro-level of aggregation).

		Over population: should lower the value of desirable properties in the MS index (at macro-level).
3.	<i>Mal</i> (Economic)	Inclusion: MS index should increase in an inclusive environment where people participate in economic activities without prejudice to their persons on account of religion, gender, or race (macro-level).
		Deprivation: Denying people access to gainful employment on account of religion, gender, or race should lower the desirable properties in the MS index.
4.	<i>Aql</i> (Psychological)	Behavior: Moderate and responsible social discourse should increase the value of desirable properties in the MS-VA.
		Radical Behaviors: Radical social discourses on the other hand, should increase the vulnerability of individuals in the MS-VA.

3. RESEARCH DESIGN AND METHODOLOGY

The development of MS-RVA requires indicators which sufficiently represent the MS dimensions. Thus, the axioms presented in Table 1 form the criteria for assessment of vulnerability to radicalization. Taken together, they provide a holistic view of; the religious, social, and psychological aspects of radicalization. In this way, this research note provides a new perspective, one that addresses the gaps in other approaches as identified by Knudsen, (2017) (see the literature review). To test our variables (indicators), Focus Discussion (FD) is employed as the method for data collection. The unit of analysis (participants in the FD) involves ten students from two universities in Northwest Nigeria (Al-Qalam University, Katsina, Nigeria and Umaru Musa Yar’adua University, Katsina, Nigeria) comprising six male and four female students, together, they make a cluster unit. The population (unit of analysis) is homogenous in its observable traits, as they are pursuing degree in Islamic studies. This makes them appropriate as prospective stakeholders within the socio-religious discourse in the region. Therefore, systematic sampling procedure is used in selecting the participants in the FD. The participants were also selected after a full ethical

clearance with HREC assigned number 635 was issued by the Katsina State Health Research Ethics Committee. One of the major challenges of FD is that the units of analysis (respondents), knowing fully well that they are under observation, may tend to fake their dispositions (Shekhar, 2014). To counter this, the respondents were not informed about the nature of the discussion. For if they were told they will be assessed for vulnerability to radicalization, they will most certainly fake it.

The following table highlights the dimensions and their indicators in the FD:

Table2: MS Dimensions, Indicators and their References in the FD

DIMENSION	VARIABLE REF	INDICATOR
<i>Din</i> (Religion)	V001	Religiosity
	V002	Forcing religiosity
	V003	Religious Toleration
<i>Nafs</i> (Life)	V004	Sacredness of human life
	V005	Non-Muslim life as an 'other'
<i>Nasl</i> (Posterity)	V006	Population sustainability
	V007	Over population
<i>Mal</i> (Wealth)	V008	Economic inclusion
	V009	Economic deprivation
<i>Aql</i> (Intellect)	V010	Behavior moderation
	V011	Radical behavior

4. METHODOLOGY

Qualitative research constructs literal data using the inductive method to describe and interpret what is. It is concerned with conditions or relationships that exist, opinions that are held, processes that are going on, effects that are evident, and or trends that are developing (Otuka, 2004). This method is adopted for this study because our qualitative data will be converted into numerical indices where the narrative analysis technic will be used to discuss our findings from our respondents in the FD. The following table gives the steps of the MS-RVA Framework:

Table 3: Steps of Ms-Rva Framework

STEP	ACTIVITY
Step One	Choose unit of analysis
Step Two	Select dimension
Step Three	Identify indicator
Step Four	Set VA benchmark
Step Five	Determine MS value for each unit of analysis in each indicator
Step Six	Interpret data
Step Seven	Highlight findings/generalizations

5. BENCHMARK

The benchmark is the maximum numerical value assigned to each indicator. And the maximum cutoff is 2 for each unit of analysis, while overall cutoff for each indicator is 20 (2 i.e. index value of an indicator \times 10 i.e. units of analysis = 20 i.e. maximum cutoff). Within the cluster, deprivation cutoffs are represented by a depreciation of 2 points i.e. (0) in

each indicator per unit. For indicators in which higher values translate into negative interpretation, they are marked by negative signs e.g. -20. Therefore, our results are presented in a form of cluster unit (20 or -20) but for indicators in which deprivation cutoffs are recorded, depreciation of 2 points per unit of analysis is indicated.

6. RESULTS AND DISCUSSION

Table 4: MS Index Results from FD

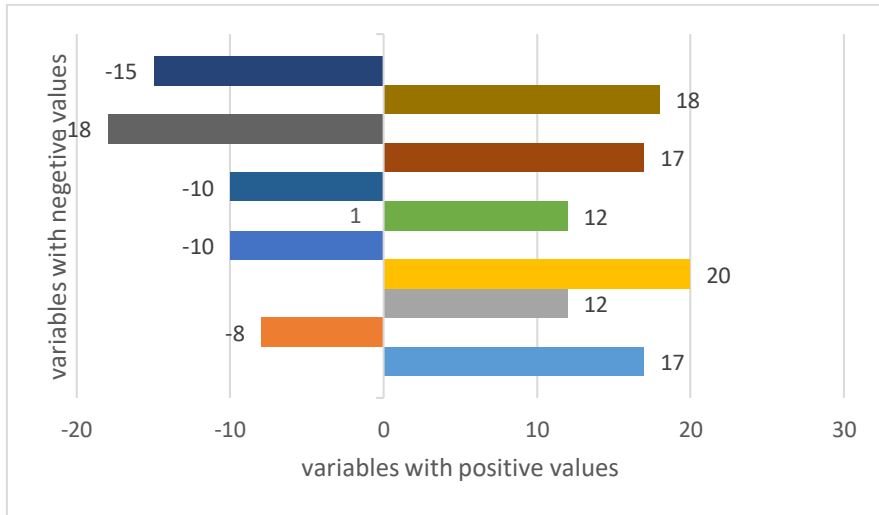
MS DIMENSION with vulnerability criterion	VARIABLE REF	VALUE OBTAINED
<i>Din</i> (Religion)	V001	17
	V002	-8
	V003	12
For positive values, any score below 10 is considered below the desirable MS standard. While for negative values, scores above 10 are considered below the desired MS standard, hence the vulnerability level is high		
<i>Nafs</i> (Life)	V004	20
	V005	-10
For positive values, any score below 10 is considered below the desirable MS standard. While for negative values, scores above 10 are considered below the desired MS standard, hence the vulnerability level is high		
<i>Nasl</i> (Posterity)	V006	12
	V007	-10
For positive values, any score below 10 is considered below the desirable MS standard. While for negative values, scores above 10 are considered below the desired MS standard, hence the vulnerability level is high		
<i>Mal</i> (Wealth)	V008	17
	V009	-18
For positive values, any score below 10 is considered below the desirable MS standard. While for negative		

values, scores above 10 are considered below the desired MS standard, hence the vulnerability level is high		
<i>Aql</i> (Intellect)	V010	18
	V011	-15

7. INTERPRETATION

To aid our interpretation of the FD results, Chart 1 is provided below:

Chart 1: FD Data

With reference to our methodology, of the six variables with positive values, there is none with less 10 score, representing satisfactory MS index among the sample population as the intensity of vulnerability to radicalization was pegged at below ten. As seen from table 4; V001, 003, 004, 006, 008, and 010 respectively have deprivation cutoffs ranging from 3, 8, 8, 3, and 2 representing 15%, 40%, 40%, 15% and 10%. This means the public discourse in the area of study; Northwest Nigeria relative to religious tolerance and population sustainability does not reflect the desirable properties of the MS. When other religious faithful are not tolerated then the security of their life and property is not guaranteed. This is why ethno-religious tensions are common place in the region with devastating effects to lives and property (Abdulkadir, 2012). Based on this analysis, an immediate policy direction for states in the region is to focus attention on engaging the *ulama*’ (religious scholars) along other stakeholders to improve the discourse

relative to the referenced MS dimensions to reflect the humane spirit of Islam. And for the variables with negative values; 002, 005, 007, 009, and 011, the deprivation cutoffs are; 12, 10, 10, 2, and 5 respectively representing 60%, 50%, 50%, 10%, 25%. But the most potent of them all is economic deprivation (009) with a deprivation cutoff of 2 points representing 10%. This means nine of the ten respondents (90%) considered it normal to deny some the opportunity to participate in gainful economic activities on grounds of religion, and tribe in particular because gender was not referenced by the respondents in the FD. Another indicator with a negative value above 10 is radical behavior (011) which has a deprivation cutoff of 15 points (75%). Since high value in some indicators has negative interpretation, 15 (75%) is worrisome, particularly, in an indicator with a psychological dimension. Based on the MS-VA matrix presented in the research note's methodology, the respondents are clearly vulnerable given their psychological state as it could trigger a chain reaction that could entirely disrupt other indicators and increase their vulnerability to being radicalized. From their responses I was able to decipher their alignment with more radical social discourses (see table 1 on the psychological axiom). It may not be out of place to assume that it is this longing for radical social discourse that pushes them to consider: some life an 'other' with 10 point deprivation cutoff representing 50% of the respondents; over population as something desirable with 10 points deprivation cutoff representing 50% of the respondents; economic deprivation as something good with 2 points deprivation cutoffs representing 10% which means 90% of the respondents considered economic deprivation good. Thus, the policy thrust for states in the region should be that which focuses on improving the mental health of the populace, particularly, the youths. Moreover, given the background of the respondents as students of Islamic Major, future reviews of the curriculum of the Islamic studies domain at the university level should be tailored along moderate lines to help counter this menace.

8. FINDINGS

As is customary to all research notes, what I sought to advance was a groundbreaking idea and fresh theoretical perspective into Radicalization Vulnerability Assessment (RVA) using the *Maqasid Al-sharia* framework. Thus, it is hoped that the following findings will foster an incubation of new thinking in the area of radicalization studies – one that will fill the void that exists in the extant psychology driven approaches.

- The MS-RVA framework indicates that the socio-religious discourse in Northwest Nigeria (at macro-level of aggregation) is far from the moderate Islamic norm, particularly, such as concerned with religious tolerance, some life as an ‘other’, xenophobic economic deprivation, and extreme interpretation of religious texts.

- Extremism breeds radical behavior which in turn has a multi-chain effect on the individual at micro level of aggregation as reflected in variable O11. It is my firm belief that this indicator is responsible for shaping the respondents’ thought throughout the FD session. Thus, it appears as the most potent of all.

CONCLUSION

By using the MS to develop vulnerability indicators to measure radicalization among the youths in Northwest Nigeria, this approach appears effective for delineating the level of susceptibility to radicalization among the youths. Given the framework’s disaggregated and composite dimensions, the measure, particularly, when further justified through field tests and applications, will go a long way in providing policy direction at the two levels of aggregation: micro and macro levels.

It also complements research efforts in the field. By integrating the religious, social, and psychological dimensions of radicalization, this note will add to the sparse literature in the field, particularly, within the Islamic Studies domain. Hence my next target in future studies is to develop a comprehensive mathematical notation (quantitatively driven) and structure to calculate multi-chain radicalization and extend same formula to measure the effectiveness of de-radicalization programs in Nigeria.

REFERENCES

- Abdulkadir, A. (2012). A Diary of Ethno-religious Crises in Nigeria: Causes, effects, and solutions. *Religious Forum Academia*. National Association of Religious Scholars. Vol. II No. 1 &2: 270-280
- Fishman, S. (2010). Community-level Indicators of Radicalization: A Data and Methods Task Force. *Report to the Human Factors/Behavioral Sciences Division, Science and Technology Directorate, U.S Department of Homeland Security*.
https://www.start.umd.edu/pubs/START_HFD_CommRadReport.pdf

- Horgan, J. & Braddock, K. (2010). Rehabilitating the Terrorists?: Challenges in Assessing the Effectiveness of De-radicalization Programs. *Terrorism and Political Violence*. Taylor and Francis Group. Vol. 22 No. 2: 267-291.
- Horgan, J. & Taylor, M. (2011). Dis-engagement, De-radicalization and the arc of Terrorism: Future Directions for Research in Jihadi Terrorism and the Radicalization Challenge, edited by Coolsae, R. (2011): 176. www.mei.edu
- Ibn Asakir (1990). *Tarikh Madinatu Dimashq*. Vol. 31. Darul Fikr, 169.
- Iskow. E. (2018). Index of Radicalization: Islamic Radicalization in Michigan, *International institute for counter terrorism*.
- Jaser, A. (2008). *Maqasid Al-Shariah as Philosophy of Islamic law: A Systems Approach*. Biddles Limited, 18.
- Maddy, C. (2017). What went wrong with France's de-radicalization program. www.theatlantic.com
- Muhamed, U.C. (2008). The Islamic vision of Development in the Light of Maqasid Al-Sharia.
DOI: 10.13140/RG.2.1.4188.5047
- Muhammad, S.S. (2017). Countering ISIS Call for Hijra (Emigration): A Review through the Lens of Maqasid Ash-Sharia. *Journal for deradicalization*. 2(12).
- Neuamnn, P. (2013). The Trouble with Radicalization. *International Affairs*. Vol. 89, Iss. 4, 873-893.
- Otuka, J.O. (2004). *Educational Research Methods*, a National Open University of Nigeria (NOUN) Course Manual, Macmillan Publishers, 87.
- Rahim, A.R, Mohammed, A.R, and Muhammad, A. (2017). Confronting the Religious Extremism in Southeast Asia: A Comparative Study between the Concept of Wasatiyya and Moderate. *Research Gate*. DOI: 10.6007/IJARBSS/v7-i12/3601
- Rita, A.K. (2018). Measuring radicalization: risk assessment conceptualizations and practice in England and Wales. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*. 12(6):1-18. DOI: 10.1080/193472.2018.1509105

- Salman, A.S. (2017). Developing an Index of Socio-Economic Development Consistent with Maqasid Al-Sharia. *Journal of King Abdul Aziz University, Islamic Economics*, 30(1): 117-129.
- Salman, S.A. and Hamid, H. (2014). Toward a Maqasid Al-Sharia Based Development Index. IRTI, 14.
- Shekhar, K.J. and Chitra, S. (2014). Educational Research. Pacific Books International, 86.
- Tazul, I. (2020). De-radicalization of Jihadism: An Analysis of Maqasid Approach. 7th International Conference Universiti Sains Islam Malaysia. <https://oarep.usim.edu.my/jspui>
- UNDP Report, (2016). Preventing Violent Extremism through Promoting Inclusive Development, Tolerance, and Respect for Diversity: A Development to Addressing Radicalization and Violent Extremism. <http://www.undp.org>

KİTAP İNCELEMESİ

Hatice VAROL*

Juan ROMERO. (2022). *Terrorism: The Power and Weakness of Fear*. New York: Routledge, 288 Sayfa, ISBN 9781032198064.

Terörizm, çoğu kaynakta insanlık tarihi kadar geriye götürülen bir eylem olmakla birlikte ilk terörist örgütlenme faaliyetlerini *Scarii* adı verilen yapıya dayandırmak mümkündür. İnsanlık terörist eylemler karşısında yeterli ölçüde çözüm üretememiş ve bazen bu çözüm bulma arayışı tek bir denklemde sıkışıp kalmıştır. Terörizme neden olan faktörler nasıl çeşitlilik arz ediyorsa terörizme karşı koyma yöntemleri de çeşitli alanlarda ortak yürütülen bir iş olmak durumundadır.

Kitap *Western Kentucky* Üniversitesinde doçent olarak görev yapmakta olan Juan Romero tarafından kaleme alınmıştır. Romero, doktorasını Teksas Üniversitesi'nde Modern Ortadoğu çalışmaları üzerinde tamamlamış ve özel olarak pan-Arabizm, Soğuk Savaş dönemi Ortadoğu, Ortadoğu milliyetçiliği, batı emperyalizmi gibi konular hakkında çalışmalar üretmektedir. Burada bahsi geçecek olan çalışması ise 2022 yılında *Routledge* tarafından yayımlanmış olan *Terrorism: The Power and Weakness of Fear* adlı eserdir. Kitap 12 ana bölümden oluşmaktadır. Kitapta terörizm bir hastalık olarak görülmekte ve ona getirilen tedavi yöntemi de bulaşmanın önlenmesi olarak belirlenmektedir. Bulaşmanın önlenmesindeki temel faktör “eğitimdir”. Rus terörizmi, Nazi ya da İslami terörizmin, ideolojilerine ve metodolojilerine odaklanılarak aslında onların zayıflıkları ortaya konulmaya çalışılmakta ve bu da terörizme yenilikçi bir tarihsel yaklaşım olması bakımından önem arz etmektedir. Terör örgütlerinin devletler/insanlar üzerinde yarattıkları korkulara odaklanmak yerine, örgütlerin kendi korkularına odaklanılarak aslında eleştirel bir tutum ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

* Doktora Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Bölümü, hvarol28@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3668-3048.

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 14 Mart 2022 / 14 March 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 16 Nisan 2022 / 16 April 2022

İlk bölümde antik, orta çağ ve yakın modern dönem aşırılık hareketleri incelenmektedir. İlk ele alınan hareket *Scarii* olarak adlandırılan ve Roma'ya karşı mücadele eden yapıdır. İkinci olarak Haşhaşiler (*Assassins*) olarak adlandırılan ve farklı coğrafyalarda eylem girişiminde bulunan hareket incelenmiştir. Son olarak Vahhabi (*Muwahhidun/Wahhabi*) hareketinin temelleri ele alınmaktadır. Bölümün sonunda bahsi geçen üç örgütün benzerlikleri ve farklılıklarına odaklanılmış, eylem şekilleri, ideolojik arka planları ve örgütün/örgütlerin önemli isimler/ine yer verilmiştir. Üç hareketin en önemli benzerliği dinlerini tek “doğru” olarak kabul ederek diğer inanışları dışlamalarıdır. Üçü de belirli bir bölgede hakimiyet kuran ve halk desteğine sahip olan hareketlerdir.

İkinci bölümde Rus terörizmine odaklanılmış ve bu hareketin doğuşu, ideolojik arka planı ve eylem şekli açıklanmaktadır. Rus terörizminin gerçekten insanların isteklerini gerçekleştirmede etkili bir araç olup olmadığı yönünde sonuca ulaşılmak hedeflenmektedir. Bölüm içerisinde Rus Çar'ına karşı yürütülen suikast girişiminin sonunda tüm toplumun dahil olacağı bir ayaklanma hedefi olmasına karşın toplumun sessiz kalmaya devam etmesi ve bu terörizme yol açan gerek ekonomik gerekse toplumsal yapı anlatılmaktadır. Rusya'da bu dönemde öne çıkan *Narodnaya Volya* (hareket aşağıdan yukarıya modern terörizmin ilk örneği sayılması anlamında önem arz etmektedir) hareketine ve onların “zafer” hedeflerine yer verilmiştir. Bu hareketlere neden olan nihilist yazarlar da incelenerek aslında hareketlerin temelinde yatan fikirselsel temalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bölümün sonunda Rusya'da terörizm hareketlerinin başarısız (görece) olmasının 8 farklı nedenine yer verilmektedir.

Üçüncü bölüm Rus terörizminin metodolojisini ele almaktadır. Suikast girişimleri, kaçırma, sızma ve gizlilik faaliyetleri, patlayıcı kullanımı, kullanılan patlayıcıların neden olabileceği tehlikeler, ateşli silahların kullanımı, kadın ve çocukların örgüt içi durumu, lojistik desteğin sağlanması, devrimci birlik oluşumları ve terörizmin etkisi konuları tek tek ele alınarak incelenmektedir. Bölüm içerisinde ayrıca terörizme karşı koyma yöntemleri de ele alınmakta ve Rus gizli polis teşkilatı olan *Okhrana*'nın yürüttüğü başarılı girişimlere yer verilmektedir. Polis teşkilatı ve örgütler arasında yaşanan bu “kedi-fare oyununda” bazen örgütler bazen de teşkilat büyük başarılar elde etmiştir. Düşmana karşı her iki taraf da iş birliği yapmaya gayret göstermiş ve bu hem yerel hem de uluslararası düzeyde

olmuştur. Bölümde en çok öne çıkan terörizm ve terörizme karşı koyma yöntemleri ise gözetleme, sızma ve propagandadır.

Dördüncü bölümde Nazi terörizmi (devlet terörizmi ya da yukarıdan aşağıya terörizm için örnek teşkil eden bir eylemdir) ele alınmaktadır. Bu terörizmde öne çıkan iki önemli faktör; ideoloji ve propagandadır. Bu iki temel üzerine inşa edilen Nazi terörizmi ırkçı bir söylemle ortaya çıkmış ve halk desteğini de elde etmeyi başarmıştır. Juan Romero özellikle bu ırkçı söylemin aslında kendi içerisinde tutarsız ve çelişkili yönlerine değinmektedir. Çok başarılı bir strateji olarak görülen Nazi terörizmi aslında kendi içerisinde uyumsuz bir ideolojik arka plana sahiptir ve yapılan propaganda faaliyetleri de bu nedenle eksik ve zayıftır. Nazi ideolojisine katkı sunan isimlere de kısaca değinilen bölümde, meşru bir zemin hazırlanma süreci aşama aşama ele alınmıştır. Sonuç olarak kuvvet vurgusuna önem veren Nazi rejimi toprak elde etmeye, dünya halklarını Yahudi ve Sovyetlerden kurtarmaya ve emperyalizme son vermeye odaklanmıştır. Bu bölümde temel olarak ele alınmaya çalışılan durum transtemporal, transkültürel ve ulus ötesi terör düşüncesinin ve metodolojisinin anlaşılmasına yönelik bir inceleme sunmaktadır. Beşinci bölüm de dördüncü bölümün devamı niteliğinde olup, Nazi propaganda yöntemlerine odaklanmıştır. Bu yöntemler; iki önemli silah olarak adlandırılan ideoloji ve propaganda, komplo teorileri, hava saldırıları, zorluklarla başa çıkabilme, düşmanca propagandalar, işçi alımları, moral artırma teknikleri ve hayatta kalma stratejileridir.

Kitabın altıncı bölümünde “cihat” anlayışı anlatılmaya çalışılmış ve bu anlayışın kökenlerine inilmiştir. Bölümde Seyyid Kutub, Muhammed Abdülaziz ve dini aşırı yorumlayanlardan biri olan İbn Teymiyye’ye yer verilmiştir. Bunlara ek olarak aşırı yorumdan kaçınan ve bu isimlere karşı olan din alimlerinin fikirlerine, Kur’an surelerine ve hadislere de yer verilerek cihat düşüncesinin farklı yorumlarının anlaşılması hedeflenmektedir. İslam içerisinde zaten çok fazla fikir ayrılığı olduğunu belirten Romero, kavramın anlaşılması için farklı perspektiflerden bakılmasının şart olduğunu vurgulamıştır. Cihat saldırı ve savunma olarak iki farklı şekilde ele alınmaktadır. Bunlardan ilki olan fiziksel mücadeleyi içeren cihad “*jihad asghar*” aşağı benliğe karşı yapılan savunmacı cihad ise “*jihad akbar*” olarak adlandırılmaktadır. Sonuç olarak cihat kavramı hususunda ihtilaf bulunmakta ve bu ihtilaf gelenekçiler ile ılımlılar gibi bir ayrımına neden olmaktadır.

Yedinci bölüm cihadın kurallarını anlatmaktadır. Saldırgan cihatçıların aşırı kuvvet kullanımına karşın aslında onlar tarafından da yürütülen eylemin bazı kurallara ve kısıtlamalara sahip olması gerektiği düşüncesi kabul edilmektedir ancak yine de yapılan yorumlamalar hususunda saldırgan tutum devam etmiştir. Özellikle ulema tarafından yapılan tavsiyeler acımasızca uygulanmaktadır. Bu da yine kendi içlerinde ayırım yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Kur'an ve hadislerin saldırganlar tarafından aşırı bir şekilde yorumlandığını belirten Romero, bu yorumların şiddet için oluşturduğu motivasyona da işaret etmektedir. Aşırı yorumlamalara karşı gerek İslami gerekse Batılı bilim insanlarının argümanlarına da yer verilen bölümde temel amaç eleştirel bir yorum sunmak ve aslında şiddeti meşrulaştırma yöntemi olarak öne sürülen aşırı yorumlamaların nasıl farklı şekillerde ele alınabileceğini göstermektir.

Sekizinci bölümün ana teması Irak ve Şam İslam Devleti (*El Devlet-ül İslamiye Fil Irak Wel Şam* DAEŞ) terörizmine giden sürecin nasıl ortaya çıktığı ve bu süreçte hangi örgütlenmelerin öncülük ettiği hususudur. İlk olarak Silahlı İslami Grup (GIA) adı ile Cezayir'de faaliyet gösteren örgüte ve bu örgütün radikal İslamcı ideolojilerine değinilmektedir. Örgütün kurulma süreci ve metodolojisinden sonra El Kaide (AQ) yapılanmasının kuruluş sürecini ve metodolojisi ele alınmaktadır. Bölümün sonunda ise AQ yapılanmasının “*all channel*” yapılanma sürecinde bölgesel olarak farklı alanlarda faaliyetlerini yürütmesi bağlamında örgütün Mezopotamya koluna değinilmiştir. Sonuç olarak AQ yapılanması ile GIA yapılanmasının yakın bağları olmasına karşın sonradan farklı metodolojileri benimsemeleri bu iki örgütü birbirinden uzaklaştırmış ve aynı zamanda AQ, Mezopotamya yapılanmasını da eleştirmeye başlamıştır. Mus'ab el- Zerkavi tarafından Irak'ta faaliyet gösteren AQ Mezopotamya yapılanması, yaşanan fikir ayrılıklarından sonra adını DAESH olarak değiştirmiş ve faaliyetlerine devam etmiştir.

Dokuzuncu bölüm DAESH yapılanmasının medya araçlarını propaganda yöntemi olarak nasıl kullandığını ele almaktadır. Bölümde örgütün bu konuyu oldukça iyi bir şekilde yaptığı gerek yazılı gerekse sosyal medyanın aktif kullanımına önem verildiği belirtilmiştir. Örgütün demokrasi anlayışına bakışını bile ilahi hikayelerden ele alarak meşrulaştırmaya çalıştığı (Hz. Nuh'un hikayesi ve özgür seçim tartışması) ancak örgütün bunu yaparken de olayı nasıl yanlış yorumladığı konusu üzerinde durulmaktadır. Bölümde ele alınan bir diğer önemli kavram ise “halifeliktir”.

Bu kavramın tarihsel gelişiminin yanında örgüt tarafından ne derece suiistimal edildiği gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. *Al-Bayan* radyo istasyonu, *Dabık* dergisi ve örgüte ait birçok internet sayfasından yapılan paylaşımlar ile sürdürülen psikolojik savaşa dair alıntılarla bölümde birincil verilere yer verilmektedir. Hicret fikri de örgütün kullandığı temel dini terimlerin başında yer almaktadır. Kitabın onuncu bölümü de dokuzuncu bölüme ek olarak DAEŞ örgüt yapılanmasının meşruluk kaynaklarını ve düşman anlayışını ortaya koymaya çalışmaktadır. “Gerçek” İslam, korku ve psikolojik savaş yöntemleri, duygusal argümanlar ve diğer inanışlara yönelik bakış açıları bu bölümde değinilen ana başlıklar içerisinde yer almaktadır.

Kitabın on birinci bölümünde eleştirel bir yaklaşım benimsenerek terör örgütlerinin ve spesifik olarak DAEŞ’in sahip olduğu 11 korku incelenmektedir. Bunlar; ajan ve sızma girişimleri, örgüt içi bölünme, halk desteğinin kaybı, demokrasi korkusu, zorluklarla başa çıkamama korkusu, eleman temininde yaşanan azalmalar, düşman propagandaları, diğer terör örgütleri ile yaşanacak çekişmeler, örgüt gelirinin kaybı, diğer ideoloji ve metodolojilere maruz kalma, deradikalizasyon ve kendi kendine deradikalizasyon olarak sıralanmaktadır. Örgütlerin kendi yarattıkları korku ikliminin yanında aslında kendilerinin de çok büyük korkulara sahip olduğu ve yaşadıkları hayatta kalma mücadelelerinin farkına varılması için literatürün farklı bir noktadan okunmasının önemine vurgu yapılmaktadır. Bölüm içerisinde sayılan her bir alt nedene örnekler verilerek anlatım güçlendirilmektedir.

Kitabın son, yani on ikinci bölümünde ise terörizmin gelişiminin karşılaştırılmalı bir analizi sunulmaya çalışılmaktadır. Kitabın diğer bölümlerinde ele alınan örgüt yapılanmaları, terörizmin sebebi, ideolojisi, metodolojisi, aldatma yöntemleri, devlet terörizmi ve propaganda yöntemleri alt başlıklarında karşılaştırılmalı olarak incelenmektedir. Burada benimsenen temel yaklaşım her bir örgütün kendi içerisinde sınırlı konularda benzersiz olabileceğinin yanında aslında ne kadar aynı olduklarının vurgulanmasıdır. Zaman ve ideoloji fark etmeksizin terör örgütleri birbirleri ile benzerlik göstermektedir. Örgütler sınırsız bir örgütlenme benimsemek yerine tekrarlayan bir yapıya sahiptirler.

Romero tüm bu eleştirel incelemeler sonucunda terörizmin multidisipliner bir perspektiften okunmasının önemine, örgütlerin kendi propaganda yöntem ve söylemlerinin nasıl “bumerang” etkisi yaratabileceğine ve örgütlerin tıpkı kurban olarak seçtikleri insanlar gibi

korkulara sahip olduklarına dikkat çekmektedir. Romero'nun işaret ettiği bir diğer önemli nokta ise farklı yüzyıllarda ve farklı kültürel ortamlarda ortaya çıkan ve yukarıda bahsi geçen örgütlerin ortaya koydukları çarpıcı benzerliklerin örgütlerin hareketleri bakımından bir öngörülebilirlik oluşturmasıdır. Ayrıca belirtilen son husus, son zamanlarda Ortadoğu'da yoğun olarak gözlemlenen İslami terörizmin yanında dünyanın hemen hemen her yerinde bu faaliyetlerin gerek Müslüman gerekse diğer dini/ideolojik örgütler tarafından yürütülmekte olduğunun unutulmaması gerekliliğidir.

Özet olarak kitapta Rus terör dalgası, Nazi terörizmi ve dini terörizmin ideolojilerine, metodolojilerine ve propaganda yöntemlerine odaklanılarak, bunların zayıflıklarına dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Kitabın değerli olmasının başlıca sebebi bu eleştirel dilin yanında her örgütün kendi dilinden kaynaklara birincil atıflarla yer verilmesidir. Cihat anlayışındaki örgütler anlatılırken Kur'an ve hadislerle, Naziler anlatılırken de o dönem yazılmış olan karşıt görüşlerle, bahsi geçen örgütlerin meşruiyet söylemleri çürütülmeye çalışılmıştır. Kitabın farklı ideoloji ve türden örgüt seçimi okuma yapılırken kafa karışıklıklarına ve anlam bütünlüğüne ulaşmaya engel olsa da sonuç kısmında yazar neden farklı dönem ve türlere yer verdiğine açıklama getirmektedir. Kitap terörizmin anlaşılmasında multidisipliner perspektifin, eleştirel yaklaşımın yaratacağı faydayı ortaya koymaya çalışmakta ve terörizm okumalarına yeni başlayan kişiler için öğretici bir nitelik taşımaktan çok, terörizm literatürüne eleştirel bakışı geliştiren bir eser olma özelliğindedir.

KİTAP İNCELEMESİ

Seda ÇOLAKOĞLU*

Raquel Da SILVA. (2020). *Siyasal Şiddet Anlatıları Eski Militanların Hayat Hikâyeleri*. (Çev. Ömer Faruk Sarı), Ed. Çınar Özen. Ankara: Gazi Kitabevi, 230 sayfa, ISBN 978-625-7216-06-7.

Psikoloji bilimi kökenli Raquel Da SILVA, 2016 yılında Birleşik Krallık Birmingham Üniversitesinde “Giving Them a Voice: Narratives of Political Violence of Portugal” konulu çalışmasıyla doktorasını tamamlamıştır. Silva’nın çalışma alanlarını; eleştirel terörizm çalışmaları, siyasal şiddet, anlatılar ve hayat hikâyesi analizi oluşturmaktadır. Hali hazırda *Center for International Studies* bünyesinde araştırmacı olan Silva’nın çok sayıda yayını mevcuttur (ISCTE-Instituto Universitario De Lisboa, 2022).

Eserde; “Kadın ve erkekler neden hayatlarını siyasal şiddet içeren örgütlere adamaktadır?”, “Neden bireyler son kertede şiddeti terk etmektedir?” ve “Bu bireyler normalleştirilebilirler mi?” sorularının yanıtlarını arayan Silva, siyasal şiddet konusuna ana akım terörizm çalışmalarından farklı olarak bambaşka bir pencereden bakmıştır. Siyasal şiddet analizini eleştirel bir bakış açısıyla Silva’nın kaleminden okumak isteyen okuyucu ayrıca bu eserde; “Bireyler nasıl radikalleşmektedir?”, “Onları silahlı mücadeleye hazır hale getiren çevresel etmenler nelerdir?”, “Avrupa’nın sömürgecilik geçmişinin ve dekolonizasyon sürecinin şiddet içeren örgütlerin oluşmasında nasıl bir etkisi vardır?” şeklindeki soruların da yanıtlarını bulacaktır.

Silva, sorgulamasının yanıtlarını Portekiz’de altı farklı silahlı örgüte dâhil olan siyasal şiddet yanlısı yirmi sekiz eski militanın hayat hikâyelerinde, derinlemesine görüşmeler yoluyla eleştirel bir bakış açısıyla aramıştır. Bunu yaparken kişilerin bireysel anlamda radikal eğilimlerinden

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı, sedaa.colakoglu@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3267-5315.

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 11 Haziran 2022 / 11 June 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 16 Haziran 2022 / 16 June 2022

ziyade; siyasi, sosyal, kültürel, toplumsal cinsiyet dinamikleri ve tarihsel süreçleri de analizinin merkezine koymuştur. Böylelikle yazar, kişilerin biyografik deneyimlerini ve koşullara bağlı etmenleri karşılıklı ele alarak siyasal şiddet hakkındaki yeknesak ve sınırlı bakış açılarının ötesine geçmiştir. Silva, bu noktada eski militanların yaşam hikâyelerinin teorileştirilmesinin, siyasal şiddet alanyazınına sağlayacağı katkının da altını çizmektedir. Bu bakış açısından hareketle yazarın temel savı şu doğrultudadır: *“Bu çerçevede eski militanların mikro-düzyer ifadelerini özellikle de siyasal militanlıklarını çevreleyen olayları ve siyasal anlatıları nasıl yorumlayıp içselleştirdiklerini dikkate almanın siyasal şiddet kullanan örgütlerin neden ve nasıl ortaya çıktıklarını, varlıklarını devam ettirdiklerini ve çözüldüklerini anlamamızı geliştirdiğini iddia ediyorum”* (Silva, 2020, s.221).

“Eleştirel Terörizm Çalışmaları” araştırmacıları ile aynı doğrultuda olan yazar, benimsediği yaklaşım kapsamında kaleme aldığı söz konusu eserinde “terörist” ve “terörizm” kavramları yerine “siyasal şiddet yanlısı militan” ve “siyasal şiddet” kavramlarını kullandığını özellikle altını çizerek belirtmiştir (Silva, 2020, s.58). Bu yaklaşımı ile yazar, siyasal şiddeti benimseyen militanlar ile ön yargısız görüşmeler yapılmasının yolunun açılacağını ileri sürmektedir.

Yazar eserini kaleme alma gayesini; Portekiz’de siyasal dönüşüm adına kendilerini siyasal şiddete kanalize eden bireylerin yaşam hikâyelerini merkeze koyarak, onların duyulmayan seslerine nefes olmak, resmi tarihlerin dikkate almadığı anlatıları yaşamlarında özümseyen kişilere bir ortam sağlamak olarak belirtmiştir (Silva, 2020, s.7). Eski militanların yaşam hikâyelerini anlamlandırabilmek adına okuyucuya “Diyalojik Anlatı Kimliğine” dayalı analitik bir çerçeve sunmak da bir diğer hedefi arasındadır.

Bu doğrultuda eserde yer alan eski militanların yaşam hikâyeleri “Diyalojik Benlik Teorisi” kapsamında mercek altına alınmıştır. Benliği çok sesli olarak kabul eden söz konusu bu teorik yaklaşım; bireylerin bir deneyimi başka şekillerde ifade edip, kendi benlik sistemlerinin diyalojik alanında ayrı noktalarda yaşadığını ve bireylerin diyaloglar aracılığıyla yaşamdaki olaylara anlamlar atfettiğini ileri sürmektedir (Silva, 2020, s.67). Bu doğrultuda eserdeki bireylerin dile getirdikleri “ben konumu”; eski militan kimliğinin yanı sıra bir anne veyahut da bir öğrenci kimliğini göstermektedir (Silva, 2020, s.67). Benimsenen bu teorik perspektife göre;

“ben” konumlarının zaman zaman çatışması halinde ise kimlik sisteminin kararlılığını sürdürüebilmek adına bir diğerini baskı altında tutmak zorunda olduğu görüşü hâkimdir. Bir örnekle açıklamak gerekirse; hamile militanın örgütten ayrılmasına imkân sağlayan “annelik kimliğinin ben konumu”, “militan kimliği ben konumuna” baskın gelmesi veyahut da “siyasal şiddete kanalize olma aşamasında öğrenci kimliği ben konumuna karşılık”, “siyasal değişim için şiddetin gerekliliğine inanan militan kimliği ben konumunun” baskın olmasıdır (Silva, 2020, ss.67-69). Aynı zamanda içsel anlamların yani kişilerin iç sesinin, yaşadıkları çevreden ve zamandan ayrı düşünülmeksizin siyasal, sosyal, tarihsel ve kültürel bağlamların tesiri ile meydana geldiği iddia edilmiştir. (Silva, 2020, s.68).

Eserini “Eleştirel Terörizm Çalışmalarının” dayandığı üç temel unsur olan ontoloji, epistemoloji ve etik üzerine temellendiren Silva bu çalışmada; ontolojik açıdan terörizmi, tarihsel olarak konumlandırılan ve zamanla değişen bir şiddet türü olarak gören self-refleksif (özdüşünümsel) yaklaşımını benimsemiştir. Benimsenen bu yaklaşım doğrultusunda; terörizm, şiddet ve çatışma gibi kavramların kökenlerinin esasen kendine has bağlamlara dayandığı ve zamanla değişim geçiren siyasal anlatılar, söylemler yoluyla inşa edildiğinin altı çizilmiştir. Epistemolojik açıdan ise yazar; siyasal şiddete “inşacılık” penceresinden bakarak, siyasal şiddetin objektif bir gerçekliğin aksine sosyal bir olgu olduğunu ve siyasal şiddete ilişkin kesin bir doğru olmadığını öne sürmektedir (Silva, 2020, ss.62-63). Bu perspektif ile görüşmeyi yapan araştırmacı ile görüşülen birey arasında bilgi üretiminin karşılıklı inşa edilmediği, aksine sosyo-kültürel, bireyler arası ve güç ilişkilerinden etkilenen sosyal bir süreç olduğudur (Silva, 2020, s.62). Silva, benimsemiş olduğu “İnşacı Epistemoloji” ile anlamları, görüşmüş olduğu eski militanların yaşadıkları tecrübelerini bireylerle beraber yeniden inşa ettiğini vurgulamaktadır. Yazar, etik açıdan araştırmanın konusu gereği sahip olduğu hassasiyete dikkat çekerek, akademik görüşmeler yoluyla görüşülen eski militanlar ile birçok açıdan etik kurallara titizlikle uyulduğunun bilgisini ayrıca okuyucuya sunmaktadır. Gerek araştırmanın ilgili veri toplama sırasında, gerek görüşme sonunda militanlara metinleri gözden geçirme fırsatı verilmesi ve kimliklerinin gizlenmesi ile ilgili tüm hususlara araştırma süresince uyulduğu açıkça ifade edilmiştir.

Silva eserini, içindekiler, kısaltmalar, giriş ve sonuç bölümleri hariç beş ana bölüm olarak inşa etmiştir. “*Siyasal Şiddetin Bağlamı*” isimli birinci

bölümde yazar; siyasal şiddetin arka planına ışık tutacak tarihsel bağlamı okuyucuya sunmaktadır. Portekiz’de 1962-1987 yılları arasında ortaya çıkan siyasal şiddeti benimsemiş altı ayrı örgütün (iki örgüt aşırı sağcı gruplardan oluşurken, dört örgüt ise sol tandanslı gruplardan oluşmaktadır) nasıl bir siyasi manzarada ortaya çıktığı ele alınmaktadır. Bu kapsamda siyasal şiddetin vuku bulduğu üç dönem; “Estado Novo Rejimi (1932-1968)”, “25 Nisan 1974 Devrimi” ve “25 Kasım 1975 Karşı Devriminin” iç yüzü hakkında tarihsel bilgiler sunulmaktadır. Yazarın iddiası; sol görüşlü Devrimci Hareket Birliği (LUAR), Devrimci Silahlı Hareket (ARA) ve Devrimci Askerlerin (BR) meydana gelmesinde ve siyasal şiddeti uygulamalarında dönemin Estado Novo Rejiminin benimsediği otoriter, baskıcı ve emperyal politikaların etkili olduğu yönündedir (Silva, 2020, s.18). Diğer bir dönemi temsil eden “25 Nisan 1974 Devrimine”, komünistlerin yükselişe geçme ve yönetimi devralma olasılığına karşı şiddeti benimsemiş aşırı sağcı; “Portekiz Özgürlük Ordusu (ELP)” ve “Portekiz’in Özgürlüğü için Demokratik Hareket (MDLP)” örgütlerinin ortaya çıkışı ve dönemin siyasi koşulları mercek altına alınmıştır. Ardından solun yenilgisi olarak simgelenen ve demokrasinin kurumsallaşmasına ön ayak olan “25 Kasım 1975 Karşı Devrim” olarak adlandırılan ve bu doğrultuda ortaya çıkan sol görüşlü “25 Nisan Halk Güçleri (FP-25)” irdelenmiştir. Daha sonra Silva, 1970’lerin sonunda Portekiz’de temsili demokrasinin yerleşmesinden günümüze kadarki siyasi ortamı incelemiştir. Yazara göre; yeni hükümetlerin siyasi ve ideolojik çıkarlar gereği geçmişe karşı oluşturdukları olumsuz imaj, tarihsel kimliğin yönlendirilmesi ile ulusun bugünkü kolektif hafızasının biçimlenmesine etki etmiştir (Silva, 2020, s.48). Silva’nın bu noktada üzerinde durduğu husus; revizyonist bir tarih anlayışından ziyade resmi tarihlerin, eski militanların da deneyimlerini içermesi gerektiği yönündeyken temel savı; benimsenen bu tarih anlayışının eski militanların deneyim ve seslerini gizlediği yönündedir. (Silva, 2020, ss.47-48).

İkinci bölümü oluşturan “*Şiddetin Siyasal Anlatıları Yoluyla Kimlik Yolculukları*” başlığı altında yazar; araştırmasında benimsediği teorik çerçeveyi- yukarıda detaylıca ele alındığı üzere- okuyucuya sunmaktadır. Bunu yaparken Silva, benimsenen teorik çerçevenin “Eleştirel Terörizm Çalışmalarının” dayandığı başlıca ilkelere nasıl uyarlandığı ve eski militanların üç aşamalı serüvenlerinin (örgüte katılım, yaşam ve ayrılma) analiz edilmesine sağladığı katkı üzerinde durmuştur. Aynı zamanda kimlik

ve siyasal anlatılar arasındaki bağın anlaşılmasına olanak tanıyan “Diyalojik Anlatı Kimliği” çerçevesi hakkında da zengin bilgiler sunulmuştur.

“*Siyasal Şiddet Kullanan Bir Örgüte Katılım*” isimli üçüncü bölümde Silva, eski militanların siyasal şiddete kanalize olmadan evvelki hayat hikâyelerini irdelemiştir. Onların örgüte katılmalarına olanak tanıyan siyasal farkındalığa nasıl eriştikleri ve şiddete kanalize olma zorunluluğu hissettiren kimlik konumlarının inşasına etki eden bireysel faktörlere ek olarak; siyasi, sosyal, tarihsel bağlamları da gün yüzüne çıkarmıştır. Bölümde saptanan temel husus; bireylerin siyasal şiddet içeren bir örgüte katılımlarının aniden olmayarak bunun zaman içerisinde olduğu ve çeşitli bağlamsal faktörler ve siyasal anlatıların da birbirini etkilemesi sonucunda meydana geldiğidir (Silva, 2020, s.126).

“*Siyasal Şiddet Kullanan Bir Örgüt İçerisinde Yaşam*” başlıklı dördüncü bölümde okuyucuya; tüm kimlik konumlarının “kendini adanmış bir militan olarak ben” merkezi konumuna nasıl uyarlandığı gösterilmiştir (Silva, 2020, s.131). Örgüt içerisinde yer altı yaşamına dair eski militanların örgütlere bağlılığı ve şiddet kullanmaları, silahlı eylemlerinin anlaşılmasına olanak sağlayacak iki durum; “duygusal kapanış” ve “bilişsel kapanış” yaklaşımı üzerinden açıklanmıştır. Bu yaklaşıma göre; duygusal kapanış militanlar arasında özellikle eylemlerin tehlikeli bir hal aldığı sırada derinleşen birbirlerine kenetlenme durumunu temsil ederken; bilişsel kapanış militanların kendi eylemlerini anlamlandırmalarına, dış dünyadan kendilerini soyutlamalarına olanak sağlayarak, anlatılarına tesir etmektedir (Silva, 2020, s.131). Kullanmış olduğu söz konusu iki kavram ışığında Silva, böylelikle militanların yer altında kalmalarını motive eden anlamların oluşumunu gözler önüne sermektedir. Ayrıca bölüm içerisinde yer altı yaşamında toplumsal cinsiyet dinamikleri irdelenerek, kadın militanların örgütlerde ne anlam ifade ettiği, konumları ve rolleri gün yüzüne çıkarılmıştır.

Eserin son bölümünü oluşturan “*Siyasal Şiddet İçeren Bir Örgütten Ayrılma*” isimli beşinci bölümde yazar; eski militanların örgütten ayrılmalarına “kopuş ben” kimliklerine yönelmelerine neden olan faktörleri irdelemiştir. Eski militanların topluma tekrar nasıl dâhil olduklarını mercek altına almayı da ihmal etmemiştir. Bölümün okuyucuya aktarmak istediği husus; kimlik sistemlerinin kalıcı olmayarak bireylerin yaşamlarında farklı mekân ve zaman dilimlerine göre değişebilirliği hususudur (Silva, 2020, ss.217-218).

Ayrıca bağlamsal faktörlere dikkat çekilerek; siyasi, sosyal çevrenin tıpkı bireylerin şiddete kanalize olmalarına etki etmesi gibi onların örgütlerden ayrılmasına da tesir ettiği sonucuna varılmıştır (Silva, 2020, s.186). “Otoriter Estado Novo” rejiminin yıkılmasına ve ülkede siyasal özgürlük, demokrasinin köklerinin salınmasına neden olan “25 Nisan Devriminin” ardından siyasi hedeflerine ulaştıklarına inanan “Devrimci Silahlı Hareket (ARA)” ve “Devrimci Askerler (BR)” militanlarının “hedeflerini gerçekleştirmiş bir militan olarak ben” kimliklerinin güçlenmesi ile örgütten ayrılmanın gerçekleşmesi buna örnek olarak gösterilmektedir (Silva, 2020, ss.185-186).

Routledge tarafından 2019 yılında yayımlanan bu eser siyasal şiddet literatürünün en etkili eserlerinden birisidir. Bireylerin siyasal saikler yoluyla şiddete kanalize olmaları, yer altı örgütlerinde yaşam, örgütten kopuş ve en önemlisi siyasal şiddetin iç yüzünü zengin kavramlar ve uygun teorik yaklaşımla ele alan bu eser, tüm olayların bizzat öznesi olan eski militanların anlatıları yoluyla sunulması açısından önem arz etmektedir. Siyasal şiddetin ne olduğunu, nasıl meydana geldiğini içeriden bir bakıştan öğrenmek isteyenler için bu eser doğru bir seçim olacaktır. Nitekim hiçbir bilgi, içeride bizzat olayların öznesi konumunda olan kişilerin deneyimlerini yansıtmayacaktır. Bu açıdan eser geleneksel terörizm çalışmalarının eksik bıraktığı boşluğu doldurarak siyasal şiddete bambaşka perspektiften bakılmasına olanak sağlamaktadır. Böylelikle eser, terörizmin her ne kadar ihmal edilmemesi gereken siyasal, sosyal, ekonomik, tarihsel ve toplumsal cinsiyet dinamiklerini de içine alan kültürel bağlamsal değişkenleri içerdiği hususunu okuyucuya bir kez daha hatırlatmaktadır. Öyle ki siyasal şiddetin nasıl meydana geldiği, bireylerin anlatılarına olan tesiri ve şiddete kanalize olmaları, toplumlarda ne denli etki bıraktığı ve diğer sosyal olaylarla nasıl bir bağlantısı olduğunu tüm çıplaklığıyla gözler önüne serebilmek için söz konusu bu bağlamsal değişkenlerin hesaba katılmasının elzem olduğunu göstermektedir. Bu ise bazı devletlerin eylem ve davranışlarının terörizme dayandırılabilir bir analizini mümkün kılması açısından da kritik bir önem ifade edebilir. Siyasal şiddete kanalize olmuş bireylerin yaşam hikâyelerini anlamlandırabilmek adına eserde kullanılmış olan metodolojik yaklaşım ve teorik çerçevenin başka vakalara da uygulanabilirliği kitabın akademik yazına en önemli katkısı olarak değerlendirilebilir.

Eserin sahip olduğu kavramsal çeşitlilik ise şüphesiz eseri zengin kılan etmenlerdendir. Kullanılan metodolojik çerçeve ve teorik yapı ile

geleneksel terörizm çalışmalarının adeta sığ kalan metodolojisine sunduğu katkı; özellikle “Eleştirel Terörizm Çalışmalarına” ilişkin Türkçe akademik yazının bu konudaki eksikliğini göz önünde bulundurursak, görmezden gelinemez. Siyasal şiddet içeren bir örgüte kanalize olma, örgütte yaşam ve örgütten ayrılma serüvenleri-mikro düzey bağlam ile örgüte katılım, yaşam ve ayrılmaya etki eden faktörler-makro düzey bağlamları odak noktasına alarak kaleme alınan eser, bireylerin radikalleşmesine ek olarak radikalleşmeden arınma süreçlerine dair algımıza da zengin bir bakış açısı sunmaktadır. Bu üçlü serüveni analiz ederken yazar, esasen kimlik ve siyasal anlatılar arasındaki güçlü bağı da çarpıcı bir şekilde gözler önüne sermektedir. Bu ise, siyasal şiddete dâhil olmuş eski militanların kendi hayatlarına dair olan hikâyeleri ile yaşadıkları toplumların sosyo-politik kültürüne ilişkin anlatıları yoluyla “benin” ve “diğerinin” algılanış şekli hakkında bilgi sahibi olmamıza olanak tanımaktadır.

Tüm anlatılanlardan yola çıkarak belirtmek gerekirse bu eser; okuyucunun kafasında geleneksel siyasal şiddet betimlemelerini sorgulatarak, birçok konu hakkında düşündürebilecek bir mahiyete sahiptir. Aynı zamanda eser siyasal şiddete kanalize olmanın salt duygusal bir hareketle yapılamayacağına, bireyleri buna sürükleyen birçok etmenin de göz önüne alınması gerektiğinin bilimsel bir kanıtı olarak yorumlanabilir. Bu eser “Eleştirel Terörizm Çalışmaları” üzerinde çalışan araştırmacıların yanı sıra; bireylerin radikalleşme süreçleri, buna etki eden bağlamsal faktörler, anlatılar üzerinde çalışan araştırmacılara da ışık tutmaktadır.

KAYNAKÇA

Silva, Da Raquel, (2020), *Siyasal Şiddet Anlatıları: Eski Militanların Hayat Hikâyeleri*, (Çev. Ömer Faruk Sarı, Ed. Çınar Özen), Ankara: Gazi Kitabevi.

ISCTE-Instituto Universitario De Lisboa, (2022), Erişim tarihi, 07.05.2022, <https://cei.iscte-iul.pt/en/equipa/raquel-da-silva-2/>

export@epenek.com

Reliable & Experienced Defense Solutions

info@epenek.com

TERÖRİZM ANALİZ PLATFORMU

Terörizm Analiz Platformu, **30'dan fazla terör örgütü** tarafından gerçekleştirilen terör olayları ve yaklaşık **40.000 veri** ile **en kaliteli ve en kapsamlı veri ve analiz kaynağıdır.**

tap.data.com

T

R

A

D

Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi
Journal of Terrorism and Radicalization Studies
Cilt/Volume:1 Sayı/Issue:2 Yıl/Year: 2022 Haziran/June
ISSN 2792-0518 (Basılı- Print) ISSN 2822-2334 (Çevrimiçi- Online)

Söyleşi / Interview

- ❖ Doç.Dr. Nihat Ali ÖZCAN ile Söyleşi: Kuruluşundan Günümüze PKK Terör Örgütü / Interview with Assoc. Prof. Dr. Nihat Ali ÖZCAN: The PKK Terrorist Organization Since it's Foundation
Erol Başaran BURAL

Araştırma Makaleleri / Research Articles

- ❖ Türkiye Terörizm Olayları Platformu Verilerinin Analizi: PKK Terörünün Etkileri (1984-2022) / Analysis of Turkish Terrorism Events Platform Data: Effects of PKK Terror (1984-2022)
Murat YEŞİLTAŞ, Durdu Mehmet ÖZDEMİR, Sibel KORU
- ❖ PKK Terör Örgütünde Öcalan Kült Liderliği / Öcalan Cultic Leadership in PKK Terrorist Organization
Merve ÖNENLİ GÜVEN
- ❖ Terör Örgütlerinin Hayatta Kalmasını Sağlayan Nedenler: Terör Örgütü PKK Odaklı Bir İnceleme, 1978-2022 / The Root Causes for Terrorist Organizations' Longevity: An Analysis Focused on the PKK Terrorist Organization, 1978-2022
Sertaç Canalp KORKMAZ
- ❖ Devlet Sponsorluğunda Terörizm: Vekâlet Savaşlarında Terör Örgütleri (PKK/PYD Örneği) / State-Sponsored Terrorism: Terrorist Organizations in Proxy Wars (PKK/PYD Case)
Hakkı Bahadır ÖZTÜRK
- ❖ "The Octopus": The Human Trafficking and Terror Nexus of The PKK / "Ahtapot": PKK'nın İnsan Ticareti ve Terör Bağlantısı
Haydar KARAMAN
- ❖ İnternet ve Sosyal Medyada Terör Eylemleri: PKK Örneği / Terrorist Actions on Internet and Social Media: PKK Case
Mehmet Emin ERENDOR

Araştırma Notu / Research Note

- ❖ Toward A Maqasid Al-Sharia Based Radicalization Index / Araştırma Notu: Makasid-ı Şeria Temelinde Radikalleşme Endeksine Doğru
Abdulkadir ABUBAKAR

Kitap İncelemeleri / Book Reviews

- ❖ Terrorism: The Power and Weakness of Fear / Terörizm: Korkunun Gücü ve Zayıflığı
Hatice VAROL
- ❖ Siyasal Şiddet Anlatıları: Eski Militanların Hayat Hikâyeleri / Narratives of Political Violence: Life Stories of Former Militants
Seda ÇOLAKOĞLU

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği
Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association

Adres / Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı 5387. Cadde
No:15A D:58 06800 Çankaya/Ankara
Telefon/Telephone: +90 312 441 11 50
www.tradergisi.com
e-posta/e-mail: editortrad@teram.org